

מילון הראיה

א

אב - הנושא המוליד, המחולל את התולדות [ר"מ קיז].

אב - המקום את הבית, המדריך את התולדות, המאיר את ארחות חייהם בהשפעתו הרוחנית [שם קיח].

אב - הרועה הנאמן. מדריך, העומד במעלות נפשו הרבה יותר גבוה מהמעלה של הצעירות של הבנים¹, הצריכה לקבל את השפעתו² [עפ"י ע"ר ב סה].

אבנט - מכוון בתור אמצעי, בין החלק העליון מקום הכחות הנפשיים, לבין החלק התחתון שבגוף, מקום הכחות הגופניים השפלים, שמורה אמנם על היחש החזק שיש לכחות השפלים אל הכחות הנפשיים, עד שהקדושה³ המעלה את הנטיות הנפשיות, פועלת להגביל יפה את סדרי הפעולות הטבעיות לצד המעלה והקדושה [ע"א ג ב ד].

ע"ע חגורה, יסוד הויתרה.

אבר - **אבר הכנף**⁴ - הכח הפנימי המניע את העפיפה [עפ"י ע"א ב ח יב].

אגרת רב שרירא גאון - מסמך היסוד לסדר ההשתלשלות של כל התורה שבכל-פה⁵, שהוא כמגדל בנוי לתלפיות של היהדות, עליו תלוי אלף המגן כל שלטי הגבורים במלחמתה של תורה ואמתת דורותיה. בסיס האמונים לחתימת תורת אמת של "חיי עולם הנטועים בתוכנו"⁶ מאז היותנו לעם ד' אלהינו, בקבלת מתנתה, ונמשכים לו באחרית חתימת התלמוד עם המשך דבריהם של הגאונים⁷ מוסרי עניניו [ל"י ב (מהדורת בית אל תשס"ג) מט, נא].

ע"ע גאונים, תקופת הגאונים.

אד - ענן [ר"מ קיח].

אד - לישנא דתברא [ר"מ קיח].

"אדם" - כנוי לגויה. ציור האדם השפל והנבזה על שם האדמה אשר לוקח משם, להוראת היות חומר שפל מאד, כי הוא המדרגה הפחותה מן הדצח"מ שהוא הדומם [עפ"י ע"א יבמות סג].

"אדם" - כנוי לנפש. ציור מדרגה גבוהה, כמו שכתוב "בצלם⁸ אלקים עשה את האדם", היינו מצד נשמתו⁹ הרוממה, אשר היא

נאצלת מתחת כסא הכבוד¹⁰, ועל שם "אדמה לעליון"¹¹ [עפ"י ע"א יבמות סג].

ע"ע "אנוש". ע"ע גבר. ע"ע איש.

אדם - נפש שכלית קשורה בחומר [ע"א ג ב קצט].

אדם - **צורת האדם** - המחשבה העליונה¹² העושה את האדם לאדם, התורה¹³ [ע"א ד ט יז].

צורת האדם הפנימית - שכלו ומוסרו [פני א].

אדם - **כחו הרוחני** - ע' במדור נפשיות, רוח, הכח הרוחני (של האדם).

אדם - **סגולת האדם**¹⁴ - מציינת את רוממותו הבאה בעקב שפלותו - יצור מושפל עד עמקי החומר, ועם זה כונס בקרבו את כל סגולת ההויה הרוחנית המלאה. שדוקא בהשתפלותו אל המורד הארצי הרי הוא רוכס את כל ההויה מראש היש עד סופו [ע"א ד ט קה].

אדם - **נשמת האדם בכל חגויה השונים** - פרח רז עולם (של) החיבור הנעלה שממנו מתגלה הכבודות הארצית¹⁵ עם השאיפה השמימית המנצחתה, של שפעת החיים היציריים המשתפלת דרגה אחר דרגה, עד שיוצרת את החמירות¹⁶, עם המאור-העליון¹⁷, השפעה של הוית הישות, הרוחני, האצילי, השכלי, והמוסרי, הקדוש והמצוחצח [עפ"י א"ק ב תקכד].

יצירה שבה מתגלה האור ההויתי בכל עזו ותקפו. הכח המרכזי, שההויה חודרת באורה כולה אל הויתו, ומשלמת את תכונתה על ידו [פנק' ג של].

אדם - **תעודת האדם שנוצר בגללה**¹⁸ - להוסיף אור¹⁹ רצוני²⁰ עליון²¹ בעוזו²² החיים הפרטיים, להעלותם אל עליון²³ הכלל²⁴, ולהוסיף בכלל זיו²⁵ צביוני חדש ע"י עושר הבא ממשפלים. (לעוסק בתורה-לשמה)²⁶ [א"ק א מד].

להשלים את מלכות-שמים²⁷ > שהיא מופיעה בכל היש בהדר גאונה, והולכת היא ומשתפלת בהעולמים המעשיים, בתהומות מאד עמוקים, בירידות מאד חשוכים. < וברצונו הטוב והאיתן של האדם, שיצא אל הפועל בהיותו מתעלה להיות אוהז במשטר האלהי בהמון עולמים, > שבפליאות נוראות נתגלה ע"י הבהקת אורם של אדירי הקודש שבדורות הקדמונים, ויצא במלא יקרתו בהתגלות האלהית שבאור התורה²⁸

1. ישעיה יד יד.

2. **כונס בקרבו את כל סגולת ההויה וכו'** - ש"ק קובץ א קעב: "האדם הוא תמצית מלאה שההויה כולה משתקפת בו".

3. **תעודת האדם** - ע"ע ע"ר א קפא ד"ה מכלל ופרט וכלל. א"ק ב תקלד. ע' במדור מונחי קבלה ונסתר, "תוספת".

עבודת ד' וכל מעגל טוב מאהבה - מידיעת הטוב⁴ הגנוז בהם [עפ"י ע"ר א רפן].

מהכרה אמיתית אל הטוב והשלימות [ע"ר א שסזח (ע"א א ג לב)].

באהבה - בדרך חפץ פנימי והכרה עצמית [ל"ה 55].

כח העבודה מאהבה - $\diamond$ אינו בא כי אם לפי מדת הידיעה הבאה בלימוד של קביעות ועשירות רבה במקצעות השונים של תורת המוסר⁵ והיראה⁶, שאי אפשר כלל להמצא מבלעדי לימוד בסדר נכון, למגרס תחילה בבקאות מלמטה למעלה, ואחר כך למסבר בעומק עיון ודעה שלמה [ל"ה 188].

ע"ע עבודה מאהבה, עבודת ד' מאהבה ותלמוד תורה לשמה.

אהבה אלהית - **האהבה האלהית העליונה, המבוססת בבשמי הדעה העליונה** - ההרגשה הנשמית היותר חודרת ופנימית, אשר בכנסת-ישראל⁷ בכללותה, בנשמות אישה היחידים, בחביון-עז⁸ נשמת כללותה, ובכל אשד הרוח המשתפך בכל פלגות תולדותיה [ע"א ד ט פח].

אהבת-ד' אלהי-ישראל⁹, עצם החיים (בישראל), נשמת-האומה¹⁰ ועצם חייה [א"ג א מד].

אהבה אלהית - הנטיה היותר חפשית¹¹ ונצחית¹² של רוח החיים, שהופעתה באה מסקירת הגודל הבלתי מוקצב, של אור¹³ הקודש¹⁴ המקיף עולמי נצח ממעל לכל חק וקצב, שאור החסד¹⁵ הנאמן¹⁶ מתעלה שם, השופע ויורד בכל מלא חנו¹⁷, ממעל לכל חק ומשפט¹⁸, וכל פנות שהוא פונה הכל הוא רק לטובה¹⁹ ולברכה²⁰ לאור ולחיים²¹, וכל מעשה וכל תנועה מחוללת אך נועם²² והוד²³ קודש [עפ"י א"י כט, ע"ר א יד].

האהבה העליונה - אהבת-עולם²⁴ ואהבה-רבה²⁵, אשר לישראל את ד' אלהיהם ואביהם-שבשמים²⁶ מלך-עולמים, הבוחר בעמו ומלמדו ומדריכו [ל"י א (מהדורת בית אל תשס"ב) צג].

האהבה²⁷ - תכלית התעודה האנושית. ההכרה האמיתית כשמתגברת באדם כראוי, מכבוד-אל²⁸ הכללי, הנשקף מכל הדר²⁹ הבריאה וסדריה הגשמיים³⁰ והרוחניים³¹, בעבר, בהווה ובעתיד, >שגם זה האחרון מוצץ הוא יפה למי שמבקש ודורש-את-אלהים³² באמת וחפץ שלם< אותה ההכרה כשהיא מתעצמת יפה באדם, רק היא מטבעת עליו את חותמו האמיתי, את אופיו הטבעי להקרא בשם אדם³³. רק אז הוא מרגיש שהוא חי חיים נצחיים ומכובדים. >הוא מכיר כי הדרכים שהחיים מתגלים בהם, לפי ערכנו ביחס מצבנו החומרי, שונים מהם, ובכל השינויים ההווים והעתידים לבבו בוטח-בשם-ד' אלהי עולם מחיה החיים וחייה-עולמים³⁴> מצב נפש כזה כשהוא מתאים גם כן לכל סדרי החיים הפנימיים, הנפשיים והגופניים, חיי המשפחה והחברה, וכשהוא צועד בעוזו להיות גם כן מתפלש להיות המוסר

ונשמת-ישראל³⁵, הפרטית והכללית, בין כל עמי הארץ<. בכח חסון זה יתקן³⁶ האדם ויעלה את החלק הירוד שבמלכות³⁷ האצילות-האלהית³⁸, שירדה להיות מנהגת עולמי עד, בצורתם המוקצבת. ובזה יקשור נזר ועטרה למלכות שדי בכל העולמים כולם, והמגמה היצירתית תצא אל הפועל בכל יפעת אידיאליה, מראשית המחשבה עד סוף המעשה וכולה אומרת כבוד³⁹ [עפ"י קובץ ח קעב].

מגמת היצירה האנושית - הנשמה החושבת, ההוגה דעה, המציירת⁴⁰ ציורי קודש⁴¹ [א"ק ג שלד].

תעודת האדם - להיות משכיל ובן חורין, מתענג-על-ד' ומתעלם בידיעת האמת ושמה בכבוד⁴² יוצר כל [עפ"י קבצ' א נח].

התפקיד האנושי - להיות איש חי מכיר ובעל השכלה [קובץ א קצה]. ע"ע חיי האדם. ע' במדור פסוקים ובטווי חז"ל, צלם אלהים, חותם צלם אלהים מוטבע באדם. ע"ע דמות האדם. ע' במדור אדם הראשון, תעודת האדם.

אדנות מוחלטת - היכולת⁴³ החפשית⁴⁴ האין-סופית, המצויה תמיד בפועל בגבורה-שלי-מעלה⁴⁵, היא האדנות המוחלטת והמלוכה האמיתית שהיא עומדת למעלה מכל שם⁴⁶, מכל בטוי ומכל קריאה⁴⁷, שהרי האפשרות אין לה קץ ותכלית, והיכולת אין לה גבול והגדרה. מלכות-אין-סוף⁴⁸ במובן העליון, המלוכה-העליונה⁴⁹ [ע"ר א מו]. ע' במדור שמות כינויים ותארים אלהים, "אדון עולם"⁵⁰.

אדריכל - פועל (את) הבנין [א"ק ב שנ].

אהבה - ההתייחסות הנאמנה, הישרה, ההגונה, המתאימה אל האמת המציאותית, מתוך שייכות נכונה וזיקה רצויה, הכרה מלאה ושלמה של המציאות, של הענין שהיא מתייחסת אליו [עפ"י ל"י ב רלד]. מצב גדולתי, רוחני, אינטלקטואלי הכרתי נשמתי, שייכות חיונית, קישור התדבקות והזהדות, מתוך חכמה אמיתית והכרה אמיתית [עפ"י ש"י 63, 5-4].

אהבה - עדן החיים, התשוקה האלהית של העלאת נר החיים [מ"ר 24].

שלימות האהבה - השמחה הגמורה ואור הנפש, שעמה כל טוב ואושר ובה כלולים נועם החכמה וההשגה ואהבתה [ע"א א ד לו]. $\diamond$ האמונה⁵¹ והאהבה⁵² הן עצם החיים בעוה"ז ובעוה"ב⁵³ [א' טו].

אהבה - **שמרי האהבה** - ע"ע תאוות.

אהבה - **עבודת אהבה** - זהירות בפרטי כל מצות ודקדוקי תורה מכח השפעת כללות התורה הדבקה בלב בחוזק והכרה ברורה [עפ"י א"ת ג ג].

4. ע' עטרת ראש להרד"ב, שער ראש השנה סי' ה.

5. **ההכרה האמיתית וכו' מכבוד-אל, הנשקף מהבריאה וכו' וכי' שומע קול ד' הקורא אליו וכו' ומרגיש שהוא וכו' שואף את חייו יחד עם מקוריהם, וכל היצור כולו ניצב לו כאורגן שלם אדיר נחמד ואהוב, שהוא אחד מאבריו, המקבל מכולו ונותן לכולו, ויוגף יחד עמו זיו חייו ממקור החיים** - ע' במדור שמות כינויים ותארים אלהים, "מלכנו". ושם, "אבינו". ע"ע ע"ר א רמט, ד"ה ברוך. ושם, רפט ד"ה ברכנו. ושם ב ג ד"ה אמר ר' עקיבא. קבצ' ב קלו [87]. פנק' ב רד מט. ע"ע "שמע". ע' במדור פסוקים ובטווי חז"ל, ברוך שם כבוד מלכותו. (את ההבחנה בעניין האיר לי אהרן משה שיין).

המביאים גם כן לאהבה־העליונה⁶ הזכה בכללות האנושיות > [עפ"י קבצ' ב קלא].

ע"ע אהבה אלהית. ע"ע יראת ד'. ע"ע בנספחות, מדור מחקרים, אהבה ויראה.

אהבת ד' העליונה - אהבת השלמות המוחלטת והגמורה של סיבת הכל, מחולל כל ומחיה את כל [א"ק ב תמב].

אהבת ד' הבהירה - האהבה המרוממה והעדינה לאין־סוף⁷ [קובץ ה צה].

אהבת השי"ת⁶ - בהכרת האמת של המציאות האלהית מצד עצמה, המקור לשמו־הגדול⁸ ב"ה [קבצ' א קלז].

אור אהבת ד' - עדן⁹ החיים, מגמת החיים, עצם החיים, בהירות החיים, ומעין חיי החיים, עליון מכל הגה, מכל רצון והסברה, מכל שאיפה פנימית¹⁰, ומכל הזרחה¹¹ יפעית¹², הכל בה, והכל ממנה [קובץ ו רמא].

ע' במדור פסוקים ובטווי חז"ל, אהבה רבה. ע"ע אהבת שם ד'.

"אהבת חנם"⁷ - אהבה שגם כשיש במציאות דברים שכאילו מעכבים לה אעפ"כ תתגבר על כולם ותקבע־חנם [ל"י א קיג].

אהבה שאינה תלויה בדבר > [אהבת ד' לישראל, ברית עולם > [ק"ת נה].

"אהבת חסד" - ע' במדור פסוקים ובטווי חז"ל.

"אהבת חסד" - (לעומת "תורת חיים") - ע' במדור פסוקים ובטווי חז"ל.

"אהבת עולם" - ע' במדור פסוקים ובטווי חז"ל.

אהבת שם ד' - אהבת הלימוד והידעיה של מציאות השי"ת ודרכיו, וכל המכשירים המביאים לזה [קבצ' א קלז].

ע"ע אהבת ד'. ע"ע אהבת ד' העליונה.

אהבת תורה - ע' במדור תורה.

אוביקטיבי - חיצוני⁸ [עפ"י א"ק ג צג].

ע' במדור הכרה והשכלה והפכן, סוביקטיבי. ע"ע חצון, עולם חיצון.

אוהל - שם בית הדירה, העלול להיות מוכן למסעות, המרשם בתוכן הרוחני העליון (של האדם) את העליות הנספות. האוהל מסמן את היסוד המטלטל, את הצביון של ההכנה אשר לתנועה, שכונתה היא תמיד השתנות ועליה לצד האושר־העליון⁹, לקראת הזיו"ר של מעלה [ע"ר א מג].

ע"ע משכן.

"אוהל" לעומת "בית" - ע' במדור מדרגות והערכות אישיותיות, "יושב בבית" לעומת "יושב אוהל".

אויב - מי שהשנאה (אצלו) בכח לא בפועל [מ"ש שכו].

הציבורי עומד על תילו ומכונו, אז הארץ מוכרחת להתמלא דעה, ותורת ד' היא נובעת ממעמקי הלב - כל אדם שומע קול ד' הקורא אליו ושש ושמה לעשות רצון קונו וחפץ צורו, שהוא צורו הפרטי וצור העולמים כולם; ומרגיש הוא אז, שהוא האדם, שואף את חייו יחד עם מקור־החיים¹⁰, וכל היצור כולו ניצב לו כאורגן שלם אדיר נחמד ואהוב, שהוא אחד מאבריו, המקבל מכולו ונותן לכולו, ויונק יחד עמו זיו חייו ממקור החיים [עפ"י ל"ה 149].

מתק האהבה - רוחב הדעת¹¹, והנועם אשר לעדן־העליון¹² [א"ק ג ראש דבר כט].

אהבת צור־העולמים¹⁰ - זיו השכינה¹¹, הכרה שכלית והרגשית, ללכת בדרכי־ד' באהבת אמת והכרה עמוקה פנימית¹² [עפ"י ע"א ג ב נ].

זיקי אהבת אלהים - מציאת אור־ד' בעומק רגש, בתוכן דעה [א"ק ג ריא].

ע"ע אהבת ד'. ע"ע אהבת ד' העליונה. ע"ע יראת הגודל.

אהבה לעומת טוב - ע' בנספחות, מדור מחקרים.

אהבה מינית - ע' במדור הנטייה המינית.

אהבה קדושה - **האהבה הקדושה** - אהבת־ד' וכל העולמים, אהבת כל היקום וכל היצור [א"ק ג רעטרפ].

"אהבה רבה" - ע' במדור פסוקים ובטווי חז"ל.

אהבת אור ד' - אהבת החיים של הצדיק־האמיתי¹⁰, > שאיננה כלל אותה הנטייה הגסה של אהבת החיים המרופדת בשכרון של נטיות החומר הגסים המצוי אצל רוב הבריות, כי אם > אהבת חיקוי לחסד־עליון¹¹ בעולמו, המתפשטת על פני כל היצור [קבצ' א קעד].

אהבת ד' - הרגשת השתוקקות תמיד לטוב¹² ולאמת¹³ שהאדם מרגיש באמת בנקודת נשמתו¹⁴ הפנימית, > שהכל הוא בכלל טוב או בכלל אמת > [עפ"י קבצ' ב קלג (פנק' ד שסב)].

השגת המושכלות המופשטים שבענינים האלהיים ואהבה אמיתית את הטוב¹⁵ את היושר¹⁶, והרדיפה ללכת בדרכי־ד' [עפ"י פנק' א תקסג].

(האהבה) מצד כבודו¹⁷ וחסדיו¹⁸ שעשה [מא"ה א פט].

גלויה היסודי של האמונה¹⁹ הגדולה [נ"ה יא].

◊ **אהבת ד'** באה כשישים האדם לבבו להדמות לדרכי²⁰ השי"ת²¹, אז ע"י ההדמות תולד האהבה, וכפי רוב הדמיון יהי רוב האהבה [ע"א א ב לו (ע"ר ב קכג)].

◊ **האהבה** באה מצד השלמות שבנמצאים, שמצדה הם כולם נמצאים באמיתת מציאותו יתברך [ע"א ג ב קעא].

אהבת ד' - דעת־ד' > שבכללה היא גם כן דעת כל המציאות לאמתתה לכל סעיפיה, כפי היכולת לאדם: דעת הטבע לכל סעיפיו גיאוגרפיה והתכונה, הרפואה וחכמת הנפש, תכונות העמים וכל הנלוה להם,

6. **בהכרת האמת של המציאות האלהית מצד עצמה, המקור לשמו־הגדול** - ע' א"ק ד ת.

7. ע' א"ק ג שכד.

8. ע' בנספחות, מדור מחקרים, אוביקטיבי סוביקטיבי. ושם, חיצון, עולם חיצוני.

מבקש רעה בציורו ונטיתו הרוחנית [ע"ר א לד].
ע"ע קם להרע.

אולפן - לימוד <בתרגום> [ר"מ ב].

אומה - **טבע האומה, הרוחני והחומרי** - הטבע הפסיכולוגי של האומה, וטבע התולדה והמורשה של האבות והגזע, וטבע הגיאוגרפי של ארץ נחלתה [עפ"י קבצ' ב מה (כ"ר שכ"ז)].

אומה - **צורת האומה** - נשמתה ואורח חייה [עפ"י ע"א ד ה סא].
ע"ע עמים, הצד המהותי בחיי העמים. ע' במדור פסוקים ובטווי חז"ל, שבעים אומות.

אומה - **האומה (הישראלית) כולה בצרופה הכללי** - אם החיים שלנו. האופן הכללי של כל ישראל⁹ בתור גוש אחד, המחבר את כל האישים הפרטיים להיות לעם אחד, הכולל ג"כ את כל הדורות כולם בהערכה אחת [עפ"י א' עו, ע"ר ב פד].
ע"ע עם. ע"ע גוי.

אומה - **רוח האומה היחידה**⁹ - השאיפה אל הטוב האלהי המונח בטבע נשמתה [א' נב].

ע"ע רוח ישראל. ע"ע רוח ד'. ע' במדור תורה, תורה שבכתב, תורה שבכתב ברום תפארתה ותורה שבעל פה שניהם יחד.

אומה - **שכינת האומה** - רוח החיים של השאיפה האלהית המקושרת בתוכן הסגנון הצבורי של הצורה הלאומית [א' קו].
ע' במדור מונחי קבלה ונסתר, "שושנה עליונה". ע"ע אידיאה לאומית.

אומה - **ישראל** - כנסת-ישראל⁹ המוגבלת בגבול נחלת ישראל [א' מב].

מקום מנוחתה של האידיאה-האלהית⁹ על המרחב ההיסטורי הכללי [א' קח].

אומה הישראלית - **התכלית הכללית של האומה הישראלית** - להודיע את שם-ד' בעולם כולו ע"י מציאותה והנהגתה [ל"ה 119 (פנ' ב עו)].

חטיבה אחת בעולם, המצויינת בתקוה לעצמה לא בשביל עצמה, כ"א בשביל הטוב הכללי, שהוא חן השכל הטוב, המוסר⁹ והיושר⁹ האמיתי, שא"א שיבנה כ"א ע"י תיקון-עולם-במלכות-שדי⁹ [ע"ר א שפו (ע"א ב ט רצ)].

ע"ע ישראל, מהותם העצמית הנותנת להם את אופים המיוחד.

אומה כללית - תמצית⁹ של המין האנושי הפועלת עליו בלי הרף בעיבוד צורתו⁹ הרוחנית⁹ [קובץ ה קצו].

ע' במדור פסוקים ובטווי חז"ל, עם לבדד.

אוצר החיים - אורה-של-תורה⁹ במקורה [ע"ר א קמז].

הצד העליון של התורה, היקר בעצמו מכל החיים כולם, **אוצר חיים** עליונים נעלים ונשאים מכל חיי זמן ועולם [ע"א ד ט ז].

ע' במדור מונחי קבלה ונסתר, "אורייתא מבינה נפקת". ע' במדור תורה, תורה, שורש התורה.

אוצר הטוב - מקור חי-העולמים⁹ [א' א קי].

אוצר עליון - **האוצר העליון** - מקור הברכות⁹ [א"ק א קיט].

אור - יסוד ואומץ המשכת החיים [עפ"י א"ק ב רצו (ע"ט טז)].

כל יסוד החיים, חיי החיים, זיום⁹ ותפארתם⁹ [עפ"י ע"א ד יא יג].

כח הרוחניות⁹ של השכל הגדול, של החפץ הכביר, של המרץ הנשגב⁹ [מ"ר 296 (קבצ' ב עא)].

האור הגדול הכללי - שלמות החיים ובריאותם הנמשכת ממקור אמתם, המתגלה על ידי כל פרטיותם של דברי התורה, טיפולם וקליטתם, במלא כל הנפש ובכל תפוצות חזריה [א"ל מג].

ע"ע אור החיים. ע' במדור מונחי קבלה ונסתר, אורות.

אור - **האור בעצם** - אור-חדש⁹ של תשובה-עליונה⁹, המ"ט שערי⁹ בינה⁹ [ח"פ לב].

גילוי אמיתת המציאות המשוכללת בהופעת⁹ הקרנת הזרחתה⁹ [עפ"י פנק' א תרלו (כ"א ד יא)].

ע' בנספחות, מדור מחקרים, אור, זוהר, זיו. ושם, אור, זיו, ברק.

אור - **האור הנשגב** - החיים המלאים הלאומיים הממולאים מטל חיים ממלכתיים אלהיים ממשיים וחזיוניים, העומדים אחר כותלנו [פנק' ד ריז-ח].

אור - **(לעומת כלי)** - נשמתו הרוחנית של הכלי >שהוא לבושו המעשי החיצון< [עפ"י א' קנח].

התוכן (לעומת הסגנון) [ע"א ד יב ה].

החיים העצמיים של מחשבת ההויה (לעומת ההויה) [עפ"י ע"ר א כו, וא"ק ד ת (א"ה 1098)].

אצילות האלהות בתור נפש ההויה, (מבחינתה הפנימית), בדיבורים מצד הסתכלות השירית שברוח הקודש [עפ"י א"ק ב שמח].

אור וכלים - משמעות עמוקה, תוכן רוחני⁹. **כלים** - הגילויים של האור [פנק' א תרלו (ש"י 6, 25)].

אור - **(לעומת חיים)** - דעה⁹, רוח-הבטה [עפ"י א' יא].

'אורי לעומת מאורי' - ע' בנספחות, מדור מחקרים.

אור - כללות הרגשה וידיעת מציאות. ערך ההשגה⁹ והרצון הגמור >כי מה שלמעלה מההשגה האנושית אין לקרות כ"א בשם חושך⁹ מצד ההעלם, וכשיש העלם לחושך של מעלה, נגבל בגדר השגה ונעשה **אור**< [עפ"י מא"ה ד כא-כב].

אור - ההרגשה הנפשית וההבנה של הידיעה [ע"א ב ט קכד].

9. אולי צ"ל: יחודי. ע' בנספחות, מחקרים, כללים להבנה נכונה בקריאת כתבי הרב, יחיד.

הזיוֹרֹ הטהורֹ המלא נפשות טהורות [ע"א ג ב].
אורֹ אלהיםֹ - תעודת ההויה, מקור הנשמות, מלא־כלֹ, רוח
 ישראלֹ המופשט [עפ"י א"ת יב א].
 אור החיים היותר יפים, היותר טהורים היותר מאירים [ע"א ד ו
 מ].

אור ד'ֹ - העליוֹר העליוֹן, שממעל למקור־החייםֹ, יסוד המרחב
 העליוֹן של הזוהרֹ הבלתי מוגבל שכל עולמי־עולמיםֹ אינם כדאיים
 לו, שהוא מובדל מכל אורות עולמים, שכל תכונה של אורה בהם הרי
 היא מכוונת לראות על ידה גופים חשכים, שבעצמם אינם מערך מהות
 האורה, אבל האור בעצמו איננו דבר נראה, כי לא נתגלה בעולם לפי
 מדתו הכח הרואה את מהות האור. אמנם **אור ד'** במעלת הרחבת
 אצילותֹ מקורו, הוא האור שאור נראה בו ועל ידו [עפ"י ע"ר א כא].
 אור האורים, שאי־אפשר לנו לבטאו ואיננו יכול להתלבש באותיות
 של שום מבטא גם לא של שום רעיון [א' קלא].
 מקור חייה־החייםֹ ב"ה [ע"ר א קנה].
 חייה־החייםֹ, היסוד העליוֹן מקור חיי אור העולמיםֹ [עפ"י א"ק ג צה].
 יסוד כל היש, ויותר מכל היש באין קץ [קובץ א תתיא].
 צרור־החייםֹ [שם רמ].

אור האמתֹ [עפ"י ע"א ב ט קנא].
 אלהי עולם. הטוהרֹ, הטוב־המוחלטֹ, האמת המזהרת, הנצחֹ בכל
 מלא הודוֹ [עפ"י א"ק א קפב].
אור ד' מחולל כל - זוהר האמת, הודֹ אור־החייםֹ,
 שבמקור־הקודשֹ [עפ"י א"ק א ג (מ"ר 402)].
אור ד' וכבודוֹ - הקודש־העליוֹן [מ"ר 345].
אור ד' העליוֹן - כולל הכל, ומקור הכל וחיי כל [ע"ר א רח].
 ע"ע אור עליוֹן. ע"ע אור אלהי.¹¹
אור ד' ממרומיוֹ - היש־העליוֹן, הרוחניותֹ והטוהרֹ המעולה
 [עפ"י א"ק ג רפן].

אור ד' - אור פני המלך המתנשא לכל לראש מעל כל ענין העולמות
 [ע"ר א רפט].
 הארתֹ היש האמיתי וזיוֹר החיים האלהיים [ע"א ד ט מז].
 הקדושה השרשית העצמית, המצואה בפועל, הודֹ חיי הקודשֹ,
 המרומם ונשא מכל שרעף ורעיון [עפ"י ע"ר א ט].
 הנסֹ המוחלט [ע"ר א מט].
 האור העליוֹן שהוא הרבה למעלה מן הטבעיותֹ [ע"א ד ט מא].
 טוב־העליוֹן [ע"ר א שעב, רפט].
אור ד' המהוה הישות - זרוע־ד'ֹ אשר נגלתה, יסוד ההשתלמות
 הבלתי פוסקת [עפ"י א"ק ב תקל].
אור ד' וכבודו - אמיתת הרצון־הכלליֹ אשר בנשמתֹ היקום כולו
 [שם ג לט].

אור - אוצר האור - חיי החיים העליונים, מקור כל החיים ושרש כל
 ההויות [ע"ר א טז].

**אור - האור הפנימי (של המושג מאורו של אלקים־חיים, צור
 ישעינו, לגדולי המשיגים)** - החיים האמיתיים שאין לנו מלה
 ליחסם, כמו שהם נמצאים במקור־החייםֹ יתברך שמו [עפ"י ע"א ג ב
 נב].

אור אין סוף - ע' במדור מונחי קבלה ונסתר. או במדור שמות
 כינויים ותארים אלהיים.

אור אין סופי - האור האין סופי - ההארה האלהיתֹ המקיפה
 והממלאה את כל, את כל הנשמותֹ ואת כל העולמיםֹ [פנק' א שצט].

אור "אל עליוֹן קונה שמים וארץ"¹⁰ - החפץ־האלהיֹ, המהוה
 את היש כולו, המעמידו ומחיהו, הדוחפו לעליוֹיו בכל קומתו
 המעשיית והרוחנית מריש דרגין עד סופם. הנבואה־העליונהֹ של
 פה אל פה אדבר בו, הנשפעת לנאמןֹ ביתֹ, להקים עדות ביעקב
 לעולמי עולמים, לקומם תבל ומלאה, בנשמת ד' יוצר כל [עפ"י ע"א ד
 ט טז].

אור אלהי - אורֹ האמתֹ הצדקֹ והדעתֹ [ע"ה קכת].
 זוהרֹ גדול של שכל בהיר וחשק אדיר של רצון כביר מאד [א"ק ג
 רטז].

אור אלהי - האור האלהי - המגמה השעשועיתֹ הפנימיתֹ של
 היצירה כולה, המזריחהֹ באורֹ יפעתהֹ על פני כל היקום, מחייה
 הפנימיים [א"ק ג קפה].

נועם אור אלוה נורא הוד - מקור הנעימות ומעין העדניםֹ, אוצר
 ההופעותֹ ומקור מקורות החיים [ר"מ עו].

האור האלהי - מקור־החייםֹ ומקור כל העדן ורוממות כל
 אושר־עליוֹן. אור חייה־החייםֹ [עפ"י קבצ' א רטז (פנק' א תקיח, ג"ר
 124)].

חיי החיים [ע"א ג ב רכו].

מקור החיים והשמחהֹ [ע"א ג ב צט].

מקור האור האלהי - נחל עדנים שאין לו סוף, ומקור עדן נצחי
 לכל נשמת חיים, המהפך את הכל לאור־חייםֹ. המאור הפנימי, הכח
 הכמוס האלהי שיש במגמת הווייתה של האומה בעולם, שהוא הסוד
 של כל ההויה כולה [עפ"י קבצ' א קעה].

אור אלהי עליוֹן - המרחב של אין סוף לבהירות והשלמת חיי עולמים
 בעד הכל [ע"א ד ט סה].

ע"ע אור עליוֹן. ע"ע אור ד'.¹¹ ע' במדור שמות כינויים ותארים
 אלהיים, אלהי, המקור האלהי.

אור אלהי - האור האלהי - נשמת־האומהֹ השרשית [א' קנח].

10. בראשית יד יט.

11. **אור אלהי, אור אלהים, אור ד', אור עליוֹן** - בין מושגים אלה התקשתי למצוא הבדל, מכל מקום חולקו ההגדרות למחלקות שונות על פי המונחים
 השונים.

אור הדעת התחתון - (לעומת אור־העליון) - אור־הפנימי המרוכז באוצר הדעת אשר לבן־אדם [ע"א ד ט כט].

אור ההשואה - ע' במדור מונחי קבלה ונסתר.

אור החיים - מקור זיוֹ החיים [עפ"י א"ק ב שכת].

שאיפת הגדלת כחותיהם [ע"א ד ו מא].

ע"ע אור. ע"ע אור חיים.

אור החיים - אור־ד', זיוֹ החכמה האלהית, ואור פני מלך חוטר מגזע ישי [ע"א ב ט קנב].

אור החיים העליונים - הנשגב־הכללי [א"ק ג רפ].

אור העליון - היושר האמיתי, העצמיות והקדושה בבירורה [קובץ ו רסט].

אור העתיד - הופעת כבוד־ד' בעולם [א"ק ב קפב].

אור הפנימי - האור הפנימי (של המושג מאורו של אלקים־חיים, צור ישעינו, לגדולי המשיגים) - ע"ע אור, האור הפנימי.

אור השכינה - ע' במדור מונחי קבלה ונסתר, שכינה.

אור התורה - ע' במדור תורה.

אורה של תורה - ע' שם.

אור חדש - ע"ע אור קודש.

"אור חדש" - אוצר חיים חדש ומלא רענונות, נשמות־חדשות, מלאות הופעת חיים גאיוניים, ממשלת עולמי־עולמים, הפורחת ועולה, המשחקת בכל עת לפני הדר־אל־עליון, האצולות מזיוֹ החכמה והגבורה של מעלה [א"ק ג שסת].

אור חיים - אור קיום של הדר־נצח נצחים [א"ק ג נח].

אור חיים¹² - דעה ורצון, רוח־הבטה ומציאות־מלאה [עפ"י א' יא].

ע"ע אור החיים. ע' בנספחות, מדור מחקרים, אור וחיים.

אור תי־העולמים - אור־עליון, מקור מקורות, חיי החיים [קובץ ה צט].

אור תי־העולמים - הענין־האלהי [א' סו]. הטוב־הכללי, הטוב האלהי השורה בעולמות כולם. נשמת־כל, האצילית, בהודה וקדושתה [עפ"י א"ש פרק ב]. החיים האלהיים ההולכים ושופעים, המחיים כל חי, השולחים אורם מרום גובהם עד שפל תחתיות ארץ, המתפשטים על אדם ועל בהמה יחד [עפ"י ע"ט י].

הרצון הכללי, הרצון העולמי [א"ק ג נ].

אור עליון - האור העליון - חיו ומקור שפעו, מחוללו ומהוהו של העולם [עפ"י ע"א ד ט נב].

אור ד' - המגמה האלהית היותר ברורה ותהומית לאין חקר [פנק' ג שלא].

נשמת־העולמים [קבצ' ב קנה].

שפעת החיים הנובעים ושוטפים ממקור חיי העולמים [קבצ' א רכג (פנק' א תקכה)].

אור ד' בעולמו - אור השכינה, נשמת העולמים, הוד האידיאליות האלהית החיה בכל [א"ק ב שסה, א"ש יד ד].

אור־שלי־משיח [א"ק ב תקסא].

אור ד' - גאולה רוחנית עליונה, נהירה אל ד' ואל טובו [א' צא]. "אורן של ישראל", רוח־ה' השורה על כלל־ישראל ותפארתם הכללית [ע"א ד לג].

אור־תורה, אור־חיים [קובץ ו קפת].

אור ד' אשר באומה - השראת־השכינה וקדושת התורה והמצוה [עפ"י ע"ר א קעג].

אור ד' בעולם - האמת והצדק של דעת הקודש [ע"ר א רו].

אור ד' וטובו - הטוב והצדק [ל"ה 118].

אור ד' בארץ - התורה האמיתית והשכל הצלול והבהיר [אג' א קיז].

אור ד' - קדושת התורה והיהדות הנאמנה, מורשה קהלת יעקב [מ"ר 367].

אור צדק עולמים אשר בתורת־חיים [מ"ר 366].

המוסר האלהי המתגלה בתורה, במסורת, בשכל וביושר [א"ק ג א].

צמאון־אלהי [עפ"י קובץ ז רח].

נועם הקודש [א"ק ב שי].

זיוֹ אור החכמה והשגת האמת [פני ח].

אור ד' העליון - (לעומת אור־הדעת־התחתון) - אור־המקיף הגדול ורחב מרחבי שחקים [ע"א ד ט כט].

אור האמת - ע"ע אמת.

אור הגדול - האור הגדול - התוכן האלהי שאי אפשר להגותו ולשערור [פנק' א שסב].

אור הגלוי - האור הגלוי - האור הנראה של אור־התורה וחכמת־ישראל כולה בקדושתה וטהרתה, בבינתה והכרתה, בכבודה וישרותה, בעושר סעיפיה בעומק הגיונותיה ובאומץ מגמותיה. תלמודה של תורה בכל הרחבתה והסתעפותה (יו)תיה, בדעת וכשרון, ברגש חי וקדוש, וברצון אדיר וחסון לחיות את אותם החיים הטהורים והקדושים אשר האור המלא הזה מתאר אותם לפנינו. (אור־הקודש־החבוי) בהיותו מתקרב מאד אל מושגינו, אל צרכינו הזמניים, ואל מאויינו הלאומיים [מא"ה ג (מהדורת תשס"ד) קכג, קכה]. ע"ע אור קודש חבוי.

12. **אור חיים** - לכירור ההבחנה בין "אור" ל"חיים", ע' הוד הקרח הנורא פרק א ס"ג, ד, ובעיקר בעמ' לו.

"אורה" - ע' במדור פסוקים ובטווי חז"ל.

אורה - האורה - העליון הרוחני [עפ"י קובץ א קסח].

אורה - אורה אלהית - שלמות הכל, ושלמות העדן של מקור הכל, שאין לנו שום מושג ממנה כִּי־אם מה שאנו חשים את מציאותה ומתענגים מזיוה בכל עומק נפש רוח ונשמה [עפ"י א"ק ג רצ, א' קיא]. הגודל והשיגוב האלהי [קובץ ו צ].

אורה - אורה אלהית - החוסן המלא, האור העליון, המון החיים ומקור ימיהם [עפ"י אוה"ק ב תמז].

האורה האנושית בכללה המתגלה באורן־שלי־ישראל¹⁰ [אג' א מג].

האורה הכללית - המשך החיים הנובע מהתשוקה העליונה והכללית של קרבת־אלהים¹¹ [מ"ר 38].

אורה עליונה - אור חכמת כל עולמים¹² [א' כט].

אורה - האורה הכללית - דעת היהדות בכל הדרת נשמתה הפנימית, העולה מעומקה של תורה¹³, ומאוצר ההרגשה האלהית הבאה בהתמדת התלמוד והעיון בדברים שהם כבשוננו של עולם, עם המכשירים המוסריים והעיוניים הדרושים לזה [עפ"י א"ה 913].

אורה אלהית - החפץ הציורי והמעשי, לשלטון של עליון כל עז¹⁴ של צדק ואור¹⁵ [ע"ה קלב].

השלמות, המעשית והשכלית, הרגשית והתכונתית, השלמות במילואה [א"ק ב שעה].

אורה - שלמות בכל תיקונה. חיי קודש וטוהר¹⁶ [עפ"י שם רפז, שכת].

האורה העליונה - גדולת החיים של הכרת האלהות האמיתית, הכוללת את כל תענוגי הרוח וכל העדנים עמם ברום עוזם [קובץ ז עו].

אורה חיצונית - נימוסים אנושיים טובים ויפים, תיקוני מדינה וממלכה נוחים ונעימים. התקדמות, סדרים, פאר ונעימות חיצונית הדורשים עמם חכמה מעשית רבה ללכת קוממיות ולהיות גוי איתן מלא חכמה מעשית וכליל יופי¹⁷ [עפ"י ע"א ג ב טז]. ע"ע אורה פנימית.

אורה פנימית - אורה־של־תורה¹⁸, רוח־הקודש והנבואה¹⁹, ששופע בישראל²⁰ ביחוד ממקום בית־המקדש יצאה האורה²¹, היא האורה־האלהית שמאירה בישראל לבדם ואין לזרים חלק בו. כח הקדושה המיוחדת שהיא מעלה את ישראל למצב רם ברוח קדושה ודעת־אלהים ודרכיו²², שכולה אומרת כבוד־אלהים²³ [עפ"י ע"א ג ב טז].

ע"ע אורה חיצונית.

אורה רוחנית - האורה הרוחנית - הגבורה²⁴ הגמורה המנצחת את כל העולמים וכל כחותיהם [א' פד].

יסוד הכל ומקורו [קובץ א תרלו].

הזיוו האלהי, יוצר כל [א"ק א קצב].

האור העליון - זוהר הצנחות של קדש־הקדשים²⁵ [א"ק ג רח].

מקור מקוריות כל חיים וכל יש [קובץ ה נ].

מקור מקורות, חיי החיים, אור חי העולמים [שם צט].

מקור החיים והעונג [שם כה].

ע' במדור מונחי קבלה ונסתר, אור אין סוף. ע"ע אור אלהי. ע"ע אור ד'²⁶.

אור עליון - האור העליון שבהויה - העליון הרוחני [קובץ א קסח].

בהירות חיים והויה מלאה זיו קדש²⁷. החיים העליונים ברום ערכם, בהופיעם ממכון הטוב והעליון הנשגב²⁸ [עפ"י ע"ר א קצג].

לשד חיי העולמים הזולף בחסדי אבות ממקור הברכה²⁹, מיסוד עולם שהוא קודם ונעלה מכל הגבלה וחוקיות מוטבעה [אג' ג נח].

האור העליון הבלתי מוגבל - המוסר האלהי המוחלט [א"ת ד ד].

אור קודש³⁰ - טללי שפעת חכמה וציורים עליונים³¹, נשגבים ונעימים³², שהם משתפכים לתוך הנשמה³³, מודיעים לה זיוו עליונים, מנשאים אותה לרוממות מעלה³⁴, מקרבים לה את היש־העליון, את הרוחניות והטוהר המעולה, את אור־דמ־מרומו³⁵ [קובץ ו קג].

אור קודש בו מלאה הנשמה - מאוי נצח והוד עליון ושאפת חיים אצילית לאין חקר [ע"ר א סח]. ע"ע אור, האור בעצם.

אור קודש חבוי - האור הקדוש הגנוז, (ה)מקור האלהי של התורה³⁶, החוסן של הנבואה³⁷, סגולתה של רוח־הקודש והמחזה העליון. האור הגנוז של אור הנבואה ורוח הקודש. מעין החיים של שורש התורה האלהית ומכון כל חזון ומראה עליון. אור הקודש של חמדת עולמים הגנוזה, שורש התורה האלהית ומקור הנבואה ורוח הקודש המיוחד לישראל [עפ"י מא"ה ג (מהדורת תשס"ד) קכב"ה]. ע"ע אור הגלוי. ע' במדור אליליות ודתות, חושך חבוי.

אורגן - גוף חי, מסודר [רצ"ה א"ש ה הערה 1].

ע' בנספחות, מדור מחקרים, ארגון, מאורגן.

אורגניסמוס - הקישור העצמי שיש להגוף עם הנשמה [קובץ ה קנה]. **אורגניסמוס - (האורגניות הכללית שביצירה כולה) -** קישור ושילוב החלקים זה בזה בכל צומח ובכל חי ובאדם. כל החלקים שביש (ה)צריכים זה לזה, ותהומות רבה והררי עד (ש)הם זה בזה משולבים ומצורפים [עפ"י א"ק ב תיז].

חק האורגניות - היחש החי של השפעה ושל קבלה, (ה)הולך וחורז ומקיף את כל המצוי, את החומריות ואת הרוחניות, את הפעולות, המנהגים, ההרגשות ואת המחשבות [ע"א ד ו מא].

13. אור קודש - בא"ק ג רפו הנוסח הוא: אור חדש.

אורה שכלית - האורה השכלית - הדעות הקבועות וארחות הדעה¹⁴
[ע"ר א קסח].

◊ **האורה השכלית** באה מרוב תורה ודעת, מהרבה שימושי-של-חכמים¹⁵, ומהרבה דעת העולם והחיים [א"ק א רמ].

אורה של תורה - ע' במדור תורה.

אורה של תורה - ע' במדור תורה, אור התורה.

"אורות" - (עניינו של ספר אורות) - שלמות גילוי אמת קדושת עצמיותם של ישראל וערכם האלהי העליון הנצחי [א' קפז].

אורות הקדש - החיים בחיים (ה)עליונים ברום עולמים בצחצחות אידיאליהם¹⁶, ספוגי קדש-קדשים¹⁷ [ע"ר א קפ].
ע"ע מוסר הקודש. ר' חכמת הקודש.

"אורך ימים"¹⁴ - כל הימים¹⁸ בעמדם בצביונם המלא, (בהיותם) בתוכן העליון¹⁹, בקשר החיים עם הנצחיות²⁰ האלהית²¹, (ששם) אין הזמן²² עובר, הכל קיים, (כש)כל העשוי בהם עומד ומזהיר, ומשביע את הנשמה²³ זיו²⁴ וצחצחות²⁵ ושובע נעימות. מלוא הימים, (כאשר) הצירוף של כל השיגוב, שנעשה מכל פרטי החיים בטוהר²⁶ קדושתם²⁷, מתעלה בזיו ונהורא בהירה [עפ"י ע"ר ב עח].

באורך ימים כלולים הם כל הימים וכל ההשפעות²⁸, כל ההופעות²⁹ וכל ההזרחות³⁰, כל המדעים וכל ההרגשות, כל צדדי ההסתכלות, וכל ארחות הדעה³¹ [א"ק א סו].

"אורך ימים"¹⁵ - (**תאר למעלה שבמצוות כ"אורך ימינו" לעומת "חיינו"**) - התועלת המגיעה בשלמות הנשמה³² במה שנעלם ואינו נרגש כלל אבל הוא מקנה לה קנין נשגב [ע"ר א תיב (פנק' ג רסח)].
ע"ע "חיים", תאר למעלה שבמצוות (לעומת אורך ימים).

אורך ימים - השלמת החיים היוצאת חוץ לגבול התעודה הפרטית. שמאריכים הם על המדה המוגבלת לפרטיותו ויספיק האדם תעודת החיים בעד העתיד בעד דור יבוא [עפ"י ע"א ג א נח (ח"פ מב.)].
הנביעה של האורה³³ הרוחנית³⁴ המתגברת ועולה על ידי הברכה³⁵ הפנימית של הנשמה³⁶, שהיא באה ביחוד מהמקור של ההוקרה הפנימית והתוכית של הצד החיצוני המוכר בחכמה³⁷, שזהו התוכן הפרטי שבקניני הרוח, שהיא הכרה מפורדת לחלקים שונים, (העושה את) הימים מבורכים בפרטיותם [עפ"י שם ד יג ט].
ע"ע אורך שנים.

אורך שנים - האורה הכללית של השנים. תפיסת חיים העולה בצורה כללית, מפני הוקרת התוכן האצילי³⁸ של החכמה³⁹ (ה)מביאה נהרה אחדותית בנפש האדם, ודחיפת החיים היוצאת ממנה היא משאת

נפש לתוכן ההכללה של החכמה בצורתה הבהירה והמקפת [עפ"י ע"א ד יג ט].

ע"ע אורך ימים.

אורן של צדיקים - האור⁴⁰ הרענן⁴¹, שהקודש-העליון⁴² חי במלא חפשו⁴³ הנאדר בתוכו [א"ק ג ק].

אוישר - האוישר - ◊ מקור המנוחה⁴⁴ והבטחה⁴⁵ [ע"ר ב סד].

אוישר - (נשמתי) - תחושת הנשמה⁴⁶ את עדונה הגדול, את זיו⁴⁷ חייה המלא עדני עד, מהמון זרמי חיי עולם וישות אדירה, השוטפים בקרבה פנימה, מנחת דשן קרבת⁴⁸ אלהים-חיים⁴⁹, ואור קדושתו המלאה על כל גדותיה [עפ"י ע"ר א קחט].

אוישר נעלה - קדושת החיים במוסר⁵⁰ מדות טובות ודעת-אלקים⁵¹ [פני פה].

אוישר - שלמות אמיתית בדעת ובהנהגה [ע"א ג ב נה].

המצב המאוישר - המצב הנפשי⁵², שנועם⁵³ ד', ועונג⁵⁴ אהבה⁵⁵ ושיקוק עליון⁵⁶ מופיע בתוך הנשמה⁵⁷ במצב של מנוחה וקביעות [א"ק ב תקח].

אוישר - קץ האוישר - שיהפך העונג⁵⁸ היותר חמרי ויותר מלוכלך בניווול לקודש⁵⁹ אידיאלי עליון [פנק' ג שלט].

אוישר העולם - השמחה⁶⁰ העדינה תולדתו של העדן⁶¹ האצילי⁶² הבא מההארה⁶³ של זיו⁶⁴ הרעיונות של עומק האמונה⁶⁵, הרפודה באהבה-האלהית⁶⁶ והדבקות⁶⁷ הגדולה והרחבה שזיו שדי⁶⁸ פרוש עליה [א"א 127].

תכלית האוישר - התכלית האידיאלית⁶⁹ האחרונה, שהיא עצת-ד'⁷⁰ וברכתו⁷¹ לאדם ולעולם [ל"ה 158].

ע' במדור תיאורים אלהיים, שמחת ד' במעשיו.

אוישר עליון⁷² - שיהיה "ד' אחד ושמו אחד"⁷³ [א' קס].

ע"ע תם.

"אות מן התורה"¹⁶ - נשמה מישראל [עפ"י א"ת יא ב].

אותיות - כ"ב אותיות¹⁷ - כלל ההנהגה [ג"ר 29].
סדרים לגילוי המאורות⁷⁴, >ויש גילוי מצד השמיעה⁷⁵ וגילוי מצד הראי⁷⁶, הרי ב' אותיות לכל ספ⁷⁷, ואחת הכוללת ענין חיבור האורות והאותיות בתחילת המחשבה, ואחת בסוף המעשה, הרי כ"ב< [פנק' ג צ].

אז - מורה על העבר, אבל לא רק בדרך פרוזי⁷⁸, ספור של מאורע שאינו מרותק עם רגשי הנפש והתפעלו(י)ותיה השיריות, כ"א באורח שירי, ומצב נפשי מרומם [ר"מ קיט].

אח - הקרוב היותר מקורב, המגובל בגבול האחדות [ר"מ קכ].

14. תהילים כג ו, צג ה

15. ברכת קריאת שמע שבערבית.

16. ע' מגלה עמוקות על ואתחנן אופן קצו. בית עולמים קלט: ד"ה תיקונא "נשמות ישראל הם אותיות התורה".

17. **כ"ב אותיות** - בביאור ס' קהלת לרמ"ד וואל, עמ' קעד "א"ת, דהיינו כללות ההשפעה מא' ועד ת". ושם קעו: "בגין דאיהו עמודא דאמצעיתא, שהוא כלול מכל האורות, דהיינו מלת "את" שרומזת אל הכללות מא' ועד ת". ובבאורו לאיכה, עמ' קמא: "כי כ"ב אותיות הם רומזים אל הכללות כידוע".

אחדות עליונה - הדעת°, אוצר־החיים° אשר בנשמת חי־העולמים° [א"ק א קעד].

אושר° ותענוג°, למעלה מכל אחדות° ומכל צחצחות, שורש נשמתן° של צדיקים אשר עם המלך ישבו במלאכתו [שם ג מד].

הסוד העליון של האורה־האלהית° בראשית° התחלת הופעתה, (אשר אין) יכולת בידי בן אדם להשכיל בכחו בשכלו ובאורח מדעו וחושיו, לצייר° בהיותו, איזה הערכה מסוד האחדות העליונה מלמעלה° למטה° [עפ"י ח"פ מה].

אחדות מוחלטה - אור הפשטות העליונה, יסוד העדן־העליון° [ר"מ קג].

מקור כל הקדושה°, מכון כל העונג° הנצחי, ובסיס כל השלמות ההולכת ומתעלה עדי־עד° [פנק' א תו].

מלא האחדות המוחלטה - מקור חיי כל החיים אור־אין־סוף°, אדון כל היש ומלא כל ההויה, מקור כל הרחמים ואב כל החסדים וכל גבורות נעם, כל פאר ויפעה וכל תפארת קדש, שומע תפלה° ומאזין עתירה, בלא קץ ותכלית [ע"ר א סה].

ע' במדור מונחי קבלה ונסתר, תפארה.

אחדות שלמה - **האחדות השלמה** - קודש° ד', קדוש ישראל° [א"ק ג ס].

אחור - צד הטפל שבכל דבר הוא אחוריו [ע"א א ב מג, פנק' ג ער]. ע"ע פנים.

אחור - הצד החיצוני°, שהוא הרבה כהה והרבה חלוש מהצד שהחיים הפנימיים של רוח־ד' אשר במלא עולמו יונקים ממנו [עפ"י מ"ר 249].

ע"ע פנים.

אחור - **ההנהגה האלהית שהיא לאחור** - ההנהגה שהיא לצד ההתחסרות [עפ"י ע"ר ב סז].

ע"ע פנים.

אחור ופנים במציאות הרוחניות - ע"ע פנים ואחור במציאות הרוחניות.

אחוריים - השגה° כללית שתומה, שאינה מתפרטת בפירוש האור בתכונה פרצופית°, כ"א מתבזקת בהתבזקות כללית כמראה האחוריים שאין בו פירוט זיו° הפנים בכל נתוח אבריו נושאי החושים העליונים [ר"מ קפ].

האחוריים של הפנים המחשביים - נחלים הנעשים מהאורים הגדולים המתפשטים מהפנים־המחשביים, נחלי חכמה מוקשבת, מחוללת אורה בינה והשכל לימודיים, המתלבשים בהמון התלמוד [עפ"י שם קפד].

ע"ע פנים, פנים מחשביים. ע' במדור משה, הראני נא את כבודך וגו'. ע' במדור תיאורים אלהיים, אחוריים, ראיית אחוריים.

אחוריים - **מראה אחוריים** - ע' במדור תיאורים אלהיים.

אחדות - **האחדות** - יחוד שלטון השי"ת° בהתחלת הסבות° הראשיות, המסבבות כל המון המעשים, שהן בערך השמים°, ובגמר כל תכליתם, שהן בערך הארץ°, ובכל האמצעים הרבים השונים ומסובכים, אשר ביניהם, שהם בערך ד"רוחות° העולם, שכאילו מחברים את השמים עם הארץ [ע"ר א רמה].

אחדות ד' - הדעה היותר עליונה של מושג האלהות° [ל"ה 224].

אחדות הרוחניות - שם־ד' אחד° השוכן בישראל° [ע"א ב ביכורים לט].

אחדות - מגמה° אחת עשירה ואדירה, כוללת כל, וברוכה בכל - אור־החיים° היותר מאירים ויותר שלמים. המקור האחד של כל האידיאלים° היותר נשאים, שאנחנו מוצאים בנפשנו פנימה, שכל זמן שהם עולים° ומתבכרים, הם באים אליו [עפ"י ע"ה קנב].

התוכן של השאיפה היותר נאצלה השיכת לכל הנברא בהתאחד הכל למטרתו היותר עליונה [עפ"י ע"ר א קנט].

השאיפה ותגבורת חיל° החיים בהתרכזות עשירה של חטיבה כללית, בכל, וביחוד במציאות הרוחנית° והאידיאלית°, המתלבשת גם כן יפה בהחמריית° והריאלית בכל מלא עולמים° כולם [עפ"י מ"ר 16].

הכלליות° הקדושה° ברוממות קודש קדשה [ר"מ קסח].

יסוד האחדות העליונה - המציאות° ההויתית° המתגלה כחטיבה אחת [עפ"י א"ה 916].

ע' במדור שמות כינויים ותארים אלהיים, "אחד" (תאר כלפי מעלה). ע"ע יחוד ד' בעולם.

אחדות - **האחדות האלהית** - הרוח° האצילי° המקיף את כל הנטיות כולן ומאחדם עם כל המון הכוחות הגשמיים והרוחניים למטרה מוסרית° עליונה [עפ"י א"ק ג ש].

הטהרה° העליונה של הנקודה האמונית° [קבצ' ב נ].

אחדות אלהים - הטוב־העליון°, הטוב המגלה שאין כל רע° מצוי [פנק' ד עה].

אחדות - **האחדות המופעה בעולם** - מתבארת ע"י הקשור שיש בין המצוה° התורית° בכלל ההתגלות של דבר־ד' ובין כל הסדר העולמי במערכי הטבע° וכל מוסדי ההויה כולם. זהו תוכן המבבר את **האחדות האלהית בעולם**, שהכל מתאים לתוכן אחד והכל מתקשר לאגודה אחדותית אחת [ע"ר א כה].

ע' במדור מונחי קבלה ונסתר, "יחוד תחתון". ע' בנספחות, מדור מחקרים, אחדות ויחוד.

אחדות - **האחדות העולמית** - הצד של השיווי שיש למצוא בהויה כולה, עד למעלה למעלה, לדימוי־הצורה־ליוצרה°. הגשמיות והרוחניות, הציור והשכל, השפל והנישא, הם כולם תואמים, מתאחדים ומוקשים [עפ"י ע"ט סז].

אחדות אין סופית - ע' במדור מונחי קבלה ונסתר, יחוד עליון. ושם, אור אין סוף.

אחדות עליונה - המציאות° ההויתית (כ) חטיבה° אחת [עפ"י פנק' ד רסז].

"אחסנתין"¹⁸ - קשר הקדושה^ו שהוא ירושה מאבות שיש לאדם בענין עבודת-ד' [עפ"י מא"ה ג קעה].
כח קדושת טבע הנפש שהיא מורשה לישראל [ה' רי].
ע"ע "עטרין".

אט - ההוראה להליכה בנחת [ר"מ ככ].

אידיאה - מין נשמה^ו, המשכת כח של צורה^ו רוחנית^ו, שיש לכל דבר שבעולם [עפ"י א"ל רמד].
הערך הרוחני האידיאלי של המציאות, פנימיות הדברים. מציאותיות רוחנית או הרוחניות המציאותית [ש"י ב 304, 303].
מציאות התוכן הרוחני שהוא שורש המציאות [שם 39, 5-6].
שורש רוחני^ו, מציאותי, שעומד ביסוד המציאות של כל דבר. מציאות רוחנית, שהיא מקור המציאות החומרית^ו [עפ"י מה"ה ג רטז].
"למהלך האידיאות" - יסודי עולם רוחניים, מחשבתיים, מציאותיים, שמופיעים במהלך הדורות של קורא הדורות [שם].
ר' בנספחות, מדור מחקרים, אידיאה.

אידיאה אלהית - הרעיון האלהי שההכנה אליו הנמצאת באיזה אופן גלוי או נסתר ישר או מעוות, בכל הלבבות של האנושיות, לכל פלגותיה, משפחותיה וגוייה, ומחוללת דתות ורגשי-אמונה שונים סדרים ונמוסים [עפ"י א' קב].
סגנון המחשבה של הרעיון הרוחני^ו בהתבררותו ביותר, בגימור קויו הרשמיים ברוח האומנות אשר להסתוריה מבטא את **האידיאה האלהית** [עפ"י א' קב].
האידיאה האלהית בישראל - הנטיה הרוחנית של כנסת-ישראל^ו שהיא אורה ונשמתה של הנטיה הלאומית המעשית שלה [עפ"י א' קד, קנה].

אידיאה האלהית המוחלטת - השכינה-העליונה^ו [א' קיב].
הכשרון אל השכלול העליון והגמור המאיר את העולם כלו בכבודו [א' קה].

ע' בנספחות, מדור מחקרים, אידיאה אלהית ואידיאה לאומית.

אידיאה דתית - **האידיאה הדתית** - ההופעה^ו האלהית המוקטנת המיוחדת לצד הפרטיות המבססת את המוסר האישי הפרטי, הדאגה לחיי-הנצח האישיים הפרטיים, הדיוק הפרטי של כל מעשה בודד המקושר ברוח הכללי [עפ"י א' קי].

התוכן המוסרי^ו הבא בתור תולדה מהכרת האחדות האלהית בתור גורם למעמד מוסרי יפה לכל יחיד, המביאו לחיי נצח טובים. ולמעולים וחשובים נענע בו גם-כן התעוררות מוסרית אדירה לשמה, המתנוצצת מהעולם האלהי, >המתגלה יפה כשהשיקוע החומרי ודרישת ההנאה הגסה, אפילו בצדדיה היפים והעדינים, המצוי בעולם האילי המסוגל לו, סר מהם< [עפ"י קבצ' ג קיד-קטן].

ע"ע דת.

אידיאה לאומית - תוכן הסגנון הצבורי של הצורה^ו הלאומית [עפ"י א' קו].

הנטיה הקבוצית שבצורה הלאומית [עפ"י שם קב-ג].

סגנון החיים הסדרניים של החברה בהתבררותו ביותר, בגימור קויו הרשמיים ברוח האומנות אשר להסתוריה מבטא את **האידיאה הלאומית** [עפ"י שם קב].

ע' בנספחות, מדור מחקרים, אידיאה אלהית ואידיאה לאומית.

אידיאה לאומית¹⁹ - כנסת-ישראל^ו [ש"י ב 235].

שכינה-האומה^ו [א' קו].

כנסת-ישראל – שהיא הלבוש^ו לתשוקה האלהית, לדבקות קדושה, ושמחת אור עליון – החודרת בעצמת חייה בכל פרט ופרט מישראל, ובכל מעשיו ותנועותיו, שיחיו ושיגיו, שאיפותיו וקניניו הפרטיים [עפ"י קובץ ו קמג].

אידיאה העליונה - **האידיאה העליונה** - הרצון^ו (רצון ד') הקדוש והנשא [א"ק א קמב].

אידיאל - המשך של האידיאה [ש"י 39, 5-6].

אידיאל - הצדקה-עולמית^ו, שהוא גם הטוב^ו, האור^ו הפיוט וכו' וכו', נשוא מאויי לבה של הכללות, >המושגים האלה וכלה יוכלו לבאר את מובני **האידיאלים-האלהיים**^ו ולהתייחס אליהם בהיותם מחוברים, נהגים ונאמרים אתם יחד, ולא אם אלה יתורגמו ויפורשו ויעתקו באלה בפני עצמם< [ד"ל (מהדורת תשס"ה) אגרות יט, כ].

אידיאל - **התוכן האידיאלי של העולם** - סוד^ו האלהי^ו המוחלט שבהויה [א"א 18].

אידיאל - **האידיאל המוזער של העולם** - האידיאל הנופל בהויה המצומצמת [א"ק ב תנה].

ע' במדור מונחי קבלה ונסתר, זעיר.

אידיאל - **האידיאל המלא של העולם** - האידיאל המרומם האלהי^ו במלא מילואו, יסוד העולם היותר עתיק^ו, מציאות העולם היותר ממשית. שהמציאות הזעירה^ו (של האידיאל המוזער, הנופל בהויה המצומצמת) רק מיניקת לשדו העליון היא מתקיימת ומתברכת^ו [א"ק ב תנה].

ע' במדור מונחי קבלה ונסתר, עתיק.

אידיאל - **התגלמות של אידיאל** - ע"ע התגלמות.

אידיאל - **הגילוי האידיאלי של כל דבר נעלה בחיי-הרוח**^ו **המתפשט במציאות** - חפשו^ו ויסוד מציאותו מתוך רצון מלא נדבה [עפ"י ע"ר א פגיד].

ע"ע חסד, (לעומת ברית). ע"ע ברית, (לעומת חסד).

18. באור הגר"א על משלי, ד ה, ח כא, יד יח, יט כז, כז. ממקור זוהר ח"ג רצא. (הערת מו"ר הרצב"י טאו).

19. ע' בנספחות, מדור מחקרים, אידיאה אלהית ואידיאה לאומית.

אידיאל לימודי - ע"ע לימוד, האידיאל הלימודי.

אידיאליות - הרעיון, ההתרוממות הרוחנית [עפ"י ע"ר א ז].

אידיאליות - האהבה לרכידי הנטועה בנפשו הלאומית (של ישראל) פנימה, והיא הולכת ועולה, פורחת ומתגדלת, לרגלי כל מה שמתגבר מקורי ישראל [ע"ה קלה].

אידיאליות העליונה - גילוי אור הקדש שבשאיפה הפנימית של הרוח [חד' תשס"ח קמה].

אידיאליות - האידיאליות הנשמית - התשוקה העליונה והרוממה להתדבקות אלהית, תוכן האמונה [עפ"י מ"ר 494].
ע"ע תשוקה, התשוקה האידיאלית.

אידיאליות - האידיאליות - האצילות [א"ק א עט].

אידיאליות אלהית - האידיאליות הגמורה, כל התפארת, כל ההודו שביסוד המציאות [א"ק ג קפד].

אידיאלים - האידיאלים היותר נשאים, שהם הולכים ושואבים תמיד עליו וצחצוח ממקור העצמיות העליונה - פלגות נהרי אורותיה של עריגת הנשמה לעצמיות האלהית [עפ"י מ"ר 507].
האידיאלים האלהיים - השמות האלהיים, דרכידי, חפציו, האצילות, הספירות, המדות, השבילים, הנתיבות, השערים והפרצופים, שמקצת תכנם האידיאלי חקוק וקבוע הוא גם כן בנפש האדם, ²⁰ אשר עשהו האלהים ישר [ע"ה קמה].

אידיאלים כלליים - מטע ד'. המגמות העולמיות כולן, אצילות האורות העליונים ברוממות תעודתם, שנשמתה של האומה הישראלית, ונשמתו של כל יחיד מישראל בפנימיות מהותה, מאור זה היא אצולה [עפ"י ע"ר ב קנח].

הכח הנסתר של האצילות שבנשמת האומה [ע"ה קנב].

האידיאלים הנשאים - המגמות האחרונות של מעשה התורה והמצוה [א"ק ג שכב].

ע' במדור מונחי קבלה ונסתר, תפארת, התפארת האלהית. ע' במדור שמות כינויים ותארים אלהיים, אלהות. ע"ע בנספחות, בסוף מדור מחקרים, שני מכתבים לברור דברים בשיטת הרב. ע"ע רוממות האידיאלים.

אילת השחר ²¹ - היופי העולמי שנאזר מגבורה וצמצומים [קובץ ה ר].

איש - התוכן הממולא בכח המפעל וההשפעה, ששפעותיו עשירות

הנה בכל הארחים, לטוב ולרע, לבנין ולסתירה, רק הוא בכללות קיבוץ כל חלקיו, ממלא הוא תוכן של אישיות, צורה ממולא (ה) בטפוס שלם, העומד הכן לפעול ולהשפיע, לשכלל ולהשלים [ר"מ קנז].

איש - יסוד השלמותו - השכל העומד בראש והרגש עוזר על ידו [ע"א ג ב ריג].

ע"ע אשה. ע"ע אנשים. ע"ע גבר. ע"ע "אדם". ע"ע "אנוש".

"איש" לעומת "בעל" - בעל - יקרא על שם הבעילה, כמו "האי מטרא בעלא דארעא" ²², ואיש - יקרא על שם המשפיע, יען כי הוא הנותן לה לחם לאכול ובגד ללבוש [ע"א ימות סב; סי י].

אישיות - צורה ממולא (ה) בטפוס שלם, העומד הכן לפעול ולהשפיע, לשכלל ולהשלים [ר"מ קנז].

איתן העולם - ע' במדור מדרגות והערכות אישיותיות.

איתנות - הקביעות העזיזה [ל"ה 162].

איתניות ברוח - ע"ז הרצון הכביר המתגלה באופן בריא וחזק עם כל תנועה נפשית וגופית [ע"א ד ו פג].

אך - מלת המיעוט, הצערת הנושא מובנו הקדום, קציצת איזה סעיפים מתכונתו, נרדף הוא עם התוכן של ההכאה הבא בתואר זה < [ר"מ כסא"ב].

אכילה - (לעומת טעימה) - תתיחס מצד התועלת, התועלת של תכלית האכילה לחזק הגוף ולהמשיך החיים, הבאה אחר העיכול, שע"ז יבא פעל אכל, מאופל [עפ"י ע"א ג א לה].

ע"ע מזון, לקיחת מזון. ע"ע מאכל.

אל - הוראה שלילית [ר"מ קכב].

אל - הוראת הכח [ר"מ קכב].

אלהי - הנקודה האלהית - מכון השלמות המוחלטה [ע"א ד ט קלד].
ע"ע אמונה, נקודת האמונה.

אלהי - עידון אלהי - (העידון) של החכמה והמישרים, של הצדק והאורה העדינה הרוחנית [ע"א ד ו מ].

אלהים ²³ - מנהיג ושולט [ע"ר א קיד].

כל כח שבנבראים שיש לו איזה השפעה, שמוכרחת היא להיות מוגבלת, מאחר שהכח המשפיע בעצמו הוא מוגבל, בבחינת התחלתו ובבחינת

20. **האידיאלים האלהיים** - שמקצת תכנם האידיאלי חקוק וקבוע הוא גם כן בנפש האדם, אשר עשהו האלהים ישר - ע' שיחות על אהבה לר"י אברבנאל, מוסד ביאליק, תשמ"ג, עמ' 440-450. ע"ע מלבי"ם, איוב לו א"ד. "האידען הנטועים בנפשו, הם אמתיות מונחלות וטבועות בנפש נפש ממקור מחצבה, ירושה לה מאלהי הרוחות בעודה בחביון עוזה, והם קדושים וטהורים אלהיים; האידען קראם בשם דע, ודעים. (כן אצל רש"י גפן בממדים, הנבואה והאדמנות עמ' 103); ייחס מלין אלה לאלהים, כי הוא הטביע דעים אלה בנפשו להשיג על פיהם את סודותיו ואמתיותיו; אצל ד' הדעים האלה הם בתמימות ובשלמות, וא"כ תמים דעים נמצא עמך, והוא האלהות הנמצא טבוע בשורש נפשך". ע"ע בנספחות, מדור מחקרים, אידיאה.

21. תהילים כב א.

22. תענית ו.

23. ע' בהערה במדור שמות כינויים ותארים אלהיים, אלהים.

סופו, וכל מוגבל הרי מדת־הדין^ו המצמצמת טבועה בתוכו > [עפ"י ע"ר ב פח].

אלף - תרגום^ו של למד [ר"מ קיז].

תרגום של למוד, <בעברית הוא ג"כ ממקור הארמי> ובא על המדרגה הירודה של הלמוד, הצד המתנוצץ אל התלמיד משפעתו של הרב, כתכונת האחורים לעומת הפנים [שם פג].

הלומד מאחר, והוא בערך העתקה ואחורים של הפנים המאירים באור השכל המקורי. ההתלמדות האולפנית, מדת התרגום, שהוא הכשר וחינוך המביא אל המעמד המקורי העתיד [עפ"י שם קיג].

הלימוד המתורגם, לימוד חינוכי, לימוד מכשיר, <שמביא באחריותו ללימוד מקורי, להבנת הלב> [עפ"י שם קיח].

ע' במדור אותיות, למ"ד.

אלף - שור^ו [ר"מ פג].

אם - הוראת האמהות [ר"מ קכג].

המשפעת שפע חיים ליצור בהולדו [ע"א דו עג].

ע' במדור פסוקים ובטוויי חז"ל.

אמונה - ²⁴ **גדר האמונה בכללה** - שאמית הענין הנודע קבועה בקרבו, לא מצד הידיעה לבדה כ"א מצד מנוחת הנפש הגמורה כשהוא מקבל אותה בקבלה שלמה, מבלי שיסתער בו מאומה נגד זה [ע"ר א שלז].

אמונה - דת^ו [קבצ' ב נג].

ע"ע אמונה, נשמת האמונה.

אמונה - **מצות האמונה** - מצוה מעשית, שיהי' הלב נמשך לאמונת התורה^ו לעיון העבודה^ו והמצות^ו. שכל הדברים הברורים המאומתים שהודיענו השי"ת בתורתו^ו, נראה להשתדל שכשם שהם מאומתים מצד אמתתם בשכל, כן יהיו הרהורי הלב מלאים מהם, והיינו על ידי שירבה המשא ומתן בענפיהם בעיון והשכל איש איש כפי רוחב לבו [פנק' ג כו (מא"ה ב רעג)].

צורת מצות האמונה האלהית - שהאלהים יתעלה, שהוא העושה כל המעשה הגדול הזה, אשר עינינו רואות אותו מסודר בעצה^ו ובחכמה גדולה ועמוקה ומדוקדקת מאד, הוא שהוציא אותנו ממצרים^ו מבית

עבדים ונתן לנו את התורה^ו, ולו שייכים ומיוחסים כל הדברים אשר הם שייכים ומיוחסים לאלהים > בין שמתבררים ע"פ אמתת הברור השכלי ובין שמתבררים ע"פ התורה והקבלה השלמה > [עפ"י ע"ר א שלז].

אמונה - התפונות התפיסת אל השכליות האלהית העליונה המוחלטת הכוללת־כל, המושכלת ומוכרת ומבוררת בכל מלוא הדעת הלבב והנפש והחיות [עפ"י ש"י ה 40].

אמת האמונה²⁵ - הידיעה ההכרה ההבנה הברורה הפשוטה שכל הנמצאים שבעולם כולם נמשכים ומתגלים לנו מתוך מקור המציאות, וכלשונו של הרמב"ם: "שכל הנמצאים הם מתוך אמתת מציאותו" [אגרת רבינו, מ"ז בכסלו תשל"ז. מובא בש"י ג 241, הערה 89].

רוממות־רוח־אמונה ואמתת־דעת־עליון - תקף בהירותה של הכרת עולם ומלאו, שלמותו ומקוריותו [ל"י ב (מהדורת בית אל תשס"ז) תסד].

אמונה - **עיקר מגמת הדרכת האמונה** - לבסס את כח המדמה^ו בטהרת^ו השכל^ו והמוסר^ו [פנק' ד שסט].

אמונה - **כח האמונה** - (הכח) להקשיב יפה ולקבל ממה שנמסר [א"א 66].

להיות מוכן לקבל בתורת ידיעה את המסור לנו מאבותינו [שם 94].
הקבלה את מה שנאמר מפי גדולי עולם [ע"א ב ט רעב].

אמונה טבעית הסתכלותית - האמונה המופעה מהעולם [מ"ר 70].

אמונה ניסית מסורתית - האמונה המופעה מהתורה [מ"ר 70].

אמונה תוכית - האמונה המופעה ממעמקי הנשמה [מ"ר 70].

ע"ע תשובה טבעית. תשובה אמונית. תשובה שכלית.

אמונה - שלמות המדעים המושכלים שהם שורשי התורה^ו [א"ה א 702 (מהדורת תשס"ב ח"ב 30)].

אמונה - **רוח האמונה הקדושה**^ו - הכרה עצמית־פנימית כ"טביעת־עין^ו, שהאדם מכיר את העולם מתוך עצמותו [נמ"ד 488].

אמונה - **כח האמונה** - הצלם־האלהי^ו המאיר מתוך תוכם של

24. **אמונה** - הגדרות האמונה השונות חולקו לשתי מחלקות (שגבולן סומן ב 00): הקבוצה הראשונה עד ערך 'תוכן האמונה' (ולא עד בכלל), מרכזת הגדרות למושג אמונה בסתם, ומקורותיה. ומערך 'תוכן האמונה' ואילך הובאו הגדרות לבחינותיה השונות של האמונה, ענייניה, תכניה והשלכותיה.

גדר האמונה בכללה - אמונות ודעות לרס"ג הקדמת המחבר, "צריכים לבאר מה היא האמונה, ונאמר כי היא ענין עולה בלב לכל דבר ידוע בתכונה אשר הוא עליה, וכאשר תצא חמאת העיון יקבלנה השכל ויקיפנה ויכניסנה בלבבות ותמוז בהם, ויהיה בהם האדם מאמין בענין אשר הגיע אליו". ובשומר אמונים הקדמון, ויכוח ראשון סי' לג (מיסוד המורה נבוכים, ח"א פ"ג) "כי האמונה אינה האמירה בפה, כי אם התאמת הדבר במחשבת הלב והצטיירו בשכל".

25. **האמונה** - **הידיעה ההכרה** - מוסיף רבנו שם באגרת: לכן בלשון התורה שבכתב: אברהם אבינו "האמין בדי"; ובלשון חז"ל בתושבע"פ: "הכיר את בוראו".

ובהמשך דברי רבנו שם: "הכרה ברורה של הסתכלות האמונה הזאת, נמשכת ומתבהרת לנו, בשלשלת הדורות, מתוך זכירת ימות עולם אל בינת שנות דור ודור, המפגישה אותנו עם הופעתנו המיוחדת הגדולה, שאין דומה ודוגמה לה בכל מערכת האנושיות, ושלשלת דורותיה והשפעתנו בתוכה". וע' בפרקי הקיום הכשרון וההשפעה, שבס' כארי יתנשא.

אמונה - $\diamond$ היסוד הטבעי לכל טובה²⁶ ולכל מוסר²⁷ עליון הנעוץ בעומק הטבע הישר²⁸, האנושי. מקור חייו הטבעיים, הרוחניים²⁹ (של האדם) הנותנים לו שלות לב ושמחת נפש בעוה"ז ואחרית ותקוה לעוה"ב³⁰ [עפ"י מ"ר 225].

תוכן הנפש היותר עדין, והמקור לכל התרבות האידיאלית שהאנושיות כולה עורגת אליה [פנק' ב קצד].

אמונה - **הנטיה האמונית** - מקור הקדושה³¹ בעולם כולו [קבצ' א נד].

אמונה - **נשמת האמונה** - אור־החיים³² האלהיים שבתוך הדת³³ [עפ"י קבצ' ב נג].

אמונה - **עיקר האמונה** - $\diamond$ עיקר האמונה היא בגדולת³⁴ שלמות אינסוף³⁵. שכל מה שנכנס בתוך הלב הרי זה ניצוץ בטל לגמרי לגבי מה שראוי להיות משוער, ומה שראוי להיות משוער אינו עולה כלל בסוג של ביטול לגבי מה שהוא באמת [א' קנד].

שורש האמונה - להביע בפנימיות הנשמה את גדולת־א"ס [מ"ה אמונה לד].

מתוך החכמה³⁶ הכמוסה בנשמה³⁷, שעל ידה היא מכירה בגודל האמת־האלהית³⁸, אלא שאינו יכול להוציא אל הפועל את הפרטים, מתוך כך הוא מתקשר הרבה להאמין בהפרטים שהוא מרגיש בפנימיות לבבו שהם הם מגלים את האמת הגדולה בכל האופנים שדרכה להגלות - במעשה, דיבור ומחשבה, ברגש, בדמיון, במזג ובנטיית נפשיות, ובמעוף חיים פנימי ועליון מכל הגיון לבב ומכל הקשבה מוגבלת [עפ"י קובץ א תתמט].

נקודת האמונה - יחס האדם להאין־סוף ברוך הוא, וכל העולמים כולם מתרכזים בנקודה אין־סופית זו [מ"ר 487].

ע"ע אלהי, הנקודה האלהית. ע' במדור מונחי קבלה ונסתר, לאשתאבא בגופא דמלכא.

אמונה - **חוש האמונה** - החוש הטבעי היסודי של הנשמה, שנובע באדם מנשמת ח"ה העולמים³⁹ מנשמת כל היקום, כל היש [עפ"י א"א 112].

$\diamond$ **היחש של האמונה בטהרתו** בא מפני עצמיות הטבע הפנימי של הנפש האנושית שהיא קשורה בקשר הוייתה בשורש חיי כל החיים, במקור כל ההויה [ע"א ד ט סקה].

אמונה²⁶ - **(בדי)** - שירת־החיים⁴⁰, שירת⁴¹ המציאות, שירת ההויה. שירת העולם העליונה⁴². ומקורה הוא הטבע האלהי⁴³ שבעומק

ברואיו של הקב"ה⁴⁴, והוא עצם מהותה של הנשמה, התשוקה להתדבקות־אלהית⁴⁵ [עפ"י מ"ר 487].

אמונה - **עומק האמונה** - להתדבק⁴⁶ בבורא כל העולמים⁴⁷ ב"ה, בכל סדרי המחשבה והמעשה, והוא גילוי הכח השלם (של האמונה) [מ"ר 488].

ע' במדור הכרה והשכלה והפכן, מחשבה, המחשבה היסודית.

אמונה - הידיעה־ההכרה הבהירה והמלאה בד' אלהים, מקור חיי כל עולמים, הממלאה את כל חדרי הנפש, הרוח והנשמה, הכליות והלב והגוף כולו, ואשר לפיכך הם כולם ממולאים מתוכה אהבה־עליונה⁴⁸ של דבקות⁴⁹ חיונית לאבינר־שבשמים⁵⁰, אשר מלך בטרם כל יצור נברא - ואחריו [נ"ה ט]. ההשכלה וההכרה המבוררת בכל מלוא הדעת לבב ונפש וחיות, בהתפונות התפיסה אל השכליות האלהיות העליונה המוחלטת הכוללת כל [עפ"י ש"ה 40 הערה 63].

ענן רוממות ושבע נפש פנימי, (של) מלא ההכרה הברה והתמה ורווי עז הבטחון⁵¹ (ש) על ידי השקפת האחדות העליונה, שהנהגת ההשגחה⁵² העליונה מסכבת כל המעשים וכולם מלאים הם מזיו⁵³ הטוב הכללי המקיף הכל וכוללם יחד, של "מה דעבד רחמנא לטב עביד", "עושה שלום ובורא הכל" [עפ"י א"ל קצה].

כח האמונה - ההכרה העליונה והדבקה באמתת צדיקו של עולם, עז מלכותו ומקור חיותו, אשר מראשית דרכו מאז ועד אחרית מופיעה המשכת כל המפעלים ושעשועי התולדה [נ"ה יט].

מציאות נפשית פנימית של זיקת האדם, הנברא בצלם־אלהים⁵⁴, אל מקורו, יוצרו, רבו־העולמים, שהיא ממלאה אותו כולו ומתוך־כך מתגלית בסידורי מעשיו ודורותיו היחידים והצבוריים [עפ"י ל"ג קעז (מהדורת בית אל ב תשס"ג תה)].

כוֹנֵן העצמי (שלא מתוך שטחי עניינים אחרים, של רגשיות או מוסריות או שכליות, של תועלתיות או חברתיות או גיוניות) של תפיסת־עולם־ואדם שלמה וכוללת, בטבעיותו הרוחנית⁵⁵ והחיונית [עפ"י ל"ב (מהדורת בית אל תשס"ג תז)].

אמונה - ע"ע בקשת אלהים. ע' במדור פסוקים ובטווי חז"ל, דרישת ד'.

אמונה - ע' במדור הכרה והשכלה והפכן, הכרה אלהית. ע' במדור פסוקים ובטווי חז"ל, דעת אלהים.

אמונה - **כח האמונה** - שלמות תמימות טבעו הרוחני של האדם [עפ"י ע"א ג ב קנג].

בבחי' נפש, הרגשה, כח המקבל שבהוי' [קבצ' ג קכג].

26. בע"א ד יא יג מציין הרב שתי בחינות באמונה. סגולית נשמתית - "**האמונה האלהית העליונה** שאינה מתדמה כלל לשום רישום של ידיעה והכרה בעולם, כי היא הסגולה של כל יסוד החיים, של אורם, של חיי חייהם, של זיום ותפארתם. והסגולה הזאת מצד ערכה הפנימי, שאין לו שום הערכה בשום צד המתדמה לו בתואר חצוני, הוא ענין סגולי בישראל, לא מצד בחירת נפשם בפרט אלא מצד מחצב הקדושה וסגולת ירושת אבות שלהם". ולאידך גיסא, הכרתית חיצונית - "**כח האמונה מצד התגלותה החצונית**, שאפשר לו להגלות בפועל, בהכרה, ברגש, בביטוי ובמעשה, ששם אין האור הגנוז של שלמות חיי האמונה זורח". בהתאם חולקו ההגדרות כאן לשתי קבוצות.

27. **האמונה היא שירת העולם העליונה** - ע' זוהר תרומה קלט: "מ", רזא דעלמא עלאה איהו דהא מתמן נפקא שירותא לאתגליא רזא דמהימנותא".

רז האמונה - אור האלהי שבנשמה, המבקש את הרוח-הטהור²⁸, את הקודש הנשגב בחיים, בהרגשה ובידיעה [קובץ ח ע].

◊ האמונה והאהבה²⁹ הן עצם החיים בעוה"ז ובעוה"ב [עפ"י א' סט].

האמונה - אינה לא שכל³⁰ ולא רגש³¹, אלא גלוי עצמי היותר יסודי של מהות הנשמה, >שצריך להדריך אותה בתכונתה, וכשאינן משחיתים את דרכה הטבעי לה, איננה צריכה לשום תוכן אחר לסעדה, אלא היא מוצאה בעצמה את הכל< [מ"ר 70].

אמונה - **הגיונה העליון** - הגילוי האלהי שבנשמה שלמעלה מכל דעת³² [ע"ט יח (א"א 56)].

חוש האמונה האלהית - דעת הדעות והרגשת ההרגשות, שמחברת את ההויה הרוחנית³³ של האדם, המציאותית בפועל, עם ההויה הרוחנית העליונה, ומערבת את החיים שלו עם החיים המציאותיים הרמים מכל גבול ונעדרי כל חולשה פיסית [מ"ר 1].

הרגש של הכלל, (ש)הכל אצור בו >בעומק הרגש מונח הכל - כל הפרטים החבויים בגנוי השכל העליון, אשר רק חלקים ממנו הולכים ומתגלים על פי ארחות החיפוש והמחקר, הרגש הוא תופש בהם שלא בהדרגה, איננו צריך לעזר ההתחכמות בשביל להכיר את טובם< [קבצ' ב פח (פנק' ד סח)].

ע' בנספחות, מדור מחקרים, בטחון לעומת אמונה.

אמונה²⁶ - המסקנה היותר מזהירה של הלימודים היותר רמים³⁴ ונשאים המוארים באור³⁵ עליון³⁶ [א"י ג].

◊ האמונה מקפת את כל הידיעות לעשות חטיבה כללית מכל הפרטים כולם, ובזה היא נותנת חיים נצחיים לכל הזוכים לאורה³⁷, והיא מחיה בלשד פנימיותה את המוסר³⁸, את חיי החברה ואת חיי היחיד, כשם שהיא מחיה את כל העולמים³⁹ כולם, מראש⁴⁰ ועד סוף [א"ק ג קו (א"א 68)].

◊◊

אמונה²⁴ - **תוכן האמונה** - היסוד הקדמון לכל היש, החובק כל המציאות והממלא אותה עצמת הקיום וההמשכה ההייתית. שורה היא האמונה בכל הנברא ונוצר ונעשה, שורה היא ברומי מרומים, משתפלת היא בשפלי שפלים. וקדמותה⁴¹ העליונה של אור האמונה וצחצחות טבעיותה האיתן, זהו המכריח את כל החיים האנושיים להיות מוטבעים על פיה [ע"א ד ט קכה].

◊ **תוכן האמונה** אינו רעיון כ"א מציאות גמורה, הנמצאת בכל חלקי היצירה, גם בדומם, והוא סוד קיומו של עולם [מ"ר 489].

כח האמונה הוא כח כללי ולא פרטי, אור מקיף הנובע ממקור ההויה כולה ומתפשט על הכל [מ"ר 489].

אמונה - עריגת כל העולמים⁴² כולם לחי העולמים⁴³ [מ"ר 494].

הנשמה⁴⁴, העונג⁴⁵ של ההסתכלות הפנימית⁴⁶ של אושר⁴⁷ אין סוף [א"א 123, 66].

שירת חיינו²⁸, (ה)מכון ששם האמת העליונה שוכנת בכל יפעתה⁴⁸ והדרה⁴⁹ [קבצ' ב קיב].

האמת הגדולה, התוכן העזיז, מלא הקודש, משך החיים האמתיים, וכל שיגוב ואידור במילואו [א"ק א עא].

האמונה העליונה - שירת העולם ואמת העולם [א' קכו].

הארת האמונה - הארה⁵⁰ כללית למעלה מכל הערכים ובזה היא מבססת את הערכים כולם [שם קכה (א"א 68)].

אור האמונה - שורש כל הקדושות [א"א 141].

האמונה האלהית - המחשבה⁵¹ היותר עליונה⁵², שמתוך גבהה היא משתפלת בכל השדרות גם היותר שפלות, ובכל דרגה ושררה היא מתארת כפי ערכה [מ"ה אמונה ג (א"א 66-7)].

יסוד האמונה - התוכן המקיים את הצביון העליון הבלתי מדוד ושקול, הבלתי מצומצם ומתואר, בתוך כל מה שמתואר ומוגבל, המחיה את כל החוקים, בהתמשכם מראשית⁵³ נביעתם עד אחרית⁵⁴ המגמות⁵⁵ כולן, עד אין קץ למורד [ע"ר א להדו].

שרש האמונה בטהרתה⁵⁶ - חיבור הקדושה הרוממה, של אור-אין-סוף⁵⁷, עם הקדושה החודרת בכל העולמים ובכל היצורים כולם [עפ"י ע"ר א קיד].

תוכן האמונה - האידיאליות⁵⁸ הנשמטית⁵⁹, שהיא התשוקה העליונה והרוממה להתדבקות-אלהית⁶⁰, שתנאיה הם השואה גמורה ומוחלטת בין המעשה והמחשבה-האלהית⁶¹ [מ"ר 494].

אמונה, יסודה העצמי - נקודת הציור⁶² האלהי ברקמת החיים הפנימית (של) היחיד או הצבור, המשפחה או האומה⁶³, המפלגה או הסיעה, העושה את הרקמה הנפשית⁶⁴ היותר חטיבית, יותר איתנה ויותר חודרת [עפ"י א"א 78 (קובץ ז עו)].

האמונה האלהית - הסגולה⁶⁵ של כל יסוד החיים⁶⁶, של אורם⁶⁷, של חיי חיהם, של זיום⁶⁸ ותפארתם⁶⁹ [ע"א ד יא יג].

נקודת קדושת האמונה האלהית - יסוד יראת-ד' באמת [א"א 95].

אמונה - היראה⁷⁰, התוכן האצילי⁷¹, המקודש⁷², האלהי, של האומה [א"ש טו יא].

היחס האמיתי⁷³ הפנימי אל יסוד המציאות במקורו, המשיב לנשמה את צביונה [עפ"י א"א 82-3 (מ"ר 74)].

תהילת-ד'⁷⁴ וסקירת השלמות העליונה [א"ק ד תיא (קובץ ז קמג)].

העומק התמציתי של מהות האמונה - יסוד העלוי⁷⁵ הנשמתי היותר בהיר של האדם [א"א 58].

מהות האמונה - התעמקות חיה בהענינים האלהיים [א"א 68 (קובץ א שלה)].

28. **שירת חיינו** - ע"ע הסכרת והגדרת האמונה בס' כארי יתנשא, פרק שלישי, האלהות, עמ' 30-32.

29. צריך להבחין בסדרת הגדרות האמונה הבאות (שגבולן סומן ב ◊) בין האמונה בבחינתה כממד אונטי, לבין האמונה כממד פסיכי; ובהגדרות המשתפות ביניהם.

"משחקת לפניו בכל עת ושעשועי את בני אדם" [עפ"י שם 55, 128, 80].

האמונה-האלהית⁹ העליונה, שבישראל, מצד ערכה הפנימי, שאין לו שום הערכה בשום צד המתדמה לו בתואר חיצוני, הוא ענין סגולי¹⁰, לא מצד בחירת נפשם בפרט אלא מצד הקדושה וסגולת ירושת אבות¹¹ [עפ"י ע"א ד יא ג].

האמונה-האמיתית¹². האמונה העליונה [קובץ א קס, תקפט].
האמונה המחייבת את בני באור-ד¹³ ובשמירת התורה¹⁴ והמצוה¹⁵ באמת ובתמים [אג' א קטן].

האמונה הגדולה - הציור¹⁶ העליון¹⁷ של ההשכלה הרוחנית¹⁸ (ש) איננו מצמצם בשכל הגיוני¹⁹, (שאוורו) הוא זיו²⁰ החיים החזק; חושי-האמונה-האלקי²¹, בכל גודל עזו²², זהו החיים האמיתיים²³, החיים ששום מות²⁴ אין עמם, החיים ששמחתם איננה נחלת משום צרה יגון ואנחה, החיים שהטובה והברכה²⁵ שרויים בם, עמם דבקים שמחת²⁶ עולמים בלא עצב, חדוה²⁷ עליונה רחבה ועשירה, בלא שום דלדול ורפיון [עפ"י אי"א 131 (מ"ר 75)].

הכח הרוחני שבעומק קדושת הנשמה, רוח החיים הפועם במלוא הנשמה, רוח אלהים שבלב, החי בתוכיותה של הנשמה [עפ"י אי"א ב 105].

אמונה - היסוד העליון של האמונה - הארת²⁸ הקודש²⁹ בצורה העליונה שלמעלה מן הטבע³⁰, המושלת על הטבע ומשכללתו [אי"א 128].

האמונה-העליונה, האמונה-הגדולה, אמונת-אומן³¹ [עפ"י שם 131, 133].

ע"ע אמונה, האמונה הרבה. ע' במדור הכרה והשכלה והפכך, השכלה העליונה.

אמונה - היסוד הטבעי של האמונה - עריגת הקודש שבנפש האדם [אי"א 128].

טבע האמונה-האלהית³² - עומק הטבע הנפשי, תאווה הדבקות-האלהית³³ ברעיון ובחפץ פנימי, (ש) היא תאווה וחמדה עליונה, חזקה מכל התאוות שבעולם [שם 116].

האמונה הטבעית - עריגת הקודש, החשק הפנימי, של הדבקות-האלהית [עפ"י שם 108 (קובץ ז קמא)].

הארת האמונה הטבעית - אור אלהים המפעם בנשמה בכחו הגדול מצד עצמו >חוץ ממה שהוא מואר באורה של תורה, של מורשת אבות וקבלה< [אי"א 107 (קובץ ז פ)].

◇ **שני צדדים בטבע האמונה: צד החסד שלה** - התוך הרוחני, הגרעין האידיאלי, שבאמונה, הצורה השכלית של החובה והמצוה

אמונה - האמונה הרבה³⁰ - האמונה-האלהית³¹ (ה) חוקקת את התפקידים של כל כוחות ההויה, שיעשו את עבודתם בכל עז³² ומרץ, בכל איתניות של קיום ונצחון, שהכח הכביר של אור האמונה האלהית מאיר עליהם, למסור בידם תוכנים וענינים מתוקנים עומדים על מכונם, ולקלקל ולהפסיד את צורתם וערכם, כדי להוציא ע"י קלקול זה ערכים יותר נפלאים בחדוש פנים לעליו³³ ולשבח. מהסתעפות³⁴ **האמונה הרבה**, הכוללת כל היקום, מתגלה הדר³⁵ כח המחיה והמפריא, המעודד והמחדש, בכל תוכן שיוצאת ממנה ערות של חיים, אחרי שכבר צללי המות³⁶ באו ופרשו עליו את אפלתם. האדם, כל כוחות החיים וההויה, מתעוררים אחרי בלותם, בכח אור³⁷ האמונה-האלהית-העליונה, מיסוד אמונת-אומן³⁸ של חכמת³⁹ ודעת⁴⁰, אשר באמונת העתות, בכל מסיביות ותמורותיהן [עפ"י ע"ר א ג].

האמונה המסדרת כוחות ההויה [עפ"י רצ"ה שם ב תלט].
ע' במדור תורה, "אומן רבתי".

האמונה הגדולה - אמונת עולמים. האמונה הגדולה השרויה בעומק האהבה, הפועלת ברוח חיים בשכל-עליון⁴¹ ומפואר, בסדר והתאמה בכללות המון היצורים והעולמים⁴² כולם. האמונה הפנימית, היודעת את כבודה, את אשרה וגבורתה המדושת עונג פנימי, המכירה שהיא בכל מושלת, שהיא מחלקת במדה ובמשקל של צדק⁴³ ויושר⁴⁴, אור⁴⁵ וחיים⁴⁶, לכל המון יצורים לאין תכלית, על פי סדר וערך של יחושים נאמנים, ערוכים ברוח שלום⁴⁷ ואמת⁴⁸ [עפ"י א' מב-מג].

אמונה - "אמן"³¹ - החפש³², אב³³ האמונה-העליונה³⁴, השכל המקודש שהוא יסוד החכמה³⁵ הקדומה, שמכוחו האמונה נאצלת [עפ"י א"א 128, שם 17, (77)].

ע' במדור שמות כינויים ותארים אלהיים, "אהיה אשר אהיה". ע' במדור הכרה והשכלה והפכך, השכלה העליונה. ע' במדור פסוקים ובטווי חז"ל, אמונות אמיתיות.

אמונה - "אמונת אומן"³² - האמונה³³ העליונה³⁴ שגורל³⁵ העתיד בידה הוא. המתק הגדול של הנועם-העליון³⁶ אשר לאור עולם שלעתידי, נועם ד' המתבקש בכל שכלול של קדושה³⁷ [א"א 128, 80]. הנקודה הגורלית העליונה של כל האדם וכל היצור, בה מתגלה הערך היותר עצמי וטפוס, היותר פנימי ומכוון אל הטוהר המהותי של האדם, שבה ספיגת כל החיים כולם, כל הזיו³⁸ והזוהר³⁹ שבעולם, כל השלום⁴⁰ והאוישר⁴¹ שבעולם, כל החיל⁴² והחוסן⁴³ שבעולם, השושנה-העליונה⁴⁴ חבצלת השרון [עפ"י שם 133].

האמונה הרוממה המושכלת, מעמק האמונה בטרתה⁴⁵ הפנימית⁴⁶, שהמחשבות הנובעות ממנה הן החפשיות⁴⁷ באמת, שאין עליהן שום עול של הגבלה, והן המתדמות ביותר למקור היצירה האלהית, "ואהיה⁴⁸ אצלו אומן". מקור כל השמחות והשעשועים⁴⁹ האציליים,

30. **האמונה הרבה** - ע' י מאמרות לרמ"ע, אכ"ח ח"ג יא, ביד יהודה ס"ק יד.

31. **אומן** - עפ"י הקדמת ר"י הארוך בר קלונימוס האשכנזי (המיוחסת לראב"ד) לס"י, הנתיב הג'.

32. **אמונת אומן** - עפ"י ישעיה כה א.

אמירה - ההופעה המלולית, הבאה מסגולת כח הביטוי שבאדם, המתחלת מראשית הציור המחשבות, שהוא מצויר אצל בעל המבטא. ומפני שראשית היסוד של צמיחת ההבטאה באה מתוך הרעיון³⁰, נקרא זה בשם **אמירה**; והמקור הוא אמור, כמו ראש אמיר, כלומר התגלות הדבור ביחסו להמדבר בעצמו, טרם שבא להתגלם בצורה המשפעת כבר על השומע [עפ"י ע"ר ב נד].

ע"ע אמר. ע"ע דבור, ע"ע קול. ע' בנספחות, מדור מחקרים, "אמר" לעומת "דבור".

אמיתי - פנימי³¹ [א"א 82].

כללי³² [ע"א ג ב סו].

ע"ע אמת, באמת. ע"ע אמת, להיות חפץ באמת.

אמיתיות מקובלות - דברים רבים, שלבד אמתתם ההגיונית הנשענת בדרך כללי מביטור של תורה³³ הגלוי והמבורר, "אתה הראת לדעת כי ד' הוא האלהים", עוד הם נתמכים ביסוד ההכרה הפנימית הכללית שבאומה³⁴, שהעבר וההווה שלה מרוכס ומקושר בקשורים אמיצים גלויים ומוחשים בהכרה גלויה ואמתית לכל מי שהולך בדרכיה הטבעיים לה [ע"א ג ב קז].

ע' במדור פסוקים ובטויי חז"ל, הגוי כולו, קבלת "הגוי כולו". וע' בנספחות, מדור מחקרים, ודאות באמיתותה של התורה.

אמר - הענף העליון של הבטוי. הבטוי הפנימי מצד המבטא [ע"ר ב נד].

ע"ע אמירה. ע"ע דבור. ע"ע קול.

אמר - אִמְרָה הַהוּיָה כֹלָה - רוחה הפנימי של ההויה בסודה הכלול בקרבה, באותו המצב הראוי להתגלות ליצורים בעלי שכל והרגשה, המכירים כבר ציורים שכלים [ע"ר ב נד].

ע"ע קול, קול ההויה כולה. ע"ע דבור, דבור ההויה הכללית.

אמת - השלמות המוחלטת של האלהות [ע"א ד ח לה].

אור האמת - ברק העצם³⁵ ממקורה המקורות³⁶ עדי עד³⁷ [ע"ה קנה].

האמת כשהיא לעצמה - העליוניות³⁸ המוחלטת [א"ק ג ל].

אמת - "אמת ד' לעולם" - ההנהגה העליונה³⁹, שבמדתהדין⁴⁰, קשר הקדש העליון⁴¹ [עפ"י ע"ר א ריג].

מדת הדין כמו שהיה קודם בריאת⁴² העולם [מא"ה א קלו].

אור האמת - מדתהדין העליונה⁴³ [ע"ר ב תפח].

אמת - אור-ד', מחולל כל [א"ק א ג (מ"ר 402)].

היסוד של החיים השלמים, החיים המקיפים את כל ומלאים את הכל הנובעים מאור צורהעולמים⁴⁴, הכלי-וכלי-וכלם-יחד⁴⁵ [ע"א ד יב לב].

האלהית העליונה שבה, הצורה הטבעית של האמונה, >בצורה הטבעית של הקודש שבכנסת-ישראל⁴⁶ חקוקים הם כל תוכני הצורות של המצות כולן וסעיפיהן, כל התורה כולה<; **וצד הגבורה שבה** - ההמשכה הטבעית, התאווה הנפשית הפנימית, החומר הרוחני של האמונה, עריגת הקודש של כל העולם, שאפשר לה להיות בישרי לב שבכל האדם כולו [עפ"י שם 117, 128].

ע' במדור מועדים וחגים, פסח, יסוד חג הפסח. ושם, סוכות, יסוד חג הסוכות. ע"ע יהדות טבעית, ע"ע יהדות ניסית. ע' במדור פסוקים ובטויי חז"ל, "עמוסי בטן". ע' במדור אליליות ודתות, קליפת האגוז. ושם, "יצרא דעבודה זרה". ע"ע רליגיוזיות, הטבעיות הרליגיוזיות.

אמונה - עבודת האמונה - שכלול האמונה ורעיית-האמונה⁴⁷, במעשים טובים ובמדות טובות בתורה⁴⁸ וחכמה⁴⁹ עליונה [עפ"י א"א 77, 76].

אמונה - עיקרי אמונה - ע"ע עקרים.

אמונה - רעיית האמונה - ע"ע אמונה, עבודת האמונה.

אמונה - מגמת האמונה הטהורה - השואת המעשה לתוכן המחשבה והבאת הרמוניה שלמה ביניהם [מ"ד 493].

אמונה - "אמונות אמיתיות" - ע' במדור פסוקים ובטויי חז"ל, אמונות אמיתיות.

אמונה - "אמונות מוכרחות" - ע' במדור פסוקים ובטויי חז"ל, אמונות מוכרחות.

"אמונה באמונה" - ר' "ללמוד אמונה באמונה".

אמונה בברית⁵⁰ - הכוונות⁵¹ המונחות ביצירת הרגש, שכשיתפתח עפ"י מדתו יהיה תמיד מתאים אל התכונה הרוממה של הדעות⁵² הטהורות⁵³ [ע"ר א שפה].

ע' במדור פסוקים ובטויי חז"ל, זכירת הברית.

אמונה עליונה - ע' במדור פסוקים ובטויי חז"ל, אמונות אמיתיות.

אמונה שלמה - אמונה ביכולת ד' ובבריאת העולם יש מאין [פנק' א תי].

אמונה תחתונה - ע' במדור פסוקים ובטויי חז"ל, אמונות מוכרחות.

אמונת עתנו - האמונה המתגלה מתוך כל מקוריותה ושלמותה של רציפות הדורות, בכל תקפה בממשות ההופעה האלהית של עתנו זאת [ל"י ג קיז (מהדורת בית אל תשס"ג, ב תז)].

ראית יד-ידי⁵⁴ אלהי-ישראל⁵⁵ קורא דורותינו אלה ומכונן פעליהם, המתגלה בהם, בחסון ישועותינו, בתקומת עמו ונחלתו וחזרת שכינתו, בקיבוץ נדחיו וכינוסם ובבנין בית חייו [ל"י א ריח"ט].

33. **רעיית האמונה** - עפ"י תהלים לז ג.

34. **ההכרה הפנימית הכללית שבאומה** - ע"ע במדור תורה, תורה שבעל פה, יסודה של תושבע"פ השמירה של קבלת אבותינו מה שהתנחלו באומה, ובהערה שם.

אמת - באמת - (גישה אמיתית בשיפוט) - בלא נטיה של חפץ להטיב לשום צד [אג' א קנט].

אמת - "לכל אשר יקראוהו באמת" - התכלית האמיתי, של עיקר קיום החיים >ולא הבלי עוה"ז הכלים< [עפ"י ע"ר א רכז, מא"ה, ענייני תפילה, שד].

אמת - להיות חפץ באמת - להיות חי ופועל לפי הדיעות היותר אמיתיות וההרגשות היותר קדושות לטוב ולחסד, כמעשה גדולי העולם אשר נגשו אל ד' במעשיהם הבהירים למלא את העולם חסד ואמת [ע"א ג ב קפד].

השאיפה לציוריו המושכלות מצד עצמם ונצחיותם [א' לה].
ע"ע אמיתי.

אמת - חיי אמת - ע"ע חיים, חיי אמת.

אן - הוראת השאלה ביחס המקום של איזה מבוקש [ר"מ קכד].

אן - בצורה רוחנית - דרישת המטרה התכליתית ממחזה כללי המופיע בהמון פרקים, בתבנית ברק אורות ונצוצי חיים מבריקים, בצורה זעירה ומעולמת. והשאלה חודרת היא, אן מונחת היא המטרה המרכזית של כל המון בריות הללו שהם בלי תכלית [שם].

"אנוש" - יאמר (על האדם) ע"ש הכח היותר חלוש שבנפש והוא הרצון הסתמי בלא טעם דעת ובחירה ושכל, רק רצון לבד ונטי' דומה ממש לרצון כל בע"ח למיניהם [עפ"י פ"א קעז, קעה].
ע"ע "אדם".

אני - עצמיותי האנושית [ע"ר א מה].

אנרכיזם - אנארכיזם הגשמי האינדבידואלי - אהבה עצמית רבה וגדולה [אג' א קעד, קעה].

אנשים - (לעומת נשים) - הכח הפועל בעולם (בחברה) [ע"א דו כז].
ע"ע איש.

אסיפה - קיבוץ ואחדות [מ"ש קיד].

אסתטי - החוש האסתטי - הרגש של היופי וההידור [ע"א ג ב סז].

אף - הוראה לדבר נטפל שאינו עומד לעצמו, כ"א הוא מצטרף וטפל לדברים אחרים, גדולים ועקרים יותר ממנו [ר"מ קכד].

אף - ע' במדור נפשיות.

אף - (אלקי) - ע' במדור תיאורים אלהיים.

אף - (בתאור הפנים) - ע' במדור גוף האדם אבריו ותנועותיו.

אף - ע' במדור גוף האדם אבריו ותנועותיו.

האמת שלמעלה מכל גבולים - התענוג האצילי שלמעלה מכל פגמים, העז של העדן שכולואומריכבוד [עפ"י א"א 77].

גבורת האמת - מציאות חיה וקיימת, עליונה, בחביון-העוז האלהי, באופן יותר עשיר, יותר קיים ויותר אמיץ בהוייתו, ויותר נעלה בהופעת רוממות אצילות שלמותו, מכל מה שכל רעיון יוכל לצייר ולתפוס [ע"ט נ].

סוד המציאות העצמית, שלמעלה מהזיו האידיאלי דלגבי דידן [שם].

זוהר האמת - ההוד של אור-החיים שבמקור הקודש [א"ק א ג מ"ר 402].

אמת אלהית - החפץ המרומם והנשגב של המגמה האידאית אשר בעליונות הקודש [א' יא].

האמת העליונה - אור הטוהר של שיגוב החכמה השוכן ברום חוסן אמונת ישראל [עפ"י א"ק ב רפה].

האמת העליונה - האמת-האלהית, שהיא נתונה מיד רבון כל המעשים ע"פ הסדר של אמיתת המציאות, ע"פ המהות העליון שלה [ע"ר א נד].

אמת - מדת האמת - הדין בלא צדקה [מא"ה קסד].

אמת - היסוד ההגיוני המופשט והקר, בעל המופתים והמשפטים המחייבים [א"ה (מהדורת תשס"ב) ב 81 (א"ב ג)].

אמת - (לעומת שלום) - שלמות הקיום של כל נמצא מצד עצמו ופרטיותו [עפ"י מ"ש קב (מא"ה ב יד)].

כח האמת האלהית - מקור הקדושה הכללית של ישראל, (ה)נותן כחו בהם לכל יחיד פרטי, להתקדש בכח עצמי ולהעשות בזה מוכן להוסיף קדושה מיוחדת מצדו (לאיזה נושא או ענין) [עפ"י ע"ר ב רנה].

אמת - היסוד הנצחי המוציא את דבר המשפט בקו הצדק הגמור [עפ"י ע"א ד יב לח].

האמת הגדולה - מקור משפטי ד' [ע"ר ב ס].

אור האמת - נשמת הצדק העליון, אשר במשפטי ד' הישרים [שם].

האמת האלהית העליונה - מגמת כל חמדת עולמים, הגנוזה במשפטי ד' [עפ"י ע"ר ב נט].

אמת - דבר נצחי ומתקיים³⁵ [ע"ר א רכז].

הנצח [מ"ר 159].

ע"ע שקר. ע"ע כזב. ע' בנספחות, מדור מחקרים, צדק ואמת. ע' במדור מונחי קבלה ונסתר, חסד, אמת (משפט), ורחמים.

אמת - גאולת האמת שלמעלה מכל גבולים - האידאיות בתענוג האצילי שלמעלה מכל פגמים, העז של העדן שכולואומריכבוד [עפ"י א"א 77].

35. **אמת דבר נצחי ומתקיים** - ע' שלי"ה ח"א, תולדות אדם, בית דוד, ז: "אמת פירושו מציאות אמיתי נצחי שלא יכזב רק יתד אשר לא ימוט". מגן וצינה דף י.

אפיקורסות - תכן האפיקורסות - הסתלקות האדם מחבור של קדושה^ו, מהתקשרות אלהית. המחשבה הגרועה, של הסתלקות מוחלטת מאלהות [מ"ר 493].

מהלך מחשבה. מהלך רוח חומרני, מטריאליסטי, המנותק מעו"ב^ו, מנותק מקשר עם הנצח [ש"י ת"ת 138].
ע"ע כפירה (שלילת האמונה). ע"ע שלילה. ר' במדור מדרגות והערכות אישיותיות, אפיקורס. ושם, כופר. ע' במדור פסוקים ובטווי חז"ל, העושה תורתו עיתים הרי זה מיפר (תורה) (ברית).

אץ - $\diamond$ מורה מהירות [ר"מ קכה].

אץ - לחיצה ודחיפה, מקושר עם צרות ביחש המקום^ו [ר"מ קכה].

אצילות - אצילות רצונית - המוסריות^ו העליונה המתגלה ע"י קדושה^ו וחסידות^ו טהורה^ו ועליונה [ע"ט כק].
הרצון התמים והבהיר של האדם התופס את קצה זיוה^ו של האצילות האלהית^ו [עפ"י א"ק ב שמת].

אר - (מורה) קללה ומארה [ר"מ קכו].

אר - הוראת אור, הארה^ו וזריחה^ו [ר"מ קכו].

אר - (מורה) לקיטה ותלישת פירות [ר"מ קכו].

ארוכה - רפוי מתמיד וממושך למחלות כרוניות, מתוך קלקולים מתמידים [עפ"י מ"ר 473].

הרפואה המדרגת המשיבה את הכחות שנתרופפו [שם 371].
רפואה טבעית פנימית, לתקן הטבע, והוא לשון תקון כמו "אריך לנא למחזא"³⁶. דרושה למחלות פנימיות. שבחה של דרך רפואה זו הוא להיות קרוב למזון יותר מלרפואה, כדי לחזק את טבע הגוף בעצמו מבלי להוסיף כח זר על הכח הטבעי [עפ"י משפט כהן, פתיחה טו].
ע"ע רפואה. ע"ע חולי. ע"ע מיחוש.

ארוסין - היסוד החוקי האצילי^ו שבדבקות^ו (שבין בני הזוג), שמתוך מעלתו אין בו התפסה לחקוי חמרי^ו כלל [עפ"י ע"ר א לה].

ארץ - גמר כל תכליתם של הסבות^ו הראשיות [של כל מגמה^ו ותכלית] המסבבות כל המון המעשים [עפ"י ע"ר א רמה, ע"א א ב ד].
ארץ - הארץ בכלל - העולם בכלל [ע"א ד ו מו].

המציאות [פני קלג].

המציאות המעשית [ע"ר א שכה].

גשמותה של המציאות [ע"א ב ט ל].

כלל כל העולמים^ו החמריים^ו כולם [עפ"י ע"ר א קטו].

העולם החומרי [ע"ר ב פ].

נבכי החומר ובמעמקי מסילותיו המסובכות [ע"א ד ט קד].

השטח התחתיתי [עפ"י ע"ר ב סז].

כחות החמריים, מחשבות האדם, סדרי החיים והחברה, וכל הנוגע לכל תהומות, עד מעמקי שפל [קובץ ה סח].

הענינים החומריים^ו המדיניים האקונומיים [ע"א ג א לג].

ע"ע שמים. ע' במדור מונחי קבלה ונסתר, אחרית. ע' במדור מונחי קבלה ונסתר, ברתא.

ארץ - תכונה ארצית - ברכת הטבע וכל כחותיו [ע"ר א רט].

ארץ - $\diamond$ מכון הטבע של האומה^ו [צ"צ קא].

ר' שפה.

ארץ - קדושת הארץ - קדושת הכלל^ו [ש"י ה 212].

כלליות הקדושה של כל הקדושות [רצ"ה ג"ר 133].

ארץ אשור - (האובדן בארץ אשור)³⁷ - >אשור - לשון הבטה והשקפה^ו האובדן בארץ בדעות רעות ורוח שטות המביא לידי עבירה. גלות טעות השכל והתרופפות האמונה (בהשגחה וחסרון בטחון וכיו"ב, או זלזול הורים ומורים מפני מיעוט יקרת התורה בנפשו), מפני טרדות עוה"ז והבליו המשכחים את האמת [עפ"י מ"ש סריח].

ע"ע ארץ מצרים. ע' במדור מקומות וארצות, אשור. ע' במדור פסוקים ובטווי חז"ל, האבדים בארץ אשור והנדחים בארץ מצרים.

ארץ הרוחנית - הצוירים^ו ההולכים עם ההסברים של הידיעות האלהיות^ו, רפידת המחשבה [פני קלו].

ארץ מצרים^ו - (הנדחות בארץ מצרים)³⁷ - גלות תאוות עוה"ז,
>כי מצרים היא ערות הארץ ומקור התאוות והחומריות כולן< [מ"ש סו].

ע"ע ארץ אשור. ע' במדור מקומות וארצות, מצרים. ע' במדור פסוקים ובטווי חז"ל, האבדים בארץ אשור והנדחים בארץ מצרים.

אש - החומר השורף והמכלה, המחמם והמאיר, העושה את הפעולות ההפכיות בתכונתו, הכל לפי ערכם של מקבלי המפעלים [ר"מ קכו].
כח האש וחומו - הפועל הגורם להמפעלים שיעשו [ע"ר א קטט].

אשָה - יסוד השלמותה - עדינות הרגש^ו הטהור^ו והטוב^ו, והשכל^ו יעזור על ידו כפי המדה האפשרית [ע"א ג ב ריג].
ע"ע איש. ע' במדור הכרה והשכלה והפכך, בינה יתירה (באשה). ע"ע גברת.

את - מלת הצירוף, הוראת הטפלה, הערכת התוספת^ו [ר"מ קכו].

את - הכלי היסודי לעבודת האדמה להוציא מחיה מן הארץ [ר"מ קכח].

אִת ב"ש - אחדות החיצונית והפנימיות >אופן הא"ב בסדר א"ת ב"ש הוא שהקצות הרחוקים מתאחדים, ואין שינוי והפרש, וכלם הולכים להתאחד ולהתקרב עד כ"ל, מפני שב"כל" אין הרחק והבדל מדרגות< [עפ"י פנק' ג לה].

36. אריך לנא למחזא - עזרא ד יד.

37. ישעיה כז יג.

ב

בא - הוראת התכנסות הנושא אל המקום הראוי ע"י תנועה מוקדמת [ר"מ קכת].

באור - יחשו של כל מאמר בודד, לא רק לפי ערכו והדבר המבוצר בתוכו בלבד, כ"א עפ"י ערך כל אותן ההשפעות שאפשר לו להשפיע, לכשיתבאר, כאשר "מעין ישיתוהו" על עולם הרעיונות ההולכים בדרך ישרה, הוא פתוח בדרך מפולש לעולם הגדול של ההשכלות מלאות זיו¹, ומעורר בדרך פתחו להכניס אל תוכו ועל ידו תלי תלים של ידיעות והרחבות שכליות, שנותנות אומץ וגבורה לנפשות ההוגות בהם. "מ"ם פתוחה - מאמר פתוח" [ע"א א, הקדמה, יד-טו].

ע"ע פרוש. ע' במדור תורה, דרש.

באור - דרך הביאור - הדרישה הבנויה ע"פ ערכי הכללים, שהם דומים לדרישת כל רעיון לא רק מצד עצמו, כ"א מצד הרעיונות שמטבעו להוליד ע"פ דרך ישרה, כן דרישת התורה שע"פ הכללים, אין הפרטים נולדים ומסתעפים זה מזה, כ"א כולם יחד יוצאים הם מהכללים הראשיים יסודי ועקרי התורה וסתרי טעמיה הגדולים [ע"א א, הקדמה, יז].

ע' במדור תורה, דרישת התורה בדרך הכהן.

בג - מזון [ר"מ קכת].

בד - מגזרת בדד, ההתבודדות הפרטית [ר"מ קט].

בד - שקר¹ [ר"מ קט].

בד - ענף של אילן [ר"מ קט].

בד - מוט [ר"מ קט].

בד - ע"ע בוץ.

בה - תואר הוראה של יחס פנימי, למושג הנקבי [ר"מ קל].

בהלה - טירוף של רצונות ומחשבות שכל אחת דוחה את חברתה עד אפס מקום של חשבון נקי [ע"א ג ב רכג].

נפילת ערך וחרדה [ע"ר ב עא].

בו - מתאר את היחש הפנימי במושג הזכרי [ר"מ קלא].

בוץ - פשתן¹, >הנקרא ג"כ בד על שם שהוא עולה בד בבד< מורה על שמירת הגבולים, על כח צומח פורה, שעם זה הוא שומר חק וגבול, ואינו מתערב בחלקי חיים ותוכן של נושא אחר, שומר את המצר, ומגין על הצדק¹ [ר"מ קל].

בושה - אמינותה במקורה - יראה-עליונה¹, יראת-ד'¹ [עפ"י ר"מ קמ, א"ש יד כד].

בחירה - "בחר בנו מכל העמים" - נתן לנו יתרון ומעלה ודבקות¹ בו ית' על כל עם ולשון [עפ"י מ"ש קמב (ה' קפד)].

יצר אותנו להיות לו לעם-נחלה, להתגלות צלם-האלהים¹ שבאדם בקרבנו בתור עם¹, באדם הצבורי המופיע בנו במלוא שיעור-קומתנו [ל"י ג קיד-קטו (מהדורת בית אל תשס"ב ב תד)].

הופעת קדושת עצמיותנו הצבורית, מתוך השראת-שכינתו¹ על כלנו כאחד, בהוציאו אותנו מבית-עבדים ממצרים¹, ובקרבנו-אותנו-לפני-הר-סיני¹ [ל"י א (מהדורת בית אל תשס"ב) רכז].

בחירתנו מכל העמים - יצירת מהותנו. היות עצמותנו הצבורית בכל ממשותה ושכלולה, תקפה ותפארתה [עפ"י שם, רכז].

ע"ע בחירת ישראל.

בחירה - (בעם ישראל, לעומת סגולה¹) - ההערכה הגלויה של קדושתם¹ של ישראל¹ [ע"ר ב פ].

◊ **הבחירה** הגלויה, מתבררת ע"י המדות הקדושות והמובחרות, שבהן נתעטרו¹ בני יעקב¹ בכללם, עד שהכל מכירים שהבחירה האלהית ראויה להם [ע"ר א רב].

ע' במדור מדתם ועניינם הרוחני של אישי התנ"ך, יעקב, מדת התאר יעקב (לעומת ישראל). ושם, ישראל, מדת התאר ישראל (לעומת יעקב). ע"ע ישראל לעומת ישורון. ע' במדור מונחי קבלה ונסתר, קוב"ה דרגא על דרגא סתים וגליא וכו'. ע' במדור פסוקים ובטווי חז"ל, בית יעקב לעומת בני ישראל. ושם ממלכת כהנים וגוי קדוש. ושם בני בכורי לעומת בנים. ע' בנספחות, מדור מחקרים, "בחירתי בכם ויחדתי שמי עליכם" לעומת "אני בכבודי מתהלך ביניכם".

בחירה - בחירת ד' בכהנים¹ - הטבעה טבעית רוחנית עליונה בסגולת¹ נפשותם [ע"ר א קסא].

1. ע' אור החיים בראשית א כז. "ויברא אלהים את האדם בצלמו". כי ברא האדם בבי' צלמים, הראשון צלם הניכר בכל אדם ואפילו בבני אדם הריקים מהקדושה אשר לא מבני ישראל המה, ועליהם אמר "בצלמו" פירושו: של הנברא; והבי' הם בחינת המאושרים, עם ישראל נחלת שדי, כנגד אלו אמר "בצלם אלהים בראו", הרי זה בא ללמדנו כי יש בנבראים בי' צלמים צלם הניכר וצלם אלהים רוחני נעלם, והבן".

ע' במדור אישים, אהרן. ושם, "אהרן ובניו". ושם, "בני אהרן". ע"ע כהונה, קדושתה.

בחירה - חופש הפעולה של האדם [נ"א ד 39].

בחירה גלויה - **הבחירה הגלויה** - הבחירה החפשית¹ הנמצאת בפועל, המתגלמת בבני אדם, שהמשפט המורגש מתראה על ידה, שבחיים המתגלים לפנינו לעולם לא נמצא אותה במילואה [עפ"י אג' א שיט, א"ק ג לד].

הבחירה שפרטי הכוחות והפרטיות הדקות שבמציאות ביחס לשכר ועונש נחלקים על פיה [עפ"י פנ' כג].

◊ עקר הבחירה וראשית יסודה הוא בבחינת הרוח², שהוא מדרגת האדם [ע"ר א רמט].

ע"ע בחירה צפונה. ע"ע בחירה כמוסה.

בחירה גנוזה - ע"ע בחירה כמוסה.

בחירה חפשית - החופש³ הגמור, המחולל בקרב רצון⁴ שאין בו שום מועקה מבחור, שעל ידו מתגלה העצמות⁵ של מהות החיים, המקבלים את התכנית של הגורל⁶ הטוב⁷ או הרע⁸, שרק החלק הקטן (ממנה), המתגלה בתור בחירה מעשית (בחירה גלויה⁹), מתוה לפנינו בגלוי את ארחות הטוב והרע [עפ"י אג' א שיט].

חופש הבחירה, חופש הפעולה של האדם. חוקי האפשר, כח ואפשרות בחירת מעשים בזולת מעשים ותועלתם [נ"א ד 39]. ע"ע התגלות המהות.

בחירה כמוסה - הבחירה שאיננה על פי התוכן המוסרי¹⁰ המתגלה, אלא על פי האידיאל¹¹ העליון¹², שעל פי הצפיה העליונה¹³, למעלה מהתנאים שההיה נמצאת בהם כעת. ההזרחות¹⁴ שבאות מתוכן זה הם אורות¹⁵ הנשמה¹⁶ הפנימית¹⁷ של כל היש, והן כוללות את העבר ההוה והעתיד, למעלה מסדר זמנים וצורתם, וכל זה כלול בשם ההוה¹⁸, כסדרו ובכל אופני צירופיו [א"ק ג כג (ע"ט ב)].

הבחירה שכל מערכת המשפט¹⁹ של כל היש מתנהגת על ידה [א"ק ג לד].

הבחירה שפרטי הכוחות והפרטיות הדקות שבמציאות בכלל (להוציא מדרגות הישכר ועונש) נחלקים למדרגותיהם על פיה ע"פ היסוד ד"הכל צפוי²⁰ [עפ"י פנ' כג].

בחירה צפונה - יסוד כל חק ומשפט²¹. הבחירה השמה את המערכות לפי מדרגותיהן, מגדולי המציאות עד קטניהם [עפ"י א"ק ג לד].

גלגול (הזכות או החובה), האמצעות של המסבבים את הדברים הרשמיים בהם נעוץ כח החפץ הגמור, הנכלל בכחות המציאות שלא לחסר ממנה את מושגי המוסר והרשע והצדק וכל העלילות הגדולות המסובבות מהם ועל ידם, באין שום גרעון, "כי כל אשר יעשה

האלהים הוא יהיה לעולם עליו אין להוסיף וממנו אין לגרוע והאלהים עשה שיראו מלפניו²². וההכרה המחברת את מושג המשפט הקבוע, עם מושג החופש²³, להתאימם עם העז²⁴ והמשפט המלא את כל היקום, כי "אלהים שופט צדיק", היא **הבחירה הכמוסה** הגלויה רק ליוצר כל במקור החכמה האלהית²⁵ [ע"א ג ב רד].

הבחירה הגנוזה²⁶ - הבחירה החפשית²⁷ הגמורה, שהיא עצם המהותיות שלנו, המיטב והעיקרי שבהיותנו, המתגלה בכל מלואה ועשרה רק לצפיה העליונה [עפ"י אג' א שיט, שם ב מב, ע"ר ב קנז].

ע' במדור מונחי קבלה ונסתר, יובל, עלמא דיובאל. ע' בנספחות, מדור מחקרים, ידיעה ובחירה.

בחירת ישראל - **מטרת בחירת ישראל על פי ד' בהתגלות אלהות על ידי אותות ומופתים גלויים** - כדי שיהיו מוכנים לקרבת אלהים²⁸ היותר נעלה, שהיא יסוד העליון והתכליתי למין האנושי, ושמשפע מוסרם בצירוף הכח האלהי שכבר נגבל בהיסטוריה הברורה שלהם ובארץ הקודש, לכשתצא מן הכח אל הפועל גדולתם ותפארתם כמו שראוי להיות לעם הנושא את היסוד היותר מעולה וכולל לכל המין האנושי בידו, שהוא יסוד הרוחניות של הרחבת דעת השם בחיים האנושיים, אז מאליה תצא הפעולה לכל העולם ברב הוד והדר [ליה 168].

בטול - התכללות [עפ"י קובץ ה צה].

בטול²⁹ - **בטול אל האורי האלהי** - להשתאב בגופא דמלכא³⁰ [עפ"י א"ק ב שצח].

כלות הנפש לאלהים³¹ [עפ"י שם, ע"ר א מז, סז].

ביטול גמור של מהות עצמו - הכרת הנשמה את כל הטעות שיש במהותיות עצמותית, והתגברות החפץ לאשתאבה בגופא דמלכא, בשלמות אין סוף של נועם העליון. הענוה³² הגמורה, והשפלות העמוקה, שהעצמיות היא בה רק שירים³³, כלומר ענין של חסרון שנשאר בלתי כלול בשלמות העליונה [עפ"י קובץ א שיב].

ע"ע כניעה, ההכנעה מפני האלהות. ע' במדור פסוקים ובטויי חז"ל, ונחנו מה. ושם, ואנכי תולעת ולא איש. ושם, כלה שארי ולבבי צור לבבי וחלקי אלהים לעולם.

בטול³⁴ - **בטול פנימי עדין** - (בטול עצמי) המשפיל את הצד המכוער שבנו ומרומם את כל מהות הטוב והעדין ואינו מטשטש את אומץ החיים <עפ"י א"ש יד כא>.

בטחון - דעת בבינת לב³⁵ פנימית ואדירה [עפ"י ע"א ג ב צ].

◊ בא מתוך הדבקות האלהית³⁶, הבאה מתוך האמונה השלמה³⁷ [עפ"י ע"ר ב פו].

2. ע"ע הערת הרצ"ה אג' א עמ' שפה-שפו, לעמ' שיט.

3. **הטעות שיש במהותיות עצמותית, והתגברות החפץ לאשתאבה בגופא דמלכא** - ע' לקוטי תורה לרש"ז, שיר השירים א. "והנה כלה יש בו ב' פירושים. הא' לשון כליון וכו', והב' מלשון כלתה נפשי והיינו תשוקת הנפש לידבק וליכלל באורו ית".

4. ע"ע פנק' א תכד ס"י מח.

הנשמה הפנימית, וכל דאגה עצבית מתגרשת, וחדות ד' מתמלאת בכל מהותו של אדם [עפ"י קובץ ה קה].

יסוד הבטחון - יסוד הבטחון בא מתוך החסון אשר לנו באלהים סלה. כשאדם הנברא בצלם-אלהים הלא הוא באמת תמצית כל ואחד הכל, ומצד הכל הלא אין אבוד ולא הירוס, לא השפלה ולא ירידה, כ"א כולו אומר כבוד וחיים, וכשהאדם מכיר את עוזו באלהי-הצבאות, ד"צבאות, הלא הוא מלא בטחון [ע"ר א קנ].

תכלית הבטחון - קרבת-אלהים הנמשכת מן הבטחון, וגבורת הנפש בעזרת הנמשכת ממנה בעת צר, שהאדם מוצא לו תמיד מחסה בשם-ד', וגם בעת אשר כל המסיבות הטבעיות כבר חדלו כח להצילו מרעתו, עזרתו ישגבהו תמיד, והאסונות, הנכונים לבא על בני אדם, באופן כזה שאין הזהירות האנושית יכולה להגן, הרי הם סרים מן הבוטח, כשם שרגשי הפחד הדמיוני סרים מפני האור של הבטחון, ונפשו מלאה אומץ, וסדר שלותי קבוע בה [עפ"י ע"א ג ב קצב, ע"ר ב עה].

הבטחון מדתו - הרחבת כח העז והגבורה, אפילו במה שהוא למעלה מגבולי כח היכולת הקבועה בכחות האדם הגלויים, כי אין מעצור לד' להושיע ולעזור גם לאין כח. **מדת הבטחון** באה לאחר שיאזר האדם בגבורה בכל אשר תשיג ידו בכחותיו החומריים והרוחניים, ובבאו לגבול ששם יש לפניו מעצור כח המוגבל החלש, אל יכול לבכו. >וזאת היא **מדת הבטחון** שצריכה להתחבר תמיד עם מדת הגבורה, המועלת למלא את נפש האדם כבוד ועז. וכשהיא מתחברת עם הדעה השלמה והמוסר האמיתי, היא מדרכת את האדם בדרך ד' העליונה, ומכשרתו להיות בד' מבטחון. ומעלתו, שיהיה כבוד ד' חופף עליו לעשות לו ניסים, בין גלויים בין נסתרים, במערכות סדרי הטבע > [עפ"י ל"ה 177 פנק' ב קכא].

יסוד החיים הלא הוא הכח לפעול ולעשות, כל איש לפי ערכו, וכל חברה לפי

הבטחון כולל בתוכו את הדבקות האמונית בשלמותה, וממשיך את אורי-החיים ממקור-החיים, מחייה-עולמים ברוך הוא, לכל מי שמתעטר בקדושת האמונה והדבקות האמיתית [עפ"י שם].

בטחון - יסוד הבטחון המעלה את האדם לתכונת קדושה עליונה, רוממות נפש וגדולת קדש - יסוד בטחון זה, הוא לא אותו הציור, שהאדם יצייר בעצמו שהוא בטוח, שמה שהוא דורש ומבקש, וחושב שדרוש לו, ימלא ד', כי אפשר שמה שהוא חושב, שהוא הטוב, הוא ההפך מהאמת. אלא שהוא בטוח בחסדו עליון, שברא את העולם ובנה אותו, וכוננו, ומשגיח עליו ברב חסד, ועל כן אין מקום לשום דאגה, לשום עצבון רוח, כי הלא יודעים אנו, שחסד אל נטוי על כל יצוריו, והגנו נכנסים תחת כנפי חסדו בכל רגע [ע"ר א רכ].

יסוד (הבטחון ב) שם-ד' - לבטוח שההנהגה עוזרת לקנות השלמות האמיתית [עפ"י ע"א א א נג].

יסוד הבטחון והשמחה - נובע מהבירור הפנימי שאין לחפץ, גם לעניני עצמו, כ"א את מה שהוא חפץ אדון כל ב"ה. ואז ימלא אדם שמחה ואומץ לב כפי מדת בירור דבר זה בלבבו, ולפי ערך התאמת כל ארחות חייו לזאת המדה העליונה [פני לד].

בטחון נשגב עליון - החסיון האידיאלי הבא מתוך ההופעה העליונה, בלא שום מבט על הגורל הנופל בחלקה של האישיות הפרטית. כי מתוך השגוב העליון והזירה-אלהי, של מקור כל השלמות ושורש כל תענוג ואור, הכל מתבטל מרוב נועם [עפ"י ע"ר ב עד].

הבהירות של הידיעה האלהית העליונה וחשק הלב הפנימי בהתמלאותם של האידיאלים-האלהיים במלא כל היש, והבירור הגמור שכן הוא, ושהכל הולך לחפץ הטוב העליון, (המביאים) שמחת

5. **יסוד הבטחון** - הוא לא שהאדם בטוח שמה שהוא דורש ימלא ד', כי אפשר שמה שהוא חושב, שהוא הטוב, הוא ההפך מהאמת. אלא שהוא בטוח בחסד עליון וכו' - ע"ע ע"א ג א מג. צבי לצדיק לר"מ חרל"פ פרק ד.

להבחנת מדרגות הבטחון השונות ע"י ע"א א א קמג, ע"א ג א מו, ובע"א ב ט קעג. ובקבצ' ב עמ' יח ס' טז: "שיטת הלאומיות שאומרים וכו' שאין להשתמש בבטחון לענין לאומי".

אדם הנברא בצלם-אלהים הוא תמצית כל ואחד הכל, ומצד הכל הלא אין אבוד ולא הירוס - ע"ע ע"ר א שלב (א"ק ב תקג). ע"ע ע"ר א קעג ד"ה וטעונה "לא אבדת ציורים ורשומים פרטיים הוא הענין של מלוי הקדש, אלא הרמתם העשירה עם כל רכוש ציוריהם לרום מעלות הקדש". ושם שם א ד"ה אני, שם שם רטז ד"ה ד' צבאות, שם שם מט ד"ה וצור חבלי, ושם שם רכב ד"ה דעו. ובע"ר ב סב ד"ה דרשתי שם שם סג ד"ה הביטו, שם שם קנז ד"ה חלק, ושם שם רנה.

תכלית הבטחון - האסונות, הנכונים לבא על בני אדם, באופן כזה שאין הזהירות האנושית יכולה להגן הרי הם סרים מן הבוטח - ע"ע שם בע"א ג ב קצב, ובמשפט כהן עמ' שכזח, שנט. ובעזרת כהן עמ' קמא. ע"א א א קא "גם על ההשגחה האלקית ראוי שיקבע בנפשו שלא יאתה להיות סומך כ"א במה שאין ידו מגעת להשתדל בעצמו". ושם ח"ב ט קכ "הבטחון הוא מוגדר כשנשלים את חק ההשתדלות במה שהוא בידנו, ובמה שאין יכולת שלנו מגיע (ה) לזה, שם הוא מקום הבטחון. כי במקום שהיכולת מתגלה חלילה להשתמש בבטחון, שאין זה בטחון כ"א הוללות ומסה כלפי מעלה". ע"ע שם שם כג, ושם ג ב קצו. ע"ע רמב"ם, פיה"ש פסחים נו, עקדה שער כו, בראשית דף רכא. ירכו, וברבנו בחיי עה"ת, שמות יג יח. ובבאור הגרי"א על משלי יד טז, (מהד' פיליפ) עמ' 173 ד"ה וכסיל מתעבר ובוטח "הכסיל עובר במקום שיש לטעות או במקום סכנה ובוטח בה' שלא יבא לידי רע, והוא בטחון הכסילים כי מי מכריח אותו לילך במקום סכנה". (אך ע"י שם ג ה, עמ' 50 49 ובהערה 24 שם וצ"ע, ואולי י"ל עפ"י דבריו שם טז כ, עמ' 197, בחלוק בין עוה"ז ועוה"ב, ותורה ותפילה. מ"מ, אין שיטה זו עולה בקנה אחד עם שיטת האמונות ודעות לרס"ג י טו שאומר על מי שאומר שבטוח בד' על עניני עוה"ז בלא השתדלות, שהיא דעה זרה, דא"כ יאמר ג"כ על עניני עוה"ב, ומה תכלית התוה"צ. ואמנם, כבר נחלקו בענין זה אבות העולם ראשונים ואחרונים. וע' באלפי מנשה, ח"א, פרק צח. ובמערכתו של ר"ש מאלצאן, אבן שלמה, ליקוטים בסוף הספר דף סט. רעא. וא"ל על פיהם). ע"ע אבן ישראל ח"ג, בהקדמה.

"אחורי בית הכנסת"⁷ - באיכותו וערכו - הצד הטפל של בית הכנסת - השגת המבוקש בתפילה⁸ [עפ"י פנק' ג ער].

פנים בית הכנסת - באיכותו וערכו - החלק העיקרי של בית הכנסת - תכליתו להרבות כבודו⁹ של השי"ת בלב כל הנכנסים בתוכו, ולתכלית זו באה התפילה¹⁰ [עפ"י פנק' ג ער].

ע' בנספחות, מדור מחקרים, רנה ותפילה. ע' במדור פסוקים ובטווי חז"ל, המתפלל אחורי בית הכנסת נקרא רשע. ושם, מסיר אזנו משמוע תורה גם תפילתו תועבה.

בית הכסא - מקום התגלות שפלות החומריות האנושית מצד עולמו הפנימי [ע"א ג א יג].

ו האמצעי לטהרה¹¹ של הלכוך הטבעי המחליא באי נקיונו בהשאתו בגויה [ע"א ג ב עג].

ע' במדור מלאכים ושדים, שעיר של בית הכסא.

בית המרחץ - מקום התגלות שפלות החומריות האנושית מצד עולמו החיצוני [ע"א ג א יג].

בך - מבטא את היחס החודר בפנימיותו של נושא חוצי, העומד לנכח הנושא העצמי, המביע את הרעיון [ר"מ קלב].

בכור - (ענינו) - היסוד הראשי של משך החיים [עפ"י ע"ר א מב].

בכורה - תכונה, שמחיבת להיות משפיע ופועל פעולה חנוכית על יתר הבנים והבנות, שבאים אחריו [ע"ר א קו].

ע' במדור מצוות, הלכות, מנהגים וטעמיהן, בכורות, קדושת הבכורות.

בל - הוראת שלילה [ר"מ קלג].

בם - מורה חזירת הנושא בתוך התוכנים הרבים העומדים בריחוק מקום מהנושא המתאר [ר"מ קלג].

בן - התולדה האיתנה, העובדת והמסדרת, היוורשת את האורות העליונות שהן הן הגורמות את החידוש התולדתי [ר"מ קלד].

בן - ו המיוחס לאב¹² ביחס הקשר הנשמתי היותר חזק [עפ"י ע"ר א פו].

ע' במדור פסוקים ובטווי חז"ל, נחלת ד' בנים.

בן - "בנים" - הצעירות, הצריכה לקבל את השפעתו¹³, של האב¹⁴ הגדול [ע"ר ב סה].

בן - (בעבודת ד' לעומת עבד) - ע' במדור מדרגות והערכות אישיותיות.

בסום - התבסמות העולם¹⁵ - תיקון¹⁶ והתעלות [עפ"י פנק' ג שט, שי].

ערכה. החיים הטובים המה, שתהיינה הפעולות מסודרות יפה ועולות תמיד במעלה בהוספת ערך והשלמה. והנה האדם הוא איננו חפשי גמור, פעמים רבות יתיצבו לו כצר מונעים רבים שיעכבוהו שלא יוכל ללכת מהלך החיים שלו, שלא יוכל לפעול לפי תכונתו וערכו, ואז הוא צריך להתגבר עליהם בכל עז. ועל זה צריך **שיבטח בדי**, שאם אפילו כחותיו לא יספיקו לו, מכל מקום "אין מעצור לד' להושיע", ותשועת ד' תשגבהו להסיר המניעות, למען יוכל לפעול ולעבוד ולחיות כראוי [עפ"י ל"ה 240].

ע' בנספחות, מדור מחקרים, בטחון לעומת אמונה.

בטלה - (הממיתה את הנשמה)¹⁷ - התעסקות בדברים חומריים וגסים¹⁸ [פנק' ד רז].

בי - מבטא, מבליט, את המהותיות הפנימית של הנושא, המכריז על עצמו את התגלותו העצמית, ומודיע את הגנוז בקרבו [ר"מ קלב].

בי - הבעה הבאה מתוך מעמקי הנשמה¹⁹, הריכוז היותר פנימי ויותר כללי²⁰ [ר"מ קלב].

בי - מורה על העצמיות²¹ המיוחדת של האדם ותוכן החיים הטבעי שלו, שהיא הבסיס לקבל עליה את האור²² העליון²³ של הנשמה²⁴ [ע"ר א ג].

התוכן המורגשי של האדם בהיותו הפרטית. אותו תוכן שיש עמו ג"כ חבור להצד הפרטי, המסמן את הפירוט היחידי של האדם באשר הוא מוגבל ומצומצם [שם סז].

ביזה - מה ששוללים דרך מלחמה [ר"מ קלא].

בית דין הגדול - מרכזנו הדתי, היסוד העיקרי לביאור התורה לפרטיה הנולדים בהמשך החיים, היושב "במקום אשר יבחר ד'", שמשם הוראה צריכה לצאת לכל ישראל [א"ה ב (מהדורת תשס"ב) 127].

בית הגדול - הבית הגדול - כל העולמים כולם בכל הדר²⁵ כוונותם²⁶ [ר"מ קמג].

ע' במדור פסוקים ובטווי חז"ל, בית ד'.

בית הכנסת - מקום הקיבוץ הציבורי לעבודת²⁷ השי"ת²⁸ [ע"א א נו].

המכון לקיבוץ עבודת השי"ת והרמת כח האמונה²⁹ ויראת-ד'³⁰ בלבבות [ע"א ג א כה].

(בית) שתעודתו היא עבודת השם ית', >שהוא המקום³¹ היותר גבוה שבחיים, שכל פינות החיים הפרטיים כולן אליו יפנו וע"י יתעלו ויתרוממו < [עפ"י שם].

הבית של ההתכנסות הפנימית לשם ד"אלהי-ישראל³², להופעת רוחו ושייכות מצוותו³³ [ל"י א נו].

6. פנק' ד קלו: "ע"י מה שנוטין לצד הגס של תאות החושים, מסתתמים כל הצינורות של ההארה הרוחנית, ואין האור של הרצון הטוב נקלט בתוך הלב".

7. ברכות ו:.

8. בש"ק, קובץ א קט: "התבסמות העולם ע"י כל המשך הדורות, ע"י ביסום היותר עליון של גילויי השכינה בישראל וע"י נסיונות הזמנים, התגדלות היחס

בר - הבנה של חוצה, העומד(ת) מחוץ להפרגוד⁹ אשר חביון-עז⁹ קודש הקדשים של הדממה העליון(נה) אצור שמה [עפ"י ר"מ קלח].

בר - תרגום בן⁹ [עפ"י ר"מ קלח].

ברה - מנצחת את כל צללי המחשכים [ע"ר ב נז].

ברוך - (משמעותו בברכת-המצות⁹) - מקור-חיי-החיים⁹, אוצר הטוב והקודש, ששפעת כל ברכת ההויה שמה היא גנוזה, המוער בבאנו להוציא מן הכח אל הפועל את האור הקדוש של מצוה⁹ מעשית, בהתגלות המפעלית, ובהארת היפעה האלהית, הנובעת מראש מקור אור החיים העליונים של חיי-העולמים⁹, מתמשכת אז שפעת ברכה⁹, ההולכת ומפלסת לה את נתיבה בהתחשפות האורה של החיים המעשיים, ומעין החיים מתברך⁹ במקורו, בהיותו מוכן להתגבר בשטף ברכותיו ע"י אותו השביל החדש, ההולך ומתבלט ע"י מפעלנו במעשה המצוה הבאה ממרום החפץ האלוהי העליון, מקור החיים והטוב, אל תחתית מעמקי העולם, הנמצר במצוריו החמריים וכוחותיו המעשיים [עפ"י ע"ר א ז].

בריאה - הבריאה - הממשיות המוגלמת [א"א 125].

בריאה⁹ - התהוות⁹ העולם וכל אשר לו מאותו החפץ⁹ הקדום⁹, המלא עז⁹, המעוטר בגבורה⁹ ובכל אור⁹ קדשי-קדשים⁹, עדינות הטוב⁹, החסדים⁹ הנאמנים עדי-עד⁹ [א"ק ג ע].
היש המצומצם שאנו פוגשים בציור⁹ של הויה, שבחופש⁹ ולמטרה ידועה, נלחצה בצמצומה [עפ"י קובץ ז קנא].

בסומה של הנשמה - שאיבתה ממעין הקדושה⁹ האלהית הפנימית. סוד הקדושה האצילית⁹ הפנימית, הופעת הנשמה [עפ"י ע"ר א קנג].
ע"ע מתבסס.

בצבון - תיאור לכל רושם צמחני [עפ"י ר"מ קלו].

בצבון - ההפריה המתבודדת בחוגיה, וההתגלות הקולית [ר"מ קלו].

בצה - מקום המוכשר לגידול, מסמל את הבסיס הדוגמתי בהתוכנים הרוחניים⁹, בגליפת המושגים, במהות השכלתם וציור⁹ אמיתת צדקם⁹, המשפיעים על היסוד המעשי, ערכי הצדק⁹ והמישרים⁹ [ר"מ קלו].

בק - ענין של התרוקנות [ר"מ קלו].

בקר - עת⁹ ההזרחה⁹ של האורה⁹ האמיתית, אשר תביא להכרת החיים במהותם העצמית [ע"ר ב עג].

בקורת - מטרת הבקורת - להגיע אורות מאופל. לברר בחופש והרחבה, על צד השקר המועט, המוכרח להמצא בתוך האמת הגדולה והמרובה, ועל ניצוץ האמת המתגלה בתוך עומק החושך של השקר [מ"ר 288].

בקשת אלהים - דרישת חיים של אמת פנימית [עפ"י קובץ ד פז].

ע' במדור פסוקים ובטווי חז"ל, דרישת ד'.

בר - המזון המבריא בכל הערכים [ר"מ קלז].

החברות, והתרחבות המדעים, זיקקה הרבה את רוח האדם, עד שאע"פ שלא נגמרה עדיין טהרתו, מ"מ חלק גדול מהגינותיו ושאית רצונו הטבעי הנם מכוונים מצד עצמם אל הטוב האלהי. ושם שצד: "העולם בהתבססותו" הולך הוא ומתעלה בתוכיותו. האדם מוצא את חפצו, הולך וטוב בערכו הפנימי. הזכיר הרב מרדכי גלובמן בנ"א ה עמ' 22 מדברי אבן עזרא, בראשית א א "רובי ממפרשים אמרו שהבריאה להוציא יש מאין וכן "אם בריאה יברא ה'". והנה שכחו "ויברא אלהים את התנינים" ושלש בפסוק אחד "ויברא אלהים את האדם". ו"ברא חשך" שהוא הפך האור שהוא יש. ויש דקדוק המלה ברא לשני טעמים: זה האחד, והשני "לא ברה אתם לחם". וזה השני ה"א תחת אלף כי כמוהו "להברות את דוד" כי הוא מהבנין הכבד הנוסף ואם היה באל"ף היה כמו "להבריאתם" ומצאנו מהבנין הכבד "ובראת לך". ואינו כמו "ברו לכם איש" רק כמו "וברא אותהן בחרבותם" (יחזקאל כג מז). וטעמו לגזור ולשוש גבול נגזר והמשכיל יבין. וכן כתב הרמ"ק בפרדס שער אבי"ע פרק א "בריאה מלשון ברא [...] כונתו חוץ, או מלשון כריתה, כמו "כי יער הוא ובראתו" (יהושע יז). ובראש אמנה לאברבנאל: "ברא" הונח בהנחה ראשונה יש מאין, ומזה הושאל על כל בריאה ניסית או נשגבה היוצאת מגדר הטבע. אמנם גם פירושי ראשונים אלו לא יעמדו במבחן דברי האדרת אליהו, בראשית א א, ד"ה ברא "הבינו כל מפרשי הדת שמורה על דבר מחודש יש מאין. אבל מה יאמרו "ויברא אלהים התנינים הגדולים" וכן "ויברא אלהים את האדם בצלמו" וכן מה שתקנו קדמונינו בכל ברכת הנהנין "בורא פרי האדמה", "בורא פרי העץ", ונשאר כללם הידוע מעל". על כן פירש הגר"א שם "מלת בריאה הונח להורות על חידוש העצם אשר אין בכה הנבראים אפי' כולם חכמים ונבונים לחדשו... וכן תיקנו "בורא פרי" כי אינו בכה כל הנבראים לחדשו בעבור שהוא עצם פועל ה". "ברא הוא עצם הדבר ואפילו יש מיש". ובמטפת ספרים ליעב"ץ, פרק ח ד "לשון בריאה מורה על יש מיש על דרך האמת. ויתכן גם בריאה אין מיש" וכו' עש"ע שהאריך, (ע"ע ע"ט לב ד"ה לא). וע' בדרך חיים למהר"ל, רי ושם שכא "לשון בריאה נאמר על הצורה הנבדלת האלקית שדבק בנבראים, וזה כי האדם כתיב כפי" בצלם אלקים עשה את האדם, שתדע מזה כי דבק בצורת האדם ענין אלקי, וכן בשמים וארץ שהם כלל העולם, אין ספק שדבק בהם ענין אלקי ולכך כתיב לשון בריאה. וכן התנינים הגדולים שהכתוב מפרש שהם תנינים גדולים, ולפי גדלם עד שהם בריאה נפלאה דבק בהם ענין האלקי נאמר אצלם לשון בריאה. כי כל הנבראים יש בהם דבר זה כמו שיתבאר רק התורה הזכירה לשון בריאה באלו שלשה, כי באלו שלשה מפורסם ונראה לגמרי לעין ובשאר דברים אינו נראה". והרש"ט גפן, בממדים, הנבואה והאמתנות, תורת הנבואה הטהורה, מאמר שני, עיון בנבואה ובמופתים, פרק יג הגדיר בריאה: "יצאת היש ממה שאינו נופל תחת הציור באופן בלתי מובן ובלתי מושג לא לשכל ולא לחוש ומבלעדי כל הכרח". עש"ש פרק יד. ושם, מעשה בראשית והאמתנות, סוף דבר, א, הגדיר: "הבריאה הוא השתכללות צורות הזמן והמקום על פי כוח נסתר ונעלם, בדעת האדם והכרתו". עש"ש הערה 11. ובקסת הסופר לר"א מרקוס, בראשית א א "ברא - הוציא יש מאין שלא כפי טבע הנברא", עש"ש עמ' ב-ד בהרחבת דברים נפלאה. ע"ע מנפת צוף, למו"ר הרב יהונתן שמחה בלס, ח"ב עמ' 825 "המונח "ברא" ראוי להמצאת מציאות ראשונית שלאחר מכן נותרה ככרת מחדל". כדרכו של הרב רב דבריו, על פי הסברו בסוגיה יעלו כל הפירושים בקנה אחד.

היצירה המוחלטת. היכולת הבלתי תנאית ממציאה הכל, על-פי היסוד החפצי [עפ"י קובץ ה קפה].

הוצאת יש מאין [ק"ת עז].

בריאת העולם - הופעת¹⁰ האור של הקדושה¹¹ העליונה¹² התורנית¹³, בתור אור-החיים¹⁴ של קבלת-מלכות-שמים¹⁵, של כבוד-המלכות¹⁶, המאיר בהויה והיצירה כולה [עפ"י ע"ר א קיא].

בריאה ראשונה - "בראשית ברא" - (התהוות) שלא על דרך השתלשלות¹⁷ אלא בכונה ראשונה [עפ"י נ"א ה 22-21].

ע"ע נברא. ע"ע מחשבה אלהית על דבר העולם. ע"י בנספחות, מדור מחקרים, תכלית הבריאה. ע"י במדור שמות כינויים ותארים אליהם, בורא. ר' יצירה. ר' עשיה.

בריאה - עולם הבריאה - ע"י במדור מונחי קבלה ונסתר.

בריאיות - המצב הטוב המסכים אל כלל המציאות, מבלי שיופרע הסדר ביציאת פרט אחד מהסכמתו אל הכלל [עפ"י ע"א א ה נח].

בריאיות רוחנית - **הבריאיות הרוחנית** - ההרגשות הנפשיות כולן, במצבן הנורמלי. הרגשת היופי, האהבה, נטיית הגבורה, חשק החיים הבראיים [עפ"י קבצ' ב קנז].

בריקה - פעולת התקפה (רוחנית) חזקה בפתאומיותה [רצ"ה א"ש ב הערה 3].

ע"י בנספחות, מדור מחקרים, אור, זיו, ברק.

ברירות - הזיכוך המחשבי והמעשי [ר"מ קלח].

ברית - קשר שכלי, נמוסי או טבעי, בין שני נושאים [עפ"י ע"ר א שפד].

ע"ע אמונה בברית. ע"י במדור פסוקים ובטויי חז"ל, זכירת הברית.

ברית - **שורש ברית, וכריתת ברית במוכן המוסרי** - שהענין החיובי ואידיאלי¹⁸, הנובע מתמצית המוסר¹⁹ היותר נעלה ונשגב, יהיה מוטבע עמוק וחזק בכל טבע הלב והנפש, עד שלא יצטרך לא זירוז ולא חזק ולא סייג לשמירתו, כ"אם יהיה מוחש וקבוע, כמו שטבועה, למשל, בלב אדם ישר²⁰ מניעת רציחה וכדומה מן השלילות [של] הרעות שכבר הספיק כח המוסר הכללי לקלטן יפה [מ"ה ברית א (פני ה)].

ברית - **יסוד הברית** - הפעולות המוסריות²¹, ביחוד הדתיות, המכוונות לכבד את ד' לפי ציור²² המדמה²³. השגחת-ד', שימצאו דתות לכל אומה, המחזקות את הצדק בעולם. ושתמצא בהן אחת יסודית, שמחזקת מעוז הציורים האמיתיים, ומקשרתם אל השכל המעשי - תורת-ישראל²⁴ המאירה באורה הפנימי בבית ישראל ומפיצה קרנים ג"כ לבני נח. והוא אות ברית בין אלקים ובין האדם בכלל, שמונע עכ"פ מהשחתה [עפ"י פנק' א קמד (קבצ' א נז)].

ע"י במדור מונחי קבלה ונסתר, קשת.

ברית - **פגם הברית** - ע"י במדור הנטייה המינית.

ברית - הטבע של קדושת היהדות²⁵. עצם ההויה הנפשית והטבע הרוחני וגם הגופני, של הכלל²⁶ כולו ושל כל אחד ואחד מישראל. הטבע היהודי במעשה, ברעיון, ברגש ובמחשבה, ברצון ובמציאות [עפ"י א"ש יז ד].

קדושת הברית - אור הטבע הישראלי הנקי [א' מד].

ע"י במדור פסוקים ובטויי חז"ל, הפרת ברית. ע"י במדור מלאכים ושדים, אליהו.

ברית - המושג העצמי של התוכן אשר לנצח²⁷ העומד למעלה מכל מושג מוסבר באיזה הגיון²⁸ מוגבל [ע"ר א רב (ע"א ב ט קנו)].

◊ הברית מיוסדת על תוכן קים, שאיננו נופל תחת שום שינוי [שם צז].

ברית - **תוכן הברית** - הזכרון²⁹ העולמי שאינו סובל שום הגבלה ציורית³⁰ כלל [עפ"י שם רב].

ע"י במדור מונחי קבלה ונסתר, רזא דברית.

ברית - (**לעומת חסד**) - מעלת בטחוננו וחוזק מציאותנו, של כל דבר נעלה בחייה-הרוח³¹ המתפשט במציאות [עפ"י ע"ר א פג].

הודאיות-המוחלטת³² [עפ"י א"ק א רז, ע"ר א פגד, רב].

ע"י במדור מונחי קבלה ונסתר, אחרית, לעומת הראשית בחיי הרוח. ע"י במדור פסוקים ובטויי חז"ל, ברית עולם. ושם, נתתי את תורתי בקרבם ועל לבם אכתבנה.

ברית - **הברית שכרת ד' עם ישראל** - שאי אפשר כלל שיהיה ח"ו כלל-ישראל נבדל ונפרד מקדושת שמו³³ הגדול ב"ה [מ"ש שיד (מא"ה ג רג)].

כריתת ברית שכרת השי"ת עם ישראל - שאע"פ שהזמן פועל שינויים גדולים בעולם, ובני האדם הפועלים בזמן הם חפשים בבחירתם³⁴ והענין ארוך מאד, א"כ היה נראה לכאורה שאפשר הדבר שיצאו הדברים בכללם חוץ למטרת החכמה-העליונה³⁵ שכיון הבורא יתברך ח"ו, ע"י בני-אדם הפועלים שינויים רבים בבחירתם ע"י הזמן. ע"כ השי"ת בחר-בישראל³⁶ וצוה אותם לקדש חדשים ושנים. פי' שע"י כחן של ישראל ופעולתן בעצמם ובעולם, תהי' ערובה בטוחה שכל הדברים יחזרו אל תכליתם, והזמן יפעל פעולה מקודשת³⁷, היינו פעולה המגעת אל התכלית העליונה שכיון השי"ת ולא פעולה של חול³⁸ [מ"ש שנ].

ע"י במדור פסוקים ובטויי חז"ל, ברית עולם. ע"י במדור מועדים וחגים, קידוש הזמנים.

ברכה¹⁰ - תוספת אור¹¹ ויתרון [עפ"י א"ק ב תקלד].

תוספת חיים עצמיים מקוריים [עפ"י שם רצד].

תוספת מעלה, הופעה¹² ועליה¹³ [ע"ר א ריז].

10. רקאנאטי עה"ת עקב: "הברכה היא אצילות תוספת המשכה מאפיסת המחשבה שהיא מקור החיים". ובש"ל"ה עה"ת, וזאת הברכה, תורה אור, ד"ה וכבר כתבתי: "ענין ברכה הוא התפשטות בשפע רב תמיד נצחית".

"ברכה לצורך" - ◇ ההופעות° העליונות°, המופעות בנשמתנו מעולמי התעלומה, תפקידן הוא לרומם בנו את התוכן המהותי של כל עצמות חיינו אל רום הנצח°, אל ההוד° האלהי הנשגב ברוממות קדשו. ואם יופיעו המון הארות°, ורכוז לא יהיה להם בעצמיות מהות החיים שלנו, הרי הן לנו כאבודות. על כן אין לנו רשות לברך ברכה כי אם לצורך, וברכה שאינה צריכה, ומה גם ברכה לבטלה°, הרי היא לנו נשיאת עון וחלול שם שמים. הבהקת האורה הרוחנית מתגברת היא בתעצומתה על ידי הברכה, מתאדרת היא ההארה הרוחנית בנשמתנו מעולם הנעלם, בא לידי גלוי ע"י בטוי הברכה המון רב של מחשבות רוממות וציורים נאדרים בקודש. ומתי הם לברכה באמת - בזמן שיש להם רכוז בנטיית החיים שלנו במהלך קדשם. **ברכה לצורך** - צורך גבוה וצורך הדיוט [ע"ר א לא].

ברכה שיצאה מפינו והשיגה את הרכוז בחיי המפעל ובהכרה המפורשה [עפ"י שם].

ברכת ד' - החיים המלאים צדק° ע"פ תכונתם ואופיים [ע"א ב ט ער].

ברכת ד' - "לברך את שמך" - ע' במדור פסוקים ובטויי חז"ל.

ברכת הדיוט הצריכה לגבוה - ע' במדור פסוקים ובטויי חז"ל.

בת - תיאור המין הנקבי שבכל נושא, ביחש להערך של המוליד והמחדש אותו, או המוציאו עכ"פ אל הפועל הגמור, כלומר ביחש ההורים האב° או האם°, או ביחש להנושא המיני הזכרי, שגם הוא מיוחס אל ההורים כלומר הבן° [ר"מ קמ].

בת - מלת תואר, המדה [ר"מ קמ].

ההוספה התמידית במעלה [שם].

התוספת התדירית, בשפעת° אור הקדש° וחיי האמת° [שם].

התוספת וההגדלה [שם סב].

שפעת חידוש° ומקור חיים [ע"א ד ט ק].

שפעת° חיים טובים, נעימים ורעננים° [עפ"י א"ק ג קפח].

שפע החיים, העז והעצמה [ע"ר א ריד].

השפעה והשלמה [עפ"י ע"א ג ב מט].

ענין הַכֶּרֶךְ וּבְרִכַּת־מים המשקה את הארץ [מא"ה ד קסד].

ע"ע מתברך. ע"ע מברך. ע' במדור מונחי קבלה ונסתר, "יחוד ברכה קדושה". ע"ע קדושה.

ברכה - **ברכה המושפעת מחסד° אל עליון** - האורות-העליונים° כשהם מופיעים על הנשמה°, על נשמת-הכלל° ועל נשמת הפרט, המרחיבים את מהותה, מעצמים את הויתה, ומעלים אותה למרומי האושר° הנצחי° [עפ"י ע"ר א קנח].

ברכה - **הברכה היסודית של העולם** - ההתעלות° התדירית של דעת-ד'°, בגדלה°, ביפעתה° ובטהרתה° [ע"ר א נ].

ברכה - **הברכה הכללית** - הברכה הנכנסת בעומק הפנימי של החיים, ברכת שלום° הפנימי שעל ידה ימצא האדם שהחיים המה טובים כשהם לעצמם, וממילא אין עמם מחסור כשהם מתמלאים עם הדרישות המעשיות [ע"א ג ב רכז].

ע' ברוך.

ברכה - ◇ הזכרת השם° היא היסוד הפנימי השרשי של הברכה, והמלכות° היא מהותה העצמית הממשית [א"ל קיט].

ברכה לעומת הודאה - ע' בנספחות, מדור מחקרים.

ג

גא - תאור הרוממות הגשמית [עפ"י ר"מ קמא].

גאווה עליונה - הגאווה העליונה - כשאור הקודש העליון של המקור הראשי אשר להחכמה הקדומה מופיע בהארט אורה בתוך הגמול העולמי, ומשפט הצדק מבהיק את אורו בבהירותו, **הגאווה העליונה** מתגלה בעולם [ר"מ קמא].
ע' במדור תיאורים אלהיים, גאות ד'.

גאונות - מקוריות יסודיות [ש"א 67].

גאונות רוחנית - עצם כחות הנפש, קדושת הרגש וגדולת הכשרונות, בהתקבצם יחד, באיש אחד מיוחד ומצויין [עפ"י א"י כד].

גאונים - תקופת הגאונים - התקופה הגדולה שאחר חתימת התלמוד, שהיתה תקופה הרת עולם בחיי הרוח הפנימיים של אומתנו. הנוגעת לעיקרה ויסודה של חכמת ישראל. תורת ההלכה והאגדה של רבותינו הקדמונים בבבל, גאוני סורא ופומבדיתא, אשר מידם נמסר לנו המבצר הגדול לחומת אש דת התלמוד הבבלי כולו [מ"ר 315].

גאות עולמים - גאות קדש המתנשא מימות עולם, המתעלה מכל עליו ופאר, למעלה מכל תכן של שאיפה היותר נאצלה השיכת לכל דבר נברא, גם בהתאחד הכל למטרתו היותר עליונה, שהיא תשוקת קדשם של עם ד' [עפ"י ע"ר א קנט].

ע' במדור תיאורים אלהיים, גאות ד'. ושם, מתנשא מימות עולם. ע' במדור שמות כינויים ותארים אלהיים, גאה.

גבהי גבוהים - מקור שרשו, חיי נשמתו (של האדם), אור חיי נשמת כל העולמים, אור אל-עליון טובו והדרו [עפ"י א"ת י ב].

גבוה - (לעומת נמוך) - כללי ומופשט [עפ"י קובץ ג קז].

גבוה - (לעומת רם) - מצטיין ג"כ ביחש להמשך הדבר, ההולך וגבה מתחתית מצבו עד הרום העליון [ע"ר א קיב].

גבולים - זמנים ומקומות, מעשים ומחשבות, שאיפות ורצונות מוגבלים [ע"ר א קצג].
ע"ע מגביל.

גבולים וגדרים - המניעות [ע"ט טו].
ע"ע הגבלה.

גבורה - הגבורה המפעלית - היכולת להסיר בחוזק יד את כל המפריעים ליצירות ההבנתיים והידיעתיים מהתגשמותם במעשים [עפ"י ע"א ד י ח].

היכולת להגשים, להוציא אל הפועל [עפ"י א"ק ג קו].

כח רצון כביר וכח מפעל עז, שיוכל להוציא מן הכח אל הפועל כל אשר ברוח עמו [עפ"י פנק' א שצט].
גבורה - היכולת לעמוד נגד כל מהרס המציאות ומחריבה, העמדה נגד כל העומד להחריב ולהפריע את הטוב ואת ההשפעה הראויה להביא תועלת לברואים [ע"ר א קג].

גבורה - כשרון הגבורה - כיבוש החיים, ישוב העולם, וההתכונות המעשית לכל פרטי פרטיה [קובץ ו קנז].

גבורה - אומץ הנפש של שכלול הרצון, בתגבורת עוזו, היראה [עפ"י מ"ר 100, וקבצ' ב קסו].

ע' במדור מונחי קבלה ונסתר, גבורות הגבורה.

גבורה - נאזר בגבורה - מלא עז חיים אמיצים ומכובדים [פנק' ד תמח].

גבורה - מדת הגבורה (האלהית) - ע' במדור מונחי קבלה ונסתר.
גבורה - (לעומת גדולה) - ע' בנספחות, מדור מחקרים, גדולה וגבורה הבדל שביניהם.

גבורת האמת - ע"ע אמת, גבורת האמת.

גבישי - משוכלל במלוא מדתו ותאר חמרו [עפ"י רצ"ה א"ש יב הערה 16].

גבר - איש באנשים עם מילוי כל כחותיו בהקפה שלמה, חי ופועל [ע"א ג ב קעב].

ע"ע "אנוש". ע"ע "אדם".

גברת - אשה ראויה להנהגה [ע"א ב ז מז].

גג - הבניה העילית שבמושב האדם [ע"א ד ח טז].

למעלה מהתכונה הרגילה של המון החיים, יושבי שפל, בכל תביעות חייהם ורגשות נפשם [ע"א ד ח טז].

גד - יסוד הגד - הגדה מראש את גורל האדם, הנמשך מהמשכה הנמשכת בקביעות איתנית, כפי הטבע הקבוע, מבלי הבא בחשבון את אשר תחולל יד האדם בבחירתו לשנות בו [עפ"י ע"א ד ו צט].

גד - המשכה תדירית ההולכת ומגרת את השפעתה בהמשכה קבועה, שמתוך כך נקל להגיד גם כן את הגורל האישי למשתקעים בתכונת ההווה על פי היסודות המוצקים והאיתנים שבה בחומר וברוח שאין לה שום מקום במציאות לפי האמת [עפ"י שם].

הסכמת חלקי העולם הכללי, הגשמי והרוחני, במבטם והתאחדם זה עם זה, להיות משפיעים את המסלול של צביון החיים המיוחד אשר

התשוקה-האידיאלית¹, לחיים שיש בהם תוכן מדעי ומוסרי במלא מובנו [עפ"י א"ק ב תקט, שם ג שכא-שכב].

גדלות - כלליות [עפ"י מ"ש ס].

ע"ע גדול, הגודל לעומת הקוטן.

גדלות - **במעמד הבהירות שלה** - $\diamond$ אז אנו וכל עצמיותנו נעשים מובלעים בזוהר² הכללי³ האלהי⁴ שממעל לכל הגבלת⁵ עולמים⁶ [עפ"י ע"ר א יט].

גדפנות - המרדה גרועה על הטוב שלא תוכל לתן שום דבר ולא תאיר את השכל בשום דבר בינה, כ"א תוסיף עקשות על שרירות לב של הרשעות למלא את הנפש תמהון ושכרון [ע"א ד ז יד].
ר' גדוף. ע' במדור מדרגות והערכות אישיותיות, אמגושי, גדופי.

גדרים - ע"ע גבולים.

גודל - **הגודל לעומת הקוטן**⁷ - הכלליות [א"ק א עט].
ע"ע גדלות. ע"ע גדולה.

גוון - **צבע** - הסברת איזה תכן של הבלטה ללבישת הצורה אשר לעשר הגדול של כלל⁸ ע"י פרט. כשהפרט מתגלה רק כדי לגוון על ידו איזה ציור⁹ תכונתי מוגבל¹⁰ להופעה גלויה של העשר הפנימי שצפון בכלל, המתגוון ע"י גילוייהם של מדות הגבול של הפרטים¹¹ [עפ"י ע"ר א קפא].

ציור פרטי [עפ"י ע"ר א קעג].

ע' במדור מונחי קבלה ונסתר, חשמל. ע' במדור פסוקים ובטווי חז"ל, תחש. ר' צבע.

גוי - הקיבוץ הכללי, >שהוא מושפע מהפרט, מהאדם היחיד< [פנק' ג שסח (קבצ' ג קג)].

קיבוץ של אנשים. הערך הצבורי מצדו הממשי של רבוי האנשים הפרטיים הנמצאים בו, בחבור גזעם ותכונתם כשהם לעצמם [רצ"ה ע"ר ב תא-תב, עפ"י שם א רד, רה"ן].

גוי - ("**גויים**" **לעומת "עמים"**) - אלה שיש להם הסתגלות לשמירת רוח עצמי פנימי, המתפתחים בהכרה עצמית, שומרי גזעם ותכונתם, בעלי נפש מרגשת הרגשה פנימית, בעלי ההכשרה של איזו רוחניות שירית פנימית, שומרי הרוח המיוחד אשר להם ומאמצים באיזה אופן שהוא את סגולת מוצאם [עפ"י ע"ר א רה"ן].

גוי - (**לעומת עם**)¹² - מהות התוכן הקיבוצי הפנימי. המצטרף בעובדת ההתקבצות [עפ"י א"ל עו].

צבור, כמות [ש"י פיקודי סדרה ב, תשל"ו 4].

ע"ע עם¹³, ע"ע אומה. ע' במדור פסוקים ובטווי חז"ל, משפחות עמים.

לכל נושא, שתיאור ההתגמלות של הנושאים, בואם בגבול המפעל, והערכתם לגבי העולם החיצוני לערכם, והכשרון לשאוב מכל מקור המזדמן להם, לינק מכל מבוטע של חיים ושפעת כח הבא בהתנגשות עמם, זה כולו מתמם את ערך המזל¹⁴, העושה חטיבה קבועה על המהלכים של הפרטים מתוך המהות הכללית, שרק בהנשא הרוח למעלה מהעיבוי הגבולי, ובהתרוממו ממעל להדלות העולמית, הרי הוא מתנשא למעלה מן המזל, אין מזל לישראל. אבל בהיות ההגמלה מחוברת לשאיבה, ועם דלות ההקצבה, ופתיחת התפיסה המוחשית, או ההצטיירות ההבנית, כשמתאגדים יחד, נעשה המורד מוכן לערך מזלי, ובא גד [עפ"י ר"מ קמד].

ע"ע מזל, יסוד המזל. ע"ע כוכבים.

"גדולי" - מורה על רוממות מעלה [מ"ש קכח (מא"ה ג קמג)].

"גדולי" - **אדם גדול** - ע' במדור מדרגות והערכות אישיותיות, "אדם גדול".

"גדולי" - (**כינוי לדי**) - ע' במדור שמות כינויים ותארים אלהיים.

גדולה - ההצטיירות הכללית של המעשה אשר עשה האלהים¹⁵ [ע"ר א רל].

גדולה - (**לעומת גבורה**) - ע' בנספחות, מדור מחקרים, גדולה וגבורה הבדל שביניהם. ע"ש רבים, תאר הרבים לעומת תאר הגדולה.

גדולה - (**גדולתו של אדון-עולם**) - ע' במדור תיאורים אלהיים, גודל עליון.

גדולה לדי - ע' במדור פסוקים ובטווי חז"ל.

גדוף - (**כלפי שמיא**) - כמה מדות יש בגדוף, ומעקרו ומכללו הוא מיעוט יחס הכבוד¹⁶ וחרדתו - והזילותא שבוה [להלכות צבור (מהדורת תשע"ט) רצג].
 $\diamond$ מכח הכרות חשוכות וציורי שקר בהענין-האלהי, שכל מיעוט יראה וכבוד הוא בא מיסודו, הולך הרע ומתגבר עד כדי התוכן החשוך של הגידוף. אמנם הגידוף תוכן שלילי יש לו, לא קישור לאיזה ענין, כ"א ניתוק מהאור הטוב המחיה כל העולמים, אבל ההחשכה שבאה ע"י הריחוק, מחוללת תנועה רבה של רשעה בהכחות השפלים [קובץ ה ל].
ע"ע גדפנות.

גדלות - (**לעומת קטנות** **באדם**)¹⁷ - כלליות¹⁸. הכנסת האדם את עצמו בחיי הכלל, מתוך הכרת הטוב¹⁹ והאור²⁰ באמתת עצמם, כשהאדם שוכח מעט את עצמו, את פרטיותו, והטוב הכללי לוקח את לבבו, בביכור המחשבה-האצילית²¹ העליונה²², כאשר האמת של שכר ועונש איננה הגורם העיקרי בדחיפת החיים המוסריים²³, כי אם

1. בא"ק א נג-ד "תור הגדלות תובע מן האדם שלא תהיינה פעולותיו מצות אנשים מלומדה, אלא שכל פעולה וכל הרגל, כל עבודה וכל מצוה, כל רגש וכל רעיון, כל תורה וכל תפלה, תהיה מוארה באור הגנון, באור הכללי, הגנון בנשמה העליונה לפני הופעת פעולתם".

2. **גוון** - ע"ע א"ק א מד, ע"ר ב רנה, קנו ד"ה חלק, א"ק ב תנו ושם ג פט, א' ט.

3. ע"ע בע"ר ב תא"ב. ל"י ח"א ויחן ישראל נגד ההר. מלכ"ם, ישעיה א ד באור המלות.

הדיוק שבחיי המוסר שהם אינם ניכרים כל אחד לעצמו ולשעתו אבל מסתרגים בעידן ריתחא בהיקבצם [עפ"י ע"א ד ו סב].

גידוף - ע"ע גדפנות.

גיהנם - הכח הכללי, ים הכליון וההעדר, המתוך ומחדש חידוש אופי גמור [עפ"י ע"א ד יב נא].

הכח המעדר והמהרס שמגמתו לשנות את הצורות הראשונות על ידי כחו המכלה, עד שיצאו בפנים חדשות [עפ"י שם מז].

כח המכלה שמגמתו השכלול הכללי שבא באחרית, על ידי ההירוס והכליון. >המגמה של מציאותו היא מגמת השכלול הבאה במקום שיש הכרח של הירוס ושברון, כדי להגיע אל הכונה האחרונה של השלמת ההויה, על ידי הסרתם של הסיגים המוחלטים, וחידוש יצירה חדשה, בצורה מחודשת, מתוך היסוד המקולקל שקדם > [עפ"י שם מט].

שאפתו של הגיהנם - מגמת התיקון ע"י הרס וכליון הקדום [שם מז].

גיהנם - המירוק של הנשמות מזוהמתן (ב) צער העמוק הנחשולי [קובץ ח ק].

מירוק בדרך הפועלת לשנות את טבע הנפש עצמה [עפ"י ע"א א א קסט].

שינוי עצמיות הנפשות להכשירם לצד הטוב המתקן קלקולים הנדבקים בעצם טבעם [עפ"י ע"א ג ב רעד].

תפקידו של הגיהנם - לשנות את הצורה העצמית של הנשמה, נשמת החיים, הרוח והנפש, על ידי הכליון של החלקים העצמיים הגרועים שנתעצמו בקרבם, עד שאחר ההיתוך הצורי הזה, יצאו כחות החיים הפנימיים בצורה אחרת, לגמרי חדשה [ע"א ד יב נ].

גיהנם - הבוץ בו מרגשת הנשמה את צרתה הגדולה כאשר טבעה בו, בבא זמן האורה והנשמה מתנשאת למרום טבעה. הרשמים הטבעיים שישנם בנפש האדם להיותו יורד על ידם לשפל מדרגת הבהמות, כשהם פועלים את פעולתם ע"י כשלונו המוסרי של האדם שלא כהוגן, נמשך האדם על ידם במצב רוחני הפוך מטבע הנשמה הטהורה והאלהית שבקרב; ומיעוט הכח, שנתדלדל מקרב הנשמה חילה הפנימי ע"י דרכיה הפרועים, הוא מועיל לא להחיותה כולה בשלמותה, כ"א להטעימה את מעמדה האומלל והאיום ולהבעיר את תשוקתה להחליץ מחשכת הדמיונות הגרועים שכסו את שמה בהירים [עפ"י ע"א ג ב רלד].

גולם - ערך מוגבל וטוהן נקצב [עפ"י ר"מ קסז].

גוף - הדבר הנדרש לחיים, לאורה ולהפרחה [א' מח].

גוף, תוכנו - ערך של קבלת חיים מאיזה רוחניות מציאותית [ע"ר א נב].

גוף - (בתאורי הקב"ה) - ע' במדור תיאורים אלהיים.

גוף - הגוף הטבעי במצב תכונתו הגופנית - ע' במדור גוף האדם אבריו ותנועותיו.

גופני - (לעומת נפשי) - כמותי חיצוני (לעומת איכותי פנימי) [רצ"ה א"ש יד כא].

גורל - הזכיה הנעלמת, שאין ידועה סבתה המוסרית הנכונה. מזל-עליון, שאי אפשר להעמידו באיזו בחינה הגיונית וצורה משפטית [ע"ר א קט].

שאינ מתגלה מה טעם זה זכה, ומד" כל משפטו בטעם גמור [פנק' ג צ].

גורל עליון - כל המהות התמציתית של חיי האדם [עפ"י א"א 133]. נקודת האמונה ° [שם 134].

גזירה ⁴ - המשפט הגמור, החובה היותר גמורה [עפ"י קובץ ז קפג (ב"ר שכה)].

משפט ודין גמור, חק איתן. משפט צדק שיתגלה בכל שלמותו בבא עתו [עפ"י א"ה (מהדורת תשס"ב) ב 93].

ע' במדור מצוות, הלכות, מנהגים וטעמיהן, בהגדרות המבוא, מצוות, כל מצוותיה של התורה, חקי התורה.

גזירה - עיקר הנחתה היא לפי ערך שלשלת הנצחיות שהסיבות מתיחסות למסובביהן לפי מהלך המציאות [ע"א א א קלה].

גזרה עליונה - חשבון של פרעות תוצאת חיסרון הדיוק, הויתורים והדברים שבני אדם דשים בעקביהם, היוצא אל הפועל בהריסות כלליות או פרטיות. השפעה של אי הדיוק המוטבע ברוב החיים הסוללת דרכה לגבות את חובה באופן ציורי או מוחשי.

הגזירות העליונות - יוצאות בזעפן כסדרי הוויה וחיים המושפעים לצורך הכלל ההולך במרוצת חייו על פי סדרי משקלות שיש בהם צדדי הכרעה שאינם מדוקדקים בכיוון גמור לפי המגמה האלוהית העליונה. הגזרות העליונות באות לגבות את החובות של חיסרון

4. של"ה, תושב"כ, פרשת חקת, ד"ה במדרש רבות ו"כבר השיגוהו (לרמב"ם שאמר שגזרות הם בלא טעם) על זה. ואדרבה כל המצות בטעמיהן הם גזרות. ושם שם ד"ה הענין "לכך נקראים כל המצות גזירות, כי כמו שהנשמות חלק אלוה ממעל, לקוחה ממנו יתברך, כך המצות גזירות, 'אוכלא דאפרת', חתוכות ממנו, מלשון 'לגזור' ים סוף לגזרים', 'והוא עבר בין הגזרים' וזהו כריתת הברית... וכן כל גזרה דרבנן, רצונו לומר, שהוא נגזר ונחתך מטעם איסור דאורייתא, כדי שלא יבא לידי איסור דאורייתא". ושם, שם פרשת כי תצא, ד"ה ודע כי מצות שלוח הקן "מלת גזירה היא מלפני, אינו כפי מה שמבינים העולם שענין גזירה הוא דבר שאין לו טעם, אדרבה ענין גזירה הוא דוקא שיש לו טעם והוא לקוח ונגזר ממה שלמעלה הימנו". אמנם גם הרמב"ם עצמו כתב בסוף ה' תמורה "אע"פ שכל חוקי התורה גזירות הם, כמו שביארנו בסוף מעילה, ראוי להתבונן בהן, וכל מה שאתה יכול ליתן לו טעם תן לו טעם. הרי אמרו חכמים הראשונים שהמלך שלמה הבין רוב הטעמים של כל חוקי התורה". ע"ע במדור פסוקים ובטויי חז"ל, מדותיו של הקב"ה אינן רחמים אלא גזרות.

גלוי - "פתוח". **הדברים הגלויים** - כל המציאות המוחשית והמושגת בכלל, וכל המעשים הנעשים במפעלות ידי אדם. כל התכניות הגלויות שבהויה וכל המעשים המושגים [ע"א ד יב ב (מ"א ב קל)].

ע' במדור מונחי קבלה ונסתר, קוב"ה דרגא על דרגא סתים וגליא וכו'. ע' במדור פסוקים ובטווי חז"ל, מאמר פתוח. ע"ע "סתום".

גלוי - מושג ומורגש [מ"א"ה ג (מהדורת תשס"ד) קכד].

הנתפס באיזה רעיון שכלי אנושי [ע"ר א קיא].

גלות - חרבן פנימי⁵ ופזור חצוני [א' קח].

חותם הגלות - דיכוי רוח עם ד' וכדוך סדרי חייהם עד שלא יוכל לקום בהם רוח להרגיש יפה את צרכי החיים הטבעיים כולם באופן הראוי להיות מורגש לעם חי מלא אונים [עפ"י ע"א ג ב סה].

הריסת חיי האומה⁶ בניתוקה ממקומה, "גלינו מארצנו ונתרחקנו מעל אדמתנו" [ל"י א קצב].

גלות - (מטרת הגלות) - >לא בשביל איזה מירוק⁷ של חטא⁸ מיוחד, כ"א< כדי להסתגל להיות גם בגלות עומד חי וקיים בתור אומה⁹ מחוטבת¹⁰ [ע"א ד ט קמז].

כור ברזל והכשרה לזיכוכה של האומה, כדי שתהיה מוכנת באחרית הימים לשוב לארצה ולחוסן יקרה וכבודה [ע"א ד יז].

כור הברזל, (ש)זקק וצרף את האומה, הוציא מן הכח אל הפועל את דעת עצמותה, את נטיותיה הגנוזות, הטבעיות לה, לצדק¹¹ לאורה¹², לחיי יושר¹³ וטהרה¹⁴, באופן שבכל פינות שתהיה פונה בכל צורה שהחיים יראו לה על ידה, תכיר את האור ואת הטוב¹⁵ [ע"ה קח].

>ההתקשרות האלהית, העליונה והטהורה, אינה מגדלת כלל את העולם ואת החיים, לכל עמקי תוכניהם, אלא גם מכשרת אותם ומרחיבתם.

אלמלא חטאו ישראל לא היו צריכים כלל לסגל להם איזה סגולות מן החוץ כדי להשלים את עצמם בכל ערכי החיים. אבל החטא גרם, והמחשבה העליונה הועמה, ומה שנשאר הוא אור של תולדה, שאין לו אותו הבהק העליון וההכללה הגמורה של העליוניות המוחלטת, של המחשבה האלהית, וממילא אין לו אותה סגולת ההרחבה, עד שבא הדבר, שההתייחסות עם התכונה של ההתקשרות האלהית, החסירה את הכשרון לשארי כשרונות, **והוצרך הפיזור של הגלות** כדי להשלים את החסרונות הללו, לספג את כל היתרונות של כל הגויים אל תוכם כדי להשלים את צבינם, >והשלמת הצביון והזיכוכ הארוך של הנפש הלאומית בכור הברזל של הגלות גרם לאפשר את החזרת האורה העליונה< [א"ק ג שז].

תכלית הגלות - כדי שיוכלו גם האומות להכיר כבודו¹⁶ [ע"א א ה פג].

כור מצרף להרוחות¹⁷ והנשמות¹⁸ שבגלל חטאיהם¹⁹ יצאו מעולמם החומרי²⁰ במצב של קלקול. הכח שעל ידו יבואו לידי יצירה חדשה ויותר מושלמת, יסורו הסיגים מהכסף הטהור של כוחות החיים ושל כל מה שיחובר להם. כח המכלה והמשבר²¹, הים הגדול השוטף כליון על כל הצורות הקדומות, המעבר המשלים את צביונה של היצירה בכללותה [עפ"י ע"א ד יב מג].

מקום²² ששם מתגלה לעצם הנפש המרגשת הרגש האכזרי שפועלת עליה ההשקפה האמתית של אבדן הטוב היותר נחמד, האוצר היותר יקר שבכל אוצר החיים, שם מתגלה כח הצער²³ בכל כחו, הצער המגיע מהכליון המוסרי²⁴ [עפ"י ע"א ב ט קיב].

חוסר התורה²⁵ [א"ת ז ו].

גיהנם - **"שרה של גיהנם"**²⁶ - הכח המשבר את הצורה²⁷ הרוחנית ביסודה, בכח ההרס האכזרי שלו [ע"א ד יב מה].

גיהנם - **"אשו של גיהנם"** - כח הצורב של ההעדר הנורא [עפ"י שם מד, נ].

הצירוף והזיקוק, המהרס בזעפו [שם מח].

יסורי גיהנם²⁸ - צער הנשמה שאינה מוציאה את מעלות רוחה מן הכח אל הפועל, המתענה בעינויים נוראים [עפ"י קבצ' ב קנז].

הצער הפנימי²⁹ על חסרון ההשלמה של הנשמה³⁰ במעשים, בידעיות, ובדעות, ביחוד בקנין-תורה³¹ [א"ת ז ה].

מצרי גיהנם - שטף הרצון החיצוני³², שנגד הרצון הפנימי, הוא **מצרי גיהנם** המתגברים לפי אותו הערך של מניעת אור-התורה³³ [א"ת ז ו].

מצרים האוחזים בכל מי שריפה ידיו מן התורה; הצער הגדול על מעוט התורה, שבא מצד בטול תורה וצמצום הדעת, המאפיל על אורה הרוחני של תורה [עפ"י א"ת ז ח].

צער הגיהנם בעולם הזה³⁴ שחשים את כיעור הנפילה בעמקי הרע³⁵, ואי אפשר להושיע³⁶ את עצמו [קבצ' ב קז (פנק' ד רנ)].

המחשבה מוכרחת להתעלות כפי אותה המדה שגנוז בכחה, ואם אין מוציאים אותה מן הכח אל הפועל היא מתענה בעינויים נוראים, שרק המתמכרים אל החושים יכולים הם לשכחם. אבל מי שהוא איש רוחני³⁷, מרגיש את צער נשמתו איך היא נתונה ממש בתוך אשה-שלי-גיהנם³⁸, כל זמן שאינה מוציאה את מעלות רוחה מן הכח אל הפועל [קבצ' ב קנז].

ע"ע שאל. ע' במדור מלאכים ושדים, "דוקמה". ע"ע ערבה. ע' במדור פסוקים ובטווי חז"ל, קילוסו של הקב"ה עולה מגיהנם כשם שעולה מגן עדן. ושם, עדן, דישון עדן.

גיור - **ליהדות התורה של האומה** - ע"ע גרות, התגירות.

גיור - **הטרם-היסטורי במובנה של יהדות-התורה** - ע"ע גרות.

5. שבת קד. זוהר ח"ב יח.

6. **יסורי גיהנם, הצער הפנימי על חסרון ההשלמה של הנשמה וכו'.** שטף הרצון החיצוני, שנגד הרצון הפנימי - ע"ע אור השם, לר"ח קרשקש, מאמר ג ח"א כלל ג פרק ג ד"ה ואמנם השני והשלישי (מהדורת הר"ש פישר עמ' שלה).

7. **הצער הפנימי [...]** בקנין-תורה [...] **מניעת אור-התורה** [...] **מעוט התורה** - ע' נפה"ח שער ד פרק יז. ע"ע ע"א ב ט לח.

- גמול** - הגורל⁸ המוסרי⁹ [עפ"י ר"מ קט].
 קשור הגורל עם מהלך החיים הרצוניים [עפ"י שם צו].
 משפט הצדק¹⁰ [שם קמא].
הגמול הגלוי - התגלות¹¹ המשפט¹² המעשי שבועולם ומלואו [שם קמג].
- גמול** - **מדת הגמול העליונה האידיאלית** - וחנותי את אשר אחון ורחמתי את אשר ארחם. הגמול האידיאלי העליון המופשט, הגנוז ביסוד החסד¹³ העליון¹⁴ אשר בו עולם יבנה [ר"מ קמבג].
- גמילות חסדים** - **יסוד גמילות חסדים** - נטית החסד והאהבה של הבריות, היוצאה מכלל הרחמים על אומללים ונדכאים, אלא חפץ ההטבה ושפור החיים, להרבות טוב לכל [ע"ר א סג].
 ע' במדור מדרגות והערכות אישיותיות, גומל החסדים.
- גמילות חסדים טובים** - ע' במדור פסוקים ובטווי חז"ל, חסדים טובים.
- גן החכמה** - ההכרה העליונה והבהירה, ההרגשה היפה והעדינה [קובץ ג קעח].
- "גן עדן"**¹⁵ - ההצמחה של כללות העדונים, מקום¹⁶ זיו¹⁷ חיי הנשמות¹⁸ והתענוגות¹⁹ האצילית²⁰, בטיסתם העליונה העולה למעלה למעלות, בכל חזות עולמי פאר²¹ נגוהות, בדליגות מעלות ע"ג מעלות, ובשובע שמחות²² של תענוגי ריות קדשים²³, ההולך וצומח בצמחי מעדניו, הוא התגלות העדן²⁴ של גן²⁵ ד' [ע"ר א יז].
- ע' במדור פסוקים ובטווי חז"ל, עדן, דישון עדן. ושם, אטייל עמכם בגן²⁶ עדן. ע"ע, עדן העתיד.
- גן עדן** - ²⁷ מורה שישבו המין האנושי לגובה מעלתו בפרטיו, עד שלא יהיה צריך שום לימוד והדרכה, ולא עזרת קיבוץ, כ"א לחיות **בגן עדן**, לעבדה ולשמרה, בתור טיול²⁸ ועונג²⁹ מורחב הממלא את החומר והרוח עדנים [קבצ' ב צז].
- תיקון³⁰ המלכות³¹, שלעתיד ושקודם החטא³² (ה)מכוון לקבלת אור לנשמות ישראל בעצם. תיקון הנשמות ועילויים, נקרא בשם **גן** - המצמיח הנטיעות וארזים אשר נטע ד' [עפ"י פנק' ד תמ].
- יסוד גן עדן** - השבת כללות האדם לטהרתו³³ האלהית³⁴, שהיא למעלה מכל חילוק לאומים, שהוא עומד למעלה מעולם הזה [קבצ' ב קנז].
- ע' במדור מונחי קבלה ונסתר, נקודת ציון. ע"ע רוח גן³⁵ עדן אלהים, המנשב בנשמה. ע' במדור פסוקים ובטווי חז"ל, אטייל עמכם בגן עדן. ע' במדור אדם הראשון, "לעבד את האדמה", (מששולח האדם מגן³⁶ עדן).
- גן עדן** - **בבחינת "גן הדס"** - צורתו הרוחנית, הריחנית, של גן עדן, המוסיף ריח טוב ועדין שהנשמה³⁷ נהנית ממנו [עפ"י ע"א ד יב מה, מט].
 ע"ע ריח בושם של גן עדן.
- גן עדן** - אדיר במרום ח"א עמ' מג, "גן עדן הוא פנימיות העולם". אור החיים עה"ת, בראשית ב טו "גן עדן אשר היום אדמת הנפשות לבד".
9. השוה ל"גן תושב", במדור מדרגות והערכות אישיותיות. לבירור החלוק בין שני מושגי הגרות, ע' ל"י (מהדורת בית אל) ח"ב, מאמר ששים, לבירור ענין הגיור מבחינת היהדות התורתית. ע"ע לבנת הספיר, ויחי, עה"פ אוסרי לגפן עירו. ובברית הלוי לר"ש אלקבץ, סוף פרק יד, כג.

געגוע - **הגעגוע האלהי העליון** - הצמאון¹ האדיר להכלל באוצר האור בחיי החיים העליונים, מקור כל החיים ושרש כל ההווה [ע"ר א סז].

געגועים אלהיים - חפץ טמיר מלא חיים עזיזים מקוריים ממקור חיי עולמים [א' נט].

הגעגועים ההומים לזוהר² הצחצחות³ הנשמתיים⁴ - הצמאון⁵ האלהי, החפיצה הפנימית⁶ להתעלות⁷, להשאב⁸ בחיי חיי מקור חי כל חיי העולמים⁹ [א"ק ג ס].

"גן אמת" - ע' במדור מדרגות והערכות אישיותיות.

"גן תושב" - ע' במדור מדרגות והערכות אישיותיות.

גרות¹ - התגירות - התבטלות רוחנית² גמורה לכללות³ האומה⁴ הישראלית⁵ [עפ"י ע"ר א שצח].

גיור - **ליהדות התורה של האומה** - קשור בסדרי חייה ובמערכת חוקיה ומשפטיה של התורה הזאת ושל האומה הזאת. התחברות והצטרפות אל אומה זו ואל ייחוד שכינתה עם ההתחייבות במשמרת התורה והמצווה [ל"י ג קו].

גרות עיקרה החלטת קבלתו בדעתו להיות גר בישראל ונלוה על ד', המתחילה לצאת לפעל עם קבלת המצות, וידעת אזהרותיהן ושכרן ועונשן, ו**נגמרת ונעשית** על ידי המילה והטבילה, ואינו גר עד שימול ויטבול [דעת כהן תמה].

ע' במדור מדרגות והערכות אישיותיות, גרי צדק.

גרות - הוראה של קבלת מלכות¹ שמים² באמצעות ישראל וע"י השפעתם [ע"א ב ט קיד].

גיור - **הטרם היסטורי במובנה של יהדות התורה** - ביטול האליליות³ ושחיתותיה. גיור במובנה של אגדה והשפעה רוחנית כללית [ל"י ג קו].

גשם - (לעומת טל¹⁰) - ההשפעה¹⁰ שאנו גורמים בעבודתינו באתערותא־דלתתא¹¹, מכוון נגד קרבת¹¹ השי"ת הבאה ע"י המחקר בגדולתו¹¹ ית' [מא"ה א קנט, מ"ש נט].

גשמי - ע"ע התגשמות.

גשמים¹¹, **הבאים מיסוד המים** - מורים על עצם ההויה הגופנית, שכל הגוף [ע"ר ב קעו].

ע' במדור משכן ומקדש, אש המערכה. ע"ע רוח, (הרוח שלא נצחה את עשן המערכה).

"אברהם מגייר את האנשים ושרה מגיירת הנשים"¹⁰ - מדריכים אותם רוחנית [ש"ת ת"ת 162].

ע' במדור מדרגות והערכות אישיותיות, גר תושב.

"גרים גרורים" - ע' במדור מדרגות והערכות אישיותיות.

"גרי צדק" - ע' במדור מדרגות והערכות אישיותיות.

גרים - **"קשים גרים לישראל כספחת"** - ע' במדור פסוקים ובטווי חז"ל.

10. בר"ר פרי' לט יד.

11. אבות ה משנה ה.

ד

דאגה - עצב ופחד [פנק' ג רפט].

דאגה - חיפוש עצה^ו איך למלאות החסרון [פנק' ג רפט].

דבור - המחשבה^ו הגופנית [אג' ב לט].

דבור - ע"ע לשון. ע"ע שפה. ע"ע פרי השפתים. ע"ע הבל.

דבור - **תוכן של דבור המתלזה לאמירה**^ו - התגלות הדבור (ההופעה המילולית), כשבא להתגלם בצורה המשפעת על השומע, שמקבל הנהגה ע"י הצורה הדבורית, הבאה אל חוגו, והוא משותף עם דברות והנהגה [עפ"י ע"ר ב נד].

לשון דבור הוא לשון הנהגה ולשון קשה [ע"ר א קלו].
ע"ע אמירה. ע"ע אמר. ע"ע קול. ע"י בנספחות, מדור מחקרים, "אקור" לעומת "דבור".

דבור - (**לעומת "אמרי פי"**)^ו - ההגיון הפנימי [א"ה ב 902].

הדבור הפנימי - הגיון הלב [עפ"י מ"א א א].

דבור החיצוני - (**לעומת דיבור הפנימי**)^ו - הדיבור אודות צרכיו הפרטיים והכלליים של האדם, בתור איש חברותי ובעל-חי נזון, ובעל צרכים רבים יותר מבעלי החיים האחרים. החלק החיצוני של הדיבור, שהם עלי הדבור ולא פריו [עפ"י ע"ר ב סו].
ע"י במדור גוף האדם אבריו ותנועותיו, שפתיים. ושם, שפה.

דבור הפנימי - (**לעומת דיבור החיצוני**)^ו - הדיבור השייך להערכים הרוחניים^ו, שהם עומדים למעלה מצרכיו הפרטיים והכלליים של האדם. פריו של הדיבור [ע"ר ב סו].
ע"י במדור גוף האדם אבריו ותנועותיו, לשון.

דבור - **הדבור האלהי** - יסוד אור-השכל^ו במקורו [ע"ר א קיט].

דבור - **דבור ההויה הכללית** - ההשפעה הנהלית, הבאה ע"י השפעת כח המבטא על השומעים והמקשיבים לקול ההשפעה [ע"ר ב נד].
ע"ע קול, קול ההויה כולה. ע"ע אמר, אמר ההויה כולה.

דבור רע - **הדיבור הרע** - ארס שלוח והרחבת ענפי כח הזוהמא^ו הבשרית והצד העכור שבחיי-הרוח^ו [עפ"י קובץ ג רנ].

דבקות - יסוד הדבקות-האלהית^ו. תשוקת הטוהר^ו המתעלה^ו ע"י

טהרת מחשבה^ו, עומק הגיון^ו, חופש^ו רוחני^ו, והסתכלות בהירה. ההתהלכות-את-האלהים^ו של הדורות הראשונים [א"ק ג קסט].
מעלת הערת-השכל^ו, הארת השכל בעבודת השי"ת [עפ"י פנק' ג ערה].
ל תולדת הקשר של הקדושה^ו, ברצון ובשכל, בחיים ובהכרה שכלית [ע"ר ב עז].

דבקות אלהית - אמונת^ו אלהים-חיים^ו, אהבתו^ו ויראתו^ו [ע"ט מח].

זריחת^ו האור הבהיר של כבוד השי"ת, אמונתו ואהבתו, באופן נעלה מכל מופת וידיעה [עפ"י קבצ' א קלו].

הפניה אל ד', אמירת אלי אתה, בלב ושפה, זו היא האמרה המקנה את עירוב המהות [א"ק ד תנא].

התכונה המבוקשת של דעת-אלהים^ו הטהורה^ו, המלאה חוסן^ו וחיל^ו [קובץ ח רמט].

התגבורת של הטבעיות של הקודש^ו, המחזקת את הנשמה באימוץ אדיר וקדוש מאד [פנק' ב קצה].

דבקות הנשמה בצרור-החיים^ו, באור-ד'^ו [א"ק ג רמ].

קשור פנימי^ו נשמתי במה שהוא הכל^ו ומקור הכל ויותר כל מן הכל, והפחץ המלא טהרה^ו הולך ומתגבר מבלי להשאיר שום חלק מבלי שאיבת תמצית לשדו העליון^ו שבעליונים [אג' ג ד].

דבקות^ו בחייה-החיים^ו, באור ההויה העליונה שכל החמדות, כל הנצחיות, כל הענוגים, כל השלומים וכל הגבורות, הפארים, התהילות והזהרות ממנה הם באים [עפ"י קובץ א תרסג].

התשוקה האידיאלית^ו, אשר היא יסוד הכל, חשק^ו הטוב-העליון^ו, העולה בטובו מכל שנקלט אצלנו במושג של תענוג^ו ועידון^ו [עפ"י א"ק ג קסט].

דבקות אלהית אמיתית - אור התענוג העליון, החיים האמתיים, מקור ההצלחה^ו ומגמת^ו החיים וההויה כולה [עפ"י א' צט].

דבקות אלהית פנימית - יסוד כל הידיעות [א"ק א יב].

דבק בחייה-החיים^ו - דעת צורה-עולמים^ו, המתעלה על כל גבול ומחזה עין בשר [ע"א א מהדו"ב א ב].

תוכנה של הדבקות האלהית - להיות משוקה מטל חיי עד^ו, משורש החיים האמיתיים שאין לו הגבלה [עפ"י ע"ר א סג].

שאיפת היש האישי, הגודל^ו והשיגוב^ו [קובץ ה כו].

1. **דבור חיצוני ודבור פנימי** - מקבילים שני סוגי דבורים אלו לדיבור החול והקודש בע"ר א קצב: "הדבור בכללו יש לו כח כפול: דבור קדש, ודבור חול. **דבור הקדש** מוצאו הוא ממקור הדעה העליונה, יוצרת כל היצורים, "בדעתו תהומות נבקעו", ו**דבור של חול** מקורו הוא למטה, מהיצורים הבאים ומתרשמים בנפשם של אדם מכל מה שיש ביצירה".

דין - מדת הדין - ההנהגה העליונה המצמצמת, המודדת מדה כנגד מדה [עפ"י ע"ר א ריג].

ע' במדור מונחי קבלה ונסתר, חסד, מדת החסד. ושם, גבורה, מדת הגבורה (האלהית).

דין - מדת הדין האיתנה - הקו המחשבתי בהמצאת ההויה הנגלית שתהיה מפוארה כ"כ עד ההשתוות, בפעולה והופעה נאצלת, עם ההויה הגנוזה בסתר-עליון [עפ"י ע"א ד ט קלז].

מדת הדין העליונה - אור האמת [ע"ר ב תפח]. תפיסת הבריאה מצד תוכן הרצון העליון, המתגלה לה בערכו העצמותי עד לחשבון צמצומה וגבוליותה [כ"ר שעת].

מדת הדין של מעלה בעוצם חזקה - האידיאליות המאירה שברעיון היצירה, הקודמת לכל עולמים, הדורשת את האור בתכלית בהירותו [ר"מ צה].

הדין הקדוש - התוכן האידיאלי של כל היקום טרם הבראותו [עפ"י ר"מ לא].

ע' במדור מונחי קבלה ונסתר, גבורה גנוזה. ושם, גבורות, הגבורות. ע' במדור מדתם ועניינם הרוחני של אישי התנ"ך, יצחק, מדתו של יצחק. ר' במדור פסוקים ובטווי חז"ל, מדת הדין, שעלתה במחשבה, לפני בריאת העולם.

דין - מדת הדין של מעלה - הבינה-העליונה, שהדינים מתעוררים מצדה, כדי לבסס העולם ולשכללו [פנק' ג שדמ].

דין - מדת הדין המיוחסת לבית שמאי⁵ - העליה אל חקר עומק החכמה, היא החכמה הגדולה המופשטת ונעלה מכל רגש, בה כלוליה כל השלמויות [עפ"י ע"א ב ח ד].

ע"ע חסד, מדת החסד המיוחסת לבית הלל. ע' קבלה ונסתר, הלכה כבית שמאי לעתיד לבוא.

דין - מדת הדין הקשה - מתיסדת ע"פ המבט של ענין היצורים כשהם מצד עצמם [ע"ר א צט].

דין - דינים - הגבורות והצמצומים [ח"פ 6].

דין - דינים - הפעולות המרעישות, המחבלות והנראות כמהרסות ומחריבות את העולם [ע"ר א קלד].

דין - דינים קשים - הדעות הרעות, שהן המביאות את המעשים הרעים [קנה].

ר' במדור מונחי קבלה ונסתר, מתוק דינים.

דין - כובד הדין - ע' במדור מונחי קבלה ונסתר, "חבוט הקבר".

דין - עומק הדין - הדקדוק היותר מכון שבדין [קובץ ה קסד].

חשקת הדבקות האלהית - כלות הנפש ועריגה בלתי פוסקת, ההולכת ומתגברת בכל עת תוסיף ההכרה להתעמק בתהומות הנפשיים [קובץ ז קיח].

◊ **התוכן של הדבקות האלהית הטבעית** - אהבת ישראל⁶ [א"ק ג שמ].

◊ **חיים של דבקות אלהית** - דבקות שכלית [קבצ' א קסט].

דבקות אלהית - דבקות אלהית בהירה, מגמתה - שרוח⁷ האדם בעילוי⁸, ע"י הכרה צלולה והתנשאות רצון מטוהר⁹ וגמור, יתנשא לבוא עד לידי השלטת רצונו על ההויה מפני עוזו וחשיבותו [עפ"י ע"ט סז].

ע"ע הצלחה אמיתית. ע"ע עונג. ע"ע בטול. ע"ע חשק.

דבקות בדי' נותן התורה² - זכירת היצירה האלוהית של נשמת האומה אשר אל חי בקרבה, השכינה שורה בתוכה, וחי עולם של תורה נטועים בתוכה [ש"ה 46 מאגרת רבינו, מכ"ה א תשליז].

דבר די' - כל התיאור והבנין העולמי עם כל חוקותיו [קובץ ה קצב].

דבר די' - סוד הידיעה-האלהית⁹ [קובץ ה קמג].

דבש - מורה על תכן של הנאה ומתיקות והחשת ענג מוחשי, הקשורות עמו [ע"ר א קמד].

ע' במדור נפשיות, גאווה, ב"שאור ודבש". ע' במדור מצוות, הלכות, מנהגים וטעמיהן, דבש, סוד איסור הדבש בהקטרה ע"ג המזבח.

דגל - ◊ מסמן את ההכרה של הנקודה היסודית, שכל התוכן של הקבוץ תלוי בה. דגל הצבא מרכז את רוח המחנה [ע"ר א מט].

דין - יד שמאל¹⁰, המכשיר לשפע הטוב¹¹ (שהוא התכלית - יד ימין¹²) בזמן המעשה, פחד העונש והיראה¹³ > שהיא תחילת הכניסה לדרכיה¹⁴ ית' < [עפ"י מא"ה ב רפד (פנק' ג קפו)].

דין - "יכולני לפטור את כל העולם כולו מן הדין"³ - מחובות מצרים וגבולים צרים [עפ"י א"ק ג ט, שלא].

דין - "משמים השמעת דין"⁴ - אושר המציאות במגמתה התכליתית, רום נשמת האדם ובהיקותה, אומצה וחוסנה הטהורים, במעמדם הנצחי החובק כל אושר, כל שאיפה וכל עדנה. הכבוד-העליון⁵ של הוד⁶ נשמת⁷ כל היקום [עפ"י ע"א ד ט ע].

דין - מדת הדין - כח המגביל את האור⁸ שלא יתרבה על הכלים⁹, וישרור¹⁰. הכח העוצר והמעכב, הפועל שלא יבקעו הדברים אל הפועל בעוד שאין הזמן גרמא, בעוד שאין הכשר לזה מצד האנושיות [עפ"י א"ב 65 (א"ה ב, מהדורת תשס"ב, 87)].

ע' במדור מונחי קבלה ונסתר, רחמים, מדת הרחמים.

2. ע' בהקדמת המהר"ל, תפארת ישראל, עמ' ב ג: שלא בירכו בתורה תחילה פירוש "שלא היו דבקים בו יתברך באהבה במה שנתן תורה לישראל".

3. סוכה מה:.

4. תהילים עו ט.

5. זוהר ח"ג רמה.

דעת ד' ויחודו - ◇ דעת ד' ויחודו הוא מצד הנשמה⁶ לבד [פ"א קעח].

דעת צור־העולמים - דבקות בחי־החיים⁷, המתעלה על כל גבול ומחזה עין בשר [עפ"י ע"א א (מהדורא בתרא) א ב].

דק - רוחני [עפ"י פנק' ד תלא].
ע"ע גס.

דרור - הדרור האמיתי - הדרור המתאים להתכונה הפנימית הנטועה בנפש אשר עשה אלהים אותה ישרה⁸ [ע"א ד יג יא].
ע"ע חרות. ע"ע חפש.

דרישה⁶ - **האימות היותר גדול בה** - הניסיון המוחשי [פנק' ג כד].
דשן - המחיה הגופנית של המאכל, המלא לשד ושמן, החומר המחיה, האוצר בתוכו כח חיים רב ועצום, החוזר לערך של חיים בהבלעו בגויה המצומצמה [ע"ר א כ].

דשן - "דשן ביתך"⁷ - התוכן התמציתי של הזוהר⁸ האלהי העליון⁹ בצורה מוגבלת, הראויה להיות המזון המבריא, והנותן את המחיה להנשמה הבריא, השוקקת אל הנועם¹⁰ האלהי [ע"ר א כ].

דת - אמצעי עוזר להכשיר את המעשים, המדות, הרגשות, סדרי החברה החיצונים והפנימיים, באופן מתאים המכשיר את החיים ואת ההווה לדעת־אלהים¹¹ [קבצ' ב נט].

הדת המעשית - תוכנה, וכל הרגשות המתיחסים לה - רוח אלהים¹² בצבע¹³ האומה [קבצ' ב פג].

דת - "אורתודוקסיה", נשמתה - תכונת דרישת־ד¹⁴ [עפ"י אג' ב ח].
רגשי דת - ציור¹⁵ קרבת־אלקים¹⁶ על דרך השכר והעונש [קבצ' ב ל].
דת - רגש דתי - רגש נשגב נטוע בנפש האדם מיוצר נשמתו, כדי להטביע בקרבו את היחש האמיתי שבין האדם לקונו, בתור היחש הראוי להיות בין יציר ליצירו. [רגש ה] חובק בזרוע עזו את כל יסודות החיים והמוסר¹⁷ הכללי והפרטי [עפ"י ל"ה 132].

עקרה של הדת - להרגיל את האדם בהכנעה ושיעבוד לאלהים¹⁸ לפי מובן האדם בהוה. הרגל הנפשות לדביקות¹⁹ ועבודת־ד²⁰, שממנו יתד ופינה לכל מוסר ומעגל טוב. מדה כללית מוסרית הנובעת ממקור ההכרה האמיתית של יחש האדם לקונו ולנשמתו הרוחנית [עפ"י ל"ה 81].

הכלל הכולל את הדתות - ההכשרה הרוחנית של האדם ביחשו לקונו על פי הרגש המוסרי הפנימי [ל"ה 82 (פנק' ב סג)].

רגש דת פשוט - ◇ מתבאר לאדם עפ"י השתדלותו להיות יותר קרוב לבורא בדרכיו, מעשיו ודעותיו [עפ"י ע"א ב 384].

יסוד הרגש הדתי - הגעגועים אל הקדושה²¹ ורוממות הנפש לאהבת־ד²² וכבודו ופחד גאונו [מ"א ב מד (קבצ' א מו)].

דין - שורת הדין - כל מעשה וכל הנהגה בפרטיותה בצדק ובישור, כתורה וכמצוה [עפ"י ע"ר א צח].

דליגה - פעולת הרצון²³ החפשי²⁴ ההחלטי מכל סטרא, ה"רצון־הפשוט"²⁵, שאינו בדרך השתלשלות²⁶ מדרגא לדרגא [נ"א ה 26].
ע' במדור מונחי קבלה ונסתר, "זריקה".

דלת - מה שסותם את החלל הפתוח [ע"א א ב נה].

דם - (בביטוי "דם יהודי" וכדומה) - "הדם הוא הנפש" הטבעית בגלויה המעשיים [רצ"ה אג' ב שמג].

◇ בו טבוע כח החיים, >והוא מצד עצמו משולל השלמות ובהמי, אבל הוא בטבע נכנע אל השכל והקדושה< [מ"א ב רסט-ע].

◇ בו טבוע כח החיים והרצון, >שאמנם מצד עצמו הוא בהמי ומשולל השלמות, אבל כפוף הוא אל כח השכל והקדושה הפועל עליו ומטביע עליו את צורתו< [ע"ר א רנח].

דמות - תוכן המציין בצורה מיוחדת וידועה איזה תאר מוגבל [ע"ר א נב].

ע' בנספחות, מדור מחקרים, צלם, דמות, תבנית, צורה.

דמות האדם - התוכן של מרכז העולם, הרצון²⁷ החפשי²⁸, שיתעלה²⁹, ויהיה, עם כל חופשו שהוא כשרון עצמי עדין, עזיז³⁰ ומתמיד בפעולתו לטובה³¹ קבועה ההולכת ומתעלה [עפ"י א"ק ב תקס].

ע' במדור מונחי קבלה ונסתר, אדם עליון כללי. ע' במדור פסוקים ובטווי חז"ל, צלם אלהים. ע' במדור אדם הראשון, "אדם הראשון", נשמתו בכל מלואה.

דמיון - עולם הדמיון - האספקלריא־שאינה־מאירה³², המלאה הדר³³, תבנית כל צורה מפארה, כל חזון לב מרומם ומתעלה [א"ק א רמב].

דמיון - ע' במדור הכרה והשכלה והפכן.

דעת אלהות³⁴ - **הבינה היותר שלמה שלה** - הכרת היחש האלהי אל העולם הכללי ואל כל פרט ופרט מפרטיו, החמריים³⁵ והרוחניים³⁶, (כ) יחש הנשמה³⁷ אל הגוף³⁸ [עפ"י א' מח].

ע' בנספחות, מדור מחקרים, אלהות, שני דרכים בהכרת האלהות. ע' במדור שמות כינויים ותארים אלהיים, הבנה האישית של האלהות. ושמ, הבנה הכללית של האלהות.

דעת את ד' וההליכה בדרכיו - התרחבות הכח המוסרי³⁹ [ע"א א ה פג].

דעת ד' - תלמוד של חלקי התורה הנוגעים לבירורן של המדות והדעות [ל"ה 178 (פנק' ב קכב)].

6. **דרישה** - הכוונה למחקר המדעי.

7. תהילים לו ט.

דת ישראל - המבוע של אור־ד° בעולם [ל"ה 104].
רגש הדת בישראל - ◇ בא מהגעגועים אל הקדושה ורוממות הנפש
 לאהבת־ד° וכבודו° ופחד הדר° גאונו; שכל התורה כולה היא הכנה
 לזכות את העולם (בעתיד) לדברים שעליהם מיוסד טבע הגעגועים
 האלה אל הטוב [עפ"י פנק' א קכג (מא"ה ב מד)].

ע"ע מוסר, רגש המוסר. ע"ע רליגיוזיות, הטבעיות הרליגיוזיות.
דתיות - הגילוי וההוצאה־לפועל, במחשבה ובמעשה, של התורה°
 ומצוותיה° [ל"י א לג].
 ע"ע עבודת אלהים.

דת - אצל כל עם ולשון (חוץ מישראל) - ע' במדור אליליות ודתות.

ע"ע עבודת ד', (המצויה גם בעמים). ע"ע רוח האמונה. ע"ע
 רליגיוזיות, הטבעיות הרליגיוזיות. ע"ע דת, בישראל, רגש הדת
 בישראל. ע' במדור תורה, תורת חיים. ע' במדור אליליות ודתות,
 דת, אצל כל עם ולשון (חוץ מישראל). ע"ע אידיאה דתית.

דת - (לעומת מסורת) - יסודה הפנימי של המסורת [ב"א 11].

דת - בישראל - אור־ד° שבנשמת־(ישראל°), הבעת החיים היותר
 עצמיים והיותר פנימיים שלו, מה שנתן ונותן לו את הכל, שמעמידו
 על הרום העליון של במתי־ארץ, על המעמד של מורה האנושיות
 כולה [אג' ב רט].

"גופא דאורייתא", "נר אלהים בארץ" [עפ"י א"ת ב 217 (פנק' ד עב)].

ה

- הא** - מורה על המוכן ומוכשר להושטה [עפ"י ר"מ פה].
- האדרת שם ד'** - גלוי עז^ו הגבורה־האלהית^ו הפועלת את הכל למען הרוממות האצילית, המסוקרת אך לפני כסא־כבוד^ו של בורא כל העולמים ברוך הוא. ההופעה העזיזה החודרת מרום הגובה העליון עד שפל המדרגה של אדם על הארץ^ו [עפ"י ע"א ד ט קד].
- האח** - קריאת השמחה^ו והחדוה^ו [ר"מ קכ].
- האצלה¹** - הזרחת^ו אור^ו ויפעת^ו אצילות^ו, המענדת את הנשמה^ו בהשפעה^ו נעלה מעל מכל ערכי בינה^ו וחקר [ע"ר א לג].
- הארה** - שביעה רוחנית^ו [עפ"י ע"ר א קלד].
- הארה גדולה** - הופעה^ו נשמתית אלהית, מגלה רזי^ו עליון, מודיעה האגור בסתרי חושך [עפ"י א"ק ב שיז (ע"ט קיד)].
- הארה רוחנית** - רוממות נשמה^ו וחדות^ו קודש^ו [שם ג שמב].
- ע"ע מאיר, מאיר את העולמים. ע' בנספחות, מדור מחקרים, זריחה.
- הארת הנשמה** - ע' במדור נפשיות, נשמה.
- הארת זיו שכינת אל** - עלית אור עולמי עולמים, הדר כבוד אל הכבוד [א"ק ב תקל].
- הבטה²** - הסתכלות בהירה וחודרת, שמכנסת בתוך הנושא המקבל את הרושם, את כל הפרטים של הקיום והשרטוטים אשר להמושגים [ר"מ קלב].
- הכרת הפרטים**, אחרי שהסתמנו לפרטיהם והתקשרו אל בית קבולם [שם קלה].
- ע' במדור גוף האדם אבריו ותנועותיו, עין. ע' במדור אותיות, עי"ן.
- הבל** - דבר כחני, שלא יצא אל הפועל [ע"ר א קה].
- דבר שבכח שאיננו כלל בפועל [שם שם].
- כל מציאות של כח, שאין לה ערך בפועל [שם שם].
- הבל פה** - כח פנימי עצור שעתיד לצאת אל הישות המוחלטת [ע"א ד ט צו].
- הבל** - כח של הדיבור^ו [מ"ש מד].
- הדבור שבכח [שם נא].
- הכנה לדיבור [מ"ר 423].
- הגבלה** - צמצום חמרי^ו ומעצור [עפ"י ע"ר א קנד].
- ע"ע מגביל. ע"ע גבולים.
- הגשמה** - הוצאה אל הפועל [עפ"י א"ק ג קן].
- הוד** - יופי, נוי^ו, שאמתתו היא בהשלמת כל הפרטים וערכם^ו הנעים והמדויק [עפ"י ח"פ לו].
- הוד (בהויה^ו)** - ההתאמה הנאה של כל אורות־החיים^ו וכל כוחות ההויה כולם בהסתדרותם הנפלאה [ע"ר א יב].
- הוד תפארתו^ו** - התגלותו ביקרו [א"ק ג שמג].

- בשוי"ת הרדב"ז, ח"ג סי' תתקי "בהיות האדם מתכוון אל רבו ונותן אליו לבו תתקשר נפשו ויחול עליו מהשפע אשר עליו ויהיה לו נפש יתירה וזה נקרא אצלם סוד העיבור בחיי שניהם, וזה הוא שנאמר "והיו עיניך רואות את מוריד" וזהו "והתיצבו... עמך שם ואצלתי מן הרוח".
  - מובחנת ההבטה מן ה"ראיה בעלמא" דבה לא קני, "דהבטה בהפקר קני" לתוס' ב"מ ב. ד"ה דבראיה, "היינו שעשה מעשה כל דהוי", שעל ידו קונה הראיה ועל כן היא קרויה - הבטה; ולרש"י שם קיח. ד"ה אתה אומר "הבטה קניא הואיל ודבר טורח הוא ודעתו לכך". של"ה, ב"י מאמרות, מאמר ט, דף מא: "יש חילוק בין הבטה לראיה כח הבטה יותר הסתכלות מראיה דעלמא כמו שפרש"י בפ' חוקת אצל נחש הנחשת שכתוב וראה וכתוב ע"ש". ובאר החיים עה"ת, בלק כג כא "דקדק לומר לשון הבטה שהיא יותר מהראיה, פירושו כי הגם כי בראיה ראשונה הוא רואה מחשבה הרעה, כשהוא מביט בפנימיות מפעלה אין און". וברוח חיים על פרקי אבות, פרק א לפני ההג"ה הראשונה "ולשון הבטה הוא הסתכלות יתירה בעצם הענין". ובהעמק דבר לנצי"ב במדבר כא ה, ושם כג כא: "הסתכלות בתוך ופני הדבר". ובאבי עזר על פי' הראב"ע במדבר כא ז "גזרת הביט בנויה על השכלה זכה". ובנפשחיה לר"מ סי' רכה "הביט - מביט בו בכוונה". וכן גם במלבי"ם ביאיר אור, הכרמל, ערך הבט: "פעל הביט מציין קשורו עם המובט הוא הגיוני ומחשבי לא במציאות ובחוש הראות לבד רק משים לב על העצם לדעת מהותו וענינו". ובתורה והמצוה, שמות ג ו "ההבטה הוא שימת לב על הדבר ואינו בא על ראות העין". ובבראשית, טו ה, "ההבטה היא שימת לב על הדבר ועיון השכל... יבא לרוב על שימת הלב ועיון המחשבה... וכשבא על הראיה אמר במדרש (בר"ר פ"י מד יב) "אין הבטה אלא מלמעלה למטה". אמנם צ"ע האם עולים דבריו אלה האחרונים של המלבי"ם עם דברי המ"ר איכה פ"ה א "הביטה וראה את חרפתנו. ר' יודן אמר הבטה מקרוב וראייה מרחוק. הבטה מקרוב שנאמר (מלכים א יט) "ויבט והנה מראשותיו עוגת רצפים" וראייה מרחוק שנאמר (בראשית כב) "וירא את המקום מרחוק". ר' פנחס אומר הבטה מרחוק שנאמר (תהלים פ) "הבט משמים וראה", וראייה מקרוב שנאמר (בראשית לב) "וירא כי לא יכול לו ויגע בכף ירכו", והי"ע.
- ואולי אפשר להבחין בין המושגים עפ"י ר"מ צו: "מושג הראיה, וכו' מורה הסמנה מדויקת בפרטים, והארה כוללת בכללים"; לעומת ההבטה שהיא כניסת הרשמים מן החוץ אל הפנים. וצ"ע.

המכנינות יותר את לב האדם לדעת־את־השייט³ וכבודו⁴ [עפ"י ע"א א ז].

ע' במדור משכן ומקדש, "בית ד"י".

"היכל מלך" - סודו - ע' במדור מונחי קבלה ונסתר.

היפנוטיזם - $\diamond$ מי שנפשו מסוגלת לזה, מושל על המושפע ממנו, עד שמה שרוצה שיצייר⁵, כך מצוייר ממילא [פנק' ג פז].

הכנה - (**לעבודת ד'**) - הכשרתו של האידיאל⁶ ההולך ומתהווה [ע"ר א קפן].

הכספה - כחישות ומיעוט ההבהקה [ע"א ב ז מט].

הכרת טובה³ - $\diamond$ מקור הרגש, הטבעי כ"כ לאדם, להתנשא אל הקדש⁴ ואל השאיפה האלהית⁵ הנעלה, גם במדה המתאימה לצמצום⁶ כוחות הנפש הטבעיים [ע"ר א קעה].

$\diamond$ העמוד המוסרי⁷ היותר גדול ונשגב, שכשיתפתח כל צרכו בלבבות בני אדם יהי עוזר מאד אל התיקון הכללי [ע"א ג א יד].

ע"ע הודאה. ע"ע תודה.

הכתרה - **ענין הכתרת מלך** - מורה תוספות גדולה והנהגה נסתרת שיש בשפע הרצון שהשייט⁸ משפיע על המלך⁹ [פנק' ג רמז].

ע"ע שליטה.

הלול - **ההלול האמיתי לשם ד'** - הכרת הוד כבודו¹⁰ ושלמותו, משלמות מעשיו ופעולותיו. שיגלה בחיים תמיד צד יותר עליון מהשלמה, מה שלא היה לפני זה. >בזה יתואר הלול מגזרת "יהל אורי"¹¹, הארה חדשה, הברקה חדשה, הוספת שלמות חדשה [עפ"י ע"א ג ב לו].

מגזרת "יהל אור", הארה¹² והופעה¹³ בהכרת החיים העליונים¹⁴ ברום ערכם, בהופיעם ממכון הטוב¹⁵ והעלוי¹⁶ הנשגב¹⁷, להאיר על האופק של המציאות¹⁸ המוגבלת¹⁹ שפעת נהורים רחבי ידים וגדולי ערך [ע"ר א קצג].

$\diamond$ **ההלול** הבא מתוך מעמקי הנשמה לצור־כל־עולמים²⁰ נובע הוא מההופעה²¹ הגדולה המקיפה באורה את נשמתנו, מההכרה של הטוב²², של השלמות העליונה, שנשמת כל חי אליו עורגת, והצמאון־העליון²³ והרוממות הבלתי משוערת בשיגוב קדושת²⁴ אורי־ד' היא מפתחת בקרבנו את ההלול מעל לכל רגש וטעם [עפ"י ע"ר ב עט].

ע"ע תהילה. ע"ע שבח. ע"ע זמרה. ע' במדור פסוקים ובטויי חז"ל, התהלות, "התהללו בשם קדשו".

הליכה - יציאה מהכח אל הפועל והנהגה מפורטת [מ"ר 82].

הליכה - **במהלך שלמות האדם** - להוסיף לקנות מעלות מדתיות ושכליות [ע"ר א רסב].

הודאה - הבעה של הכרת־טובה¹ למטיב, ההולכת מתוך הרגש המלא, שדוחק את הלב, שלא ישאר תוכן הטובה מבלי הבעה של הכרה זו [עפ"י ע"ר א קדח].

מורה חובת תודה² על קבלת הטוב³ [ע"א ב ט ד].

ע' בנספחות, מדור מחקרים, ברכה לעומת הודאה.

הודאה - **תוכן ההודאה (לד')** - הכרת־הטובה⁴, שהאדם מוקף בים של השפעת⁵ הטוב־העליון⁶, ונפשו בתכונתה העדינה מכריחה אותו, שלא יהיה כפוי־טובה וניב שפתיו יתפרץ בהבעה של הכרת הטובה למטיב העליון ב"ה [ע"ר א קצבג].

ע"ע תודה.

הויה - יציאה למציאות בפועל [עפ"י ע"א ד ו קן].

התגלות אל הפעל [עפ"י א"ש ו ו].

הויה - היקום וכל העולמים כולם [ע"ר א קנז].

כל ההויה כולה - כל החיים, כל היופי, כל העז, כל הצדק, כל הטוב, כל הסדר, כל ההתעלות [א"ק ב שט].

ע' בנספחות, מדור מחקרים, הויה. ושם, הויה, מציאות, חיים.

הופעה אלהית¹ - הסתעפות חיים וישות ממקור־החיים² והיש [א"ק א ב (מ"ר 401)].

ההופעה האלהית הכוללת כל - אור הקודש־העליון³ [ע"ר ב עז].

הזרחה - ע' בנספחות, מדור מחקרים, זריחה.

הטבה - (**הטבה רוחנית**) - הארה⁴ והרחבה, של החיים־הרוחניים⁵, בהתפשטותם המלאה⁶ והכבירה [עפ"י ע"ר א קמו].

הטבה - **ההטבה היותר עליונה**⁷ - ההתעלות⁸ הקדושה⁹ היותר טהורה¹⁰, ואורי־ד' הבהיר בהגלותו בתועפות עזו [שם קסו].

ע"ע טוב.

הטבעה - קביעת צורה [רצ"ה א"ש יא הערה 23].

היכל - ע' בנספחות, מדור מחקרים, בית לעומת היכל.

היכל - הזיו¹ התוכי הפנימי² של אל אלהי³ ישראל⁴, המיוחד אותנו בעליות⁵ הקודש⁶ של קדושת⁷ המצוות⁸ והאורות־האלהיות⁹ המיוחדות לעם סגולה¹⁰. הטרקלין [ע"ר א ד].

ע' במדור פסוקים ובטויי חז"ל, חצרות ד'. ע' שם, טרקלין מלכו של עולם.

"היכל ד"י" - בית־המקדש¹ מצד היותו מרכז הקדושה² וע"י נשפע טהרה³ בלב והכשר לכל המדות היקרות. כנגד קדושת המדות

3. **הכרת טובה** - ע"ע פנק' א ו'ז ובהערה 1 שם. א"ה 728, 757-8, א"ת פרק י יז.

4. לקוטי תורה לרש"י, בשלח, דף א עמודה ב ס"ק ב. "כל הנשמה תהלל יי"ה", פ"י תהלל לשון שבח ולשון הארה כמ"ש בהלו נרו היינו שהנשמה תמשיך אור וגילוי שם יי"ה וכו'".

ע"ע עמידה.

הליכה בדרכי ד' - ע"ע דעת את ד' וההליכה בדרכיו.

הלכה - הלכות - פרטי הנהגות התורה⁶. והמה באמת "הליכות-עולם"⁷ [מ"ר 82].

עצות מרחוק⁵ שנתן האל הטוב ב"ה לבני אדם איך להגיע על ידי קיומם ולימודם לשלמותם, ענפים מחכמת אדון כל המעשים ב"ה, (ה) ערוכים ע"פ משפט חכמת-העליונה⁸ [א"ה ב 306].

הלכה - ענינה - כיוון המעשה ע"פ פנימיות השכל ואחיזתו בה [א"ה ב (מהדורת תשס"ב) 214].

ע' במדור מצוות, הלכות, מנהגים וטעמיהן, בהגדרות מבוא, מצוות. ושם, הליכות של התורה. ע' במדור תורה, משנה. ע' במדור תורה, הלכה, ההלכה. ושם, הלכה, חכמת ההלכה.

המון - ההמון - (בני אדם בעלי נטיה) ארצית ומעשית, (ש) כל מעייניהם לחיי הזמן והעולם, (ו) הקפה רוחנית עולמית לא תיווצר ברוחם [עפ"י א' עג].

המרה - ההמרה היסודית (המרת דת) - קציצת העיקר באמונה, והסרת הלב מאחרי ד' [ע"א ד ט מד].

ר' מומרות.

המשכה - גילוי ושכלול [עפ"י א"ל רלב].

הנהגה עליונה - מדת הנהגה העליונה - דרכי-אלהים-חיים⁹: החיים יוצאים מהרכבה ממוזגת של כוחות שכ"א מונח בטבעו לפעול בשפע רב יותר מקיומו של עולם, וממילא הוא מביא בכחו הריסה וחורבן, וכן השני; וע"י התחברם והתמזגם נמצא [ים] החיים וכל המונם נצבים לפנינו וקיימים ונהנים מזיו¹⁰ החיים [עפ"י ע"א ב ט קלא]. העולם כולו ביחוד עולם החיים, הוא משתכלל, לא ע"י חיבורי כחות מצומצמים שכ"א ואחד פועל על גבולו, כ"א ע"י התחברות של כחות, שכ"א שואף להתרחב יותר מגבולו, וחברו ג"כ שואף כן, וכשהם פוגשים זה בזה דוחק כ"א את חברו ועוצרו, וע"י התגוששות כאלה מתהווה חזיון החיים. זה נוהג בין בטבע החמרי, בין אפילו בטבע השכלי והמוסרי. וזהו אור זיו חסד החיים, המתמלאים תמיד ממקור איך-סוף בכל צדדיהם, עד שהם מסבכים חיים, בין בהתגברם והתפרצם, בין בהדחקם והעצרם [עפ"י אג' א פד-פה וההגדרה הקודמת].

הנהגה צבורית - יסוד הגדולה שלה - (הנהגה) המרכזת דעות שונות בודדות ומנוגדות זו מזו המפוררות בכללות הצבור, ומביאה אותם לידי מערכה גדולה ומסודרת של אמת אחת גדולה וערוכה בכל [ע"א ד ו נג].

ע' בנספחות, מדור מחקרים, מנהגים (סוגי מנהגים). ע"ע שליטה. ע' במדור תורה, "הלכות צבור".

הסתפחות⁶ - התחברות לא ממשית הדוקה אלא חיצונית ורופפת, שסופה שנהפכת ל'ספחת' [עפ"י ק"ת סג].

ר' לוייה.

הפנוזה - ע"ע היפנוטיזם.

הצלחה אמיתית - הישועה-האמיתית⁷, הדבקות-האלהית⁸, המושכלת, החיה, המורגשת, מצד גודל אחיזתה בכל תוכן החיים, בכל מהותו של האדם, בקדושתו⁹. "כל עצמותי תאמרנה ד' מי כמוך" [ע"ר א רטו].

הצלחה פנימית - יסודה - שידע האדם שאשרו ימצא תמיד בעצמו בקרב נפשו ולבבו ולא ילך לבקשה אצל אחרים [ע"א ד ד ט].

הצצה⁷ - הבטה⁸ שע"י הדחק, היינו בהשתדלות לראות דבר שלא היה ראוי להרגיש בו אם לא בהתכוונות יתירה [ע"א א ב כו].

הקשבה - השמעות אזנים, הקלטה את מה שבא מן החוץ [קובץ ח רי].

הרהור חטא⁹ - הרהור של משגה הדעת¹⁰ וכהות ההשכלה [עפ"י ע"ר א כח].

הרמוניא - התאמה מאחדת [א"ש ח ז].

הרמוניה - הדרת¹⁰ האחדות⁹ ביקרתה [קובץ א תו].

השפעה - (השפעת חיים) - ערך החיים [עפ"י קובץ ו סג (א"א 132)]. ע"ע שפע.

השקפה שרשית - ההשקפה השרשית - ראייה בכל בריה את מסקנת החיים של שטח רחב מאד, של עומק ורום גדול ונעלה, המרוממת, לפי בהירותה, כל בריה למעלתה האידיאלית⁹ [עפ"י א"ק ב שנו].

ע' במדור מונחי קבלה ונסתר, העלאת מחשבות לשרשן. ושם, גונין דלא מתחזין ע"י גונין דמתחזין. ושם, בהגדרות מבוא, סוד, יסוד סוד ד' ליראיו. ע' במדור פסוקים ובטווי חז"ל, דימוי הצורה ליוצרה.

התבודדות⁸ - (ענינה) - התעלות הרעיון, התעמקות המחשבה, השתחררות הדעה [א"ק ג רע].

דבקות אלהית של המחשבה וההרגשה. יחוד המחשבה ורוממות הדעת של קדושת אמת [א"ל קפט].

5. **עצות מרחוק** - ישעיה כה א. רמב"ם סוף ה' תמורה "ורוב דיני התורה אינן אלא עצות מרחוק מגדול העצה לתקן הדעות וליישר כל המעשים". ע"ע זוהר ח"ב פב; ח"ג רב.
6. ע' ישעיה יד א.
7. זוהר ח"ב רנ: "מציק, כמאן דאשגח מאתר דקיק, דחמי ולא חמי כל מה דאצטריך".
8. ע' חובות הלבבות, שער הפרישות פרק ג. ע"ע א"ל עמ' קפט.

התעלות האדם - התפתחות, בגילוי כל כשרונותיו הפנימיים [א"ק א צו].

להיות חפץ באמת°, להיות חי ופועל לפי הדיעות היותר אמיתיות וההרגשות היותר קדושות לטוב ולחסד, כמעשה גדולי העולם אשר נגשו אל ד' במעשיהם הבהירים למלא את העולם חסד ואמת [ע"א ג ב קפד].

כל מה ששייכותו היא יותר גדולה לתוכן הפנימי של ההווה והחיים [א"ק א יז].

עליה במעלה יותר שלמה ממה שהיה עומד עליה בתחילה - ששלטון השכל על חומרו הוא במעלה יותר שלמה ממה שהיתה אצלו בתחילה [ע"א ד ו כח].

ההתעלות התדירה במעלות הקודש - הרצון הקבוע להליכה מתמידה בדרך הקדושה והטהרה [ע"ר ב סה].

התעלות הנפש למרומי שמי ד' - ההכרה העליונה בהדר° גאון-דיועוז°, ההכרה בכלליות° המציאות והאהבה°, היינו, הקרבה-אל-ידי° [צ"צ א כד (א"ל ריב)].

ע"ע עלוי. ע' במדור פסוקים ובטוויי חז"ל, עליה.

התעלות - ההתעלות הגמורה - התמזגותו של כל ערך° ההויה בכל צורותיה, הקדש° והחול° שלה, לערך הקדש, ביסוד המכון של קדש-הקדשים° [ע"ר א קעג].

ההתעלות העליונה - ע' במדור פסוקים ובטוויי חז"ל, סוכת עורו של לויתן. ע"ע עלוי גמור.

התקטנות - העזבות ממקור השפע° [עפ"י ע"ר א קנב]. ע"ע קטנות.

התרוממות - הגבהת° הערך° האמיתי של האדם [עפ"י ע"ר א קפו].

התבודדות עליונה - התקשרות פנימית למגמת החיים והעולם, למטרת ההויה ברזי° רזיה [א' מה].

התבוננות - עצם חיי התבוננות - סידור המחשבות° [א"ק ג רד]. ע"ע פיוט ושירה.

התגלות - יציאה אל הפועל בעולם [עפ"י ע"ר א ריט].

התגלות המהות - באה (באדם) - $\diamond$ כפי אותה המדה שהבחירה-החפשית° מגלה את תכנה [עפ"י אג' ב מא].

התגלמות - (של אידיאל) - התעטפותו (של האידיאל°) בהגדרה מיוחדת [עפ"י א' קלג].

התגשמות - ההתגשמות - החמריות°, המעשיות [א"ק א עט].

התהוות - התגלות° הכח של היכולת°, המלאה גבורת° איך-קץ, בחוג המתואר חצוני לגבי עצמות הישות [ע"ר א ט].

התהוות - להוות - לחולל, להרבות חיים וישות [ר"מ קיז].

התנגדות - (עניינה של תנועת ההתנגדות הכללית) - הדאגה הרבה ליסוד המעשי שלא יתמוטט ע"י ההתגברות של הנטיה אל הרגש, ועל הפרטים, שהם מעמידי הכללים, שלא יתשטשו ע"י הנטיה אל הכללים, ועל כח הדמיון, המתעורר גם ע"י התרגשות של הרגשות טובות, קדושות ואמיתיות, שלא יעבור את גבולו ויביא תוצאות רעות ומרות לכלל האומה לדורות הבאים [א"י כה]. ע"ע חסידות, (מגמת תנועת החסידות).

התנוצצות - תחילת ההופעה°, הברקה של ראשית האור [ש' רד"ך 216].

התעלות - התקדשות°, והתרוממות° אל המרומים° כולם [עפ"י א"ק א קפה (ע"ר ב ז)].

1

הַרְזוּ הַפְּנִימִיִּם שֶׁל הָעֵרְכִים, מִסּוּד הַחֲמֵה־הַעֲלִינָה. הָרָאשִׁית, הַמַּחֲשָׁבֶה־הָאֲצִילִית [עִפְּיִי שֶׁם רִז].
ע' בַּמְדוּר מוֹנָחִי קִבְלָה וְנִסְתֵּר, אֲבָא.

וּ - קֶרֶס מַחְבֵּר נוֹשָׁאִים מְפֹרָדִים [עִפְּיִי ר"מ פה].

וִידוּי - מַגְמַת הַנְּטִיָּה הַטְּבַעִית לַהֲתוֹדוֹת שֵׁשׁ אֲדוֹן כָּל הַנִּשְׁמוֹת בְּלֵב כָּל בְּנֵי־א - זֵרִית הָלָאָה כָּל רִצּוֹן זֶר לְכָל עוֹן וְלְכָל חֲטָאָה, בַּהֲאֲרַת אֹר הָאֵמֶת וְהַיּוֹשֵׁר בְּנֶפֶשׁ פְּנִימָה וְקִבְיַעַת הַרְצוֹן לִפְנֵי טֵבַע הָאֱלֹהִי שֶׁלּוֹ [עִפְּיִי ע"א ג ב רה].
ע"ע תְּשׁוּבָה, בָּאֵדָם.

וּדְאוֹת - הַתְּרַפָּאוֹת הַנִּשְׁמָה, בְּקִבְלָתָהּ צוּרָה תְּקִיפָה, עֲדִינָה, מִלֵּאָה תִּנְחֹמוֹת, וְעִזּוֹז קוֹדֶשׁ בַּגְּבוּרָה עֲלִינָה [עִפְּיִי א"ק א רי (ע"ט קכח)].
יִסּוּד הוּדָאוֹת - עֲדוֹן [עִפְּיִי שֶׁם שֶׁם רה].
וּדְאוֹת בְּאֵמִיתוּתָהּ שֶׁל הַתּוֹרָה - ע' בְּנִסְפָּחוֹת, מְדוּר מַחְקָרִים.

וּדְאוֹת מוֹחֲלָטָה - הוּדָאוֹת הַמוֹחֲלָטָה בְּצוּרָתָהּ הָאִי־דִי־אִלִּית - מְקוֹר כָּל הוּדָאוֹת, וּמְקוֹר כָּל הַסְּפָקוֹת, מְקוֹר שְׁאִיבַת הוּדָאוֹת, שֶׁמֶשֶׁם כָּל הַסְּפָקוֹת שׁוֹאֲבִים, לְהַחְיוֹתָם, לְהַעֲלוֹתָם, לְרַעֲנָנָם וּלְפָאֲרָם בְּפֶאֶר חַיֵּיהֶם עוֹלָם. הָאֹרָה הַמוֹפְלָגָה, מְקוֹר שִׁשּׁוֹן מִלֵּא עוֹלָם, מְקוֹר הַגְּבוּרָה, מְקוֹר הַחֲסֵד, מְקוֹר הַתְּפָאֶרֶת, הַנִּצְחָה וְהַהוֹדָה, מְקוֹר כָּל יִסּוּד עוֹלָמִים, מְקוֹר כָּל מַלְכוּת כָּל אֲדֹנוֹת כָּל שְׁלִטוֹן, כָּל כַּחֲדִי, כָּל גְּבוּרַת אֲצִילוֹת בְּרִיאָה יִצְרָה וְעִשְׂיָה [עִפְּיִי א"ק א רה"ו].

ז

זבול¹ - האמצעי בין (אוהל -) ארעי (לבית -) לקבע [פנק' ה קלב].

זהירות הפנימית - חסימת התאוה הבהמית, (ופקחת) [וסקירת] העינים על כל העשוי בכל חוג הבשר והחומר [א"ק ד תכט (קובץ ה לז)].

זוהר - הזריחה² וההברקה³ של האור לכל שלל צבעיו⁴ הרבים המתנוצצים בבהירותם הנפלאה [עפ"י ע"א ד ט לח].
חנ⁵ העושר המיוחד של האור⁶ והברק [צ"צ א עט].

זוהר² - הזוהר הנצחי - הגודל⁷ והרום הקדוש⁸, המופע מאור⁹ חיי כל עולמים¹⁰ [עפ"י ע"ר א יח].
זהר עליון - שם¹¹ קודש¹² [עפ"י שם ר].

זוהר - הזוהר הפנימי - החיים שהם מגמת הכל, שכל היש חי בו בנשמתו פנימה. המאור האלהי של האותיות המאושרות של שם המפורש, הפועלות והמשפיעות בתכונתן האלהית [קובץ ז קמו].
ע' במדור מונחי קבלה ונסתר, טל. ע' במדור שמות כינויים ותארים אלהיים, י"ו.

זוהר - הזוהר הנשמתי ביסודו - השכל¹³ העליון¹⁴ [א"ק א יא].
"זוהר הרקיע"¹⁵ - מרחב ההתפשטות הנשמית¹⁶ העליונה¹⁷ של האדם, ההוד¹⁸ העליון הנמצא בנשמתו בעצמיותה הגדולה לאין חקר, האורה העליונה¹⁹ של הנשמה, ההיקף העליון של הנשמה העליונה בהתרחבותה המוחלטת [ע"ט כה (א"ק ד תעה)].
ע' במדור פסוקים ובטויי חז"ל, כוכב. ושם, והמשכילים יזהירו כזהר הרקיע.

זוהר - ההוד²⁰ הנעלם, המתנוצץ ומסתתר המבהיק ונגנז שהוא העמילן ויסוד המזין של ההשכלה בכלל >שהיא מתגלה בכל המדריגות בקודש²¹ ובחול²², בכל יצירה רוחנית²³ לפי ערכה, בהוד

מפואר ובזיו²⁴ כמוס²⁵ המתנוסס בתוכיות הרוח הטהור שבלב זכי הרוח, השואבים מאצילות החיים של רוח-הקודש²⁶ הצפון במעמקי הנשמה²⁷ [ר"מ קעד].

זוהר - ספר הזוהר - ע' במדור תורה.

זיו אלהי - מעוז הזיו האלהי שממעל לכל גבול²⁸ עולמים - הגודל²⁹ העליון³⁰ [ע"ר א כ, ועפ"י שם ב עד].

זיו שכינת אל - אור³¹ עולמי³² עולמים³³ [א"ק ב תקל].

ע"ע הארת זיו שכינת אל.

הזיו העליון - ההארה³⁴ המלאה³⁵ [עפ"י א"ק ב תה"ו].

זיו³⁶ אור אלהים - זיו החיים - שכינת אל³⁷. אור-אלהים³⁸, הממלא את העולמים³⁹ כולם, המחיה ומרוה אותם מדשן⁴⁰ נועם-עליון⁴¹ של מקור-החיים⁴², ונותן חיל⁴³ בנשמות⁴⁴, במלאכים⁴⁵, ובכל יצור, לחוש את פנימיות⁴⁶ תחושת החיים. יד⁴⁷ אל⁴⁸ עליון הפתוחה ומשביעה רצון⁴⁹ לכל. מקורם של היצורים העליונים שביצירה, בראי מעלה ומטה [עפ"י א"ק ב שכת"ל].

זיו השכינה - הארת השכינה המודדת עולמי עד במדידת ההגבלה, הזמנית והמקומית, שרשיהם ושרשי שרשיהם, כדי להבליט את הודם ונצחם, את עליונותם וחופש עצמתם, מרחבי טיסתם ואין סופיות הערצת פאר קדושתם [ע"א ד ט צז].

זיו אלהי - שכינת אל⁵⁰ [א"ק ג כ].

זיו השכינה - השפע החיוני הכללי [עפ"י א"ל רמז].

◊ **הזיו** מתנוצץ מברק היפעה⁵¹ המתגלה על כל המון הברואים, היצורים, והנעשים, בכל הקצבת מהותיותם, השוכן עליהם ושומר את צביונם [ע"ר א יג].

ע' במדור פסוקים ובטויי חז"ל, שכינה, "זיו השכינה".

1. מלכים א ח יג.

2. **זוהר, הגודל והרום הקדוש, המופע מאור חיי כל עולמים** - אור החמה לרא"א, יתרו, ריש פרשת ואתה תחזה: "בורא כל עלמין יורה על הא"ס, וסתם עלמין בבניה שהיא נקראת עולם". ובינות אלם, פרק ד "דע כי אור עדיף מזוהר" "אור צח זהו זוהר מאור, פי גדולה הבאה מהתנוצצות הכתר והחכמה יחד". ע"ע בנספחות, מדור מחקרים, אור, זוהר, זיו.

3. ב"ב ח:.

4. **זיו** - בדעת תבונות, עמ' עה (מהד' ר"ח פרידלנדר) כותב הרמח"ל כהקבלה לסדרי הבריאה של הקב"ה ודרכיה בבריאה עצמה: "יש דבר אחד נמצא מהתחברות הנשמה והגוף - הוא זיו הפנים... ואין הזיו הזה נמצא לא לנשמה בפני עצמה, ולא לגוף בפני עצמו, אבל הוא הדבר הנולד מחיבור הנשמה והגוף ביחד". ובדרך מצותיך נא. "זיו הנפש הוא ענין חיוני מתפשט בגוף שהוא מקבל חיות זה וחי ממנו. וכך מהותו ועצמותו המחוייב המציאות, שהוא לבדו הוא, ואין זולתו, והוא חיי החיים, כשימשיך ויאיר ממנו ויגלה הארה בבחי' זיו ענינה הוא המשכת חיים בבחי' א"ס וז"ש הודו על ארץ ושמים כו' ופי' הוד וזיו". ע' בנספחות, מדור מחקרים, אור, זוהר, הוד, זיו. ושם אור, זיו, ברק.

זָכָר - (השגת זכר ד' לעומת שם־ד') - התרשמות הנרשמת על הנשמות, מצד ההשגות הבאות מסבת ההסתכלות במעשים הנפלאים של דרכי ההשגחה העליונה על כל תקופה ותקופה, בתור חטיבה פרטית. הרישום של פליאת גדולת השם יתברך וצדקו העליון, היוצא מתוך כל הדורות ומסיבותיהם [עפ"י ע"ר ב פג].

זכרון - קשר שייכות ודבקות [ש"י מועדים א 25].
ר' זכירה.

זכרון - "זכרו לעולם בריתו", הזכרון העולמי - תכן הברית [עפ"י ע"ר א רב].

זכרון⁵ - (לפני ד') - כח הסגולה האורית⁶ כמו שהיא בעינה לפני ירידתה⁷ והתמעטותה במשך הדורות בירידתם, שאותה הבהירות, שעמדה הסגולה הקדושה⁸ המיוחדת, שממנה באה הנקודה הנשמית⁹ הקדושה¹⁰ לכל פרט מפרטינו, נזכרת ומופעת מכח שורש מציאותה [עפ"י ע"ר א פג].

ע"ע פקידה. ר' זכירה, זכירה את ד'. ע' בנספחות, מדור מחקרים, פקידה וזכרון, ההבדל בין פקידה לשאר דרכי זכרון.

זמן - (לעומת נצח) - ההוה התדירי [ע"ר א סד].
ע' במדור מועדים וחגים, קידוש הזמנים.

זמן (וערכיו) - ההתפתחות ההדרגית (ומדוית) [ע"א ד ט נא].

זמן - סדר יחסו של האדם אל העולם [עפ"י א"ל רמט].

◊ יחסי האדם והעולם מתגלים הם במציאותו של ענין הזמן, ומסתדרים בסדריו [ל"י א קלב].

האדם בעולם. סדר החיים של האדם בעולם הזה. ענינה של הופעת הנשמה בגוף בסדר ההסטוריה. >הזמן אינו דבר שיש לו מציאות כשלעצמו, אבל בו מצוייה עובדת מציאותנו < [עפ"י ש"י ב 132].

ענינו של הזמן בכלל, במהותו הטבעית - רציפות התנועה של השינויים החליפות והתמורות, אשר יוצר בראשית, המחשך מעשהו בטובו בכל יום תמיד, משנה עתים ומחליף את הזמנים, במערכת רצונו [א"ל רמט].

זמר⁶ - (בטוי) עומק ההרגשה בנועם השתפכות הנפש [עפ"י ע"א ד ה עח].

התפרצותו הבטויית של הרגש הלבבי, המתעמק בעומק הנפש, הצפון בחגוי החיים, שאינה יכולה להתלבש בבטויים, כי אם בתנועות קוליות מסודרות [עפ"י ע"ר א קפן].

זיו של מעלה - אור עליון¹ שמעל כל רעיון² ומחשבה³ [א' קכ].
זיו החיים - טוהר⁴ הרוח⁵, ברק השכל, זיו⁶ המוסר⁷, נועם האהבה⁸ והאשר⁹ [א"א 73].

זיו החיים (ה)מתמשך על הכל - הוד¹⁰ השירה¹¹ בסוד חייה הולך ומתפשט על כל החוגים, הקרובים והרחוקים [א"ק א פז].

זיכור - זכור האדם - רוממות דעתו ושכלו, כינון תכונותיו ומעשיו לצד היותו נעלה וישר¹² [עפ"י קובץ א קטו].

זין - כלי המלחמה להגן נגד כל מחרים [ר"מ פט].
הכלים שהמלחמה נאסרת על ידם נגד כל מפריע, נגד כל אויב ומתנקם, הנצחון המלחמתי, הנשק, הכח לכלות כל מפריע [עפ"י שם ט"ו].

זית - ◊ מורה אורה [ע"א ב בכורים כט].
ע"ע שמן זית.

זכויות - ע"ע זכות.

זכות - ענינה - רצונו של איש ישראל כדי להתקרב לאביר־שבשבים¹ [מ"ש קעז (מא"ה א קיט)].

זכויות - הפעולות הטובות² מכל צד, שתהינה טובות כשהאדם הוא (ה)הולך ופועל ע"י המכשירים שמוצא לפניו ממעשה שמים, הרי הוא מתדבק³ בדרכי־זייתברך⁴ פועל כל [ע"א ג ב קצד].

זכירה - דבקות ההכרה [ל"י א י].
ר' זכרון.

זכירה - זכירה את ד' - דבקות ההכרה האלהית התמידית. הזכירה הפנימית, הנשמית הקבועה, החיה והקימת בישראל, של תוכן החיים ויסודו הפנימי הכולל, ממקור החיים וההויה ומעין ישעם וחפצם [עפ"י ל"י א י].
ר' במדור פסוקים ובטויי חז"ל, שכחי אלהים. ע"ע זכרון (לפני ד').

זכירה - זכירת הצור¹ - העלאת עצמיותו (של האדם) אל העולם המגמתי העליון [א"ק ב תקנה].

זָכָר - היסוד העקרי שבתולדה והמשכת החיים, הסגולה² המפעלית [עפ"י ע"ר א מ].

כח המפעלי שבחיים [ע"ר א מב].

◊ המוכן לעבודה שכלית היותר רוממה וטהורה, השולטת ג"כ על עז הרגש [ע"א ג ב נ].

זכרי - תוכן פועל מפעלים חיים חזקים וגמורים [ר"מ קלא].
ע"ע נקבה, נקבי.

5. תולעת יעקב, סוד ראש השנה סוד התפילה לג: "מה שאנו אומרים זכרנו, הוא ענין בסוד הנהר המרוה צמאונים בסוד כל ענין, כי הוא סוד (ה'), שפע המערכה, כי שם צוה ד' את הברכה, בסוד נעלם, 'חיים עד העולם'. כי בהתעלות הכבוד ממדרגה למדרגה ומסבה לסבה אז החיים יוצאים ממקור מוצאם ונמשכים אל הסבות כולם". ע"ע עטרת ראש להרד"ב, שער ראש השנה, סי' טו. מחשבות חרוץ לר"צ, סה. "כל זכירה הוא העלאת הדבר לשרשו והתחלתו כמו יום הזכרון דהרת עולם, כי הזכרון הוא שמזכיר ומצייר הדבר עתה ממש כמו שהי' אז". וע' אלפי מנשה ח"א, סוף פרק צז.
6. תורה אור לר"ש, בשלח דף סב: ד"ה אך "ענין הגון הוא שאין בו רק התפעלות הנפש מפני גילוי התנועות ולא מפני שיש בתנועות ההם מצד עצמם שום שכל והתחדשות אלא מפני גילוי התנועה מתעורר גילוי הלב... להיות בחי' התפעלות הנפש מצד עצמה ולא מצד השגה להוליד מבינתו כו"ו... ולכן קוראין אותן פסוקי דזמרה שהם בחי' גגון... כשאומר הפסוקים ואינו נוגע לנקודת לבבו אין זה בחי' זמרה וגגון כו"ו".

מזכרון מחשבה רצון, אם כי עוד לא נשלמה שמחתו בפעל מ"מ בצפיתו יצפה לה [פנק' ג כב (מא"ה ב רע)].

ע"ע שיר.

ההבעות הנותנות דחיפה לביטויינו לקרא בשם־קדשו°, בהם אנחנו מרגישים את הנועם־העליון°. ההבעות הקשורות לענפים החודרים לתוך התוכיות הנפשיות שלנו, המשתרגים מתוך האור העליון, שלהופעה° הגדולה המקיפה באורה° את נשמתנו - ההכרה של הטוב°, של השלמות העליונה [עפ"י ע"ר ב עט].

כח הזמר - הרגש, העולה מתוך רעותא־דליבא°, הבוקע את האויר הנעלם, ומתרומם בהרחבת תועפות גדלו ממעל לחוג הצר של הבטוי והרעיון המחולל אותו [ע"ר א קצח].
ע"ע הלול. ע"ע רנה.

זקוק - בהיר° ומלא יושר° [א"ק ג נט].

זקיפה - התמתחות הכוחות והארכת החלקים והכוחות החיוניים כולם, להגלות בכל מלא מדתם [ע"ר א עג].

הבטוי של הרגש הנפשי°, ההולך ומתעמק במעמקי החיים הרוחניים°, (שיש והוא בא) בתור תוצאה רבת הכח מתוך ההסתכלות הבהירה, המצמחת את השירה° בתחילה [עפ"י שם ר].

השגת° הנפש דרכי חייה האמיתיים בעת המשכת הזכרון להמשיך אור החכמה, אחרי שמכסה כבר הענין באופן שאין הרקיע־בטהרתו° [עפ"י מא"ה ב רסט־רע].

הרוח° המתלבש בלב° ע"פ השכלת השכל בציור אמיתי של זכרון מעניני השכל, והמחשבה בעניני השלמות והרצון בהם באמת לפעול, הרוח המשמח את הנפש° ומעירה לבקש דרכים לצאת ממאסרה כדי שתחת הזכרון יזרח° עליה אור־השכל° [שם רע].

ע' בנספחות, מדור מחקרים, שיר וזמר, ההפרש ביניהם. ע"ע שיח. ע"ע רנה.

השירה בשענה שהיא מתפרצת מתוכיותה, מעצמיותה, משטף יצירתה וזרמה הנשמתי כשהיא באה לידי ביטוי [מא"ה ב רסא].

זמרה - הכח המתמלא בלב°, בהרצון וההסכם השכלי, המורכב

ח

חביון - פנימיות, גנו [רצ"ה א"ש ד הערה 9].

חביון עז - צורה פנימית⁹ [מ"ר 257].

"חביון עז" - ע' במדור פסוקים ובטווי חז"ל.

הגויה - בינות חלקיה [רצ"ה א"ש ח הערה 16].

הגורה - **יסוד הויתה** - התאמצות כל שרירי הגוף לחטיבה אחת. קישור כוונות⁹ הגויה בכללה [עפ"י ע"א ד ו לג]. ע"ע אבנט.

חדוש - **החידוש של המחשבה** - פנינים רוחניים שבאים מנטיפות גן-העדן⁹ אשר לנשמה [פנק' ג שכת].

חדוש - **(חידושי תורה)** - פיתוח שפעת החיים של האורה החיה האלהית הכללית של תורה-שבע"פ⁹ [עפ"י א"ת א א]. לימוד דבר שלא היה אצל האדם מצד מדרגתו אפילו בכח [הגדרת מו"ר הר"ש אבינר, עפ"י א"ת ו ד].

◊ **מוצא החדוש האמיתי** - נלקח מתמצית כל המהות של היש הקדום לו. כל הבעה מחודשת באמת אינה יוצאת מהסעיף האחד הקרוב, אותה החוליה שההגיון תופסה, אלא מכל המהותיות, המשכלת והחיה, הפועלת וההוגה של המחדש, "ערוכה בכל ושמורה"¹, וכל חדוש שהוא מזדלף רק מאיזה חלק ומשאיר חלקים בלא תנועה רוחנית, איננו חדוש באמת כי אם סדור מכני במערכת ההשכלה.

שאיפת החדוש הוא הזלת התמצית מתנובת הכל⁹ [עפ"י אג' ג ד].

חול - **(לעומת קודש)** - החומר⁹ של הקודש⁹ [א"ק א קמה (מ"ר 400)].

הנמצא בדרך סיבוב והתעסקות, המעשה הבלתי מכוון רק מסובב ומתפשט [עפ"י אג' ג מא, מב].

כל מה שעודנו רחוק מתכליתו ולא נקשר בקשר התקון שהיתה אליו הכונה התכליתית [מ"ש שמש (ה' קעה)].

◊ דברים בהנהגת העולם שמועילים לחזק את עולם החיים וחוזק הברואים והטבעים, אלה הם בכלל דברים של חול שעוד אינם עיקר בבריאה [ע"א א סב].

דרכי החיים המעשיים. המכשיר את החיים לתעודתם, הנותן חומר כח והכנה להם למען יתרוממו לתכליתם האמיתית שהוא הקודש [עפ"י שם ג ב סט].

האור הבא מימות החול - שפעת החיים, יושר השכל הפשוט הבא מהופעת החושים, החברותיות וכל תוכניה [שם ד ט נד (ג"ר 51)].

חול - **השגת החול** - השגה מחוברת ברשומה גופנית [קבצ' א נט]. ע' במדור מועדים וחגים, שבת, השגת השבת.

חיים חלוניים - החיים המעשיים, הטבעיים, צרכי האדם וחיו. החיים העסוקים בצרכי החמר הפעוטים, אחר שנתפשטו מתוך מרכז הקודש⁹, שירדו מרום מעלת הנצח, לעסוק בצרכי הזמן של יום יום, של חיי-שעה [עפ"י ע"ר א קכה, קכד].

כח חלוני - כח אשר רק התוצאות המעשיות ביסודי חיי החברה הן מגמתו, שגם להם (כלקודש) יד ושם לשאיפה של עדינות הכוחות וטהרת⁹ המושגים [שם קכב].

ע"ע קודש, לעומת חול. ע"ע כנסת ישראל הטבעית.

חול - **נטיית חולין** - גופניות, בהמיות [א"ש יד ה].

חולוני, חולני - ע' בנספחות, מדור מחקרים, חילוני, חולוני, חולני.

חולי - בלבול סדר החיים בכללם במערכת הגוף [ע"א ג א לא].

◊ הפרעת הסדר מיציאת פרט מהסכמתו אל הכלל בגוף עושה **חולי** [שם א ה נח].

ע"ע מיחוש. ע"ע ארוכה. ע"ע רפואה.

חולשה - רשלנות החיים ומיעוט צביונם [ע"א ד ט כב].

חומר - **(תכונת ההחמרה, להחמיר)** - הדיוק, העול, הזהירות וההרחקה מכל כעור ותעוב, גם נגד הנטיה, ונגד הזרמת האורה, כפי מה שהיא מצטיירת⁹ לפעמים בנפש. ולפעמים יצא גם בזעף לשם הבאה למגמתה העליונה של השאיפה הקדושה⁹ [עפ"י ע"ר א קפג].

חומר - **(לעומת כח, ענינו)** - שלא להיות פועל כי אם מקבל פעולות של הכוחות [מ"ש קיז (מא"ה ב יא)].

חומר - **(לעומת צורה)** - כח מקבל פעולה [ע"א ב ט רמ].

חומר - **(לעומת רוח)** - ע"ע חמר.

חוסן - עז⁹ ואיתנות⁹ [ע"א ג ב קנה].

ע' במדור פסוקים ובטווי חז"ל, חסין.

חופש - ע"ע חפש.

חויץ - ע"ע סקירה חצונית. ע"ע חצוני.

1. **ערוכה בכל ושמורה** - שמואל ב כג ה.

2. ע' רש"י שמות כח, ו.

חושב - התופר ציורים¹ זרים על יריעה² [פנק' ו קעב].

חושב - מצייר³ ציורי המוח על לוח הלב בשכל [פנק' ו קעב].

חושב - **החושב** - העומד על עמדתו העצמית [א"ק ג כק].

ע' במדור הכרה והשכלה והפכן, המחשבה היסודית.

חושב - הניגוד המסובך והסתירה המבולבלת [קבצ' ג טז].

חושב - התשוקות הגסות⁴ וכל המדות הרעות, הגאוה⁵ והשנאה, הרפיון ושויון הרוח לכל נאצל וכל מרום וקדוש [פנק' ה סג].

התשוקות הגסות והמדות הרעות, התגעשות חית האדם, ושויון־הרוח ורפיון־החפץ לכל נשא ונאצל, לכל מרום וקדוש, לכל מה שלמעלה מהחושים החמריים והדמיון הגס הנשען רק עליהם [עפ"י א' קו].

חושב - **החשכה פנימית** - ע' במדור נפשיות, החשכה פנימית.

חזון - ר' ראייה לעומת חזון.

חטא - תוכן של חסרון [ע"ר א עז].

הפסד והורדה⁶ [ע"א ג ב נא].

חטא - הירידה המוסרית⁷, מצד שעדיין לא בא השכלול האנושי לאותה המדרגה העליונה שאין החטא⁸ נמצא עמה [ע"א ד ה לו].

חטא - **פגם החטא** - פגם התכונה הנפשית חסרון מוסרי⁹ בטבע הנפש¹⁰ ותכונת המדות הנוטות לאיזה כיעור וקלקול [ע"ר א עז].

הפחיתות שבנפש [מ"א א ו ע"ר ב קכב].

מעמד הנפש שלא נשלמה בכל בכללותה [ע"א ד ה לו].

חטא - **המובן הפשוט של החטא** - השגה¹¹ [ע"ר א כקו].

ריקות הפעולה מתכנה הראוי [ע"ר ב קסב].

פעולה בלתי הוגנת המונחת ברוב בתועלת הבאה מצד סכלות [עפ"י ע"א ב 194].

◊ קלקולו של כל חטא בא מתוך מעוט האור¹² של הנשמה¹³ שלא האירה יפה בתוכיות החיים [ע"ר א כקו].

ע"ע עברה. ע"ע עוון. ע"ע פשע. ע"ע הרהור חטא. ע"ע מחילה. ע' במדור מדרגות והערכות אישיותיות, פושע. ע' בנספחות, מדור מחקרים, מחילה סליחה וכפרה.

חטא - כל דבר שהוא אמצעי להפריד ממנו השכל [פנק' ג קעד].

ע' בהגדרות מבוא למדור מצוות, הלכות, מנהגים וטעמיהן, מצוה.

חטא - אי התאמה להרמוניה נצחית [עפ"י א"ק ג ז].

חטא - (**לעומת מעילה**)¹⁴ - החסרון ו(ה)השפלה שנעשה בנפשו, שהיא עלולה כעת לחטאים אחרים הבאים מסיבות שונות לידי נסיון יקראו חטא, מלשון חסרון, כמו קולע אל השערה ולא יחטיא, כי חסר נפשו מטובה ומדת הזהירות שקנתה הפסידה לפעמים ע"י חטא אחד המאבד טובה הרבה [ע"ס 34].

חטובה - מאורגנת¹⁵ [קובץ ו רכט].

חטיבה - צורה¹⁶ אורגנית¹⁷ [עפ"י א"ק א יד].

אחדות גמורה [ע"א ד ו מה].

קשור כללי [א"ש ה].

חטיבה פנימית - מאור מאחד במהותיותו העצמית [עפ"י א"ק ב תנו].

חיות טבעי - **התוכן החיוני** - המזגים והתכונות הגופניות [ע"ר א קכב].

חיי האדם - חיבור נטית החפץ לקיום ההרגשה העצמית - אשר לכל חי - עם רגש שאיפת ההשתלמות, הנובעת מההשתקפות הפנימית¹⁸ העמוקה אל השלמות האלהית¹⁹, הנשקפת ביסודה הפנימי של הנשמה²⁰ ממקור השלמות המוחלטת והנצחית, מקור אינסוף²¹ [מ"ר 34].

חיים - אור הקודש²² וההערצה המביאה לפתוח בנו את כל מקורי השירה²³ [עפ"י ר"מ קעח].

ע"ע חיים, תביעתם השלמה. ע"ע חיים, תוכן החיים. ע' בנספחות, מדור מחקרים, אהבה ויראה. ע' במדור פסוקים ובטווי חז"ל, חיים, "חפץ חיים". ושם, ימים, "אוהב ימים לראות טוב".

חיי החיים - הרוח הגדול השוכן בשמי שמי עז²⁴, בהיכל הצדק²⁵ והבינה²⁶, הנותן עז וגבורה²⁷, שהוא העז והגבורה, הוא נותן חיים, והוא החיים²⁸ [עפ"י א"ק ב שסן].

חיים - שלמות עליונה של סגולת הרכבת החלקים וקשורים [ע"ר א רצ].

כח החיים - התאחדות כל פרטי האברים והחלקים שבגוף למרכז אחד, >שעי" שליטת השכל²⁹ שולטים החיים בכל פרטי פרטיות הקטנים שבגוף< [ע"א א ה ע].

חיים - **החיים** - שורש הרצון השופע על התנועות וההרגשה [פ"א רכז].

חיים - "**החיים**" - תוכן הפנימי של החיים, שהוא מלכות־שמים³⁰ ויראת־שמים³¹ [מ"ר 390].

היחס האלהי של ההויה [מ"ה יראה ב (א"ק ד תלא)].

חיי אמת - חיים של נועם־די³² וההתענג³³ מזיו³⁴ כבודו³⁵ [ע"א ג ב טט].

החיים האמיתיים - קדושת³⁶ הנפש [מ"ש קנב (ה' קצא)].

(חיים) המתאימים למקור־הנשמה ואמתת הישות [עפ"י אג' ב רסג].

חיי גדולה גבורה³⁷ וקדושה³⁸ [אג' א מט].

עיקר החיים (אפילו בחיי הזמן) - עוצם הרגשת הכוחות הנפשיים בהוד החיים [ע"א א ג י].

ע"ע חיים עצמיים. ע"ע חיי החיים.

חיים - פעולותיו הבחירות³⁹ (של האדם) [ע"א א ב לד].

חיים - **תביעתם השלמה** - התביעה המרחקת את האדם מן החטא⁴⁰, המעמידתו ישר⁴¹ כאשר עשהו אלהים⁴² [א"ש י ה]. ע"ע חיי האדם.

3. **חטובה** - מאורגנת - כלומר: אורגנית. ע' בנספחות, מדור מחקרים, ארגון, מאורגן.

יותר במה שלא הורשה. להמנע מלהלך בגדולות במה שהוא מופלא משכל האדם. שבתפילת (היחיד על) הרבים ההכרח לשלח המחשבות בדברים יותר נעלים ונשגבים, עד שראוי להשמר עמהם ג"כ מהרוס אל המופלא [עפ"י ע"א א ד נז].

חילוני - נשמה חילונית - זרם ההויה הבא מצד המשך ההויה שאנחנו קוראים טבעי, ההשגה של אוה"ע, הזרם הבא מהאמצעים מהסיבות³¹ [נ"א ה 31].

ע' במדור פסוקים ובטווי חז"ל, שכינה, גילוי שכינה.

חילוני, חולוני, חולני - ע' בנספחות, מדור מחקרים.

חילוף - ע"ע חלוף.

חינוך - ע"ע חנוך.

חיצוני - ע"ע חצוני.

חיקוי - תכונת החיקוי (הטוב) - הנטיה של ההתייחסות בתואר המעמד המושג ממעל להגבול המוגבל של היש המפורט הנערך בערכיו המיוחדים. החיקוי המשכלל את הישות הוא מקור הפארו וההתדרות, המעלה את כל שפל אל רום, מכון המנהגים הטובים והקבלות היקרות שהן הולכות משרים וקולעות אל מטרת רוממות צביונו [ר"מ כב].

הכשרון להתקרב יותר ויותר למדרגה העליונה שעליו [נ"א ה 31].

התחקות - יסוד ההעתקה של הצירורים, המושגים, הכחות, המפעלים, והתנועות, המשפטים, השאיפות והאידיאלים, ממרומי מקוריותם לתחתית המשכת החיים והמציאות בחוקיהם [ר"מ כד]. ע"ע קופיות.

חירות - ע"ע חרות.

חכמה - מה שצריך עיון [מ"א א ב].

חכמה ישראלית - החכמה הישראלית יסודה - ההתגברות של העולם המאוחד על העולם המפורד [א"ק ב תכג].

ע' במדור תורה, חכמת התורה.

חכמת הקודש - חכמת האמת, הכוללת הדעות כולן, בשלום פנימי [א"ק א, מבוא הרד"ך 21, ובשער הפתיחה].

ע"ע אורות הקדש. ע"ע מוסר הקודש.

חכמת ישראל - חכמת ההסתוריה והבקורת, הגיון הדעות, הפיוט וכל ענפיהם [עפ"י אג' א קמח].

חכמת ישראל - כללות חכמת התורה ומדע האמונה, דעתאלהים, הבנת המוסר הנשגב וחינוכו וקנייתו, שבכללם נכנס

חיים - יסוד החיים - רוח החיים. יסוד רוחני, בעל תוכן מתעלה. הכח המעלה, המרום, הנושא את נושאו החומריים³² [ע"א ד י, יב ג].

יסוד החיים במהותו - הכח - הכח המעשי, כח העבודה שבחיים ובמציאות, השואב את עז המפעל ממקורו ומשלח את מעינותיו ופלגיו לכל מקצעות המפעלים כולם; ההתעוררות - כח המתעורר שבחיים, המעורר את המפעלים, ביתרון התעצומה שבהמשך החיים; וההמשך של החיים - כל המשכת החיים של תכן הזמן [עפ"י ע"ר א קסד, קסג].

חיים - תוכן החיים - רצון החיים לחיות, המעריך את ערכם [עפ"י ע"ר א לה].

ע"ע חיי האדם.

חיים - תכליתם - קרבתאלהות³³ [ע"א א ה מג].

חיים - חיים של אמת - חיייעולםהבא³⁴ מסבת ההטבה הכללית בחייישעה³⁵, והמשכת צורתם³⁶ הפנימית³⁷ [קבצ' ב סד].

"חיים" - "חפץ חיים" - ע' במדור פסוקים ובטווי חז"ל.

חיים - (לעומת אור) - רצון, מציאותמלאה³⁸ [עפ"י א' יא, ע"ר ב עז].

"חיים" - תאר למעלה שבמצוות³⁹ (לעומת אורדיימים)⁴⁰ - ההרגשה הקדושה, שמרגיש (אדם) שנעשה לבבו יותר קרוב אל השי"ת, ומדויותיו יותר מזוקקות וצרופות [ע"ר א תיאב (פנק' גרסה)].

"חיים" - "חלקם בחיים" - ע' במדור פסוקים ובטווי חז"ל, חלקם בחיים.

חיים עליונים - החיים העליונים - החיים הקדושים השמימיים חיי החכמה, חיי העדן הקדוש של נועםדי⁴¹ [א"ק ב תקסאב].

חיים עצמיים - החיים השופעים ממקור האמת⁴² המוחלטת [עפ"י מ"ר 148].

ע"ע חיים, חיי אמת.

תהום החיים העצמיים - אותו המקום⁴³ העליון ששרשי הכחות, הרעיונות, הצביונות והאידיאלים, מתהווים שם [ר"מ לג].

חיים פנימיים - החיים השכליים והמוסריים⁴⁴ של האדם מצד צורתו⁴⁵ וצלמו שלםאלהים⁴⁶ [ע"א ג א מב].

חיל - החיל - רכישת הכוחות וריכוזם למטרת האושר⁴⁷ העולמי הכללי, שכל אושר של כל נקודה בה תלוי [א"ק ג עא]. ע' במדור פסוקים ובטווי חז"ל, איש חיל.

חיל - עז החיל - הצדק⁴⁸ המחפש ומהווה [א"ק ג ע].

חילה - הידיעה במה שאין ראוי לצייר⁴⁹, כמו חלל פנוי במשפט הכרת מיראתדי⁵⁰ [ע"ר א רנו].

חילוי - תפילה⁵¹ שבאה לצרכי הכלל >מגזרת חולי. שצרת הרבים מסעירה מאד את הלב, עד שהוא במצב חולי מרוב כאב ועקת נפש, כי לא תוכל נפש היחיד לשאת רגש צרת הכלל הנוגע עד לבבה כ"א ברגש חזק מאד. (1)מצייר הרעידה וההגבלה לעמוד בתחום השגתו שלא להרוס

ע' במדור פסוקים ובטווי חז"ל, כל החלומות הולכים אחר הפה.

חלוני - ע"ע חילוני.

חלוף - שלילת ערך קיים מתואר ב**חליפין**, כמו "ציץ וחלף" [ע"ר א נד].

ע"ע תמורה.

חלל - המקום הריק המשולל ממציאות [ע"א א ד נז].

חמה - (**בחינתה שבאדם**) - ענין פעולתו שפועל (אדם) עליו, בתורה ומצות - לטוב, ובעבירות - להפכו, מצד עצמו ומעשיו וחכמתו [עפ"י מ"ש קעט (מ"א"ה א קב)].

ע"ע לבנה, (**בחינתה שבאדם**).

חמר - **החמריות שבעולם** - הכוחות הפועלים המכניים [ע"ט סו]. הטבע הקשה, החשוך, הקשור לחק עפר אבן וברזל [עפ"י א"ק ב תקכד].

חמרי - **החזיון החמרי של ההויה** - ממשותה הראלית > שהיא המסקנה של החזיון הרוחני של ההויה, של האידיאל שלה, ועולה עד ראשה < [א"ת ד ב (ע"ט נג)].

העניינים החמריים - (העניינים) המדיניים אקונומיים [ע"א ג א לג].

חמרי - (**הכח החמרי בנפש**) - התעודדות החיים, חשק העבודה ומרץ הפעולה [א"ק ג ראש דבר ל (מ"ה יראה ט)].

ע' במדור נפשיות, רוחני, הכח הרוחני. ע"ע רוחניות.

חן - הגודל והפאר הנפשי, המתגדל ע"י ההכרה לטובה, שהאדם מכיר איזה חזון, איזו מציאות, אע"פ שהרושם הזה, של הגודל והפאר, אין בו כלל משום נטיה מעשית לטובה ממשית ולכבוד להנושא שהוא [ע"ר א עט].

ע"ע חסד.

נתינה לחן - מציאות המעוררת רגשי כבוד, גדולה ותפארת, בכל הנפגש עמה, ובכל הסביבה כולה [עפ"י שם שם].

חן - יסוד בכללות האדם ולא בפרט מיוחד שבו, בכלל פרצופו, בכל הנשמה כולה. מגלה באופן היותר עמוק את ענין החיים [עפ"י ק"ת סג].

כח החן ואור הנשמה - קרני ההוד היוצא מזוהר^ו אור חכמת אדם אשר תאיר פניו [ר"מ קעדה].

חן - **עניינו** - השפעת^ו דבר [ע"ר א רנו].

חן - **החן הפנימי של המחשבה** - הקדש^ו היסודי שבתוכה [א"ש יד יד].

חנוד - הכנסה בענין מחודש מתמיד [ע"ר א תלג].

חנוד - הטית התוכן הנפשי אל המבוקש מכאן ולהבא [עפ"י ע"א ד ט ל].

ממילא ג"כ כל מה שנקרא בדרך הרגיל בפי הדור בשם זה⁴ [עפ"י פנק' ג שיח (קבצ' ג כג)].

הדעות והמחשבות של היהדות^ו [פנק' ד תצב].

חכמת ישראל המקורית והאמתית - חכמת הרזים^ו [עפ"י א"ק א קיב].

קבלה^ו, שיסודה הוא ההכרה בערך האלהי^ו של נשמת-האומה [עפ"י מ"ר 280].

חכמת ישראל - **שבבירורה לאמיתתה מיוחסת לאליהו** - הידיעה איך כל הדברים הגדולים רבי הפרטים של הקדושות המיוחדות לישראל בקנאתו לשמירת טהרת לאומיותו, הם דברים רבי ערך מאד, נצרכים ומוכרחים לכלל ישראל, וכל הפורש מהם פורש מן החיים וחותר מחתרת במעוזם של ישראל. ההגעה עד עומקם של דברים בהצביון המיוחד לישראל, להיות עם לבדד ישכן, שומר טהרתו ויחסו [ע"א ב ט רחצ].

ע' במדור תורה, חכמת התורה.

חכמת נשמת אל בעולם - החיים הרוחניים^ו העליונים^ו הכוללים. החכמה הכללית העליונה, החיה ומחיה את ההויה [עפ"י ע"ט סב].

ע' במדור מונחי קבלה ונסתר, ספירות, חכמה.

חלום - ציור^ו בחפץ כביר, המשולל מכל התחשבות עם איזה מניעה, עם הגבלת יכולת, מאיזה צד ופינה [עפ"י ר"מ מח].

חזיון החלום - החזיון הפנימי שהנפש מתבודדת בעצמותה כשמתנשאת מעל לכל הגבולים הצרים של העולם המעשי, ומתנשאת הנפש לעולם אחר לגמרי [ע"א ד ה פד].

חלום - **ענינו** - התעוררות מהכח והסגולה^ו הפנימית שיש בנפש החולם לסבב את גלגל מעשיו ומקריו [מ"ש רלא (מ"א"ה ג קא)].

התחלת ההתפתחות שהסגולה הנעלמה שבנפש מתפתחת לצאת מן הכח אל הפועל [מ"ש רכה (מ"א"ה ג צד)].

הוראת החלום - שיש סגולה צפונה בנפש החולם שכאשר תצא מן הכח אל הפועל תסבב אותן הפעולות הנוגעות לו כפי מה שבא רמיותן בחולם [עפ"י מ"ש רכד (מ"א"ה ג צד)].

חלומות ופתרונם - **עניינם** - עיקר הכח אל הפעולות הנוגעות לאדם שם השי"ת בסגולות נפשו ובציוריו^ו, והציורים באים ג"כ בהשגחת^ו השי"ת ע"פ המעשים, והם מתחילים לצאת מן הכח אל הפועל ע"י החלומות^ו, רק שאותן ההוראות שצריכין חלומות לצאתן אל הפועל עדיין חלושות הן ועוד לא יצאו כראוי אל הפועל. והחלום כשם שהוא בא מכח עומק הסגולה שבנפש שבא ע"י מעשיו ומדותיו ודרכיו של אדם, ה"נ ע"י החלום מתחזקת הסגולה הצפונה שהרי מתחזקת בצורה, מיהו צריכה עוד להתחזק ע"י הפותר ע"פ דרך האחת, והפותר הוא מפתח את הסגולה. ע"כ אם יפתור בכל ההוראות הצודקות שבו, אע"פ שסותרות זא"ז כי זו תהי' לטוב וזו להפכו, כולן נכונות להתקיים [מ"ש רכה].

4. כל מה שנקרא בדרך הרגיל בפי הדור בשם זה - כלומר: חכמת ההסתוריה והבקורת, הגיון הדעות, הפיוט וכל ענפיהם.

אבות, ראויים הנם לחן, יגיעו למצבים כאלה שיוכל הטוב הגנוז ג"כ לצאת לפועל [ע"א ד ה לב].

חסד - ענין שירושם בנטיה מעשית, להגדיל הטוב של איזה חזון, או איזו מציאות, בכל מלוי הרצון [עפ"י ע"ר א עט].

ע"ע חן. ע' במדור פסוקים ובטווי חז"ל, אהבת חסד.

חסד - כה החסד - הרצון להשפיע טוב⁶, שאיפת הטוב⁶ מצד עצמה [עפ"י ע"ר א קג].

חסד - הנהגה טובה של צדק⁶ ומשרים⁶ [פנק' א לט].

כה הצדק⁶ והיושר⁶, החסד⁶ והרחמים⁶, המוסרי⁶ הפנימי⁶ שבנפש האדם [א"ל רג].

ע"ע צדק, כה הצדק. ע' בנספחות, מדור מחקרים, חסד לעומת צדקה.

"חסד"⁵ - הרגש הפנימי הנעלה [שי"ה 57].

חסד - **מדת החסד** - כוללת כל המדות הטובות כולם [ע"א א א ה].

חסד - **אור החסד של אברהם אבינו** - ע' במדור מדתם ועניינם הרוחני של אישי התנ"ך, אברהם.

חסד - **(לעומת ברית⁶)** - האידיאליות⁶ המנוגדת. מעלת חפשו⁶ ויסוד מציאותו מתוך רצון מלא נדבה, שהוא גילוי האידיאלי של כל דבר נעלה בחיי-הרוח⁶ המתפשט במציאות [עפ"י ע"ר א פג, פד].

ע' במדור מונחי קבלה ונסתר, אחרית, לעומת הראשית בחיי הרוח. ע' במדור פסוקים ובטווי חז"ל, נתתי את תורת בקרבם ועל לבם אכתבנה.

חסד - **מדת החסד המיוחסת לבית הלל⁶** - הכשרת הרגש לפי המדה האנושית ועשית דרך סלולה לכל העם כולו, יעלו בה כקטן כגדול [עפ"י ע"א ב ח ד].

ע"ע דין, מדת הדין המיוחסת לבית שמאי.

חסד מוחלט - **"רב חסד"** - ההטבה⁶ שאין לה קץ ותכלית [ע"ר א קכח].

השטף הגדול של החסד⁶ [שם נו].

חססחון⁷ - ההבטה בעין יפה, שלא יקטן בעיניו כל פרט [עפ"י פנק' ב קסז (ל"ה 247)].

חססחון - **החססחון הרוחני (בישראל)** - ההבטה בעין יפה על כל מה שהוא משלנו, ממוסר, ממדות, מדעות, מדינים ומנהגים, לאהוב הכל ולחבב הכל [עפ"י פנק' ב קסז (ל"ה 247)].

חסידות - כשרון אמנותי נפלא המבסס את רוח האדם בכללו ומעמידו על עמדתו העליונה, שהוא שואף אליה בפנימיות תכנו [עפ"י א"ק ג שמו].

עבודת רוח האדם. עסוק בפתוח הכוחות הנפשיים, להשלימם, להוציאם מן הכח אל הפועל, לעדנם, להרחיבם, לחדדם ולשכללם, ולהעמידם על מצב החופש⁶ [עפ"י קבצ' ג יא-יב].

פקוח והוצאה מן ההעלם אל הגלוי ומן הכח אל הפועל מה שהוא גנוז בנשמת המתחנך ושהוא גלוי בתור אופי כללי ומרכזי בכללות האנושיות וקבוציה ההיסטוריים והלאומיים. התאמת היחיד עם התרבות הכללית בעומק טבעה [עפ"י מ"ר 33].

הדרכה, להסתגלות לההויה הכללית ולמקוריותה [שם 100].

חינוך - **של האיש הפרטי** - ההוצאה מכח לפועל, מהעלם לגלוי, את הכוחות והכשרונות הנמצאים בנפש הילד בטבעה, או הראויים לפי טבעה להתקבל בה ביותר מתוך ההשפעות החינוכיות השונות [ל"י א ו].

יסוד החינוך הטוב - לבסס יפה את הרגש הטבעי לטובה⁶, לצדק⁶, לקדושה⁶ ולמישרים⁶, באופן שכשיגדיל האדם כבר ימצא דרך החיים מוכנת לפניו ואיננו צריך כ"א להוסיף לקח ושכל-טוב⁶, לעלות מעלה-מעלה⁶ [ע"א ג ב ריד].

מטרת החינוך - להכשיר את האדם לצורתו המתוקנת, שהנקודה המרכזית שבה היא לעשותו טוב⁶ וישר⁶ לפני ד' ואלהם [עפ"י אג' א ריח-ריט].

תפקיד החנוך - למצוא את הדרך לטרקלין-מלכו-של-עולם⁶, אל הנקודה הפנימית של דרך החיים, מלכות-שמים⁶ ויראת-שמים⁶ [עפ"י מ"ר 390].

תעודת החנוך בישראל - להביא את הילדות בעצם תומה וטהרתה אל גבול הבחירות והשחרות, הזקנה והשיבה, באופן שתוסד עוז, שלעולם לא ינוס לחה [מ"ר 230].

ר' תרבות.

חנוך - **החנוך הכללי אצל העמים** - צורת חינוך המכרת את הילדות רק למעבר בעלמא, לזיין על ידה את האיש העתיד בכלי קרב למלחמת קיומו [עפ"י מ"ר 230].

חנוכת הבית - **(חנוכת בית-המקדש⁶)** - קביעת הבית הגדול והקדוש שממנו תצא תורה⁶ ואורה לישאל ולעולם עדי-עד⁶. קביעות מקום האורה⁶ לישאל ולעולם [ע"א ג ב נ].

ההכנה, הכשרתו של האידיאל ההולך ומתהווה, הולכת ונמשכת ע"י עבודות תדיריות, הקבועות במקום היותר מוכשר להתעלות היותר מקודשת [ע"ר א קפו].

חניה - קביעת מקום והתפסו [ע"ר א רנו].

חנינה - **מדת החנינה** - בוחן לבבות הוא ידע את הטוב העצמי שגם בהמנעו מצאת אל הפועל הוא חפץ יקר ונעלה שראוי למצא חן⁶ מצד עצמיותו, ע"כ גם הנחשלים שבטובים, שטובם לא יצא אל הפועל, אבל כ"ז שלא הושחת יסודם והזיק האחרון קיים בקרבם מנחלת

5. סוכה מט: "אין צדקה משתלמת אלא לפי חסד שבה, שנאמר: "זרעו לכם לצדקה וקצרו לפי חסד".

6. זוהר ח"ג רמה.

7. ע' מנחות עו:, וברש"י זבחים ו:, ד"ה אלא שחיסך הכתוב. ועוד י"ל מלשון - חס וחן (גיא מונטנר).

כשתנועות החיים הולכות אחרי הכרה הברורה בטוב^ו שנמצא בנטיה שהן חפצות לנטות לה [קבצ' ב מז (ב"ר שכה)].

מצב החופש - שיהיו הכוחות הנפשיים עושים את תפקידם ברוח האדם לא על-פי מועקה של עבדות^ו, כי-אם על-פי הכרה והתנדבות הרוח המלא אורה^ו, ודעת מלאה בערכו ותוכן פעולתו [עפ"י קבצ' ג יא-יב].

האידיאליות^ו העליונה שהיא גלוי אור הקדש^ו שבשאיפה הפנימית של הרוח^ו [חד' קמ].

הרגשת שורש נטית הנשמה ממקור החיים שלה [עפ"י א"ק א ה].

חפשי - שיסודו ביסוד הנשמה^ו במקוריותה [קובץ א תקיב].

חופש, עליותו עד מרום פסגתו - חיים ברוחו הוא, כפי חפץ הטבע האביר של נשמתו החיה [א' ק].

כשאין הנשמה^ו סובלת משום מוטה ועול של כל דעה מוסכמת שיוצאת שלא ממקור-ישראל^ו [עפ"י א"ק א קלה].

החופש הישראלי - ההגיון הרזי^ו, כלומר, הנשמה^ו הישראלית בהיותה, בתור נשמה יחידה יונקת מטל החיים של כנסת-ישראל^ו, חושבת ומציירת על פי טבעה, ועל פי כל אותם הגורמים שגרמו לה לחשוב על דבר כל אותם המאורעות הגדולים, המיוחדים לישראל ותולדתו, על פי אותו היחס האלהי, העליון, המובלט, אשר הופע באומה נפלאה זו [א"ק א קלה].

חפש גמור - בלא כח צביוני מיוחד [עפ"י א"ק ג לו].

בלא שום העקה [פנק' ג שלג].

חירות הרצון [א"ק ג לו].

ע"ע חרות. ע"ע דרור.

חפש דעות - תעודתה של שאיפת חופש הדעות - סילוק הפחדנות הרפיה מכל התחום השכלי, כדי שיתגלה אור האלהים במלוי אורו, במלא חופש של שם-מלא^ו [מ"ה פחדנות ג].

חפש העליון - חופש רוח טהרה^ו וקדושה^ו [אג' ב רכו].

◊ המבוקש העולמי היותר מגמתי^ו [שם].

חפש - עולם של חפש - כשהעולם המוסרי^ו מרומם את העולם החוקי הסבתי כולו ומושכו אליו, משפיע עליו מאורו ונמצא שהוא כולו טבוע בים של אור-חיים^ו זה של החוקים המוסריים שהם הרבה עליונים ונשגבים מהחוקים הסבתיים [עפ"י א' יט].

ע' במדור מונחי קבלה ונסתר, יושר (לעומת עיגולים).

חפש מחשבה - התעלות^ו ושכלול המחשבה^ו, כשיותן לה כל היקף גדלה, כשיוכנו אשיותיה על פי הגודל הכמותי והאיכותי, בכל אשר תעיף שם את עיני רוחה^ו [עפ"י א"ק א רטז].

חפש עליון - דבר-יד^ו [ע"ר א מט].

הגבורה^ו והחסד^ו המוחלטים, באין גבול מדה והערכה [שם מו].

החפש האלהי - היכולת המלאה באין מעצור, הכוללת את האידיאליות^ו המלאה השלמה ומכוללה מכל חמדה, מכל נצח^ו והוד^ו, מכל נשגב^ו ומפואר^ו [עפ"י א"א 140].

דבקות-אלהית^ו, (ושייכות ל) חכמות רוחניות עליונות מופשטות [עפ"י שם רז].

התעמקות קדושה^ו בהכרה בהירה של הבינה והמדע הרוחני המזהיר. יסודה אהבת-החסד^ו, שאיפת ההטבה המוחלטת כשהיא מתגברת בלב, עד שהיא נטבעת בטבע הנפש [עפ"י ע"ר א קפזח, קצז].

התעמקות קדושה המביאה לידי הבעה גלויה את יסוד ההארה הצפונה, המתגלה בהתגלות מצערה לפי הערך, בפי עמו (של התהלה^ו) [עפ"י ע"ר א קצז].

הנטייה אל הטוב^ו והצדק^ו [עפ"י פנק' ב סז (ל"ה 106)].

החסידות הטהורה - אהבת חסד במלואה [א"י סד].

החסידות ענינה - לעשות נחת-רוח-ליוצרו^ו [מ"ר 275].

מדת החסידות הגדולה - ◊ יוצאת מתוך בינה^ו אלהית^ו עליונה ותכופה [א' נג].

שורש החסידות האמיתית - ההנחה האמיתית של כל דבר ע"פ תכונתו האמיתית בתכלית היושר^ו והתיקון, עד שלא תמצא הפרעת סדר מפני כל רוח ונטיה אף כחוט השערה [ע"א א ה צא].

יסוד תמימות העבודה והחסידות האמיתית - שהשלמות הפרטית ותשוקתו אליה לא תתפוש מקום כלל לעומת חשקו בשלימות הכלל-ואיש כזה שקנה לו השלמות הזו ביושר שכלו וטבעו, הוא החסיד-האמיתי^ו ההולך בעצת השכל ולא ע"פ הרגש של אהבת עצמו- [עפ"י ע"א א ג נא].

ע' במדור מדרגות והערכות אישיותיות, חסיד.

חסידות - החסידות המעשית - ההתגשמות של קרבת-אלהים^ו בחיים בפועל [א"ק ג שיא].

ע"ע מעשים של קדושה, שהחסידות המעשית מתלבשת בהם וכו'.

חסידות - (מגמת תנועת החסידות) - לרומם קדושת המדות, קדושת האמונה, (ו) ההכרה הכללית בקדושתם של ישראל ומעלתם, (ו) להגדיל את רגשי הקדש, הנרדמים בלב בטבע, ע"י רוממות ערך התפלה [א"י כה].

להאיר את האור-האלקי^ו בעשירות ובזריחה^ו מבהקת בכל לב^ו וכל מח [אג' א קלב].

ע"ע התנגדות.

חסיון אלהי - הבא מתוך הדבקות^ו - צרור-החיים^ו [עפ"י ע"ר ב עז].

ע"ע בטחון נשגב עליון.

חפש - החפש היסודי - התפשטות הנפש וכחותיה לאותם הצדדים שהיא נוטה, שוקקת ושואפת אליהם מעצמות טבעה [מ"ר 33].

מעמד טבעי כזה שמצד עצמו יחשק כבר בהנהגה היותר שלמה ומתקנת. >זה בא אחר עמל גדול וידיעה שלמה בהשכלת החיים, שהציור הפנימי התרומם, להתרחב ולהתעמק בעומק היותר נעלה עד כדי להרגיש יפה את כל הקיום היותר דקים הנמצאים בענפי החיים וכל סכסוכים שנמצאים בהם, ולדעת שעכ"ז מטרתו חזקה ובינתו ברורה שיבחור תמיד את הטוב< [עפ"י פני קה].

החפש העליון - היכולת העליונה⁸ האוצרת בקרבה המון עולמים לאין תכלית [א"ק ג כח].

החפש הגמור - אמינות השלמות, ההוראה ליכולת הגמורה [עפ"י ע"א א ה קז].

החופש - אפס הגבלה, כל יכול(ת) [עפ"י פנק' א רנד].

חפש גמור - אפס מצרים וגבולים⁹ מצמצמים [ע"ר א קס].

מרומי האור¹⁰ והחפש העליון - שם עטרת המלוכה צפונה, מקום ההפך הגמור של העבדות¹¹ וההכרח - מקור מלכות ישראל [עפ"י מ"ר 38].

חפש עליון - תשובה עילאה¹², עליצות דרור¹³ [א"ק ג ז (א"ש יב ט)].

החפש - שכל מקודש, יסוד החכמה הקדומה¹⁴, אומן¹⁵, אב האמונה העליונה - אמונת אומן¹⁶, שמכווח האמונה נאצלת [עפ"י א"א 77, 128].

החפש העליון - ההתעודדות המאושרת המתעלה מכל רעיון¹⁷ ומכל הקצבה מחשבתית, וקו"מ מכל סדר מדותי ומכל תכונה מעשית [ע"ר א יג].

חצון - עולם חיצון - המציאות הרחבה של הרוחניות ממעל להויתנו [א"ק ב שמח].

ע' בנספחות, מדור מחקרים, חיצון, עולם חיצוני.

חצוני - ההכרה החצונית (לעומת פנימית¹⁸) - ההכרה השכלית שבאה מתוך הכרת העולם והמציאות¹⁹ [א"ק א נח].

מושג חצוני - מושג הבא לאדם מחוץ לפנים [עפ"י שם שם].

חצוני - בנין חצוני ברוחו²⁰ של אדם (לעומת בנין פנימי²¹) - התורה, החכמה וההכרה, בלא - היראה²², התפילה²³ והעבודה²⁴. כל מה שהחפץ הפנימי עומד מרחוק, או אינו משתתף בזה. >אפילו ההכרה המדעית כשאנינה משתכללת כל כך עד לכדי הטבעת הרצון היותר עמוק על פיה. כל זמן שתהיה מציירת²⁵ והוגה, וחפץ הלב בחייו אינו נוטל חלק במעמק החיים הציוריים הללו < [עפ"י א"ק ג פח].

חצוני - ע"ע סקירה חצונית.

חצוני - חצוניות באדם, הצד החצוני - הכלים²⁶ החמריים²⁷ וההמשכה הטבעית אחרי נטיותיהם [ע"א ג ב קא].

ע"ע פנימי, פנימיות האדם.

חצוניות העולם - (לעומת פנימיותו) - ע' במדור מונחי קבלה ונסתר.

חצות לילה - ע"ע לילה, חצי הלילה הראשון. ע"ע לילה, מחצית האחרונה של הלילה.

חרדת קדש - החרדה והרגשת כח הקדושה ע"י ההתנגדות שיש בטבעה הבהמי של הנפש הטבעית אל השלמות [עפ"י ע"א א ה ה].

חרוב - אילן שתכונתו מטעו בעולם בא ע"י דעה מיושבת של אהבת הכלל, באופן מוסרי עליון, בתור חובה של היושר המושכל לנטע בשביל שיהנו הדורות הבאים, "כי היכי דנטעי לי אבהתי"⁸. ע"כ הוא יותר קרוב להשכליות הנשאות של גדולי עולם המקפלים את הטובה היותר עליונה של הדורות והזמנים בסקירתם העליונה והקדושה [ע"א ג ב רסז].

חרות - הרוח הנשאה שהאדם וכן העם בכלל מתרומם על ידה להיות נאמן להעצמיות הפנימית שלו, להתכונה הנפשית של צלם-אלהים⁹ אשר בקרבו, ובתכונה כזאת אפשר לו להרגיש את חייו בתור חיים מגמתיים, שהם שוים את ערכם [ע"ר ב רמה].

כשהעמיד האדם את שכלו במעלה כזאת עד שהוא הולך ועולה מאיליו במסילה ישרה העולה למעלה, וכן מדותיו הן כ"כ מזוקקות עד שכל מה שהן מתגברות הן מוסיפות טוב וישר, ואז אינו צריך לשום הדרכה מחוץ לעצמותו [עפ"י פני קכד].

חרות עצמית - חרות הגוף מכל שעבוד זר, מכל שעבוד הכופה את צלם אלהים אשר באדם להיות משועבד לכל כח אשר הוא מוריד את ערכו, את תפארתו¹⁰ גדולתו¹¹ והדרתו¹² קדושתו¹³, הנקנית ע"י חרותה של הנשמה, חרות הרוח מכל מה שהוא מטה אותה ממסילתה הישרה והאיתנה היצוקה במהותו העצמית [שם רמדה].

חירות אמיתית - גאולה¹⁴ מכבלי עבדותיים¹⁵ [א"ק ג לה].

להתפתח על פי הטבע הפנימי בלא עירוב יסודות זרים המעיקים [ע"ר ב רפח].

מצב המתאים לנטיות הטבעיות שביצור ההוא, שיצאו אל הפועל השלם [עפ"י ע"א ג ז].

כשהאדם מתפשט בהארת נשמתו לכל הצדדים, לעומק-רום¹⁶ ועומק-תחת¹⁷, עומק מזרח ועומק מערב, עומק צפון ועומק דרום ואינו מניח מקום בשכל ובהרגשה שלא יחדור שם במלוא חופשו¹⁸ [א"ה ב (מהדורת תשס"ב) ב 493].

יסוד החירות - החיים על פי הטבע הטהור בלא שום מעיק ומכריח, לא העקה חומרית, לא מוסרית, ולא שכלית [עפ"י ל"ה 222].

עיקר החירות - התגלות הצביון הטהור של הנטיה הפנימית [עפ"י ל"ה 222].

חרות עליונה - שחרור הרצון¹⁹, חפש האופי. התכונה היותר עליונה²⁰ הראויה להיות מתממת את כל העולם באור החרות העליון [א"ק ג לה].

חרות גמורה - השתלמות שלטון רוח האדם על עצמו ועל העולם. "אי בעו צדיקי ברו עלמא"²¹ [מ"ר 34-35].

חרות - התגלות התביעה הפנימית במציאות המעשית [ש"י מועדים ב 129]. ע"ע חפש. ע"ע דרור. ר' עבדות. ר' "חרות עולם". ע' במדור פסוקים ובטווי חז"ל, אין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתלמוד תורה.

8. תענית כג. "כי היכי דשתלי לי אבהתי שתלי נמי לבראי".

9. סנהדרין סה:

ההשתדלות בינו לבין שכלו במה שיש עליו מהחובות [מ"א ד ב].
חשובון הנפש, מהותו - שיהיה האדם נושא ונותן בשכל על כל עניני
 נפשו וחיוב עבודתו לאלהים^ו ית' [מ"א ד א].

חשך - ע"ע חושך.

חשק - (הדבקות־האלהית^ו המתבטאת בשם **חשק**) - קשר מקיף^ו
 שעומד מבחוץ (לנפש), ומקרין קרני זוהר^ו ממרחק, עד שהוא מקיף
 את כל שעור־קומתו^ו הרוחנית של האדם. >דומה להביטוי חשוקים,
 וחשוקיהם כסף, החשוק המקיף את העמוד. תוכן זה מתגלה ע"י
 מפעלי חיים ומעשים נבלטים, שעל ידם בא החבור של אור הקודש^ו
 עם נפש האדם <עפ"י ע"א ד יב לה>.

החשק הפנימי - המחשבה־הרוחנית^ו, הצמאון־האלהי^ו [ע"א ד ט צ
 (ג"ר 93)].

חרות - **אור החירות־העליון** - ההתודעות האלהית^ו הבהירה, הבאה
 רק מתוך הכרה ואהבה^ו, מתוך רוחב לב, מדושן עונג^ו רוחני [עפ"י
 קובץ א תרצג].

חרות - **יסודה בישראל** - ההכרה שכל דרך־ד'^ו כתורה היא
 תולדה נאמנה מכוונת לפי אמתת טבעיותנו הכללית, מצד כללות
 כנסת־ישראל^ו [ע"ר ב רפח].

חרות - **"עלמא דחירו"** - ע' במדור מונחי קבלה ונסתר.

"חרות עולם" - חירות עולמית, כללית, קוסמולוגית, של שייכות לרבנו
 של עולם. החירות הפנימית [שי"ב 38].
 ע"ע חרות עליונה.

חשובון הנפש - הלמוד של תורת המוסר^ו, והבקורת העצמית של
 האדם [מ"ר 121].

ט

טבע - **הטבע** - החיים והעולם [עפ"י א"א 113].

טבע - **הטבע** - הגופניות והחברתיות [א"ק ב שיז].

טבע - **תביעות הטבע** - הפשטות, הבריות, הנורמאליות שבחיים, בהרגשה, בשכל, בהתפעלות [שם (ע"ט קיד)].

טבע - החוקיות הכוללת את האדם והעולם. חוקיות החודות את כל סדרי המציאות - האדם, הדורות, ההווה וההסתוריה, שמם וארץ. חוקיות המארגנת את כל הברואים והיצורים לחטיבה אחת [נעפ"י ב"ר שצז].

טבע - החק הכללי התדירי שבו חקק צור"עולמים ב"ה את עולמו לעדי"עד" [ע"א ד ה ג].

אחיות הסבות במסובבים, באופנים השונים ובתכניות הרבות שהן עומדות ומסודרות, שוטפות והולכות [עפ"י א"ק ג כח].

קשרי הסיבות בעלילותיהן [קובץ ז לה].

מערכה טבעית - חוליות של שלשלת גדולה, ארוכה ומסודרת, שכל אחת נאחזת בחברתה [א"ק א קמד].

סדרי הטבע - השלשלאות שהן טבעות כטבעות אחוזות זו בזו באופן קבוע ובלתי נהרס ונדלג [ע"ר א מט].

התהלוכה עפ"י טבע - בלא השגחה פרטית [עפ"י מא"ה ג קפת].

טבע - מהלך ההשלמה לאט [ה' רכ].

הסדר וההדרגה המניחים מקום לאדם להיות פועל לא נפעל [עפ"י ע"א ג ב קצד].

טבע - זרם מצד המשך ההווה, מהאמצעים מהסיבות נעפ"י נ"א ה 31.

הסיבות והמסובבים [נ"א ה 29].

טבע - **(במובן המדעי הרגיל)** - חוקי ברזל, החוקיות העיוורת השולטת במציאות (שהקדושה) לוחמת כנגדה [נעפ"י ב"ר שצז].

טבעיות - היציבות המסודרת של התופעות [ב"א 10].

טבע - **עולם הטבע** - העולם-התחתית, המוגבל ומצומצם בטבעיותו [עפ"י א' כזח].

ע"ע נס, עולם הנס. ע' בנספחות, מדור מחקרים, הנהגת הטבע והנהגה נסיית.

טבע הניסי - **הטבע הניסי** - אותם החוקים הניסיים והגדרים הנפלאים, המקשרים את עלילותיהם, והכל עשוי בעצה של החירות-העליונה שאין עמה שיעבוד והכרח [קובץ ז לה].

טהור - **במלא טהרתו** - בתוכן המסולק מכל עכירות וזוהם רצוני משופל [ע"ר א ח].

בלא שום פניה גסה [קובץ א מז].

לא בתערובות תאוות הגופניות, חלאה וסיג [עפ"י פנק' ג רעז].

מנושא מכל נטיות החומר וזוהמותיו [עפ"י ע"ר א כח].

טהורה - שאינה סופגת בקרבה את הזוהמא של ערלת הלב וטומאת יצרי האדם הרעים [פנק' א שסב].

ע' בנספחות, מדור מחקרים, טהרה וקדושה ההבדל בינה, בהפרש שבין טהור לקדוש.

טהור - **שם טהור** - השגה צחה בלתי מעורבת בדמיונות שוא [לא' קפב].

ע"ע "יראת ד' טהורה".

טהור - ע' בנספחות, מדור מחקרים, קדוש. טהור. טמא.

טהרה - העתקה מן הרע והכיעור, מן הרפיון והשפלות [ע"א ד טנא].

העלאה משפלות ומאפשרות עיוות לדרכי חשך [עפ"י שם ג ב נ].

טהרת הלב מתאוות רעות [עפ"י פנק' ג רעז].

הפעולה המזקקת ומעלה [קובץ א רט].

שיהיה הלב טהור וכל פניותיו במעשה חובה ורשות לא יהיה כ"א לשם השי"ת [מ"ר 274].

מעלת הטהרה - שתה"י כל הגשמיים לכה"פ הכנה לקדושה [מא"ה ב שטו (ב"ר שמא)].

תכלית הטהרה - שלא יתערב אפילו משהו מנטיה לצד הרע והכעור מצד עצמו [עפ"י ע"ר א קלזח].

הטהרה האמיתית - קרבתו ית' והשגת רצונו [מא"ה ג רעז].

הקירוב בערך אור-פנייה שיי"ת, קרבתו ית' והשגת רצונו [מ"ש שיט].

ר' טהור. ע' בנספחות, מדור מחקרים, טהרה וקדושה ההבדל בינה.

טהרה - **הסבה של צורך הטהרה** - ע"ע טומאה.

טהרה - עצמיות הטוב. יסודו העליון של תוכן הטוב המתגלה בחיים [עפ"י א"ק ב תעז].

טהרה עליונה - שפעת החיים העליונים, המקודשים בקדושה האצילית. שפעת החיים ההולכת ממקור-החיים מהטוב-העליון.

שפעת עז החיים-החיים בטהרה טובים [עפ"י ע"ר א לד].

ע"ע טומאה.

טוב - הטוב הכללי - הטוב־האלהי השורה בעולמות^ו כולם, אור צי־העולמים^ו. נשמת־כל, האצילית, בהודה וקדושתה [א"ש פרק ב]. כבוד־שם־ד', להועיל לכלל המציאות [ע"א ב ט שכא]. הטוב־המוחלט^ו הסובב כל מצבי ההויה [מ"ר 4]. הטוב האידיאלי, המתגלה בהשקפת האחדות^ו, הוא הטוב־המוחלט^ו, הנשאף בטוב המתעלה [א"ק ב תנא].

הטוב המוחלט - הטוב האלהי הנצחי שבמציאות כולה. הטוב אל הכל. הטוב האלהי הכללי. מלכות־שמים^ו [א' נב]. הטוב הכל־כללי, הנצחי, האינסופי, האלהי [צ"צ כג].

טוב אלהי - הטוב האלהי - עוצם היכולת^ו ואדירות החפץ, להיטיב^ו, להאיר^ו ולהחיות [א"ק ג יא]. הטוב הגמור, היסוד של המגמה^ו לכל התגלות אלהות^ו, והשפעת התורה^ו והנבואה^ו בעולם [א"ק ב תקמד]. הטוב לכל [ע"ר ב רסד].

הטוב הגמור - עוצם הרצון לתיקון^ו, לשכלול, להויה [א"ק ב תקכו]. הטוב־העליון^ו [נ"א ה 30].

ו בעולם הגדול של הטוב המוחלט, ערכי ההבדלה שבין טוב לרע מתבטלים, מרב טובו ותגבורת שפעת חייו האדירים [עפ"י א"ק ב תצט].

טוב - "רוב טובך"¹ - הטוב הרב, הטוב־המוחלט^ו. מלא החיים, בכל עז^ו ואומץ, בקדושתו ושאיפת טובו, שרק רצון^ו הבורא כל עולמים יעשה בעולמים כולם, ורק החפץ^ו הכביר והקדוש העליון יהיה הרודה והדוחף את כל מערכות המעשים בכל היקום, בטבע, ובכל משטרי המציאות [ע"ר א קנט].

טוב העליון - זיו־העליון^ו של אור פני המלך המתנשא לכל לראש מעל כל ענין העולמות^ו [ע"ר א רפט]. החכמה־העליונה^ו [ע"ר ב סא]. מקור־החיים^ו [עפ"י ע"ר א לד].

תכלית הטוב - מקומו־של־עולם^ו, החכמה העליונה השלמה [עפ"י מ"א א ו].

הטוב - התוכן של הקודש^ו [א"ק א צ, ע"ר א שעב, א"ש ו ו]. השלמות העליונה שנשמת כל חי אליה עורגת [ע"ר ב עט]. האור^ו של החסד^ו הנאמן^ו, מקור־החיים^ו והשלום^ו, האמת^ו והצדק^ו, שכל ההפכים יושלמו אליו [א"ק ג קפג]. האלהות^ו - [קבצ' ב עא].

זרם הטוב - מקור האושר^ו, הצדקה^ו והישרנות, השלום והברכה^ו [א"ק ג קפט]. הטוב שהוא למעלה מכל מדה ושיעור. התעלות^ו עצמנו והתעלות כל העולם, כל היש, כל ההויה למעלת יסוד כל המרחבים, לאור^ו כל האורות^ו, לנחלה בלא מצרים [שם שמז].

הטוב האמיתי - אור־ד' והשכלת אמיתו, נעם^ו טובו, ענג^ו יפעת^ו תפארת^ו גדולתו^ו [ע"ר א קנו].

טהרה - (באדם) - שיהיה האדם טהור^ו בכל דבריו ודרכיו ומחשבתו שלא יהיה בהם שום תערובת דבר שהוא נגד רצון־עליון^ו ית"ש. >ואפי' אם לא יהיה לו חטא^ו ועבירה^ו בפועל רק שהוא נוטה לחטא ג"כ אין זה טהור< [מא"ה א קג].

מדת הטהור - שימחו מקרב לבבו כל הנטיות של החטאים ותאוות חומריות [שם].

הטהרה הגופנית - (הטהרה) במזג ומדות - שקיטת התאוה וזיכוך החומר [א"ק א רמ].

טהרה - "הבא ליטהר" - המתאים את הוויית מציאותו עם המציאות הכללית לשכל ההויה כולה לכל הרום^ו ולכל העומק שלה [עפ"י ע"א ד יב ל].

טוב - הסדור הקיים בתנאיו המורכבים המתקבלים על רצונו ודעתו של אדם [ע"ר א קפט]. המושג המתאים [א"ק ב תנט].

טוב - המשכלל את הישות [ר"מ כב]. התכונה שהיא מכוננת לשכלולה של ההויה, לכללותיה ולפרטיותיה, לרוחה ולגויתה [א"ק ג קסג].

שאיפת בנין, קוממות, הארה^ו והתרוממות^ו [שם ב תעו]. מוביל לתכלית השלמות הנצחית^ו הרצויה [עפ"י ע"ר א פ]. בנין העולם שכולולו ופארו [פנק' א שכט]. ע"ע רע.

טוב - שמה שראוי להשפיע ולהתלבש באיברים ופעולות משפיע^ו לזולתו [מא"ה ד קסג]. ע"ע "רע".

טוב - הטוב האמיתי - הטוב־הכללי^ו, חן^ו השכל הטוב, המוסר^ו והיושר^ו האמיתי, שא"א שיבנה כי אם על ידי תיקון־עולם־במלכות־שדי^ו [עפ"י ע"ר א שפו (ע"א ב ט רצ. א"ה 721)]. חפץ^ו השם יתברך [מ"ה ברית א (פני ה)]. השגתו^ו יתברך [מא"ה, ענייני תפילה, תקט]. הטוב ההולם עם כל הכחות הפנימיים והחיצוניים של הנפש ועם כל ההויה כולה [קבצ' ב קח (פנק' ד רג. מא"ה א (מהדורת תשס"ה) עג)].

טוב - הטוב הגדול - הטוב העולה מהכללות המאוחדת של כל הפרטים, בין פרטי הזמן, בין פרטי המקום, בין פרטי המציאות בכללותה [ע"ר א צט].

"טוב ד" - המציאות כולה [ע"א ב ז לט].

"טוב ד" - מדת טובו המוחלטה, אשר לא תגור עמו כל רעה [ע"ר ב פח]. ע' במדור פסוקים ובטוויי חז"ל, אעביר כל טובי על פניך.

טל חיים - **טל החיים היסודי** - הרצון וההרגשה, ההכרה והתשוקה ממהותה הפנימית של הנשמה° [א"ק ג קלז].
חכמה ורעננות של קדושה° [פנק' א תלז].

טללי אורות - חיי קודש° וטוהר° [א"ק ב שכט].

טללי חיים - לשדי אורות° [א"ק ג שמג].

טמא - שהמהותיות העצמית שלו הוא רע [קובץ ח א].
ע"ע טומאה.

טמא - ע' בנספחות, מדור מחקרים, קדוש. טהור. טמא.

טמטום² - כשנעשה האדם מדרס לצד העור° שבו, לאותו הצד החלש, שאינו יכול להתגבר עד כדי האומץ של אחיזת החיים° בסדרם כפי התביעה השלמה שלהם [א"ש י ה].

טמטום הלב - איבוד הרושם של ציור° החיים המיוחדים לישראל, טשטוש הקדושה הישראלית, (עד ש)שוב אין כחות הנפש מתקשרים בתכונה ישראלית, ותוכן החיים הפנימיים של האומה, בעומק הרגשותיה, איננו נכנס בתוך (הלב). פגימת הנשמה [עפ"י קובץ א קסא].

שלא יכנס אור הדעת שבמוח אל תוך הלב וזה גורם ממילא קלקול המדות [פנק' ג טז (מא"ה ב רסה)].

טמטום הלב המרגיש והמח החושב - (שלא) להיות עלול להרגיש עדינות ולחשב גדולות° ואמתיות [עפ"י קבצ' ג קלג (קבצ' ב קמז)].
ע' במדור פסוקים ובטווי חז"ל, עברה מטמטמת לבו של אדם.

טמיר - ספון וגנוז [פנק' ב רט].

טעימה - (לעומת אכילה°) - תתיחס להנאה של שעת העסק באכילה, ההנאה בעת האוכל [ע"א ג א לה].

טעם - (במובנו הרוחני לעומת ריח°) - מסמן את השאיפה האידיאלית° לפי ערכה אחרי ההתגשמות המעשית שבפועל [עפ"י מ"ר 237].

הטוב האידיאלי האלהי - מקורי־ישראל°, המקור שכל הטוב של המציאות נובע ממנו. המקור האמיתי של הצד האידיאלי ביסוד המוסרי שבקרב עם ישראל [עפ"י ע"ה קלה].
ע"ע טהרה.

טוב - **הטוב והיושר**° - מרומי המגמות היותר נשאות, שהם הנם החפצים° האלהיים° [ע"ה קיב].

טוב - **כל טוב** - חיים שלום° ועדנים° [א"ק ב שסט].

טוב - **"רב טוב"** - ע"ע טוב אלהי, "רוב טובך".

טוב ד' - ע' טוב, הטוב הגדול.

טוב לב - ◊ טוב הלב יבוא כשהנטיית הטבעיות הן קולעות את מטרתן [ע"א ג ב נ].
ע"ע לב טוב.

טוהר - בהירותה של הערפלות וחסרון לקויה [צ"צ א עט].

טומאה - עצמיות הרע°. יסודו העליון של תוכן הרע המתגלה בחיים [עפ"י א"ק ב תעז].

הרשעה° הסרה בעיקר עומק מהותה משכלול הטוב° [עפ"י שם תעה].

רגש יחש מציאות הרע והבחנתו [ע"א ג ב עח].

הריחוק בערך אור פני השי"ת [מ"ש שיט].

ע"ע טהרה. ע"ע טמא.

טל - (לעומת גשם°) - ההשפעה° שבאה מצד חסד־עליון° לבדו, מכוון כנגד קרבת השי"ת הבאה ע"י הכנעת° הלב, שע"י שהוא מכניע את לבו השי"ת מרחם° עליו, ובלא השתדלותו מתקרבת אליו השגחתו° ית' ואורי־פניו° [עפ"י מא"ה א קנט, מ"ש נט].

שפע קדושת הנפש, שאינו נמנע לעולם וטוב לכל כטל [עפ"י פנק' ה קיט].

יהדות טבעית - ההוד^ו שבקומתה הרוחנית^ו של היהדות^ו, הצורה הטבעית^ו אשר לכנסת־ישראל^ו בהסתעפותה [עפ"י א' קמב].

הדבקות בכנסת־ישראל ובעול מלכות שמים ברגש אמונה^ו שלמה ואהבה^ו טבעית נאמנה^ו של עם ד', >שעל זה נאמר "העמוסים מיני בטן הנשואים מיני רחם"< [עפ"י ע"א ב 235].

ע"ע יהדות ניסית. ע"ע אמונה, היסוד הטבעי של האמונה. ע' במדור פסוקים ובטוויי חז"ל, עמוסי בטן. ושם, ירח (בעולם השכלי וכו'). ע' בנספחות, מדור מחקרים, כנסת ישראל ניסית וטבעית וכו'.

יהדות ניסית - הנצח^ו שבקומתה הרוחנית^ו של היהדות^ו, הניסיות שבה והלך מחשבותיה, עומק רגשותיה וחותרם המעשי שלה. הצורה הניסית^ו אשר לכנסת־ישראל^ו בהסתעפותה [עפ"י א' קמב].

ע"ע יהדות טבעית. ע"ע אמונה, היסוד הטבעי של האמונה. ע' בנספחות, מדור מחקרים, כנסת ישראל ניסית וטבעית וכו'.

יום - **היום** - זמן המוכשר לחיי החברה, והתפזרות החיים ברעות וידידות קבוצית [ע"ר א קעב]. ע"ע לילה.

יום - **"מדת יום"** - ע' במדור פסוקים ובטוויי חז"ל.

יום הגדול - **היום הגדול** - היום אשר כל הימים השוטפים ועוברים אליו ישובו ועמו יתאחדו בעלייתו יתעלו וירוממו ברומו [ר"מ קפג].

יופי - הסדר המתוקן¹ [ע"א ב ו מו (מ"ר 212)].

משפט היופי - קבוץ חוקים נפרדים אל תוך מערכה אחת וסדור מקביל [שם].

הערכת היופי - חק הדברים המתאימים זה לזה כשהם יחד, שבהם תוכן ההדר והפאר^ו [עפ"י ע"ר א קט].

ע"ע נוי. ע' בנספחות, מדור מחקרים, נוי לעומת יופי.

יופי עליון - **היופי העליון** - התפארת־האלהית^ו [קובץ א תרנ].

יופי שכלי - **היופי השכלי** - הצדקה^ו והמשרים^ו, מעשים טובים ומדות טובות [ע"א ב ט רסט].

יוצר - (**כדוגמא של מעלה**) - פועל בציוורו^ו על כל היקום [עפ"י א"ק ג סח].

יושר - האור^ו והצדק^ו [עפ"י ע"ר א קעו].

ידיעה - רעיון^ו ומחשבה, המכריעים את דרכי החיים כולם [עפ"י ע"ר א קיד].

המסקנא המוסרית^ו המתגלמת [קובץ ד מו].

ידיעה - (**מדד איכותה**) - עפ"י עומק ההבנה וחרिפות השימוש בה לכל חפץ [עפ"י ע"א ב ט שמד].

ידיעה - **הידיעה המוחלטת (האלהית, לעומת צפיה אלהית)** - ע' במדור השגחה.

ידיעת האלהות - **ידיעת האלהות הטהורה בעולם** - אותה ההכרה השלמה, שגוררת אחריה ועמה כל המעשים הטובים בכלל האנושיות, להאיר את העולם כולו באור האמת^ו והשלום^ו [ע"ר א שפן].

ידיעת שם ד' - התנשאות אל רוממות התכלית הכללית [עפ"י ע"א ב 210-211].

◊ **ידיעת השם ית' כוללת שתי אלה** - ידיעה האמיתית הדרושה להישיר המעשים ולרוממם. והשנית - ידיעה שהיא לרומם הנפש עצמה בידיעות האמת והדרת^ו נעם^ו הנשגבות^ו בדעת־האלקים [ע"א א ב ה].

ע' במדור פסוקים ובטוויי חז"ל, דעת אלהים. ושם, יודעי שמך. ע"ע דעת ד' העליונה.

יהדות - הוקרת האמונה^ו ושמירת התורה^ו והדת^ו בכנסת־ישראל^ו ביתרון של קדש^ו עליון [מ"ר 30].

ארחות החיים הנובעים ממקור האחדות של יחיד^ו תי־העולמים^ו [אג' א קעה].

האידיאל^ו של האומה^ו כולה. הטבע הנפשי, שמשותף את הרצונות להרגשה אלהית^ו קרובה וגם נקיה וטהורה^ו [מ"ר 457, 493].

התמצית הפנימית^ו של האנושיות ושל המציאות במובן הרחב, מצד תוכנה הפנימי של היהדות ומקורה שהוא כנסת־ישראל^ו [עפ"י אג' א קעה, ב סה, א' קמב].

יהדות - **מגמתה** - ההארה של האלהות^ו בצורה היותר טהורה^ו ומאירה בקרבה פנימה ובעולם ובחיים בכלל, והשלמת טפוסה הלאומי הזה עפ"י רוחה העצמי בארצה ההסתורית [א' נ].

דמותה העליונה של היהדות - גלוי ערכיה הנצחיים והקדושים של האומה הישראלית [ל"י א (מהדורת בית אל תשס"ב) כה].

ע"ע רוח הזמן, רוח הזמן האמיתי של היהדות.

1. **יופי, הסדר המתוקן** - על היופי־העליון כותב רמח"ל בקל"ח פתחי חכמה, פתח נח: "יופי הוא הסידור הנאה של התיקונים, שאין שום עירבוב של חשך, אלא הכל מסודר בדרך הנהגה שלמה, לפי התיקונים הצריכים להשפעת הטוב".

זמן שלא יחלל זרעו ולא ישפיל את הוד תעודת האוצר אשר אור חיי עולמים בתוכו, ברוח החיים וקדושת כל הטוב, (שאז) כל הנחלה של רכוש המדות הטובות והידיעות היקרות שנמזגו במשך הזמן בדם ובבשר של הדורות ונעשו לנחלה בטוחה וקבועה, (ו) הבאים אחריהם מתחילים את בנינם מאותו המקום שכבר עלו עליו דורותיהם הקודמים והולכים למעלה למשכיל¹ [עפ"י ע"א ד ה נד].

יכולת - (לעומת רצון, חפץ) - החכמה והכשרון [א"י לו].
שלמות היכולת - כשיוציא האדם אל הפועל את כשרונו המדעי בכל חכמה עיונית ומעשית וכל מלאכה, תשתלם **יכלתו** [עפ"י ל"ה 191].

יכולת עליונה - היכולת העליונה - המציאות היותר נבחרה, יותר פאורה, יותר חזקה ויותר אמיתית. היכולת האין סופית, כלל כל האפשרויות האלהיות, שאין להן קץ ותכלית. הים האוירי-העליון² של כל האפשרויות האין-סופיות [עפ"י א"ק ג כח, ע"ר א מז].
ע"ע אדנות מוחלטה.

ימין - (לעומת שמאל) - מתיחש יחוש של ערך ורושם אל הענינים הרוחניים³, מול הענינים הגשמיים שראוי להכירם בתור חלושים מהם, כערך הימין אל השמאל. צד השכל והמעלה [ע"א ב ט רלה, רלט (ח"פ לח):].

כח הימין³ - מורה על יתרונות [פני יא].
ימין - הנטיה התכליתית של כללות המטרה של החיים. המטרה העליונה והמסומנת שהחיים מתאימים לה הניכרת ביותר, ע"פ היסוד האלהי בהם, בצד הימין, שעילוי כח החיים ניכר בו [עפ"י ע"א ד ו טו].
המטרות העקריות [ע"ר א נו].
המגמה העיקרית [עפ"י ע"א ד ו נו].
המגמות העליונות [ע"א ד ו נח].
הצד החשוב [עפ"י מ"ש נו].
העיקר [ע"א ד ו יז].

הכח הפועל, כערך צורה⁴ [עפ"י ע"א ב ט רמ].
הפועל, המסדר, הבונה והעוסק התדירי. מקום הרחמים והחסד, הגבורה והאמונה האלמותית [עפ"י קובץ ז רג].

המוסר⁵ השלם ודעת-ד' וכל המדות העליונות הנמשכות מהם [ע"א ג ב צא].

להיות הנפש דבקה בעצם טבעה בשיווי קדושת התורה [עפ"י ע"א א ה פח].

יושר האמיתי - העצמיות והקדושה⁶ בבירורה [קובץ ו רסט].
מרום היושר - הקושט והאור, הקודש⁷ והטוב, להיות מבלט את החותם הנצחי, את האמת, חותמו של הקב"ה [ר"מ כו].

יושר וצדק - הסדר הטוב⁸ והמעולה המסבב טוב לכל, שהוא קשור יפה באמתת המציאות וברעיון הלב ביחש המעולה שלפי גודלו ותפארתו אנו קוראים אותו ומתגלה בו חפץ-ד' [מ"ה אהבה ג].
ע' במדור מדרגות והערכות אישיותות, ישר. ע"ע טוב, הטוב והיושר.

יושר פנימי - $\diamond$ אדם מישראל ימצא אותו לפי אותה המדה שאורה-של-תורה⁹ במעשה ובעיון התרחבה בלבבו, ולפי הערך שהמדות הטובות נקבעו עמוק בנפשו [א"א כט].

יחוד ד' - דעת ד' ויחודו - $\diamond$ היא מצד הנשמה¹⁰ בלבד [פ"א קעה].

יחוד ד' בעולם - ליחד כל הברואים שיעשו כולם אגודה אחת, לעשות רצונו בלבב שלם [עפ"י ע"ר א קנח].

יחידות אלהית - היחידות המוחלטה - $\diamond$ היחידות המוחלטה למעלה מכל ציור¹¹ של עולם¹², אין כח בשום שפה לבטאה, ולא בשום שכל ולב להשכילה, אבל מתוך האחדות-המוחלטה¹³, שהיא מבארת את היחידות-האלהית-בעולם¹⁴, שברב זהרה היא באה לנו ע"י אור-התורה¹⁵ דוקא, אנו באים לקצת הכרה בערך היחידות המוחלטה, שאינה נהגת בשום אופן, מאפס ציור ודוגמא אותיותית איך לתארה [ע"ר א כה].

ע' במדור שמות כינויים ותארים אלהיים, "יחיד". ע' בנספחות, מדור מחקרים, אחדות ויחוד.

יחס - יחוס בשלשלת שלו, יסודו - הנושא הפנימי של הכוחות הטובים המתנחלים והולכים, המשתלשלים מראשי הדורות עד תולדותיהם. >ובכל אדם גנוז בקרבו אוצר הטוב לתולדותיו, כל

2. **הים האוירי העליון -** בתפילת היחוד לר' נחוניא בן הקנה, המובאת בתחילת הלשבו" הקדוש"ש ד' שדי הטהור בטוהר המציאות ואדיר באחדות השוה המתעלה והמתרומם באויר הקדמון המתמצע לו ללז בקודש הדר נועם טובך¹⁶ וכו' ע"ש. ובס"י פ"ב מ"ו "וחצב עמודים גדולים מאויר שאינו נתפס". ובז"ח שיר השירים ע': "ובא אליה מלך גדול, דא את ל', דאיהי מגדלא דפרח באוירא דכ"א דאתפס. בגין דאית אוירא אחרא דלא אתפס כלל, ולא ידיע". ובעמק המלך שער א, פרק ג: "אוירא דאין סוף, דהיינו העצמות". ושם שער ב, פרק ב, ובנובלות חכמה ליש"ר מקנדיא עלה יז: "המקום שנתפנה מעליית חצי המלבוש נקרא אויר קדמון וירשימו". ואמר שהמקום שנעשה מפניית חצי המלבוש נקרא אויר קדמון ובספר הזוהר אוירא קדמאה, ונקרא גם כן ירשימו בפי חכמי הקבלה, שבאויר זה נשאר רושם הן מאור עצמות הא"ס שנשתלק, הן מאור הלבוש שנתצמצם ונתעלה. ובתוך האויר קדמון יש אדם קדמון. ובינות אלם, פרק א "טהירו עילאה בגי' שמי'... ונקרא אויר קדמון והוא נפש העולם". ובביאורים לס' אוצרות חיים לרמח"ל, סי' ג: "חלל נקרא מה שהושר ממנו הבלתי תכליות. והרשימו הנשאר הוא אויר פנוי, ואין חלל בלא רשימו, כדלקמן. אך בבחינת מה שנשתלק נקרא חלל, ובבחינה שנשאר נקרא רשימו, והיינו אויר קדמון, כאויר שבין עצם לעצם בעה"ז". ובלקוטי הגר"א סוף ספדצ"ג, לח: (מהד' שערי זוהר) ד"ה וכו"א "אוירא הוא בלא גבול". וברד"ל פד"ר א ד ס"ק טז "האויר הקדמון הכתר". ובלקוטי תורה לרש"י, שיר השירים, דף ב עמודה ד, ודף ג עמודה א: "אויר שהוא מקור האור וכו'". ובלשבו" הקדוש"ש, שער ה פרק א "הצמצום הוא כעין אויר ומקום פנוי אשר בתוכו נמצאו ונעשו כל העולמות כולם ולכן נקרא אויר קדמון". ע"ע במדור מונחי קבלה ונסתר, טהירו עילאה, ובהערה שם.
3. **מורה על יתרונות -** מתאים לדברי הרלב"ג יהושע א ז, ושם כג ב. (הערת הרב שלום הימן).

יקום - היצירה⁴ כולה בקישוריה [ע"א ד ט עא].

יראה - המוסריות במעשה וברגש, המאגדת את כל הפרטים אל הכלל והכלל אליהם [ע"א ב 288].

הטבת המעשים בהנהגה [עפ"י מ"ר 395].

יראת ד'° - "ראשית⁵ דעת", כלל כל דרך-ד', המתאים עם יושר⁶ השכל והמוסר⁷ הטוב [עפ"י א"ת ט ה (פנק' א רנג)].

האמונה בהשפעתה המעשית, התוכן האצילי⁸, המקודש, האלהי⁹, של האומה (והאדם) [עפ"י א"א 81, 90, 95, 138 א"ש טו יא].

יראת ד' מטרתה - לתקן כל דרכיו על דרך התיקון היותר שלם ויותר נאה [ע"א א ב ס].

שמירת העמדה על יסוד הטוב¹⁰ וישר¹¹ [עפ"י א"ת ב 78].

ע"ע יראת שמים. ע"ע "יראת שמים בגלוי". ע' במדור פסוקים ובטווי חז"ל, והאלהים עשה שיראו מלפניו.

יראה חיצונית - יראה-תתאה¹² לבדה מצד עונשי עוה"ז או עונשי עוה"ב [אג' ב קפז].

ע"ע יראה פסולה. ע' במדור מדרגות והערכות אישיותיות, בעלי יראה חיצונית.

"יראה עליונה"¹³ - יראה הבאה מתוך ההופעה¹⁴ של הגדולה-האלהית¹⁵, המתרוממת ממעל לכל הערכים ולכל ההשערות¹⁶, לכל המדות ולכל האפשרויות ועם כל זה היא שייכת לנו, ואנו אחוזים קשורים ודבוקים בה, בכל עומק הויתנו, מתוך השאיפה הבלתי-יפוסקת להקלט בהדרת¹⁷ הקודש¹⁸ הנוראה, המתעלה מכל מדה וקצב, מכל ערכי זמנים ומקומות [עפ"י ע"ר א קפה].

◊ **מקור יראת ד'** - השערת¹⁹ הגודל והשיגוב המוחלט >שהאדם נהנה מזה בעונג אסתתי נורא, שהוא דומה להנאה של טעם חריף מוטעם מאד, המאמץ את הלב ומעורר את הכח <[קבצ' א קצ].

◊ **מקור יראת ד'** הוא מצטייר בעומק הנשמה מפני ההרכבה הנפלאה של שני ההפכים אשר בההשגה האלהית: העדר הידיעה המוחלטת במהות האלהות, וודאות הידיעה במציאותה השלמה. והתמזגות נפלאה של שני ערכים אדירים הפכיים מאיימת היא מאד [מ"ה יראה ב (א"ק ד תלא)].

◊ **מקור היראה** - המחשבות המקודשות, בציר²⁰ האמתות האלהית, (שמתוכם) מתפתח מרום רוממות והערצה אינ-סופית [ע"ר א ריד].

יראה עליונה - יראה הבאה מתוך הכרת הכבוד והשלמות האלהית²¹, הממלאה אותנו הוד נורא, שתוכה רצוף אהבה²², העומדת למעלה מכל ציור²³ אהבה ורגש, רק במרום השכל²⁴ וההכרה העליונה בעז²⁵ טהרת²⁶ גבורתה [עפ"י ע"ר א מד, צג].

אמתת הבושה במקורה, בתעודתה התמימה. והבושה הזאת היא הבגרות העולמית, הכוללת את כל הבריות כולם, בהיותם מכירים את

ע' במדור גוף האדם אבריו ותנועותיו, יד ימין. ושם, יד שמאל. ושם, הצד הימני שבאדם. ושם, הצד השמאלי שבאדם. ע' במדור תיאורים האלהיים, ימין. ע' במדור תורה, "מיימין בתורה". ושם, "ימינה של תורה".

ימין - מימין - יותר מתגלה ברב עצמה [עפ"י ר"מ ג].

פונה אל הימין - להרבות עצמת חיים חיוביים²⁷ ועדונים מסומנים [עפ"י ר"מ סז].

להימין - לצד הזיכור והעילוי [קבצ' ב עו (פנק' ד קעט)].

ההויה בתחתית ימינה - תחתית הצד היותר בהיר שבהשגות היותר קטנות וקרובות [ר"מ קנב].

ע"ע שמאל, להשמאל.

ימין ושמאל - הקודש²⁸ והחול²⁹ [עפ"י מ"ר 45].

ימין ושמאל - רחמים³⁰ ודין³¹ [פנק' ג קפו].

ימין - הליכה מימין לשמאל - הכח השואב ממעינות הקודש³² ומשקה את מטעי החול³³. הנטיה משפעת הקודש אל התבונה הקצובה, המאירה באדם, ברוחו ושכלו, בציריו ובכח יצירתו. כשמסבירים עמקי הקודש בדעת השכל, בראית התבונה האנושית. >מדתו של אהליאב <[א"ק א סט].

ע"ע שמאל, הליכה משמאל לימין.

יסוד - יסוד העולם - השלום³⁴ החברתי, ועוצם הטוב להשלמת הנשמות בחיי עולם [א"א 65].

יסוד הכללי - היסוד הכללי - ע"ע כללי.

יפעה - יפי הופעה³⁵ [רצ"ה א"ש יב הערה 24].

יצירה - היצירה - ההתהוות³⁶ העולמית³⁷ [א"ק ב תקלב].

ההויה בכללותה [ע"ר א רכא].

יצירה - (כדוגמא של מעלה) - פעולה בציר³⁸ על כל היקום [עפ"י א"ק ג סח].

יצירה - הנתקת האדם מהעולם העכור, שכחות החיים החומריים כולם כל כך מושרשים בו, אל עולם האצילות והטוהר, ששם הנשמה האנושית היא אזרחית ופועלת בחופש כחותיה [א"ק א קצה].

הסתכלות בבהירות הציורים³⁹ של רוממות⁴⁰ מוסרית⁴¹, ששם מעורבים הם יחד תאורי המוסר, המדע, וההשקפות העדינות שבמרומי הקודש⁴² [עפ"י א"ש יג י].

יצירה - כוח אלקי, המחבר ומקשר בין חלקים שונים הקיימים במציאות והופכם לגוף אחד [ק"ת עז].

ר' בריאה. ר' עשיה.

יצירה - עולם היצירה - ע' במדור מונחי קבלה ונסתר.

4. **יראה עילאה יראה תתאה** - זוהר ח"א יא: יב. ת"ז ת"י ל, (מהדורת וילנא דף פא:). עפ"י ע"ר א מג שני צדדים יש לה ליראת-ד' **היראה התחתונה והיראה העליונה**. **התחתונה** היא מתיראת שלא לרדת מטה מטה, ומתוך כך היא מתאמצת בעליותיה התדירות, וה**עליונה** היא מתיראת שלא תהרוס אל על יותר מהחוג המתאים לה, שלא תאבד בזה את המנוחה המבססת כל טוב.

יסוד התפארת⁶, מקור הכבוד וההודו⁷, וכל נקודת חייהם (תהייה) נערכים (ות) על פיו [עפ"י ר"מ קמ].

יראה עילאה - התכונה הפנימית⁸ המקננת בסתר נשמתם של בני־אדם, שהיא העצמיות⁹ היותר טבעית של נשמת כל־חי [עפ"י ע"ר ב נז].

נקודת יראת אלהים - הסגולה¹⁰ הפנימית של החיים החובקת ביוקר מהותה את כל המציאות הגדולה [קובץ ה רט].

(היראה) שלא יעלה בעבודתו בקודש יותר ממדרגתו [מא"ה ג 99].

ע"ע יראת שמים. ע"ע יראת הכבוד והרוממות. ע"ע "יראה תתאה". ע"ע יראת ד'. ע' בנספחות, מדור מחקרים, אהבה ויראה. ע' במדור מונחי קבלה ונסתר, אתרא דיראה עילאה. ע' במדור שמות כינויים ותארים אלהיים, "נורא".

יראה פסולה - יראה־חיצונית ומשפלת רוח ונשמה [אג' א ריד].

יראת־שמים¹¹ בתכונה זאת שכלא השפעתה על החיים היו החיים יותר נוסים לפעול טוב¹², ולהוציא אל הפועל דברים מועילים לפרט ולכלל, ועל פי השפעתה מתמעט כח הפועל ההוא [א"ק ג, ראש דבר כז].

יראה רעה - פחדנות [קבצ' ב קסו].

יראת־ד' כפי שהיא מתיצבת לתאים, סמל של הבהלה, הגורמת רפיון ויאוש וחסרון אונים¹³ [עפ"י פנק' א עא].

ע' במדור מדרגות והערכות אישיותיות, בעלי יראה חיצונית.

"יראה תתאה"¹⁴ - שירא תמיד שלא יקלקל מעשיו בעבודת הקודש [מא"ה ג 99].

ע"ע יראת ד'.

"יראה תתאה"¹⁵ - הנתוקה ממקורה שהוא היראה־העילאה¹⁶ - המצב הריקן של הציור¹⁷ האפל המלא תהו¹⁸ ובהו¹⁹ שמתהווה ברעיון כשחושבים על־דבר האלהים²⁰ בלא השכלה ובלא תורה²¹, שבו המהות האלהית כלולה רק בתור כח תקיף שאין להמלט ממנו והכרח הוא להשתעבד אליו [עפ"י א' קכו].

ע"ע יראת העונש. ע"ע יראת אלהי האמורי. ע"ע יראה חיצונית. ע"ע יראה רעה.

יראה - **זעזוע היראה** - דכאות²², שנוטה לעצבון, לבוש ערפלי המלביש את היראה מצד החסרון של ההגבלה שלנו [עפ"י קבצ' א רכד].

היראה שמשגיג האדם ומרגיש ממנה הרגש מדאיב ועצב [פניני ראהי 432].

יראה - **מורא היראה** - יראת־הכבוד־והרוממות²³ שמטלת על האדם הרגש עז והדר²⁴ נועם [פניני ראהי 432].

יראת אלהי האמורי - "לא תיראו את אלהי האמורי"²⁵ - יראת־העונש²⁶ כשהיא אינה משמשת לתפקידה >שהוא, לעורר את המהות העצמית של האידיאליות העליונה, שביסוד יראת־הכבוד־והרוממות²⁷. הזיקוק האידיאלי שהוא מעורר את כח האהבה²⁸ העדינה, ויראת־ההודו²⁹ המפוארה³⁰, כשהזיקוק האידיאליים נכבים, שאז כל עצמה של יראה זו אינה כ"א מפלצת, ועליה נאמר "לא תיראו את אלהי האמורי", וי ליה למאן דדחיל מרצועה

5. **יראת־ד' מתיצבת לתאים, סמל של הבהלה, הגורמת רפיון ויאוש וחסרון אונים** - ע"ע ש"ק, קובץ ב קכו. קובץ א תרכח. ע"ע "יראה תתאה", הנתוקה ממקורה שהוא היראה־העילאה.

6. **יראה תתאה הנתוקה ממקורה שהוא היראה־העילאה** - **המצב הריקן וכו', מהשכלה ותורה שבו המהות האלהית כלולה בתור כח תקיף שאין להמלט ממנו וכו'** - ע"ע א' מט, ע"ה קמו, קנ, ע"ט מו ד"ה כשההשכלה, א"ה 919 ד"ה התפילה כשהיא מתגשמת, מ"ה, כבוד א, ב, ג. א"ק ד תז, תיזכט. פנ' לו, לט, סא, ע. אג' א מב. פנק' ד תנ: "יראת העונש הקטנה והפחותה, שלעמוד תחת השפעתה לבד אין רשות כ"א לקטני דעה, לעמי הארץ וגסי המוסר והשכל". ע"ע זוהר בראשית יא: "ת"ז ת' ל (מהדורת וילנא דף פא:), ושם סוף ת' לו (מהדורת וילנא דף פו:). רש"י סוטה כב: ד"ה פרוש מיראה - "של עונשין". רמב"ם, תשובה, פ"י, א, ה. סמ"ג מ"ג ג. ובספר הישר, עמ' יט (הוצאת אשכול) "ידע כי עבודת הבורא ית' מיראה איננה עבודת החסידים אלא עבודת הרשעים או אומות העולם". בספר חסידים (מהד' רר"מ) ס' קסד בסופו "ואם מפחד עושים זכויות ומיראתו, שהם יראים מפורעניות בעוה"ז: שלא ימית אותם ואת בניהם, או שלא ילקו ביסורים, או שלא ידלדלו, או שלא יביא עליהם את התוכחות ואת האלות, ויראים מן הגיהנם, או שלא ייטיב להם בגן עדן, או בעוה"ז או בעוה"ב, ולכן יראים מן הדין, אין להחזיק טובה להם בשביל מה שעושים" וכו'. ובמקור חסד ציין שם מדרש תדשא פ"ב, ורוקח שרש היראה ואו"ז א"ב ס' מ"ד. ע"ע בתומר דבורה פרק תשיעי "היראה מסוכנת מאד ליפגם ולהכנס בה החיצונים. שהרי אם הוא ירא מן היסורים או מן המיתה או מגיהנם הרי זו יראת החיצונים". וע' י מאמרות לרמ"ע, קה"ק ח"א כד כה. ובשומר אמונים הקדמון, ויכוח ראשון, ס' לג: "כפי ובשפתיו כבדוני, ולבו רחק ממני, ותהי יראתם אותי מצות אנשים מלומדה". והלא אם יאמר אדם כל היום, אני מאמין שהשי"ת אחד, מה מועיל לו, אם אינו מצייר בלבו איך הוא אחזותו, כי האמונה אינה האמירה בפה, כי אם היתאמת הדבר במחשבת הלב והצטיירו בשכל". ושם, ס' לו: "כי הפשטנים שאינם יודעים גודל רוממות אלהותו, והבדלו משאר הנמצאים, אינם יכולים להשיג כי אם יראת העונש שהיא יראה גרועה". ובשו"ת מהר"ל ס' קנט: "עובד מיראת עונש אינו בכלל צדיק". ובאדיר במרום ח"ב, מאמר יחוד היראה "והנה אי אפשר להגיע לזה אלא בכח היראה האמיתית - יראת ה' שהיא לחיים כנ"ל. שאם לא כן, שאפילו הוא ירא יראת העונש, הנה אין מעשיו אלא להינצל מן הרע, אך לא לתקן המציאות כולו, שהוא עיקר הכוונה... אלא שאם הוא יראה רעה אינו פועל אלא דרך המדות להביא השכר ולהרחיק העונש". ע"ע אגרות פתחי חכמה ודעת ס' מ, (שערי רמח"ל עמ' שצד-שצה). ע"ע ליקוטי מוהר"ן תנינא ס' כב, ובהיכל הברכה, שמות דף רעב: "יראה של עצבות, שהירא מעונש הכאה לחייבא בלא שום יראה ממלך עליון הרי הוא ירא מהקליפות והוא כעובד ע"ז, ואין הבחינה זאת יכולה לצאת מהקליפות לגמרי עד זמן התחייה". וכן שם דף סב. וע' מלבי"ם מלאכי ג טז, יח. איוב כב, פתיחה למענה הארבעה עשר מענה אליפז.

7. שופטים ו י.

מחוקנו. יראת-רוממותו מצד הנשגב מהשגתנו ויכולתנו [עפ"י ע"א א 79 (ע"ר ב כג)].

היראה הנולדת לאדם מצד שכלו בחקרו בפרטות פלאי ד' ית', מדרגה גדולה הרבה יותר מאד (מיראת-ד' הטבעית) שממנה תולד הבושת מהשי"ת והדרגה גאונו⁹ [עפ"י פנק' ה סד].

הנשמה השרויה בתוכיותה של היראה המוגשמת והגלומה, יראת-העונש¹⁰ וההפחדה הרגילה, הנשמה המתגלה לפי בהירות השגתו של אדם ולפי קדושת מעשיו ורוחו, עטרת כל אידיאלי הרוח, הוד הכבוד, ויראת הרוממות, מעוז האהבה, ומקור נחלי כל השאיפות האידיאליות, כבירות החשק, המתרוממים עדי-עד¹¹ ברום עולמים [עפ"י קובץ ה סה].

יסוד היראה - מה שמתיראים להפסיק את הדבקות-האלהית¹², המלאה אורות-עליונים¹³ וחיים עד העולם, ותוספות הארה בכל העולמים. ונחת רוח, ועונג-עליון¹⁴, ביסוד חיי החיים. ומיד בהפסק החשק, ונטיית התאוה הבהמית, הכל מסתתר, והאורה מטשטשת, ומרגשים מיד מיעוט השגה, וכחות רגש, הסרת רוח השמחה¹⁵ העליונה, פחדות של שפלות. וזה נוהג בכל נטיה לצד החומריות, ותמהון לבב, גם כשהיא של רשות, וק"ו בעניני איסור, שאין שיעור לנפילה והריסה לחשכת המאורות, וסיתומי צינורות החיים, התמעטות השפעים והענינוגים [א"ק ד תלג].

ההכרה השלילית שהיא יסוד האמת, המונחת על יסוד הערך האמיתי שיש לכל חמדה מעשית ועיונית בעומק ורום המדע האלהי והגבורה האמיתית של איך-סוף¹⁶ [ע"א ג ב קנט].

הרגש¹⁷ הטהור¹⁸ ההולך למשרים¹⁹, רגש הלב הפנימי²⁰, השמיעה הפנימית להבין את הערך של השכל²¹ הטהור אל הרגש הקדוש החי בלב האדם ההולך למשרים בדרכי-ד' וטובו²² [עפ"י שם שם קסט].

ע"ע יראת שמים. ע"ע אהבת ד'.

"יראת ד' היא אוצר"²³ - יראה הבאה מכח ההכרה שהטוב והאמת הוא שוכן עדי-עד²⁴ עם מקור האמת והטוב, ואמיתת ערכו של כל נשגב איננו נערך כלל כ"א לפי הדעה-האלהית²⁵, שרק ביראה-טהורה²⁶ אפשר להגיש לקצה ציורה של כל אלה הקנינים הגדולים, שיהיו לעד מתקיימים ועומדים בערכם הראוי להם ומשפיעים בכחם הגדול את כל הטוב שהם צריכים להשפיע לטובת הכלל והפרט עדי עד [ע"א ג ב קנט].

הרגש הטוב והנעים של כניעת הלב, של תמימות הרוח ושחות הנפש, שהוא מעטר את האדם כשימצא בו כפי אותה המדה שנדרשת לו לעומת שארי רגשותיו ותכונותיו, "כקב חומטין בכור של חיטים שבעליה" [עפ"י ע"ה קמד].

בישא²⁷, בהיותה נטולה מיסוד עץ-החיים²⁸, של תפארת²⁹ הצחצחות³⁰, המוסריות-העליונה³¹ בהוד³² קדשה [עפ"י קובץ ד כג].

ע"ע "יראה תתאה", הנתוקה ממקורה שהוא היראה-העילאה.

יראת אלהים האמיתית - יראת הדעת, החכמה והתבונה, הנאחזת במושגים של כבוד ורוממות נפש [פנק' ג דש].

יראת אלהים - אומץ הנפש של שכלול הרצון, בתגבורת עוזו [עפ"י מ"ר 100 (א"א 91)].

יראה - גבורה³³ [קבצ' ב קסו].

ע' במדור מונחי קבלה ונסתר, גבורות הגבורה. ע' במדור מדתם ועניינם הרוחני של אישי התנ"ך, יצחק, מדתו של יצחק.

יראת ד' טבעית - אשר אם יאמר לכל אדם, אפילו יהיה ערל לב, השי"ת ברא השמים והארץ וכל צבאם והוא משגיח³⁴ על כל הברואים הרבים עד אין קץ וחקר והוא מעניש לעוברי מצותיו, בודאי יתנוצץ בלבו יראת ד', לכה"פ במדה כזאת שעל ידה יעשה המצות המוטלות עליו [עפ"י פנק' ה סד].

ע"ע יראת העונש. ע' בנספחות, מדור מחקרים, יראת הרוממות והמעלה, יראת הטבע, יראת העונש.

יראת ד' - יראה מד' - ההשקפה הקדושה³⁵ שאין לשום בריה לחשוב שיש בה השלמות המוחלטה, שהיא אינה מצויה כי אם אצל מקור-חיי-כל-החיים³⁶ כולם, בורא כל העולמים³⁷ ב"ה [ע"ר ב סדיה].

יראה - היראה באה ע"י הערכת ציור³⁸ החסרון שבברואים לעומת המעלה המוחלטת של שלימות השם-ייתברך³⁹ [עפ"י ע"א ג ב קנא].

יראת ד' - יראה הבאה מתוך ההכרה הבהירה של הזיקה הגדולה, שהמסובב זקוק אל סבתו⁴⁰, ומזה שכל ההויה כולה זקוקה היא לעילת כל העילות וסבת כל הסבות ברוך הוא [עפ"י ע"ר ב סג].

יראה הבאה מכח ההכרה שהטוב והאמת הוא שוכן עדי-עד⁴¹ עם מקור האמת והטוב, ואמיתת ערכו של כל נשגב איננו נערך כלל כ"א לפי הדעה-האלהית⁴², שרק ביראה-טהורה⁴³ אפשר להגיש לקצה ציורה [ע"א ג ב קנט].

פנית התמצית של כל הציורים⁴⁴ הפרטיים לרבבותיהם וכל הרחבתם אל המושג האמיתי⁴⁵ הכללי, שהוא חובק את כל המציאות החמרית⁴⁶ והרוחנית⁴⁷ [עפ"י שם שם קסו].

הראשית והאחרית של תמצית כל המחשבות והנטיות של האדם ושל כל העולמים [קובץ ד קכו].

יראת ד' האמיתית - יראת-הרוממות⁴⁸ [אג' א עה].

יראת ד' - יראה הבאה מצד ההתבוננות בגודל הדרכים⁴⁹ העליונים, שאין ערך ומבוא לאדם ללכת בהם, מצד רום⁵⁰ שלמותם הרחוקה

8. וי ליה למאן דדחיל מרצועה בישא - עפ"י ת"ז יב. אמנם שם: "בראשית, יר"א שבת", אזהרה דיליה דלא לחללא ברתא דמלכא בט"ל מלאכות, דאינון ארבעים מלאכות חסר א', לקבל ארבעים מלקיות חסר חד, רצועה לאלקאה איהי שפחה בישא, שעטנז, כלילא משור וחמור, דאמר יעקב ויהי לי שור וחמור, על כל דבר פשע על שור על חמור, דאין מלקין בשבת, דלא שלטא שפחה בישא על עלמא, ווי ליה למאן דאשליט לה על עלמא".

9. ישעיה לג ו.

מכובד למעלה בהרגשתה היותר פנימית⁹, המגדל אותה, מעשירה ומרהיבה בגאון פנימי [עפ"י ע"ה קמז].

יראת רוממות - יראה של כבוד¹⁰, של הדור¹¹ מוסרי¹² ושכלי, של שלמות אין קץ [אג' א מז].

דעת-ד"ר יעקב¹³ [ע"א ג ב קסז].

השגת עצם רוממות כבודו ב"ה, ע"י האוהב¹⁴ האמיתי¹⁵, והראיה שההוד והיראה ראויים רק לו לבדו [עפ"י מא"ה א קפג].

היראה הבאה מהכרת ערך מה שהוא למעלה ומרומם >זהו הגרעין שממנו צומח יסוד יראת-שמים¹⁶ בנפש< [ע"א ד ו סח].

יראת-ד"ר¹⁷ בציור שמרומם ומחיה את כל הכוחות הנפשיים [עפ"י פנק' א עא"ב].

יראה רוממה - היראה הצורתית¹⁸, האידיאלית, הבאה ומופיעה¹⁹ על הנשמה המסתכלת, מאותה ההברקה המזרחת²⁰ בהשגת השלמות האלהית הכוללת כל, המנצחת את כל ההפכים, שהם כולם מתכללים בצורה עליונה של תפארת²¹ מלאה וקדושה²² [עפ"י קובץ ז קיח].

◊ **יראת הרוממות והמעלה** - היראה השלמה, המחוברת מהאבה²³ והכבוד²⁴ בהתקבצותם יחד בנפש עד שיהיו לרגש אחד [עפ"י ע"א ג ב לב].

ע"ע יראת ד'. ע"ע יראה עליונה.

יראת העונש - פחד הדין ואימת המשפט בענינים הגשמיים דבני חיי ומזוני [עפ"י מא"ה א פט].

◊ המדה השפלה שבצורת המוסר הרוחני >שהיא גם כן המדה העליונה - כשהיא אידיאלית (ובאה ליראת-החטא)²⁵< [עפ"י א"ק ד חכד].

יראת העונש וההפחדה הרגילה²⁶ - היראה המוגשמת והגלומה, שהיא קרקע המשכן של האמונה המתפשטת לתקון העולם [קובץ ה סה].

תעודתה של יראת העונש²⁷ - היא רק תעודת הצתת-אליה²⁸, לעורר את המהות העצמית של האידיאליות העליונה, שביסוד יראת-הכבוד-והרוממות. לעורר את האידיאלים הגנוזים של הקודש והטוב, או ללבותם יותר כשהם עמומים [קובץ ד כג].

ע"ע יראת ד' טבעית. ע"ע יראה תתאה הנתוקה ממקורה שהיא היראה-העילאה. ע"ע מוסר נמוך. ע"ע יראת אלהי האמורי. ע"ע

ע' במדור פסוקים ובטוויי חז"ל, והיה אמונת עתיך חוסן ישועות חכמת ודעת יראת ד' היא אוצרו.

יראת ד' - ביראת ד' - בדרכי חכמה ושכל [ע"א ג ב קסח].

יראת ד' - כלל כל יושר²⁹ והמוסר³⁰ הטוב³¹ [עפ"י פנק' א רנג].

"יראת ד' טהורה"³² - יראת-ד"ר³³ המובנת לאמיתתה [ע"א ב ט כג 258].

העליה וההעמקה הרוחנית בזיקוק האלהי של האדם בעומק מילואו, שהוא היסוד שכל המעשים נסמכים אליו ויוצאים ממקורו [קובץ ה רכה].

ראשית כל חכמה, גברת כל החכמות, ומקור חכמת החיים [פנק' ג שיז (קבצ' ג כב)].

ודאיות האמונה באשר בחר-בנוי-מכל-העמים³⁴ ונתן לנו את תורתו [ל"י א (מהדורת בית אל תשע"א) שיט].

◊ **היראה הטהורה** נובעת מהשגת הסוד³⁵, עצמותה (של המחשבה)³⁶ שהיא הכרת האמת³⁷, הכרת השלמות המוחלטת של האלהות³⁸, השגת התהילה³⁹ האלהית בשיקוף פנימי [ע"א ד ח לה].

יראת אלהים טהורה - אמונת⁴⁰ אלהים אמיצה, השתולה דוקא בתוך הכנסיה-הישראלית⁴¹ [מ"ר 3].

ע' במדור שמות כינויים ותארים אלהיים, טהור, שם טהור.

יראת הגודל - איום שמימי עליון⁴², המעמיק עד למעמקי שרשי הנשמה⁴³, המרככת את התכונה הקשה של הגסות⁴⁴ החמרית⁴⁵, ומכשרת את החיים לספוג אל תוכם את הנועם⁴⁶ העדין של אור-הקודש⁴⁷ בכל מלא הודו כפי מדת הנפש ואפשרות קבולה [ע"ר א יד].

ע"ע אהבה אלהית.

יראת הכבוד והרוממות - היראה המתמלאת לפי אותו הגודל של שיקוף האידיאלים⁴⁸ המוסריים⁴⁹ והשכליים הגנוזים, שההוגה במ מתחש אליהם בכל הוד⁵⁰, כבוד וגדולה⁵¹, ועל ידם מתעלה ומתעדן אותו הרגש הפנימי של אור האמת⁵², של ברק העצם⁵³, מקור המקורות עדיע⁵⁴ [ע"ה קנה].

יראת הכבוד וההוד - יחושה השכלי והמגמתי⁵⁵ של הנפש למה שהוא

10. תהילים יט י.

11. **היראה המוגשמת וכו', שהיא קרקע המשכן של האמונה המתפשטת** - ע"ע פנק' ג קא-קפג, ושם: "בכל מדרגות השלמים, יראת העונש אינה סרה לגמרי להיות מועילה כל זמן ששוכן בגוף החמרי". ובע"ר א קצה: "היראה מוכרחת היא להיות מתחלת, בראשית גידולה, מציור של רטט, הממלא פחד, שתכונתו היא תכן מר המקושר עם צער וכאב נפשי. אמנם זהו רק ראשית הצמח של היראה מצד התכונה החמרית של האדם, הפועלת את רשומה על הנפש". באגרות פתחי חכמה ודעת, לרמח"ל, סי' מ (שערי רמח"ל שצד-שצה): "יראת העונש סוף סוף אינו רע. ועוד שאפילו יהיה רע, הוא רק אם שעובדים להקב"ה רק בעבור זאת. אבל לעבוד לעשות נחת רוח ליוצרו, ואח"כ להיות מפחדים מן העונש - אדרבה זה טוב, ועל זה נאמר "אשרי אדם מפחד תמיד".

12. **הצתת אליה** - ע' יומא כד: וברש"י שם מה. ד"ה אליה - קיסמים דקים. **לעורר את האידיאלים הגנוזים של הקודש והטוב** - ע' רש"י שם מה. ד"ה להצתת האליה - להצית בהן אור מערכה גדולה. **ללבותם יותר כשהם עמומים** - רש"י שם כד: ד"ה הצתת אליה - הצתת קיסמים דקים, אם הוצרך להצית על המזבח באחת מן המערכות, כגון שקרבה מערכה לכלות, שנשרפה כל המדורה.

והתיעוב מצער הוא צער רוחני אמיץ מאד. >ולפי גודל האור שבנשמה, ככה הכתם של החטא נראה, וככה הוא מונע את ההרמוניה⁹ היפה שלה עם ההויה, עם יפיה ותפארתה, עם כבודו וקדושתו, והיראה ממנו באה< [עפ"י א"ק ד תכד].

יראת שמים - הקשור הפנימי והכולל למעלה [א"ל כה].

יראת שמים - יראת (האדם) מצד ריחוק האור־האלהי¹⁰ ממנו, ובושת פניו וצערו [עפ"י מ"א או (ע"ר ב קכב)].

יראת־ד', היא יראת־רוממותו¹¹, מצד הנשגב מהשגתו ויכולתו, כענין "גבהי שמים מה תפעל" [עפ"י ע"א 80-79 (ע"ר ב קכג)].

◊ **כח יראת שמים** בא מצד־האמת העיונית, המשגת את גבורת החיובים מכח אור ההגבלה¹² והשליה [ע"א ג ב קעה].

יראת שמים - היראה המושפעת מהרגש¹³ הכללי המתמלא בלב מההשקפה הגדולה על פליאותיו של צור־העולמים¹⁴ ב"ה, "כי אראה שמיך מעשה אצבעותיך" [ע"א ג ב קסט].

מכון האמונה־האלהית¹⁵ העליונה [א"ק ג, ראש דבר כו (א"א 138)].

יראת ד' - תמצית הטהור¹⁶ של האמונה הפשוטה [שם כז].

מהותו, צורתו¹⁷ העצמית, של האדם [עפ"י ע"ר א קא].

◊ תוכן רוח יראת־שמים¹⁸ שבלב מכונה הוא ממניות שונות. המנה היסודית והעקרית היא חוש העמוק של האמונה־האלהית¹⁹ ברום טהרתה²⁰ [א"א 81].

◊ **מרכזה הפנימי של יראת שמים** - ההכרה האלהית [א"ק ג קנה].

ע"ע יראה עליונה. ע"ע יראת ד'.

יראת שמים - "מורא שמים"²¹ - מורא הדין²² ועונש הרשעים [ע"א ב ט יג].

"יראת שמים שבגלוי" - יראת שמים המבליטה את תכונתה על כל מפעלי חייו של האדם, בשמירת המצות. יראת שמים מלולית, תנועתית, מעשית [ע"ר א קא].

"יראת שמים שבסתר" - יראת שמים החדורה בכל מהותו הפנימית של האדם. יראת שמים אצילית, רעיונית, שכלית מופשטה [ע"ר א קא].

ירד - נעשה גס²³ ומגושם [ע"ר א קנו].

ירידה, תקלה - שקיעה של חמרייות²⁴ [שם יח].

ההשתקעות בתהום התהוה²⁵ והכליון, בתהום ההתפזרות והאבקיות [ר"מ יט].

ע"ע עלוי. ע' במדור פסוקים ובטוויי חז"ל, ירידת בור.

יש - **היש העליון**²⁶ - הרוחניות²⁷ והטהור²⁸ המעולה, אור־ד'²⁹ ממרומיו³⁰ [א"ק ג רפן].

מלח. ע' בנספחות, מדור מחקרים, אוהב לעומת ירא. ע"ע יראת שמים, "מורא שמים".

יראת הרוממות - ע"ע יראת הכבוד והרוממות.

יראת הרוממות והמעלה, יראת הטבע, יראת העונש - ע' בנספחות, מדור מחקרים.

יראת הרוממות - בהשגת הענינים האלהיים - להתירא מלהרוס בגנוי עולם ושלא להשען בהם על בינתו [פנק' א תקסד-ה (קבצ' א ס)].

יראת חטא - היראה להשמר מן הפחיתות שבנפש [עפ"י מ"א או (ע"ר ב קכב)].

הזהירות גם במצוה קלה ובריחה מן העבירה, מן הכיעור והדומה לו, מצד ההכרה של שלמות מצב הנפש בשמחת דעת־ד' הטהורה, והיראה, שכל חטא, כל רפיון ועצלות משקידה וזהירות, מאפיל את חלונות האורה, ועושה חיץ שלא תוכל הנפש לבא למצב דעת־אלהים³¹ בטהרתה³² [עפ"י פנק' א נב].

דאגה שלא יצא מתחת ידו דבר שהוא נגד כבודו ית' [מ"ר 275].

הפרישה מדבר רע, שתבוא (מאחת) משתי סיבות: הסיבה הטובה היא מתגבורת כח היושר³³ בנפש, הבא מכח קדושת התורה, עד שיהיה מכיר בתכלית ההכרה בגנותו של כל חטא ויטיירא ממנו מצד עצמו, חוץ מיראת־עונשו³⁴; ויש יראת חטא הבאה מצד רפיון הנפש, שאם היה אותו האיש אדם חזק ובריא לא היה בא למדה זו [ע"א ג ב קעד].

יראת חטא הטבעית - הסילוד מן החטא ותביעת התשובה הקבועה אם נזדמן חלילה לידו איזה דבר עברה³⁵ ועוון³⁶, >(שהוא) הטבע האנושי הבריא ביחס למוסר³⁷ הכללי, והטבע הישראלי המיוחד ביחס לכל חטא ועוון מצד התורה³⁸ והמצוה³⁹ מורשה קהלת יעקב< [א"ש ו ג].

יראה מעשית - **מקורה** - השכלת ההגבלה, גזרת החק והמשפט, ההולכים עפ"י תכונת הקצב העולמי, שעל ידם הכל מובל אל מגמתו⁴⁰ ותכליתו המיועדות. וההבנה הזאת הולכת היא ועולה ומסתכלת בכבוד יוצר בראשית בכל מלא עולמים⁴¹, ובבאה להכיר את תכונת חופש הרצון האישי של האדם, והאפשרות שיש לו להיות הולך ותועה במערכות המעשה, באופן מהרס ומכער את כל חקי התפארת⁴² וההוד⁴³ של כל מלא קצבת העולמים, מיד יראה מעשית באה ומתמשכת על האדם [ע"ר א יד].

היראה מכל חטא - **יסודה** - סילוק הדעת⁴⁴, שהחטא גורם בהכרח הרחקת האור־האלהי⁴⁵ מנשמת⁴⁶ האדם, ולפי זה מכל העולם לפי הערך, שהוא דבר מכאיב יותר מכל מיני ההשחתות שיכולות להימצא בעולם, >כי מניעת הטוב הגמור הוא הרע היותר נורא,⁴⁷ ו"טוב חסדך מחיים"< [קבצ' א רטז].

המדה העליונה שבצורת המוסר⁴⁸ הרוחני, הבאה כאשר מכיר האדם את החטא לכיעור, והכיעור למתועב להנפש, ומתועב אל ההויה.

13. **מניעת הטוב הגמור הוא הרע היותר נורא** - באג' א קסו "י"ל ד"אסונים" כולל ג"כ האסון היותר גדול של הריחוק מקרבת ד' ב"ה שהוא הטוב האמיתי, א"כ הוי ככלל יראת אמת הבאה מאהבה".

14. אבות א ג.

כדי שידעו לכלכל דבר במשפט, נגד המון העוקרים אשר סבנו כדבורים [אג' א רפז].

ערכה המיוחדת המרכזי האמיתי - [גם מצד מרכזיות המקום: עיקו"ת, המוכרחת בדבריה מירושלים, והיא הראשונה והיחידה בה לחנוך וגידול שטחי של צעירים מובחרים תופשי התורה], גם מצד הכוון הפנימי הרוחני של רכוז דרך הלמוד ההלכתי המקורי, היסודי של בירורי עניני התורה ממקורות תושבע"פ הראשונים, כדרך רבותינו הקדמונים ודרך הגר"א ז"ל, ושמוש בתורת גדולי האחרונים, וגם הברקת הפלפול וחדושו על יסודה של דרך זו ובתור תבלין לה. ושל הקפת כל צדדי התורה ומקצועותיה, בהלכה ואגדה, לכל גוניהן ודרגותיהן, בקביעות שעורים עיוניים בחכמת רוח היהדות הפנימית, וקביעות למודים בתושב"כ בהדרכה להסתכלות ובירור וקליטת עניניה מצד פנים, וקביעות הדרכה לשימת לב ועיון וקליטה של מדרשי חז"ל וספרי הדעות והאמונות לחכמי ישראל המובהקים, מספרי המוסר לכוזרי, שמונה פרקים, מהר"ל ומחקר אלהי ועיון, וחסידיות וקבלה. ועם שימת הלב לבירור ועיון של דרכי המדות בתושבע"פ על יסוד מדרשי ההלכה, ומתוך כך של הקפת והכללת כל זרמי וגוני היהדות כולה, בעבר ובהווה, בעיון ובחיים; וקשור מרכזיות המקום ומרכזיות הכוון הרוחני הזה עם מרכזיות הזמן של תקופת התחיה והבנין והגאולה, והריסת מרכזי היהדות והתורה בגולה המחייבת והמבססת את קביעות מרכז התורה במקומה האמיתי, את רכוז הכוחות התורניים הצעירים וגדולם במקומם האמיתי, את רכוז כל אותה הקפה וההכללה הרוחנית המכוונת לעמידה על טבעיותה האלהית השלמותית האחדותית של היהדות, בהדרכה והשפעה של סגולת קדושת האומה והארץ וקביעות לשון הקודש; גם מצד מרכזיות האישיות של כקאמו"ר הגאון שליט"א, ומתוך כך העוזרים על ידו בעבודה"ק. גם מצד מרכזיות החומר האנושי המובחר והמוצלח של בני הישיבה הנוהרים ומתלקטים מכל הישיבות הגדולות בגולה ובארץ [צ"צ ח"ב אגרת מה' אדר ב תרפ"ט].

ישראל - העם היחיד בין העמים אשר תחת כל השמים, החי במילואו חיים רעננים, הדבק° בכל עומק נשמתו° באלהים-חיים°, בתביעה טבעית עמוקה מתהום הויתו. וכשרון חיים זה, שהוא כח החיים המתמיד יותר הוא ההולך עמו בדרך הנוראה של גלויותיו השונות, הנוראות, הוא הנותן לו כח לישא ולסבול, ולצאת בדימוס, בנזר נצחון מכל אשר מררוהו ורובו [עפ"י א"א 83 (מ"ר 74)].

העם האחד שהאידיאה שלו היא להחיות בקרבו את היסוד המוסרי°, לא רק בצדו המעשי לבדו, כי-אם גם בצדו האידיאלי°, שהוא מטרה בפני עצמה בתור התכנית העליונה° של החיים. והצד האידיאלי לא יושלם לעולם בעז° גבורתו, עד שרק הוא יהיה הכח המניע את הגלגל הקולטורי לכל צדדיו המרובים, כי אם כשיהיה נובע ממקורו האמיתי, מאותו המקור שכל הטוב של המציאות נובע ממנו, הטוב האידיאלי האלהי, והוא סובל גורל נורא בחפץ פנימי לעמוד בחיים מיוחדים, כדי שעל ידו ייתגדל ויתקדש שמה רבא בעלמא די ברא כרעותיה" [ע"ה קלה].

עם עולם, גוי איתן° של שורש המחשבה האידיאלית האלהית ביצירת כל מוסדי הבריה"ה [ע"ר א יד].

היש המוחלט - אור הקודש°, החכמה°, מקום° השאיבה המקורית, מקור-החיים° [עפ"י שם ב רפדיה].

◊ **היש האמיתי** - מכונו הוא מקור-החיים° [עפ"י ע"ר ב נז].
לשד היש - הופעת העצמיות°, מעמק ההויה משרש פנימיותה, המקור שמשם ההתהוות הנשמית, אושר הנשמות [א"ק ב תצה].
ע' במדור פסוקים ובטויי חז"ל, ש"י עולמות.

ישורון - השם המיוחד לישראל בהופעת קדושת אחדותם הכללית >בתחילת פרשת הברכה של משה איש האלהים יויהי בישורון מלך וגו' יחד שבט ישראל" <[רצ"ה ע"ר ב רכט].
ע"ע ישראל לעומת ישורון.

ישיבות - הישיבות - מכוונות התורה° אשר מעולם, מבצרי הנשמה אשר לישראל [מ"ר 306-307].

בתים גדולים שמגדילין בהן תורה, הרבצת התורה באופן במלא, להעמיד על ידן לפחות אחוזים הגונים של יהדות בריאה, רטובה מלשד החיים [פנק' א תקנז].

ישיבה - בית חרושת לגידול תלמידי-חכמים° [ש"י ת"ת 169].
בית-מדרש גבוה ללימוד תורה, אשר מטרתו לגדל גדולי רוח, גדולי תורה וקדושה° אנשי נשמה של כללי-ישראל° [ש"י ת"ת 162].

המגמה הראשית בכונניותן של הישיבות בישראל - תחיית התורה, המעמדת קדושתם של ישראל בכלל, ע"י גדולי תורה באמת, מיחידי-סגולה°, וע"י המון רב כפי האפשרי של בעלי-בתים תלמידי-חכמים° הגונים, <ולא רק להעמיד רבנים > [אג' א קפד].
להרבות כוחות רוחניים אדירים באומה [ש"י ת"ת 170].

ישיבות - תלמידי הישיבות - צבא-הקדש של השתולים בבית ד' הגדול, שמגדלים תורה° ותפילה°, וכל מלא דבקותנו בדברי אלהים-חיים° ומלך עולם, מגדילים ומאדרים למודה וקיומה וכל סגולות נצחה, הנושאים את דגלה, אחריותה ומעמסתה, וממשיכים מתוך כך את כל הצלחת בטחוננו הרוחני והחמרי, ההלכתי והמצותי, החברתי והמדיני [ל"י ב קסה (מהדורת בית אל שט)].

ישיבת מרכז הרב - (עניינה עפ"י השאיפה העומדת ביסודה) - הישיבה הגדולה המרכזית לישראל ולתורתו הקדושה בעיר בירתו הק', שתהיה, עם גדל ואדר תכנה הפנימי הרוחני, בתור מכוון יצירת רוח ישראל המקורית והתעוררות השפעתה ופעולתה, בארץ, בעם ובעולם, בעשר וגדל התורה וכל מקצועותיה ועמק חסידות וקדושה וכל השייך לה, עם קדושת התחיה הלאומית ואמצה הרענן ודעת-העולם-והחיים השלמה והבריאה, משוכללת במבחר כחותינו הרוחניים ובמיטב הסדרים והתכסיסים החדשים וביפי פאר הבנין כראוי לישיבה הישראלית הגדולה הבאה להמשיך ולחדש את עבודת רוח ישראל ועז חייו בקדש נחלתו [צ"צ קצח"ט].

ישיבה מרכזית לישוב החדש - ישיבה שלמה בצביונה, ממולאת בתורה במובן רחב, ומותמכת בתכסיסי החיים כפי הצורך, (ש)תכריע את כל הישוב כלפי זכות, ותכין יסוד לחיי ישראל אמיתיים על אדמת-הקודש°. מכוון שיתן ת"ח שיהיו מקובלים על הבריות, ושידעו פרק הגון בכל ענפי התורה, הסובבים את מערכות ההלכה והאגדה,

הדעה^ה הגדולה של הטהרה^ה העליונה של ההכרה הברורה בקדושת^ה אמונת^ה האחדות-האלהית^ה [שם טו].

יסוד חיי האומה^ה - הדעה-העליונה^ה של הכרה של האחדות^ה האלהית^ה וטהרתה^ה [א"ק ב ש].

היסוד האמיתי של תכונת האומה^ה - שאיפת הצדקה-העליונה^ה, צדקת ד' בעולם [א"ש יג א].

ישראל^ה - חיי ישראל האמיתיים - החטבתן של המצוות^ה בציור^ה וברעיון, בשירה^ה ובפועל [עפ"י א' יג].

ישראל^ה - מקור חיי ישראל^ה - אור שם-ד' [אג' ב ריא].

ישראל^ה - נטית האומה^ה - הנטיה של החיים האלהיים^ה כמו שהם [ש"ה, הקדמה, ח].

אור החיים הפנימיים של ישראל^ה, דוקא מצד קיבוצם, דוקא מצד נקודת הגובה של המרכזיות שבהם^ה - אור-אלהים^ה, אור החיים היותר יפים, היותר טהורים, היותר מאירים [ע"א ד ו מ].

ישראל^ה - אור ישראל^ה - אור עליון של בהירות תהלת^ה שם-ד'^ה, של עם זו יצר לו אל לספר-תהלתו^ה, הידיעה המנוחלת מברכת-אברהם^ה, הברוך לאל עליון קונה שמים וארץ, ל"עם לבדד ישכון ובגוים לא יתחשב" [א' כב].

אור העולם, העדין והנערץ [קובץ ה ח].

האור הישראלי^ה - רוח-ה' השורה על כלל ישראל ותפארתם^ה הכללית. אור-ה' באמת [ע"א א ד לג].

ישראל^ה - שורש נשמת האומה^ה - ההתעלות לצד החפץ האלהי, >שהוא עילוי שאין שום גבול וסוף לרוממותו, כי התכונה האלהית לא תדע גבול וסוף לעילויה, להשלמתה והתפתחותה [עפ"י מ"ר 280].

ישראל^ה - נשמתו הפנימית של ישראל^ה - הצורה המזוקקת של האומה, חפץ ואמץ העליונות האלהית בעולם [קבצ' ג צד].

ישראל^ה - תעודת ישראל^ה - להאיר את עצמו ואת העולם, באור החכמה והדעת האמתית, אור ד' אלהי עולם [ע"א ב בכורים כט (מ"ר 183-4)].

העדות על גאות-ד' ע"י כנסת-ישראל^ה, המבררת במציאות את היסוד האלהי של הנהגת העמים הממלכות וממילא של כל המציאות כולה [פנק' ב רז].

מגמתם ותעודתם של ישראל^ה - ללמד סוד אחדות ד' בעולם, להודיע שהוא "עושה שלום ובורא רע". "הנה אנכי בראתי חרש נופח באש פחם ומוציא כלי למעשהו ואנכי בראתי משחית לחבל" [ע"א ג א כ].

ישראל^ה - ההשקפה הישראלית^ה - ההשקפה של קודש^ה על המציאות כולה [א' קסד].

ישראל^ה - שאיפת ישראל^ה - שאיפה ברוח האדם, הנשפעת מרוח העולם, העומדת להציל את הכל, מבלי להשאיר גם צרור, לחשוב מחשבות לכל ידח ממנו נדח, להציל את הגוף כמו הנשמה, את חיצוניות ההויה כמו פנימיותה, את הרע בעצמו כמו את הטוב, ולא עוד אלא להפך את הרע לטוב גמור, ולהעלות את העולם ומלואו בכל צדדיו ותכסיו, את העולם היחידי בכל ערכיו החומריים, ואת העולם החברותי בכל סדריו, להעמיד את הכל על בסיס הטוב. להסיר

"גוי גדול, אשר לו אלהים קרובים אליו"^ה, הנקודה האחת של האנושיות, שהטבעיות של התביעה האלהית נמצאה בה בעצם רענונות^ה ובהירותה. המדע והרגש האלהי נוגעים אליו בכל מציאותו לכל חייו, לא יוכל רגע להסיח מהם את דעתו, ואי אפשר לו למצוא אושר בנקודה אחת מהחיים מבלעדו [עפ"י מ"ר 11].

גוי-קדוש^ה, נושאי האמת האלהית העליונה, אשר נתגלתה פנים בפנים במעמד אשר לא היה כן לכל גוי [קובץ ה קמט].

גוי קדוש שומר אמונים, סגולה מכל העמים, זקן העמים ומורם, גואל התבל ומושהו מים השקר והרשעה [אג' ב שכה].

הופעת דבר-ד' באנושיות ובכל ההויה [ע"ר א צו].

העם הנפלא, המפליא את כל העולם כולו בהדרת שיבתו ובהוד קדושת אמתת תורת אלהים אשר בלבבו [ע"א ב ט רעד].

החיה השמימית, המתהלכת על הארץ, בתבנית גוי, ששמה **ישראל** [א"ק ד תכק].

תמצית האנושיות כולה ותמצית היש בכללותו, מאוסף בצורה מרכזית לרומם ולשגב הכל, שבשלמותו הצורית אוצרות האורה^ה הכוללים כל החמודות האישיות, החברותיות, ההיסטוריות והעולמיות [עפ"י ע"א ד ט נז].

האומה^ה הכוללת את הצביון של כללות הרוחניות^ה והקדושה של כלל האדם, "אתם קרויים אדם"^ה, עם ד' ועם קדוש, שכח חיים אדיר, איום ונפלא, אצור בקרבה מראש מקדם מתחילת מטעה [עפ"י ע"ר ב רסג]. עם שלם שהתקין עצמו בתחילה לשמע מפיה-הגבורה^ה "אנכני ו"לא יהיה לך", ונשא ברמה ובאומץ, בחרוף נפש ובעז, את הדגל של ד' אחד, "ואהבת את ד' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך", ההווה לעמוד אור לעצמו ולאנושות כולה, המביא את ברכת אחדות החיים והמציאות בעולם [עפ"י ל"ה 153].

האומה האחת שידיעת-האלהות^ה הטהורה^ה בעולם תלויה בגורלה [פני קסט].

עם קדוש, עם מפואר, עם עולמים, עם אור עולם חי ומאיר בלב, עם יסוד הרוממות והגודל, הזוהר האידיאלי, לכל האדם, עם יסוד עמים ולאומים, עם זיו העולם וכבודו, הן עם כלביא יקום וכארי יתנשא [עפ"י קובץ ו קמג].

ישראל^ה - פלא-החיים המיוחד של האדם בשלמות מטבעו הצבורית [עפ"י ל"י ב רפט].

צור המחצב ועם הסגולה^ה האלהית במערכות ימות עולם ושנות דור ודור [ג"ה י].

מכונת גלוי העצמית של הקב"ה^ה בצלם-אלהים^ה שבאדם לדורותיו, בקדושתה^ה שקדמה-לעולם^ה בהתפרטות בריאתו^ה [עפ"י שם ט].

תמצית צלם אלהים שבאדם, אשר בגויים לא יתחשב, בשנוי חליפותיהם ותמורותיהם [שם ט].

ר' במדור תורה, תורה.

ישראל^ה - רום המעלה המהותית של קדושת ישראל^ה - יסוד כל העולמים כולם בתוכנם האידיאלי העליון [ע"א ד ט קמ].

ישראל^ה - מהותם העצמית הנותנת להם את אופים המיוחד^ה -

ישראל - מדת התאר ישראל (לעומת יעקב) - ע' במדור מדתם ועניינם הרוחני של אישי התנ"ך.

ישראל לעומת ישורון - ישראל - קדושה^ו קבוצית חברותית פנימית^ו, בחיי הכלל כשהם לעצמם, הסגולה^ו הקבוצית המיוחדת לנו בישראל פנימה. ישראל הפנימי בתור "הן עם לבדד ישכון ובגויים לא יתחשב"^ו. <נחלת האהבה^ו האלהית העליונה המאירה בישראל>. **ישורון** - השם החיצוני (של עדת יעקב), שהכל מביטים עליו, "וישורו יראו בו", איך ללכת באור^ו נגהו^ו וזיו^ו זרחו^ו. הכח המיוחד להופיע בעולם כולו בהופעה אלהית. קדושה קבוצית חברותית פועלת על המון עמים רבים, >שהיא תנובת השמחה^ו האלהית, הזורחת^ו למרחקים בקרני יפעתה^ו <[עפ"י ע"ר א קז].

◊ **ישראל וישורון** כוללים ההיקף^ו (ישראל) והפנים^ו (ישורון) [א' קמ].

ע' במדור פסוקים ובטויי חז"ל, בני בכורי לעומת בנים. ושם בית יעקב לעומת בני ישראל. ושם ממלכת כהנים וגוי קדוש. ע' במדור מונחי קבלה ונסתר, קוב"ה דרגא על דרגא סתים וגליא וכו'. ע' במדור מדתם ועניינם הרוחני של אישי התנ"ך, יעקב, מדת התאר יעקב (לעומת ישראל). ושם, ישראל, מדת התאר ישראל (לעומת יעקב).

את כל חושך, ולהעביר מן הארץ כל ענן מקדיר, להסיר את פני הלוט על כל העמים והמסכה הנסוכה על כל הגוים [עפ"י א"ק ב תפח, תפט]. ע' במדור אלילות ודתות, אלילות, נצירות. ושם, בודאיות. ע"ע כנסת ישראל. ע"ע רוח ישראל. ע"ע סגולת ישראל. ע' במדור מונחי קבלה ונסתר, ישראל, "שם כל ישראל". ע"ע אומה, האומה (הישראלית) כולה בצרופה הכללי. ע"ע אומה, רוח האומה היחיד. ע"ע אומה, ישראל. ע"ע אומה הישראלית, התכלית הכללית של האומה הישראלית. ע"ע אומה כללית. ע"ע ספור תהילת ד', כשרון ספור תהילת ד' אשר לישראל.

ישראל בעמים - כח של תסיסה^ו תמידית, כח שלא יחדל את עבודתו ואת סגולת הפירות, לעולם יתבע את תביעתו ויביע ברמה את תקותו לנצחון מוחלט ושלם של דעתו, הכוללת, העליונה והקבועה [אג' ב רט].

ע' במדור האבות, "נחלת יעקב". ע' במדור פסוקים ובטויי חז"ל, עם לבדד. ע' במדור תורה, חכמת התורה.

ישראל - סדרי עם ישראל בארצו - מקדש ומלכות, כהונה ונבואה, שופטים ושוטרים וכל תכסיסהם [א"ת א ג].

ישראל - (לעומת יהודה) - ע"ע מלכות ישראל.

ישראל - ע' במדור מדתם ועניינם הרוחני של אישי התנ"ך.

כ

כבוד - ההתייחסות הראויה וההערכה האמיתית [צ"צ א קמא].

כבוד - ענינו - סדור היחס החיצוני¹ החברתי אל המהות העצמית של נושא הכבוד [ב"ד ד ח (ג"ר 128)].

כבוד - שלמות הנפש [ע"ר ב קכב (ע"א 79)].

הדר² מוסרי³ ושכלי [אג"א מז].

כבוד - "אין כבוד אלא תורה"⁴ - ההופעה והגילוי האמיתי של צלם־אלקים⁵ שבאדם, כבודו של מלך־הכבוד⁶. >הכבוד התורני הריהו במהותו גילוי בריאות נפשו ונשמתו הישראלית־תורנית של האדם< [ק"ת כה].

כבוד - הכבוד הרוחני - האידיאליות⁷ בטהרתה⁸ [ע"ר א קמו].

הכבוד האמיתי⁹ - גלוי השכל¹⁰ האלהי¹¹ הטהור¹², "אין כבוד אלא תורה"¹³ [שם עניני תפילה כג].

שלמות חכמה¹⁴ ועבודה¹⁵ שלמה להשי"ת¹⁶ [ה' רנא].

כבוד - **הכבוד הלמודי** - תמציתם הכללית של מעמקי החכמה¹⁷ והדעה¹⁸, המוכללים בהדר¹⁹ המצוה²⁰ האלהית²¹ [ע"ר א טזיז].

יסוד הכבוד בכל מלא החיים - (היסוד) הנותן ברק לתרבות הרוחנית²² בכלל, בתוכן של מחשבה²³, רגש²⁴ והגיון²⁵. תכונת השיגוב²⁶ האצילי²⁷ [עפ"י שם רח].

הכבוד הרוחני הנאצל - יסוד המחשבה, הרגש וההגיון [שם].

כבוד - **במובנו האלוהי** - התגלות. משל לאדם מכובד המופיע בחברה. התגלות אלוהים בנבראים התחתונים, בריאת האדם בצלם־אלהים²⁸ [עפ"י ש"ה 405].

כבוד - **כבוד עליון** - אמיתת הופעת²⁹ אלהים³⁰ אמת³¹ [ע"ר א רז].

היצירה המעשית בכל צדדיה שתשלם >(שתנאי לכך הוא ש)רוח האדם החפשי³² ישתלם במעז ההשלמה היותר טובה ומושלמת שבו, שהוא כח הבחירה³³ בתכלית הטוב, על ידי כח עצמי בטוח ונצחי< [קבצ"א א קטט].

כבוד - **"שהכל ברא לכבודו"**³⁴ - לתכלית נשגבה כ"כ שהוא כבוד לו ית' על מה שבראם [מ"ש שנ (ה' קעה)].

למטרה היותר טובה³⁵ קדושה³⁶ ומפוארה. המגמה³⁷ הכללית המקודשת שהיא נזר הבריאה כתרה ועטרתה [עפ"י ע"א ד יב כח].

השלימות הגמורה שתמצא בברואים³⁸ לכ"א לפי מה שיוכל לקבל ולהתעלות [שם א ה קב].

"כולו אומר כבוד"³⁹ - כולו תכליתי, כולו אורה⁴⁰ עונג⁴¹ ושמחה⁴² [ע"א ד ד ה].

"כבודו", הכבוד האלהי - האלהות הכללית, המובעת מכל היקום כולו בסידורו ותדיריותו [ע"ר א רז].

כבודו - אור אלהותו והשגחתו⁴³, ודעת שמו יתברך [ל"ה 100].

כבוד אלהים - גילוי הערך⁴⁴ הכללי⁴⁵ של תוכן הקדושה⁴⁶ האלהית [ל"ב ב מב].

הכבוד העליון האמיתי, גילוי ערך ההויה, העצמי האמתי, בבחינת שכל הנמצאים אינם אלא מאמיתת המצאו [א"ל קיג].

"כבוד" - חיים עד העולם, כי שם צוה ד"י את הברכה⁴⁷ [א"א 77]. הכח החיוני, החי והפועל של המציאות כולה, הנורא בהודו⁴⁸ והדרו⁴⁹. גדלות⁵⁰ ההויה ויפי⁵¹ סדורה, בעוצם חסד⁵² עליון⁵³ אשר בה, ורום האידיאליות⁵⁴ שבמגמתה⁵⁵ הכללית [עפ"י ע"ר א קצא].

כבוד - **"הכבוד אשר ראיתי על נהר כבר"** - ע' במדור פסוקים ובטווי חז"ל.

"כבוד אל"⁵⁶ - כבוד נשגב⁵⁷, גנוז בחביון־עז⁵⁸, שהשכל האנושי אינו שולט להכירו, אלא ששפעים⁵⁹ כוללים מהתוכן הנעלם הזה הולכים ומפכים, ומכים גלים על נשמת⁶⁰ האדם, להיות מתרוממת על ידם למרום התשוקה הקדושה⁶¹ של נועם־ד' [ע"ר ב נג].

הדר כבוד אל הכבוד - הארת זיו־שכינת־אל⁶², עלית אור עולמי עולמים [א"ק ב תקל].

"כבוד גויים" - ע' במדור פסוקים ובטווי חז"ל.

1. אבות ו ג.

2. **הכבוד האמיתי** - **גלוי השכל האלהי הטהור** - בפיה"מ לרמב"ם, חגיגה ב א: "באמרם "כל שלא חס על כבוד קונו" רוצה בו מי שלא יחוס ויחמול על שכלו, כי השכל הוא כבוד השם".

3. "שבע ברכות", כתובות ח.

4. תהילים כט ט.

5. תהילים יט א.

"כבוד ד'" - "מראה דמות כבוד ד'" - ע' במדור פסוקים ובטווי חז"ל, מראה דמות כבוד ד'.

כבוד ד' בעולם - האור⁶ העתיד [א"ק ג קפב].

כבוד המקדש - ע' במדור משכן ומקדש.

"כבוד מלכותו"⁶ - התכלית הרוחנית⁶ הנרצית מכל החוקים כולם, ומכל המצואים והנהגתם החוקית [ע"ר א קס].

כבוד המלוכה - אמצעי לתכלית המלוכה שהוא ההמשכה אחרי רצון המלך⁶ [מ"ש רמז].

ע' במדור שמות כינויים ותארים אלהיים, בהגדרות המבוא, שם השי"ת. ע' במדור פסוקים ובטווי חז"ל, ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד.

כבוד שם ד' - הטובה הכללי⁶, להועיל לכלל המציאות [ע"א ב ט שכא].

"כבוד שמו"⁷ - ההשפעה⁷ האצילית⁷ המרוממת את הנפש בצורה מקיפה בראשית ההתודעות של הכבוד-האלהי⁷, הנשא ומרומם מכל רם ונשא. יפעת⁷ האצילות והשער⁷ הגודל-העליון⁷, המעורר בנשמה כבוד⁷ אין קץ למלך הכבוד ב"ה וגדולת שמו-הגדול⁷ [ע"ר א רח].

כבוד שמים⁸ - השתלמות השמות⁸. השלמות האלהית העליונה, שכל הטוב⁸ והיושר⁸, כל מדות החסד⁸ והגודל, כל התפארת⁸ הנצח⁸ וההוד⁸, ברום מעלתם, יזיור⁸ ויופיעו בכלל שלל צבעי⁸ רקמת חמדתם [עפ"י ט"ר צז, ע"א ד ט קמג].

יסוד ההשלמה התכליתית לכל נוצר. המכון והבסיס של כל ארחות הצדק⁸ והמשרים⁸, >שעי כבוד-שמים נעשים כל דרכי היושר⁸ מכוונים בעולם< [ע"א א ג לא]. שיגוב שם-ד' לבדו [א' קנח].

כבוד שמים - יסודו - תיקון ההנהגה והיות בני אדם מתקרבים אל הטובה-האלהי⁸ ללכת בדרכיו⁸ [ע"א א ג לא]. תיקון מעשי בריותיו (ית') [שם].

"כבוד תורה" - ר' במדור תורה.

כבודו - (של האדם) - רצונו, מהותו היותר פנימית של עצמיותו [א"ק ג לט].

"כבודי" - ע' במדור תיאורים אלהיים.

"כבודי", "תהילתי" - "כבודי לאחר לא אתן ותהילתי" - ע' שם.

"כבודך" - ע' במדור תיאורים אלהיים.

"כבודך" - "פי כבודך" - ע' שם.

כהונה - הכהונה - האמצעות בין האדם לאלהים⁹ ע"י הבחירים היותר עליונים שבאדם >(ש)איננה אמצעות כ"א תכיפה⁹ הגונה< [א' נד].

התבלטות הצורה⁹ הרוחנית העליונה של ישראל⁹, בקביעות אישיה נושאי דגלה, בתכונה מכוננת מראשית היצירות הנפשיות [עפ"י ע"א ד ט נז].

כהונה - קדושתה - האינסטינקט העמוק של האמונה⁹ והאהבה-האלהית⁹, שהיראה-העליונה⁹ מקושרת עמה בהדרגה גאונה, הספוג⁹ במשפחת-הכהונה⁹ מכל האומה⁹ כולה. חוש פנימי⁹ הגנוז בטבע הנפש משורש היצירה, שהוא התכונה האינסטינקטיבית ליחסי הקדושה ושורשיה העליונים [עפ"י ע"ט יט].

ע' במדור אישים, אהרן. ושם, "אהרן ובניו". ושם, "בני אהרן". ע"ע בחירה, בחירת ד' בכהנים.

כהונה - שבט הכהונה - מפלגה מיוחדת להעמדת הרוחניות⁹ באומה⁹ [עפ"י שם ד ה יא].

משפחת הכהונה - המשפחה, המשוקה מטל החיים הקדושים העליונים, של אור-ד' ועבודתו⁹ הקבועה ברום טהרתה⁹ [ע"ר א קעז].

כהונה - זכרי כהונה - בני-אהרן⁹ המקודשים, המוכנים לעבודת הקדש בפעל [ע"ר א קעא-ב].

כח הפועל בקדושה [עפ"י ע"ר א קעה].

ע' במדור משכן ומקדש, לויים.

כהן - מורה המלמד דעה לאחרים [מ"ש שטז].

מורה הנגש אל ד' ודבר קדשו [ע"א ג ב קעט].

עומד לשרת בקודש, לברך את עם ד' בברכת שלום כוללת ומקפת [ע"א ד ה נד].

החסיד⁹ העליוני, המלא חסד⁹ ודעה⁹ עליונה⁹, היודע את האלהים⁹ באמת, ועל סמך דעתו והרגשתו העליונה נסמך הוא העם כולו, בעתים שזרם החיים השלם מאחד את העם עם העליונים שבבניו [א' נד].

כהנים - ממשיכי פאר⁹ החסד בעולם [ע"ר א קלד].

החלק המקודש אשר בעצם תכונתו - ד' הוא נחלתו, ומשאלותיו עולות ממעל לחוג החיים המצומצמים וגבוליהם [ע"א ד ט סג].

החיל הטוב, הלבבות הנאמנים⁹ והברים⁹ הנושאים עין למה שהוא למעלה מכל חפצי האדם המגושמים, ומתאמצים תמיד לחזות בנעם-ד' ולבקר בהיכלו, ברגשי-קודש⁹ של קדושה⁹ וטהרה⁹, של חכמה ושל ענוה⁹ כ"א לפי מעלתו. אנשי הקודש, שעליהם עבודת

6. תהילים קמה יא.

7. תהילים כט ב. דבה"י א טז כט.

8. סנהדרין פה. תוספתא יומא פרק ב ח. ירושלמי, שקלים כב:.

◊ יתיחס על דבר שאין לו בעצמו קיום ומעמד תמידי [מא"ה ענייני תפילה שג].

ע"ע שקר. ע"ע מרמה. ע"ע שוא. ע"ע בד.

כח - (לעומת חומר) - (הענין הפועל) על החומר לשנותו ולשכללו ולהניעו [מ"ש קיז (מא"ה ב יא)].

כח המפעל - יסוד פעולת החיים [ע"ר א לט].

כח הרעיון - יסוד המחשבה וההרגשה [ע"ר א לט].

כימה - (קבוצת כוכבים שמבטאת בעולם הרוחני את) מושג ההעמדה וההתקיימות. הכח המעמיד ונותן המקום. (הכימה היא) בעלת הצינה הפועלת להתקבצות החלקים ולהתגלות בנין המקום, היפך כח החמה המרקיע ומקלש [עפ"י ע"א ב ט קלג, קלד 309-310].

ע"ע עש. ע' במדור פסוקים ובטויי חז"ל, כסלא.

כיעור - היפך הנוי [קבצ' א מג].

כלות הנפש לאלהים - הרגשת המתק והנועם העליון בכל עומק הנשמה, בכל יפעת תענוגיו [עפ"י א' קלח].

ע"ע בטול. ע"ע כניעה.

כלי - הכלי - בית הקיבול, החומר, הגשם המגביל, שהוא מוכשר לקבל בתוכו [ר"מ קכט].

כלל - הכלל - הקיבוץ¹⁰ [קובץ א קלג].

הסביבה והקיבוץ והמציאות בכללה [ע"א ב ט קה].

כלל - הכח הלאומי [מ"ר 217].

האומה [א"ק ג קנט].

אומה שלמה מצד כללותה [ל"ה 211].

חיי הכלל והאומה [ל"ה 133].

ע' בנספחות, מדור מחקרים, צבור ושותפין.

כלל - כללות נשמת האומה כולה [א"ת יג ג].

כח הכלל של הנשמות - כללות קדושת האומה, כנסת ישראל [עפ"י אג' א שסט].

ע"ע נשמת האומה, נשמת הכלל.

כלל - הכלל - המציאות בכל היקפה [א"ק ב שפג].

הקודש מוטלת, הפועלים על הכלל כולו, בתיקון המדות והמעשים, בהתישרות הדיעות והמושגים, שמטיבים את החיים ההיום וממשיכים ברכתם לחיי הנצח [עפ"י שם ג ב רכד].

העומדים להאיר לעם, לחבר את טהרת הרגש עם השכל >ע"כ גם עבודת ד' שבמקדש, גם העבודה השכלית של ההוראה עליהם מוטלת <[ע"א ג ב מ].

ע"ע בחירה, בחירת ד' בכהנים. ע' במדור אישים, אהרן. ושם, "אהרן ובניו". ושם, "בני אהרן".

כהן - (תורת הכהן לעומת תורת השופט) - ע' במדור תורה, דרישת התורה בדרך הכהן.

"כהן גדול" - האיש היחידי המרכז את קדושת האומה בכללותה. האישיות הקדושה המיוחדת, העומד [ת] לנס של שלמות העבודה של כל קהל ישראל הגוי כולו, [האיש] העומד ברום קדושתו, שכל תכונתו היא קדש-לד' כאשר הוא חרות על נזר הקדש, הרי הוא מופקד להיות המשלים והממלא, מלוי אור קדש, ושאיפה אלהית של דבקות תדירית באור-ד', מקור חיי החיים ב"ה, את כל העבודה כולה, של כל האומה [עפ"י ע"ר א קנה].

האדם היחידי הראשי, החובק בקרבו את הצד העליון היותר טהור שבצורה האנושית [עפ"י ע"א ד ו עב].

כוכבים - קיבוץ החוקיות הכוכבית - הזרמים והכוחות הפועלים בפגישתם הסדורית על פי משטרם [א"ק ג לג].

ע"ע מזל, יסוד המזל. ע"ע גד.

כונניות - (בסיסי מערכת אחוזים וסבוכים זה בזה, שבהם) כל המעשים והמסיבות פועלים זע"ז ונפעלים זה מזה, כגוף אורגני אחד ועצם מיוחד שלם [עפ"י ע"א ג ב צד].

שעשה הקב"ה כונניות באדם - נדרש על הסיבוך האורגני, של כלי העיכול הגופניים. >שהם מכוונים גם כן להעיכול הנפשי, במזון הרוחני, המחיה איש ועם [א"ק א עו].

כזב - דבר שאין לו קיום, היפוך האמת [מא"ה ג (מהדורת תשס"ד) שט].

9. חולין נו: "מלמד שברא הקב"ה כונניות באדם שאם תהפך אחת מבני מעיים ימות". וברש"י שם: **כונניות** - לשון "ואת כנו" (שמות לח), שברא להם בסיס לישב עליו, ואם ירדו מבסיסן שוב אין מתיישב. ובדעת תבונות לרמח"ל, קכד: "והרי אלה כונניות גדולות כאורלוגין הזה שאופניו פוגשות זו בזו, ואופן קטן מנועע אופנים גדולים ורבים - כך קשר האדון ב"ה כל בריאותיו קשרים גדולים, והכל קשר באדם, להיות הוא מנועע במעשיו, וכל השאר מתנועעים ממנו".

שהם מכוונים גם כן להעיכול הנפשי, במזון הרוחני - ע"ע א"ק ג פח-פט.

10. **הכלל, הקיבוץ -** ביחס שבין הכלל, במובן זה של קיבוץ, לפרט, כותב הרב בע"א ג ב נה: "כאשר נחזור לעומק ענין החיים נדע שהכלל אם שהוא נכבד מהפרט מפני ריבוי, אבל עצם מעמד הכלל הלא הוא הפרט, יסוד כל התנועות הכלליות הוא להיטיב ולשכלל את הפרטים הרבים הגנוזים בתוך הכלל הגדול. כי חיי הפרט הרם והנשא הלא הוא כל המגמה והתכלית של הכלל". "כי למה ניתן לנו כל העמל הכללי, כדי להביא את הפרטים לאושר גדול, לשלמות אמיתית בדעת ובהנהגה". "כי הלא זה הפרט הוא היסוד הכללי". ע"ע ע"ט נא ד"ה יש, וד"ה כשמתעוררת. א"ב פרק ג, ושם פרק יג (א"ה מהדורת תשס"ב עמ' 106). ע"א א א ככ, שם ב ח ו, שם ג ב מט. ע"ר א תטו. אג' ג יב"ג. א' קסה"ו, קיז. ש"ק, קובץ א תרנ. ע"ע כורי ח"ב מד,

כלל - המקור של הפרטים [ע"ט קכב].

מקורו ומוצאו של הפרט [פנק' ב רט].

כללות - הצינורות¹⁰ שהפרטים יונקים מהם את ליחם [פנק' ג שכז].

כלל - יצירה אלקית יסודית מקורית ושמימית, שמתגלה בריבוי פרטים [שי' ת"ת 19].

כלל - האור¹¹ האצילי¹², הנובע ממקור האורה-העליונה¹³, שהוא יסוד הכל, ומכון ההיות של הכל [ע"ר א קפג].

חפץ-ד"ה-עליון¹⁴ בכל יצוריו, בכל העולמות¹⁵ שברא¹⁶ [שם קפא].

כלל ישראל - האומה, כנסת-ישראל¹⁷ [ע"ט יח].

הקדושה האלהית הכללית של עם ישראל [שי' ה 34].

קדושת הכלל - כח הלאומי המיוחד הישראלי התלוי בארץ-ישראל¹⁸ [ע"א ב ט שכו].

נשמת-האומה¹⁹. עם ישראל שהוא עם מיוחד, בעל סגולה ישראלית, סגולה מיוחדת [שי' ב 305].

ע' בנספחות, מדור מחקרים, כלל ומדינה, ערכם בגויים ובישראל.

כלל ישראל האמיתי¹² - החלק הכשר, היותר עמוק ולבבי של אומתנו, אותו החלק שהוא חי, חושב, מרגיש, ומאמין, ביהדות מחורה, אשר לפי האמת הנה הוא ורק הוא הנו הערובה הנאמנה על קיומה האמיתי של אומתנו בצביונה הברור ובאופי העצמי הטהור שלה [אג' ג קצא].

כללות - הצבור האנושי בעמקו והיקף גדלו [א"ק ג ב].

כללות - הכללות - המגמה²⁰ ההוייתית [קובץ ו טו].

כלליות - המציאות, הטבעיות, החיים [צ"צ קפב].
ע"ע כלליות.

כללי - (אדם כללי, לעומת פרטי²¹) - מדיני, משותף בחיי החברה ופועל עליה [ע"ר א רכא].

ע' במדור פסוקים ובטווי חז"ל, אדם מדיני בטבע.

כללי - מקיף את האנושיות וכל ההויה [עפ"י א"ש יג ב].

כלל אנושי, (אוניברסאלי) [עפ"י א' י, מ"ר 96-97].

כללית - אנושית מקפת [ע"א ד ו צו].

ע"ע פרטי.

כללי - היסוד הכללי - 'צורא דלעילא דביה חיי כולא'²². הכללות, כללות הכל, כללות העולם, האדם, כללות-ישראל²³, כל היקום [עפ"י א"ק ג קמז].

כללי - אלהי²⁴ [עפ"י ע"ר א טו].

אמיתי²⁵ [ע"א ג ב קסו].

פנימי, אלהי [א"ל רכט].

ר' פרטי.

כלליות - (באדם) - הכנסת האדם את עצמו בחיי הכלל. כשהאדם שוכח מעט את עצמו, את פרטיותו, והטוב הכללי לוקח את לבבו. כשהגורם העיקרי בדחיפת החיים המוסריים²⁶ אצלו היא התשוקה-האידיאלית²⁷, לחיים שיש בהם תוכן מדעי ומוסרי במלא מובנו [עפ"י א"ק ב תקט, ושם ג שכא-שכב].

כלליות - ע"ע כללות.

כלליות - משיחיות [שמעתי מהרצ"ה].

כלליות - העליונות²⁸ האלהית²⁹ [פנק' ד נב (א"ה 913)].

האלהות³⁰ [א' קכה].

כללים - תעופות של הארות רעיונות [אג' א קסד].

כללית - אומה כללית - ע"ע אומה כללית.

כמיהה - (כמהון אלהי) - פנית הנשמה אל הרוממות האלהית העליונה. התשוקה אל הגודל והאור³¹ [ע"ר א קנטקס].

ע"ע עריגה אלהית. ע"ע צמאון אלהי.

"כנור" - נימי נשמת³² אדם >ששתי ההשפעות - זו שמתחילה בזרמה מהציר הדמיוני והולכת עד השכל היותר טהור, ועוד הגבה למעלה יותר מהשכל ושרשיו, וממלאת באושר אלהי את כל החיים של כל שרשי הנשמה, באדם ובעולם; וזו שמתחילה מהופעה שכלית, או עוד עליונה ממנה, והיא מתפשטת והולכת עד הציר הדמיוני, וענפיו ההרגשים הגופניים כולם - פוגשות בו זו את זו. שהולכת הזרמים והובאתם מנעימות עליהם נועם קולם, קול עז< [עפ"י א"ק א רמא].

ע' במדור מלאכים ושדים, שיר המלאכים. ע' במדור פסוקים ובטווי חז"ל, סולם שמלאכי אלהים עולים ויורדים בו.

כניעה³³ - ההכנעה מפני האלהות - ההתבטלות³⁴ בפני הכללות³⁵ שהיא הטבע שבכל נברא³⁶, - ק"ו כאשר ההתבטלות היא בפני מקור ההויה של הכללות, שהוא חש בו עליונות של אין קץ לגבי הכלליות, - שבה עונג³⁷ וקוממיות, שלטון וגבורה³⁸ פנימית מעוטרת בכל יפ³⁹. שעבודם הטבעי של החיים, הקטנתה הטבעית של הנשמה⁴⁰ לפני יוצרה. ההתבטלות הנתבעת מכל זוויות הנשמה, מכל כללותה ופרטיותה, כשגדולת-האלהות⁴¹ מצטירת יפה בתוך הנשמה [עפ"י א' קכה-ן].

ענין ההכנעה לפני אדון-כל⁴² ב"ה - הכנעת הגוף וכחותיו לפני אורה-עליון⁴³ של הקדושה-העליונה⁴⁴ שבכלל, >יסוד ההדרכה

11. כלל - חפץ ד' העליון בכל יצוריו וכו' - 'מאמרות לרמ"ע, מאמר המדות, מדה ד' "הנה הכתר כלל... וידוע בשפת אמת שהכתר הוא הרצון".

12. באג' ג קעה: "העולם הכשר ורוחו, הוא יסוד האומה כולה". ושם רסב: "תוכן הקדוש המתגלה ע"י אור התורה וחיי הכשרות של שלמי אמונים בישראל, זהו יסוד האומה כולה, וכל התנועות והמפלגות הנן ענפים לה, בין כשהם מודים ביחוסם אליה, או שהם כופרים בזה וכו'".

13. ע' חובות הלבבות שער הכניעה.

תמצית הנשמה המאוחדת של ישראל הנובעת מאור המאוחד אשר לתורה הכלולה ומאוחדת בקדושתה העליונה בקול-אלהים-חיים¹⁴, שאור ד"אחד¹⁵ מופיע בה בבליטה מחורת, באש שחורה על גבי אש לבנה, והיא שמה כל מעינה במקור חייה זה [עפ"י א"ת ד א].

שם-ד¹⁶, מלך ישראל, מלכות-שמים¹⁷. עצם הופעת הפעולה הכללית, הפעולה הממשית וכל דרכיה, של אותה הארה¹⁸ של הנהגת העולם המטהרת¹⁹ את הנשמות מיסודן ועוקרת את כל הטומאה²⁰ והעבודה-זרה²¹ מן העולם [עפ"י קובץ ו רעג].

נשמת-העולם²², נשמת העמים כולם, הודם²³ תפארתם²⁴ וברכתם²⁵ [קובץ ז קסט].

כנס"י הכוללת כל ברוחה - ההיכל המקודש להשם-הגדול²⁶ המאיר את העולם כולו בכבודו [מ"ר 21].

יסוד ההויה, (תמונת-כל²⁷) [בחנית כל²⁸] של כל הברואים כולם [עפ"י חד' (מהדורת תשס"ח) פד] פנק' ג שטן].

יסוד יסודה של כללות ההויה כולה בעומק תמציותה [עפ"י א"ק ב תק]. תמצית ההויה כולה, הנשפעת בעולם הזה באומה הישראלית ממש, בחומריותה²⁹ ורוחניותה, בתולדתה ואמונתה³⁰ [עפ"י א' קלח].

גולת הכותרת של ההויה בכללותה [א"א 160].

התמצית של הטוב³¹ והמעולה שבכל העולם כולו [א"ק ג שמת].

הגלוי הרוחני העליון שבההויה האנושית. גלוי זרועי-ד³² בעולם, יד-ד³³ בהויה, בבנין הלאומים [א' קלח].

מרכז האנושיות >במובן הרוחני³⁴, המיוחד למשאות נפש המתרוממת למרומי האשר הטהור³⁵ < [קובץ א כו].

אוצר הנשמה של הכלל³⁶ כולו [א"ש תוספות תשובה ז].

יסוד נשמת-האומה³⁷ בכללה [עפ"י א' קמא, אג' א עא, ושם ב שסה].

נשמת האומה [ע"ר ב קנח, מ"ר 283 (ח"ה קא)].

נשמת האומה, אורי-החיים³⁸, האצילות³⁹, הזוהר⁴⁰, היופי⁴¹, הטוהר⁴², הפאר⁴³, הקודש⁴⁴, הגבורה⁴⁵, הדעה, החופש⁴⁶, העז⁴⁷, והענוה⁴⁸ הישראלית, המדע וההכמה הישראלית, אור האמונה, דעת העולם והחיים הישראלים, מהות החיים הישראליים ממקורם מיסוד הויותם [קובץ ו קמב].

כללות קדושת האומה [אג' א שסט].

הרוחניות⁴⁹ הישראלית של כל הדורות ושל כל העולמים⁵⁰ [ע"ר ב שה].

הטבעיות העצמית של האומה הישראלית [א"ק ג קיז].

טבע האומה במהותה הפנימית [א' קמא].

הכללית הראויה לכל אדם החפץ להתדבק בקדושה העליונה, להיות מתהלך-אד"ת⁵¹ < [ע"א ד ו ג].

ע"ע כלות הנפש לאלהים. ע"ע בטול.

כנסת ישראל¹⁴ - אור השכינה¹⁵, האידיאל¹⁶ הישראלי השורה באומה¹⁷ כולה, העושה אותה לחטיבה¹⁸ אחת בכל דורותיה. האידיאל הלאומי הנצחי¹⁹, מהוד²⁰ מקורו האלהי²¹, השוכן בישראל ומקושר עם נשמתם המצוחצחה [א' קמ].

חטיבת השכינה העליונה²², לאלהי כל הארץ מעולם ועד עולם [אג' ב שלד].

החטיבה האלהית בחיי האדם והעולם [א"ק ג קפט].

החטיבה העולמית שסגולת התשובה²³ תתגלה בה תחלה. >היא נדחפת להיות מתואמת עם האורה-האלהית²⁴ בעולם, שאין בה חטא²⁵ ועון²⁶, משום הרגשתה הרוחנית העודפת; ואור התשובה יופיע בה בראשונה ואח"כ תהיה היא הצנור²⁷ המיוחד המשפיע את לשד החיים של תאות התשובה העדינה על כל העולם כולו, להאיר אותו ולקומם מצבו < [עפ"י א"ש ה ח].

שורש נשמתם של ישראל, ספירת המלכות²⁸ [פנק' ד תמ].

נוקבא²⁹ [א"ק ב תו].

מרכז האנושיות במובן הרוחני, "הכלה"³⁰, "דכלילא מכל גוונין"³¹ [קובץ א כו].

המתח הקטנה של פלטרין האחוזה בשלשלת הגדולה, של שם-ד"האלהים הגדול³² [ע"ה קנד].

כללות כנסת ישראל - דיוקן³³ הקדושה האלהית של כל ההויה כולה, אור נשמת ד"ו בעולם [קבצ' א קעה].

◊ **כנסת ישראל** היא מוכנת בטבע נשמתה לתפוש ברוחה את האיווי של הגדולה³⁴ האלהית, המתיחסת רק לאל³⁵ אמת³⁶ אשר לגדולתו אין חקר [ע"ר א רו].

נקודה³⁷ אחת מיוחדת בחיובים נעלים, הראויים להמשיך עז הקודש-העליון³⁸ בעולמים כולם [ע"א ד ט קלז].

בית לד', היכל מלך מלכי המלכים, מילוי השם הקדוש באורותיו, אשתו כגופו, אחותי רעיתי יונתי תמתי, מלכת עולמים, השלמת ההופעה האורית החיה והמפוארה, הטהורה והעזיזה, בכל הנשמות, בכל הבריות, בכל העולמים. האידיאה-הלאומית³⁹ הישראלית החודרת בעצמת חייה בכל פרט ופרט מישראל ובכל מעשיו ותנועותיו, שיחיו ושיגיו, שאיפותיו וקניניו הפרטיים [עפ"י קובץ ו קמג].

14. ע"ע במדור מונחי קבלה ונסתר, שכינה, ובהערה על שכינה - כנסת ישראל.

15. **"דכלילא מכל גוונין"** - ת"ז י. בקהילות יעקב ערך כנסת ישראל: "כנסת ישראל נודע דבחינה זו נקראת מלכות שכונסת ישראל דלעילא אליה והיא בית לו (זוהר בלק קצ"ז), גם ישראל דלתתא נשמותיהן מכונסין בה מתחילת הבריאה, וגם בכל לילה חוזרין לתוכה בפקדון".

16. ירושלמי תענית י:יא. "שיתף הקדוש ברוך הוא שמו הגדול בישראל. למלך שהיה לו מפתח של פלמנטריא קטנה אמר המלך אם אני מניחה כמות שהיא אבידה היא. אלא הריני עושה לה שלשלת שאם אבדה, השלשלת תהא מוכחת עליה. כך אמר הקדוש ברוך הוא, אם מניח אני את ישראל כמות שהם נבלעין הן בין העכו"ם, אלא הרי אני משתף שמי הגדול בהם והן חיים. מה טעמא "ישימעו הכנעני וכל יושבי הארץ ונסבו עלינו והכריתו את שמנו מן הארץ ומה תעשה לשמך הגדול" שהוא משותף בנו".

כנסת ישראל בכלל - "האם", הנוסדת על בניה לימודידי¹⁷ אלו תלמידי-חכמים¹⁸ [ע"א ג א טז].

האומה הסופגת¹⁹ את הכל >הנוחה לקבל ולהסתגל לרוחם של כל עם ולשון< שיסוד החיים שלה בנוי מיסוד הדעה-האלהית²⁰ היותר עליונה, בבחינה זו שהיא מאירה על הדעת הלאומית שלה ברום מעלתה. >היא איננה אומה בפני עצמה, כפי אותו המובן של הלאומיות היבשה העומדת בלא ההארה של הדעה-האלהית בקרבה, שבכל עם ולשון, אבל היא< התמצית הכנוסה של כל מה שהוא ראוי להקבץ לטובה מכל העמים שתחת כל השמים [מ"ר (מהדורת תשע"ו) 210 (קבצ' ג עג-עד)].

◊ **כנסת ישראל** איננה אומה כפי המובן הרגיל אלא התמצית האידיאלית של האדם, המופעה בתור קיבוץ חברתי ממולא בכל תכסיו, שנקרא "לאום" בדרכי-השאלה, מפני שכל הקיבוצים המיוחדים שבבני-אדם נקראים כן. את הופעותיה המרובות מגלה היא בתקופות שונות בגוונים²¹ שונים. יש מהן שהיא מגלה אותן ע"י עצמה, ויש מהן שגילוייה יוצא אל הפועל ע"י חלקים אחרים של האנושיות - ע"י גרמתה. והיא שואפת תמיד להתעלות²² למדרגה²³ עליונה זו של רוחב-נשמה, שלא תצטרך עוד לפזר את כוחותיה בהופעות מפורדות פעם אחר פעם ומקום וזולת מקום, כ"אם שכולם יתגלו בתוכה בהופעה ברורה ובולטת בבת אחת, בצורה של "צירת היסטוריה חדשה. אז "ילכו גוים לאורה ומלכים לנגה זרחה" ו"לה יקרא שם חדש אשר פי ד' יקבנו" [אג' ב סה"ו].

ע' בנספחות, מדור מחקרים, צבור ושותפין.

כנסת ישראל - (לעומת תפארת-ישראל²⁴) - מורה התכלית והשאיפה האלהית בכל המון גלגולי המקרים, לבנות את בית ישראל, לכונונו ולסעדו בשלמות גדולה ומופלאה, שיהיה סגולה מכל העמים, ויודע דעת-האלהים²⁵ ידיעה אמיתית, בא לתכונת האדם בצד השלמות היותר עליונה. וכל זה בטפוס המיוחד לאומה הישראלית. >וכל מעשי התורה²⁶ והמצוה²⁷, הכל הכנה גדולה ורבת עלילה היא אל התכלית המעולה הזו לרומם קרן כנסת ישראל< [פנק' א נח].

כנסת ישראל עולה למעלה מתפארת-ישראל²⁸ - תכלית ישראל לעצמם מצד איכותם נשגב יותר מתכלית הכללי של שלימות כל מין האנושי, "אשת חיל עטרת בעלה" [פנק' א טז (ב"ר שכו)].

כנסת ישראל הטבעית - החמרית²⁹, המעשית, והחיצונית³⁰ [עפ"י א"א 34].

ע"ע יהדות טבעית. ע' בנספחות, מדור מחקרים, כנסת ישראל ניסית וטבעית וכו'. ע"ע חול.

כנסת ישראל הניסית - הרוחנית³¹, המוסרית³², והפנימית³³ [עפ"י א"א 34].

◊ החפץ לרומם את הכלל, את האומה כולה, את כל העולם, את כל ההווה, את הנשמות כולן, את כל החושים, הנטיות, לאחד את כל העולמים, לנצח את המות, להעשיר את חיי החיים ממרומי מקוריותם, כל החפצים ההם וכל מה שלמעלה מהם, בלא פרוד וקיצוץ, קבועים בנשמת הכלל, בצורת כנסת ישראל, בדמות-דיוקנר-שלי-יעקב³⁴ [א"ק ב רפט (ע"ט ג)].

הכנסיה הישראלית - חלקה פסיכית שהזקוק המוסרי והשכלי, זקוק הבא עם יחס אבות וכוזר הברזל של עני מצרים, פעל הרבה על ההסטוריה שלה, עד אשר הוכנה לקלט בקרבה את ההשפעה האלהית המחלטת בתוקף היותה בחיי הכנסיה ובנימוסיה, בשאיפותיה ותקוותיה, ותשרש שורשיה בנשמות יחידה וכללותה לדורות עולמים [מ"ר 3].

כנסת ישראל - העצמיות הפנימית של כנסת ישראל - התשוקה הבורה להשתעשע במקור חייה [קובץ ו רכז].

כנסת ישראל בעצמה, בתוכיות נשמתה - אור האלהים בעולם [קבצ' ג צד].

הפועל הגדול של כנסת ישראל בעולם - הקדושה³⁵ בתוך החיים, להחיות את כל החיים, שיהיה "הודו על ארץ ושמים" [פנק' א רסה].

◊ אין להגדיר את מהותה של **כנסת ישראל** בגבולים מיוחדים ובתארים מוגבלים. כוללת היא את הכל, והכל מיוסד על כלות-נפשה-לאלהים³⁶ [א' קלח].

ע' במדור מונחי קבלה ונסתר, קיר. ושם, שושנה עליונה. ושם, מלכות (ספירה). ע"ע ישראל. ע' במדור שמות כינויים ותארים אלהיים, קב"ה.

כנסת ישראל³⁷ - האידיאה הלאומית [ש"י ב 235].

כנסת ישראל נחתת לאשראה בארעא³⁸ - האידיאל הלאומי הנצח, מהוד מקורו האלהי, השוכן בישראל, המקושר עם נשמתם המצוחצחה, דופק ופועם, ומכה גלים בים החיים [א' קמ].

כנסת ישראל - האומה³⁹ ישראל [עפ"י א"ה ו 167].

האומה האלהית [קובץ ד מט].

האומה, הלוחמת מלחמת ד' והופעת הטהרה⁴⁰ של האורה-האלהית בעולם [קובץ ח קפח].

אומת המחשבה⁴¹ האצילית⁴² בעולם [ע"ט קלג (א"א 61)].

עדה המיוחדת לקשר את כל ההווה אל החפץ הקדוש⁴³ העליון - החפץ-האלהי⁴⁴ הכללי בעולמיו כולם [עפ"י ע"ר א קנח].

כנסת ישראל בתור עם ד' - הנושא של הטוב-הגדול⁴⁵ בתכונת נצחיותו [ע"ר א צט].

17. ע' בנספחות, מדור מחקרים, אידיאה אלהית ואידיאה לאומית.

18. עפ"י זוהר ח"ב קמג:

19. בפנק' ד תמ: "שלמות הו"א, שהוא בחי' דכר היא שעל ידו נשפע כל טוב ושלמות לכל העולמות. ושלמות המל', שהיא מקבלת, וממילא מתמלאים כל העולמות אורה, כי בברכתה יבורכו, א"כ שלמותה בעלייתה היא עטרת לשלמות ו"א, שתכלית השפע בכל העולמות היא שיע"ז יהיה נשפע ענין קבלתה". ע"ש תלט-תמא כל העניין.

ניצוץ הקודש היותר נשגב הטבוע במעמקי הכפירה - לעשות דברים לשם פעלם, את הטוב לשם הטוב²⁰. **הכפירה בשכר ועונש** מחנכת את הבריות לעשות טוב מצד עצם הטוב. **רעיון הכפירה** איננו כי אם אמצעי תרבותי לזה המצב [עפ"י קובץ א תרכז, קבצ' ב קסז 110]. **ניצוץ הקדושה המחיה את הכפירה** - ניצוץ אהבת האמת המוטבע בלב האדם. מפני חפץ האמת איננו יכול לאמר קדוש לכל אשר הנחילוהו אבותיו, ע"כ הוא מפקפק וכופר [א"ה ו 154 (קבצ' ג צב)].

ע"ע אפיקורסות. ע"ע שלילה. ע"ע כופר. ע" במדור פסוקים ובטווי חז"ל, כפירים. ע" במדור מונחי קבלה ונסתר, כפור שמים.

כפירה - הכפירה האפיקורית - דלדול מצד נטילת החיים, מיעוט החיים ושלילתם. מות, שיסודו הן הכפירות כולן. השקר. רוח מות שלא רק בצורה מופשטת שולטת, כי-אם בצורה חיונית. וכפי אותה התכונה שהחיים נערכים על פיה, והתשוקות הנפשיות מתמלאות ממאווה הפנימיים, משתלשלים דורות, ששאיבות נשמותיהם באות ממקור מושחת כזה, והמאויים הפנימיים ותשוקות החיים ההם של תוכני זוהמא של המות, עושים את היסוד לכל התוכן היצירתי גם בהערכים הפועלים של החיים והתולדה, ההתרבות וצדדיה, וכל גורמיה הפנימיים והחיצוניים נדחפים מתוך אותו עומק הרע. והמונים המונים של קיבוצים מתיצרים בערכי אמונה, בערכי ישוב, בערכי קיבוץ וחברה, בערכי תרבות ושלטנות, בערכי יופי ושירה, שתוכיתם היא אותו הלשד הרשעתי, הבא ממהומת המות [עפ"י קובץ ו רז-רט].

ע' בנספחות, מדור מחקרים, רשעה, מינות, נוצריות, נצרות.

כפירה בתורה מן השמים²¹ - לאמר שמשעה²² מפי עצמו אמרה (את התורה), בלא השפעה²³ אלהית²⁴ [עפ"י ל"ה 255].

הכחשת אלהיותה של התורה²⁵. אי חזירה להכרת דבריאלהים-חיים²⁶ החובקים זרועות עולמות ודורות, המעריכה את התורה כספר חוקים או מוסר²⁷ אנושי, שהיה מתאים למצבי הרוח של תקופות ידועות ולא אחר-כך בשנויי הזמנים והתגברות ההשכלה והתפשטותה [עפ"י א"ל לט].

ע' במדור תורה, תורה מן השמים.

כפירה בתורה שבעל פה²⁸ - (כך נקרא) בכללות כל צד של בעיטה בדברי חכמים [עפ"י א"ה (מהדורת תשס"ב) ג 85].

ע' במדור מדרגות והערכות אישיותיות, כופר בתורה שבעל פה, כופר בפירושה. ושם, מכחיש מגידיה, בכפירה בתורה שבעל פה.

כפירה - המעצור של כל פרץ בשטף החיים, והפיכת כל הכוחות הגנוזים, אשר יוצאים לפעמים בצורה של קלקול והריסה, הממיטים חרפה על נשמת²⁹ האדם ואור³⁰ קדושתו³¹ - לכוחות נשאים, שביכולתם הוא העז³² לעצור כל ענין רע³³ ולפעול את המפעל של החיים

ע"ע יהדות ניסית. ע' בנספחות, מדור מחקרים, כנסת ישראל ניסית וטבעית וכו'. ע"ע קודש.

כנף - כנפיים - הכנפיים הן החיצונות המתפרטות להוציא אל הפועל את הפעולה של העפיה³⁴ [ע"א ב 242]. ע"ע אבר.

כסות - (לעומת לבוש³⁵) - בגד עליון [ע"א א 78].

כפיפה - $\diamond$ מכווצת בתוכה את המהותיות, מונעת את התגלותה, אע"פ שהיא נמצאה בעינה בצביונה וערכה. תכונה זו היא מעוטת האורה³⁶, אבל עלולה היא לשימור מכל פגע, שיוכל להזדמן בתכונת הזקיפה³⁷ [ע"ר א עג].

כפירה - (בענין או בנושא) - אמונה באפסיות, בריקנות, בביטול ושלילות המוחלטה בעומק ההעדר [עפ"י א"א 23].

כל ענין מדעי, שמאיוזו סבה אין לו דרישה אצל בני האדם, ואי הדרישה הגיעה לידי מדרגה גדולה, הרי הוא נחשב כאלו אינו, ובלשון הרגילה היכולה להתלבש בספרות יקרא לזה שלילה³⁸ והעדר, או כפירה [מ"ר 10].

כפירה - (שלילת האמונה³⁹) - מעמד נפש לפיו אין אידיאל⁴⁰ במציאות הכללית [עפ"י א"א 39].

הקשחת הלב⁴¹ מהענין-האלהי⁴², ונטיית החפץ מלהיות קשור במחשבה⁴³ בהתוכן האלהי⁴⁴, המוביל לשקר⁴⁵ המצוייר⁴⁶ שהעולם הוא טומטום, תהו⁴⁷, באין נשמה, וכל הבנין, מלא חכמה חסד⁴⁸ ותפארת⁴⁹, הוא פעולה מקרית [עפ"י קובץ א תג].

$\diamond$ הסריסות הגמורה מכל שירה⁵⁰, ואי האפשרות להסתגל להאמת הגדולה מכל חקר פרוזאי [קובץ ג שח].

סילוק הדעה, הסחת הדעת מכל קודש⁵¹. >אותה המגרעת המנוולת, שהיא מש(ו)מרת לכלות ולבער באש חלאתה את כל דופי של של איזה הצטיירות (סמלונית), ע"י שלילתה העקשנית; שורפת את צחצוחי הטומאה⁵² של עבודה-זרה⁵³, של תמונה וסמל, שהתדבק בהתוכן המחשבי מתקופת התהו⁵⁴ של עבודה זרה< [עפ"י קובץ ח קפח].

כפירה, תעודתה - הכנה שלילית לצרך העלוי העליון, שלא יהיה שום צרך לחשב על דבר אלהות, כ"א עצם החיים יהיה אור אלהים [מ"ר 41].

להפיג את הפחדנות⁵⁵ שהאמונה שאינה מזוקקת מביאה לעולם [קבצ' ב קלה 91].

להסיר את הצורות המיוחדות מהמחשבה המהותית של כל החיים ושורש כל המחשבות כולן (המחשבה על דבר המושג האלהי) [אי קכו].

20. ע"ע קבצ' ב ס 21.

21. סנהדרין צט.

22. רמב"ם ה' תשובה פרק ג ח.

ההשלטה של כחות הדמיוניים, שהם שולטים בכללות בני אדם כל זמן שלא התעלו על רוממות המדרגה השכלית הטהורה הנאותה להם, ופוגעת בפרטים ע"י מעשי הכשפים [שם ג ב רלז].

מעשי כשפים וכל פלגותיהם וענפיהם - התמכרות אדם לגודל הרשעה^ו והזוהמא^ו והוצאה אל הפועל על ידם, בגודל המרץ הנפשי הפנימי באפלתו, את שלטונו האצור בקרבו על היקום הסובבו [עפ"י שם ד ח מח].

באדם בכללותו, הגופני והנפשי, מקובצות הן התמציות של כל ההויה וכחותיהן. אמנם מקומצים הם בקרבו הכחות הגדולים, שמלא עולם עזם המתפשט. ע"י חדירה פנימית, בהתלמדות סגולית פנימית, להוציא אל הפועל את גדולת הכח, הספון בקרב הנפש פנימה, יש אופן להשיג משטר ושלטון על החוג הסובב. המרץ הנפשי הפנימי גדול הוא בשתי צורותיו, באורו ובאפלתו. אין קץ לגודל הרשעה והזוהמא שיוכל האדם להתמכר לה ולהוציא אל הפועל בהם ועל ידם, את שלטונו האצור בקרבו על היקום הסובבו, והן הן **מעשי כשפים וכל פלגותיהם וענפיהם** [שם].

הכח המתפשט במציאות, המתגלם, ועלול אל התוהו והרשעה, נטיית הלב שבאדם מוצאת גם בו יחס גדול. רע^ו מנעוריו הוא יצר^ו לב האדם, לנפלאות יחשוק, להעמיק ברשע^ו, לעולל עלילות נוראות, שהרבה יחריבו, ידאיבו, יבלבלו ויחשיכו. ומין הנאה של פועל, של שורר ומושל, הולכת ונצמחת מזה. והרשעה עושה לה כנפים ומתגדלת בלב^ו, במעמקי הנשמה, ובמעמקי המציאות. **הכישופים וכל זוהמת מפעלם** הנם פרי העמקה זו שמקורה הוא הרע שבמציאות המכוון לעומת ייצר לבו של האדם הרע, המתיחש(ים) זה אל זה ע"י יחושים שונים, שההעמקה של הרע המציאותי מוצאת בהם את המון חוקיה, כחותיה ומסילותיה וארחות לימודיה [קובץ א קעב].

מכשף - אדם שהוא בפנימיות נטיות גופו ומזגו, נוטה לרעה, (ש)חית האדם שבקרבו, הרעה, נוטה היא אל ההסתכלות, וההתקשרות העצמית, אל צד החושך^ו והבלבול והתוהו^ו שבההויה. החפץ להחריב, לשבר, לכלות, אמיץ הוא מאד בתוכן רוחו. ועל פי משקל זה הולך הוא זרם המדע, וההשערה השכלית, ההצטיירות של הדמיון, וכל מערכי ההויה המתיחשת אליו, בקרבו וחוצה לו. כשהוא מסתכל בעמקי המחשכים שבמציאות, בראשי צוקין^ו, שכל קלקולי החיים, כל הבלי השוא, וכל מרורות הרשעה, מהן יוצאין [עפ"י קובץ א קעג, קעב].

מקור הכשפים - כח השליטה האישית, הנוטה לצד הרשעה, >המיסוד על היסוד הדמיוני בעולם, שלא פחות מבאדם ונפשו, רבו עלילותיו ביקום< [ע"א ד ח מט].

ע' בנספחות, מדור מחקרים, כשפים לעומת קסמים. ע' במדור פסוקים ובטווי חז"ל, אמגושי.

כתר - התכלית המקיפה הפרטים [מ"ש קכא (מא"ה ב טו)].

האלהיים^ו הטהורים^ו במרוצתם, זהו יסוד הכפרה בצורה שנוטה לבטוי של כופר וכפורת [עפ"י ע"ר א קכח].

התכפרות עוונות - התעלות ניצוצי החיים שירדו^ו, התרוממות הכוחות הירודים וההרגשות והרצונות, המחשבות והמעשים, הנגררים עמהם, עד כדי הימחקות רישומם והתהפכותם לזכות^ו [עפ"י שם תזח].

◊ **הכפרה** באה ביחש לקלקול הרצון, המבטל את קשר האהבה, ומביא זעם ומשטמה תחת נעימות האהבה. מתוך הוספת החדוש של ההופעה^ו התדירית של קדושת הנשמה, עובר הרושם הזה, ובמקום רוח של זעם בא רוח של נעם^ו, מלא רגשי אהבה וחבת קדש^ו, וממלא את כל הפגם אשר החסיר הרוח הזועף במרירותו, ורגשי הזעם, המתפרצים להרס מעשי, נשארים טמונים במעמקים, ששם אינם פועלים כ"א את המפעל הזועם הראוי, הפועל לסור מן הרע. ונטייה זו היא כמו כופר על הרצון אשר נתפרץ לקלקל, להוציא את המפעל הרע אל הפעל, וגם הוא מכסה וחוצץ כמו כפורת, בעד הנטיות הטמונות, שלא לפעול את הפעולות המהרסות, כי אם להחליף את צביון ע"פ הוספת כח האור-האלהי^ו, הבא ממקור הרחמים^ו על שורש הנשמה האצילית, רק להרבות עז הקדושה ואור-החיים^ו הטהורים, בעולם ובנפש, והעוון מתכפר [עפ"י שם ככז].

קדושת הכפרה - השבת הנפשות לקדושת^ו מקורן [עפ"י שם קעא].
חק הכפרה התדירית - העלאת^ו כל ערכי^ו החיים למקור התמידי של תכונת חייהם [עפ"י שם קנד].

ע"ע מחילה. ע"ע סליחה. ר' מחילה סליחה וכפרה. ע' בנספחות, מדור מחקרים, מחילה סליחה וכפרה.

כפרה - (כפרת-הדם בזריקתו על יסוד-המזבח) - ע' במדור משכן ומקדש.

כפרה - ענין כפרת ראשי חדשים - ע' במדור מועדים וחגים.

כרת - כריתות הנפש, שגרמה להחריב את פעולת הדמיון^ו, מהדברים היסודיים^ו. כאשר לא נשמרה שלא יזוהו הדברים היסודיים הטובים^ו מלעשות את התפשטות ענפיהם גם על הדמיון, כמו שהם מושרשים בשרשיהם בעומק השכל^ו [עפ"י א"ק א רלה].

כשוף - הוצאה מאוצר הרצון שבנפש, ע"י חדירה פנימית בהתלמדות סגולית^ו פנימית לכך, את עזוז הכח הספון בקרב הנפש פנימה, המתגבר לסגולת אותם דבורים, שאוצרים בהם את תכני המחשבה והכח הללו, עד כדי פעולה אדירה על החוג הסובב משפעת כח הנפשי הכולל אשר בקרב המכשף [עפ"י ע"א ד ח מח].

כשפים - **מעשי כשפים** - המון מעשים רבים ותכססים שונים העשויים להפגיע את כל כחות המציאות הראויים לפעל מצד הדמיון^ו הכללי כפי מדת ריחוקו של אותו המושפע מן האמת היותר עליונה.

ל

לאומיות החדשה - הלאומיות החדשה¹ - הלאומיות, שהניצוצות המחיים את האומה מעולם ועד עולם, היורדים תמיד כטל חרמון על הררי ציון, משמי קדם של אמונה טהורה ואהבת דת קודש ותורת אמת, נדעכו ממנה [אג' א קפב].

לאחור - ההנהגה האלהית שהיא לאחור - לצד ההתחסרות [עפ"י ע"ר ב סז].
ע"ע לפנים.

לב - הרגש העליון, הרוח הנשגב, רוח־הקודש² הכוללת השורה על ישראל ועל מלכותו³ [ע"א ד ה עא].
ע' במדור אישים, דוד.

לב טוב - שורש הטוב שבאדם, המתגלה בכל מהלך החיים שלו [עפ"י ש" ת"ת 192].

ע' במדור מדרגות והערכות אישיותיות, טוב לב.

לב טוב - הלב המלא אורה⁴ של צדק⁵ ומישרים⁶, הלב אשר תורת־ד' עשתה אותו ללב חי חיי־אמת⁷, החש ומרגיש את הטובה האמיתית של חיים המפכים מקדושת⁸ דעת⁹ אל¹⁰ אמת וקדושתם של ישראל¹¹ ונצחם¹² [א"י נב].

לב רע - הלב הזונה, הנשפל עד שפל כל רגש עכור, אשר לא יוכל לראות בגיאות־ד', להתרומם לחוג רעיונות נישאים בכלל, ולא יוכל להתנשא עד מרום קדושתם¹³ של ישראל¹⁴, ולהרגיש עם זה חיים מלאים ובהירים [א"י נב].

לבבו - לקח את לבבו - רוחניותו ואומץ חיל נשמתו [קובץ ח עח].

לבוש - (לעומת כסות)¹⁵ - בגד תחתון [ע"א א 78].

לבטא את השם¹⁶ - לפרש את האור העליון [א"ק א עט].

לבנה - (בחינתה שבאדם) - כל מה שמקבל (אדם) בתורה ומצות - לטוב, ובעבירות - להפכו, ע"י הצטרפותו לזולתו ואין לו ענין זה מצד עצמו ומעשיו וחכמתו [עפ"י מ"ש קעט (מא"ה א קכ)].

לכבד - לצמצם למנוע [הרצ"ה א"י כו].

לדמות לדרכיו¹⁷ - לקנות השלמות האמיתית [ע"א א נג].

להתגלם - להתעטף בהגדרה מיוחדת [א' קלג].

"להתענג על ד'" - ע"ע עונג, להתענג על ד'.

להתפאר - ע"ע פאר.

לוגוס - בפילוסופיה הדתית העברית של פילון האלכסנדרוני - יצור בעל אישיות אמצעיית מיוחדת להנהגת העולם ומחוברת ולא נפרדת מעצמיות האלהות, ונקראת וקבועה ג"כ בשמה ובכחותיה של זו האחרונה. כח בעל אישיות מיוחדת אלהית [צ"צ קלא].

כח הפועל וגובר בעולם האידאות¹⁸ הנחות >שבו מסודר העולם המחוקה, קוסמוס< כחוק, הנשמע כמו **לוגוס**, מאמר, אידיאה־דינמיס, כח, סבה פועלת, כסבה הכי פועלת, המתנועעת לעולם. השכל הטהור של הכל, המעולה על כל המעלות הטובות, על הטוב והיפה. >עולם האידאות בתור כחות פועלים בסדר־עולם, הקוסמוס, אינו אלא במקום הלוגוס האלהי, האידאות הצפויים הן מעבר, סימבולון, ללוגוס, הנשמע מתוכן< [עפ"י ק"ה נא].

ע' במדור פסוקים ובטוויי חז"ל, שכל הפועל. ר' בנספחות, מדור מחקרים, לוגוס.

לוייה¹⁹ - התחברות חיובית של אהבה וקשור ממשי [ק"ת סג].
ר' הסתפחות.

לחם - היסוד המזין, הממשיך את חיי האדם בצורתם המפותחת [מ"ר 159].

◊ מזין ומקשר ע"י כחו הפלאי את נשמת־החיים²⁰ עם הגויה וכחותיה [ע"ר א קכט].

ע"ע פת.

לילה - ◊ עת²¹ שהטבעים החמריים²² מתגברים בעולם, עת שאור²³ הנשמה²⁴ האצילי²⁵ נדעך מעט, מפני הגסות²⁶ הפרושה על האדם ועל החי [ע"ר א קכב].

◊ עוה"ז, או עת חשכת אור החכמה [פנ' ג כו].

◊ **מתיחד הלילה** - בבדידותו האישית המיוחדת של כל אחד ואחד [ע"ר א קעב].

ע"ע יום.

לילה - חצי הלילה הראשון - הזמן של רשם היחידות והבדידות הנפשית, אחרי עמל היום, ותנועת החברה ורשמיה [ע"ר א קעז].

1. ע"ע ש"ק, קובץ א תרג.

2. ע' ישעיה יד א.

לפני ולפנים - הרגשות הטמירים ומהות החיים אשר לנשמה [פנק' א שצז].

לפנים³ - המעשים הגלויים [פנק' א שצז].

לפנים - ההנהגה האלהית שהיא **לפנים** - לצד ההשתלמות [עפ"י ע"ר ב סז].
לתכלית ההתעלות [ע"א ג ב נה].
ע"ע לאחור.

לצחצח - להחיות להבהיר ולזקק יותר [א' לד].

לרומם - לחבר במקור אור־החיים^ו, יסוד ח־העולמים^ו [א"ק ב תקעג].

לרומם שם אלהי־ישראל^ו - להעלות שטפי חיי העולמים אל באר מקור מי חייהם [א"ק ב תקעד].
ע' במדור פסוקים ובטויי חז"ל, רוממות שם־ד'.

לשוב בתשובה - ע"ע תשובה (באדם).

לשון - (**לעומת דבור**)^ו - הוראת לשון הוא דוקא בהבנה, ודבור ג"כ כשאנו מבין הלשון [עפ"י ט"ר עח].

לשון הקודש - השפה הנועדת להליט בה רגשי קודש^ו נעלים ורוממים, השפה שמלאכי־השרת^ו משתמשים בה [ע"א ב ט כ 255].
השפה שעל ידה, על ידי ניביה ואותיותיה נגלה לנו כל מחמד העולם המחשבי היותר עליון ונשגב. הרוח הפילולוגי שהביא אל הנפש את המבטאים והצלצולים הללו הוא לפי"ז היותר עדין ויותר פנימי. הרוח שעל ידו משתקפים החיים בצדם הנשגב והעליון [ג"ר 140].

השפה הברורה המכוונת להשקפת העולם של האספקלריא־המאירה^ו הכוללת בתוכה את סגולת הדעת בתור כח פועל, לא רק כח סוקר ומצייר את היש, כ"א כח מחולל ומוליד, מוציא את ההויית לאור עולם, מן האין אל המציאות "העולם בלשון הקודש נברא"⁴ [קובץ ו ז].

שפת הקודש - (השפה) היותר טבעית לאדם להוציא בה לעצמו מושגיו היותר נשגבים שיסודם הוא כח יראת־שמים^ו [ע"א ג ב קעה].

לשון הרע⁵ - (התבטאות מתוך טינת לב שכונתה להרע) [עולה עפ"י א"ק ג רמה, ע"ר א עניני תפילה יח].

"לשון יוניתי"⁶ - (הלשון) המיוחדת להוציא את המושגים הגנוזים אל הפועל החיצוני, להציגם בעולם המורגש. זהו יסוד היופי^ו המקנן בה [ע"א ג ב קעה].

◊ עומק התכונה הבדידותית, היא קשורה ביסוד המחצית הראשונה של הלילה, בטבעה [שם קעב].

לילה - **מחצית האחרונה של הלילה** - נקודת החצות היא המכריעה להתחיל את הקשר האטי, שהולך היחיד ומתנער לקראת חיי הצבור והחברה. ההכשרה שהיא באה בחצות הלילה נמשכת במחצית האחרונה של הלילה [עפ"י ע"ר א קעב].
המחצה המוכן להיות פונה ומתעתד לקראת ההתקנות החברתיות, העתידות לבא ביום [עפ"י שם קעט].

לילה - "**מדת לילה**" - ע' במדור פסוקים ובטויי חז"ל.

לילה - "**מדת לילה**", **עילוי מדת־לילה, שבאה אחר היום**^ו - התגלות חושך^ו גדל־ערך, >הנשמות מתענגות ע"י מה שמאיר להם אח"כ מתוכו< [ע"ר א תיא].

מדת הלילה ברוח - למעלה מההופעה השכלית, במקום שכח השכל כבר אפס, והציור^ו המוגבל לא יוכל להגיע שמה, רק הנשמה בהגיון הפנימי שלה, הרי היא הולכת ומתאדרת, בתפארת הקודש החבוי של הדעת־הפנימית^ו, המתעלה ממדת־היום^ו, שאע"פ שהיא לכאורה כהה בבהירותה, היא בפנימיותה מלאה רחבות ונהורות מני אפל, בתכונה רוממה לאין קץ [ע"ר ב נגיד].

ע' במדור מונחי קבלה ונסתר, "סכלות מעט".

לימוד - **חמישת חלקי עסק הלימוד** - א. שיטה; ב. ריהטא; ג. גירסא; ד. לימוד; ה. עיון [א"ק א עג].
ע' במדור תורה.

לימוד - **האידיאל הלימודי** - כבוד הדעת, אהבת החכמה, היסוד הפילוסופי, התשוקה האלהית^ו, האהבה^ו בתענוגיה^ו [ר"מ קעת].

"ללמוד אמונה באמונה" - יש ללמוד אמונה באמונה, כמו שלומדים עברית בעברית, מתוך כוונה העצמי של תפיסת־עולם־אדם שלמה וכוללת, בטבעיות הרוחנית והחיונית. יש לקבוע, ללמד ולהדריך, לבאר ולברר את האמונה מתוכה בעצמה, לא מתוך שטחי עניינים אחרים של רגשיות או מוסריות או שכליות, של תועלתיות או חברתיות או הגיוניות, אלא מתוך רוממות תכנה הפנימי של מציאותה הנפשית [ל"י ב (מהדורת בית אל תשס"ג) תז].

לְמַד - ההתרחבות הציורית מתוך הספיגה שכל נושא סופג אל תוכו מחוצה לו [ר"מ יד].

"למהלך האידיאות" - ר' אידיאה.

3. כמו ב"הם לא עשו אלא לפנים" מגילה יב.

4. בר"ר פר' יח ד. פר' לא ח.

5. **שכונתה להרע** - ע' חפץ חיים, הלכות לשון הרע, עמ' מח, כלל א, באר מים חיים ס"ס יג: "שכוונתו למיסבר קראי ולא לגנותה בזה, וזה דומה למי שמכוון לתועלת בדבר שהוא אמת". ושם עמ' פ כלל ג, באר מים חיים ס"י יא: "דאילו לא היה משה זכאי בזה, בוודאי היה מותר למרים לדבר בענין זה, דהא כיוונה רק לקנא לאמת ולא ח"ו לגנותו של מרע"ה, ורק לבנינו של עולם וכו', ודבר זה איננו לשון הרע מצד הדין" וכו' ע"ש.

6. בבא קמא פג.

מ

מגמת החיים - שיהיה אור תפארת־ישראל^ו מאיר בכל זיו^ו טהרתו^ו [קובץ ז קפו].

מגמת כל המגמות - להאיר את האור של המחשבה־הקדומה^ו שנברא העולם בה מצד פנימיותו^ו [עפ"י קובץ ח קפג].

מדבר - (**בדצח"מ**) - המדרגה שבה יד הבחירה־החפשית^ו שולטת, שבה צריכים כל הצדדים שבו מצד שהוא חי, להעשות על פי התכלית של כח הדיבור השכלי, דהיינו היושר^ו והצדק^ו [עפ"י ה' רן].

מדות - אופי הרצון [קובץ ג קצז].

מדות חסידות - ע"ע מדות תרומיות. ע"ע מעשים של קדושה.

מדות תרומיות - המעשים האציליים^ו העדינים. תכונות נשאות, רמות וקדושות [ע"ר א קנג].

מדיני - כללי, משותף בחיי החברה ופועל עליה [ע"ר א רכא].

מדע - **המדע** - ידיעת העולם והחיים [פנק' ב השמטות מפנקס מ"א].
המדע בכללו - ההסתגלות של רוח האדם אל המציאות כולה [קובץ א תתיא].

מה - מלת השאלה המבררת [ר"מ קפח].

מואב - (**תכונתם הלאומית**) - אהבת הגזע [קבצ' א לט].

ע' במדור מונחי קבלה ונסתר, קליפת מואב. ע"ע עמון.

מוגבל - **מוגבל** - מרוצץ מגמה^ו וכונה, מצרים והגבלות [ע"ר א קפה].

אסור בחוג מדתו [ע"ר א לד].

ע"ע הגבלה. ע"ע גבולים. ע"ע מגביל.

מומרות - **המומרות הגמורה בכל תוצאותיה** - ההתייחסות הרוחנית ההערכה הדתית וההודאה באלהות, של אותו "פושע־ישראל" שעשאוהו נכרים עבודה זרה, שהיא ההפנאה מן תוקף נצחם האלהי של ישראל אל אותו אל זר ומתנכר, במקומו [ל"י ב (מהדורת בית אל תשס"ג) תקלה].
ע"ע המרה. ר' במדור אליליות ודתות, ישי"ו.

מוסר - הטבת^ו ארחות החיים, אורח הצדקה^ו והישרות^ו בחיי היחיד והכלליות [א"ק א ב"ג].

מוסר - נטיית החפץ הטוב^ו [א"ק ג פט].

המבוקש המוסרי - בנין עולם שכלולו ופארו [קבצ' א קעז].

רגש המוסר - ◊ בא משאיפת הטוב המעשי המוכן ושישנו לשעו
[עפ"י פנק' א כג (מא"ה ב מד)].

ע"ע דת, בישראל, רגש הדת בישראל.

מאד - (**הוראתו**) - הרבוי וההפלגה [ע"ר א רנ].

מאור - ◊ הפעולה היוצאת אל המשיגים החשים את האור [ע"א ב 238].

ע' במדור מונחי קבלה ונסתר, מאור.

מאיר - **מאיר את העולמים** - מחיה את העולמים, פועל אותם, מסדר אותם, מקשר אותם זה בזה, ומעריך את כל ערכיהם [עפ"י קובץ ה פז].

מאכל - כל חומר הצריך לבנין הגוף הנהרס ע"י כח החיים והמעשה [ע"א ב ט ריד].

ע"ע אכילה.

מאמר - המשפט הגזר, מושגי התבונה וערכי השכל וההשכלה בהקצבתם [עפ"י ר"מ קעד].

מבאר - ע"ע מפרש.

מבוע - מעין הנובע [ר"מ קלד].

מבט - (**פנית מבט**) - נטיית דעת [קובץ א קעב].

מברך - משפיע ומשלים [ע"א ג ב מט].

ע"ע ברכה.

מגביל - מצמצם^ו ומשים הפרשים והבדלים בין נושא לנושא [עפ"י ע"ר א לג].

ע"ע הגבלה. ע"ע גבולים. ע"ע מוגבל.

מגדף - ע"ע גדפנות.

מגמה - תעודה ותכלית [עפ"י ע"א ד ט כו].

שפע^ו פנימי^ו, חיוני, מקור־החיים^ו. שאיפה, כונה, או תשוקה, גם תכלית, מקום חפצו. שפע החיות העליונה [עפ"י א"ק א, מבוא הרד"ך 35-6].

מגמה ותכלית ההבדל ביניהם - האחרונה היא חיצונית^ו, והמגמה היא פנימית, חיונית, נפשית [שם 35].

מגמה אלהית^ו - **המגמה האלהית** - הטוב^ו הכללי המקיף את כל ומתגלה בהשלמתו של כל פרט ושל כל קבוצ [א' נו].

ההשתלמות וההשתבחות המוסרית והחומרית [ע"א ג ב נה].

מגמה עליונה^ו - **המגמה העליונה, באיכותה** - רצון־העולם^ו, המתגלה בתור נפש־החיים־שבהויה^ו. המגמה המשיחית, ההתעלות^ו הכוללת [א"ק א, מבוא הרד"ך 35, 38, ועפ"י שם ב שסט].

ע' במדור משיח וגאולה, "רוחא דמלכא משיחא". ושם, משיחיות. ור' שם, משיח, המשיח.

מוסר - איש מוסרי - ע' במדור מדרגות והערכות אישיותיות.

מוסר - חסרון המוסר - שאין הרצון של האדם עומד על מעמד כזה שיוכל לחפץ באמת בהטוב¹ [עפ"י קובץ א תקנח].

מוסר - מוסר טהור² של הדמות הצורה-ליוצרה - המשכת האדם להטוב-המוחלט³ והעדין [א"ק ג מא].

תכונה פנימית עדינה, שוכנת בנשמה⁴, לבקש את הטוב⁵, את הטוב-המוחלט, להיות בעצמו טוב, להיות דבק אל הטוב [א' קלו].

הכח המוסרי - הדעת⁶ את ד' וההליכה⁷ בדרכיו⁸ [עפ"י ע"א א 153].

ע"ע רוח המוסר. ע"ע דת בישראל, רגש הדת בישראל.

מוסר - העולם המוסרי - הכח היותר עקרי ויותר מגמתי במציאות. <כי תיקון המוסר הוא באמת תיקון הכל, ואין חפץ בכל תיקוני הליכות הבריא וכל הרחבות החיים שבה, אם לא יהיה תוכה רצון מוסר השכל, ענות-צדק⁹, חסד¹⁰ ומישרים¹¹. ע"כ הכרח הוא שהגממות המוסריות פזורות הן בכל פינה שבצדדי החיים ולב חכם ישכילן> [ע"א ג ב רג].

האור המוסרי - נשמת ההויה, היותר זורחת¹² וחביבה [קובץ א קכח].
המוסר והשכל - העולמים¹³ היסודיים של החיים והמציאות [א"ק ג יט].

מוסר - העליה¹⁴ המעולה בחיי המוסר - ההתיצבות הישרה¹⁵ בכל הכוחות, "רגלי עמדה במשור", ההתאמה המפארה של כל נטיות החיים, עד שהשכל-העליון¹⁶ נמצא בתור גלוי עליון¹⁷ של סכום החיים כולם, וכל אשר מתחת לו הרי הם ענפיו המתפשטים ממנו, שבים אליו ומתרפקים עליו, מוכנים לרצונו, ולעבודתו כסופה ירדפו¹⁸, וכל המהלכים הטבעיים של הנפשיות והגופניות¹⁹ מוארים הם באור²⁰ עליון ובמהות הקדש²¹ המנצח, המלא הוד²² ויפעת²³ קדשים²⁴ של זיו ההשכלה הטהורה²⁵ המאירה באור חכמה²⁶ ודעת²⁷ יסודית²⁸ [א' כח].

מוסר - עז המוסר - קדושת²⁹ אמת, בהכרה עליונה, ובתכונה עמוקה החודרת עד עומק לב ונפש [ע"א ד ה עב].

"מוסר אביך" - ע' במדור פסוקים ובטוויי חז"ל.

מוסר האלהי - המוסר האלהי - המוסר הנצחי, <לא כמוסר האנושי המוגבל בתחומים צרים, הבנוי על יסודות שהנפש חופשת להשתחרר מהם, לא כרצועות על קרני שור מועד> אור-החיים³⁰ הוא מצד עצמו. עטרת³¹ תפארת³² בראשו של כל צדיק³³ [א"ק ב תקסג].

מוסר הקודש - המוסר³⁴ שממקורה של תורה, המרומם ממעל למוסר הטבעי הפשוט [עפ"י ע"א ד ד א].

המוסר של החיים, ההולך ממקור-החיים³⁵, שמפעם ביחידים ממעין האומה³⁶, ובאומה מחייה-עולמים³⁷ [עפ"י א"ק ג י].

ע' במדור פסוקים ובטוויי חז"ל, הר ד'. ע"ע אורות הקדש. ר' חכמת הקודש.

מוסר טבעי - המוסר הנטוע בטבע הישר³⁸ של האדם [א"ק ג, ראש דבר כז].

קול-ד' הפשוט הקורא בכח על ידי שער-האורה³⁹ הטבעי אשר לאדם, שהוא נחלת כל האדם. אור-החיים⁴⁰ הפרושים בנשמת האדם בהדרה [עפ"י א"ת יב ה].

ע' במדור פסוקים ובטוויי חז"ל, דרך ארץ הטבעית.

מוסר כובש⁴¹ - האופי המוסרי⁴² המוכרח לאסור מלחמות פנימיות, או להסיח דעה ורעיון ממהותו הטבעית ומכל תפקידיו, <אשר אז המוסר מוסר צולע הוא, מוסר מסוכן לנפילה למהמורות> [עפ"י א' כט].

ע"ע מוסר, העליה המעולה בחיי המוסר.

מוסר כליות - הרגשת מוסר כליות - ההרגשה הסובייקטיבית הפנימית של אותה ההערכה הטבעית של הפגימה והתיקון ביחס אליה [ב"א 11].

מוסר נמוך - (מוסר⁴³) שאינו כי אם משום יראת-העונש⁴⁴ ואהבת השכר כשאינו מתעלה למה שהוא רם ונשגב ממנו, שהוא כח העבודה-המאבה⁴⁵ [ל"ה 188].

מופת - הבהיקה המפעלית היוצאת מהסדר הרגיל, המראה את המגמה⁴⁶ של ההויה בעומק מוסריותה⁴⁷ [ע"ר א רב].

המסות האותות והמופתים אשר נגלו על ישראל - התנועה הפתאומית, האפשרות המתגלה להעתיק איתני הטבע ממשרתם למען תכלית מוסרית נשגבה ואדירה אשר נגלתה בעולם ע"י ישראל ופעולתו בעולם [ע"א ג ב קט].

◊ **המופתים** מביאים לידי הכרת המציאות הרוחנית, והרכוש הרוחני בכללות [קובץ ז קמט].

ע"ע נס.

מופת - (**לעומת אות**) - ◊ מראה על עוצם הכח של המשלח ב"ה [ע"ר ב פב].

מוצק - לפי הצורך של הכלכלה הגופנית, נחשב למוצק - כל דבר שהוא צריך לגופו של אדם בתור בנין לאחד מחלקי גופו, בין יהיה נוזל מוצק או אור [ע"א ב ט ריד].

ע"ע נוזל, לפי הצורך של הכלכלה הגופנית.

מושכל - מצויר⁴⁸, מופשט [ע"ר א פג].

מושכל² - המוסר⁴⁹ העצמי הטהור⁵⁰ [ל"ה 125].

מוֹתָרִים - ע' במדור מצוות, הלכות, מנהגים וטעמיהן, בהגדרות המבוא.

1. **כסופה ירדפו** - לשון ס"י פרק א ו.

2. **מושכל, המוסר העצמי** - הכוונה למוסר-ישר (אוטונומי), בניגוד לחוקי התורה המהווים מוסר-כובש (הטרנומי), כשימוש חובות הלבבות, שער העבודה פ"ג, במושג "הערת השכל" לעומת "הערת התורה".

מזבח רוחני - הלב³ הישראלי, המלא חיי קודש [א"ק ג רי].

מזון - לקיחת מזון - ספוח אל כחו (העצמי של הניזון) אוצר כח מהמציאות החיצונית [עפ"י קובץ א קעג].
ע"ע אכילה.

מזון אסתתי - (שבחידוד הפלפולי³) - הסיפוק הנפשי הגדול בקדושה³, הממלא את האדם בדבקותו בתורה באהבת שקידתה והרחבת פלפולה [רצ"ה א"י כח].
ע' במדור פסוקים ובטויי חז"ל, מילתא דבדיחותא.

מזוקק - ע"ע זקוק.

מזל - המערכות, הזרמים הטבעיים הדוחפים (בעולם) [עפ"י א"ק ג לד (קובץ ז לט)].

מזל - יסוד המזל - הערך שיש להתגלות השטחית של הצורה הקוסמית, עם המהות האישית, וממילא הקישור עם הפרצופות, והיחס עם המוסר והתוכן המאורעתי. <סקירת המעמד הפנימי של האדם על פי ההתגלות השטחית של הצורה הקוסמית אפשרית וכמו כן הבחנת היחס שבין הסקירה האסטרולוגית, עם ההכרה הפרצופית האישית³, והם ביחס עם ההכרה של התנועות וצביונם בכלל, עד לידי אותה הכרה המונחת בהתגלות צביון כתב היד, כיון שהכללות פועלת פעולה סדרנית על כל תוכן תמציתי לפי ערך ריכוזו. והצביון האנושי, הוא המרוכז ביותר, וסידור כחותיו מתבטאים על ידי אותו הסידור הכללי, שתוכנית המערכה הקוסמית היא אחת מחלקיו> [עפ"י קובץ ז קעה].

ע"ע גד. ע"ע כוכבים. ע' במדור פסוקים ובטויי חז"ל, מערכת, (מערכת הכוכבים).

מזל - (מזלו של אדם) - כח הכבוד (העצמי) הנפשי, >המוכן למען טובת האדם וגבורתו הנפשית הנחוצה לו לטובתו החמרית³ והרוחנית³ [עפ"י ע"א ב ט סד].

ר' במדור פסוקים ובטויי חז"ל, אדם אית ליה מזלא.

מחוקק - מחוקק, מצויר [רצ"ה א"ש יא הערה 27].

מחילה - (מחילת ד') - כאשר גוברים הרחמים העליונים³ על סבלותיו של האור־האלהי³ המוטל בתוך מעצורים, שע"ז הנשמה³ מחדשת את אורה³, וכחה הרוחני³ מתגלה בשדרת החיים עם כל הטבעתם החמרית³, אז משתלם הקלקול הבא מתוך חוסר האורה, והחוב (של החטא³) נמחק. >מושג המחילה מורה על איזה דבר שבחוב חצוני, המוטל לפרעון< [ע"ר א ככו קכו].

◊ **עיקר המחילה** היא שתעשה נפשו מוכשרת לקבל האור הטוב³ של החכמה והצדק³ כמו שהיתה מוכשרת לזה קודם החטא [ע"א ג ב לט].
מחילה סליחה וכפרה (אלהית) - סליחה היא מצד ערכו המרומם (של הסולח) לבדו, ומצד ענינו של זה שנסלח לו זה נקרא בשם **מחילה**, והפעולה

הפנימית שהיא ביחש לקלקול הרצון, וביחוד זו שהיא באה מיסודה של הקדושה³ התמידית (נקראת **כפרה**) [עפ"י ע"ר ב תנב].

ע"ע כפרה. ע"ע סליחה. ר' בנספחות, מדור מחקרים, מחילה סליחה וכפרה.

מחשבה - המחשבה הקודמת להאותיות - הסבה³ הרוחנית³ היותר אחרונה, שהיא סמוכה להיצירה הברואית של הוית האותיות³ בקצבתן [ר"מ קס"ז].

המחשבה האידיאלית - השאיפה הקדמונית מראש־מקדם³ [ר"מ קסח].

ע"ע מקור, המקור העליון ששם שרויה היא המחשבה האידיאלית.

מחשבה - להפרות את המחשבה - להוציא רעיונות חדשים מן הכח אל הפועל [ע"א ד ד ג].

מחשבה אלהית על דבר העולם - (כשחושבים על דבר העולם מתוך מחשבה אלהית) - המחשבה על דבר התהווות והמשכת הויותיו ושאיפת עתידו (של העולם), מחשבה מצוירת³ זיו³ שכל³ והדרת³ חפץ של טוב אדיר ונעים [עפ"י קבצ' ב פו 55].
ע"ע בריאה.

מחשבת שם ד' - המחשבה העליונה³ של התגשמות הטוב³ בעולם. מקור הטוב³ וצורתו³ היותר נשגבה³ [ע"א ד ו ס].

מחשכים - תוכנים שליליים, כחות הזוהמא³ והמאפלים [ע"א ד ט צט].

דינים־קשים³, מארות וקטיגורים, המכחישים פמליא־של־מעלה³ [א"ק ד תקה].

מטה - ההכללה היסודית והשרשית [א"ל קכב].

ע"ע מעלה.

מטה - מלמטה למעלה - מתחתית מדרגת ההויה עד רומה [אג' א קסג].

(מתוכנים) הפרטי(ים) על הכללים, מהתחתונים על העליונים [א"ק ב תטז].

ממטה למעלה - ממילוי של חיים במדה מועטת למילוי חיים במדה מרובה, מזהר³ קלוש לזהר עז ומקרין [א' נב].

מיצור שפל לעליון³ [א"ק ב תקמז].

ממהות ירודה למהות עליונה³ [שם תקכב].

מתכונת החשבון עד "תאות גבעות עולם" "בטרם הרים יולדו" [א"ש טז א].

ע"ע מעלה.

מטה - דרך ההכרה ממטה למעלה - דרך ההשגה באור־חורז³. ההכרה המתחלת מדרך הרצאה רגילה, מאורח עולם ודרכם של בני אדם, בתכונת גופם, חושיותם ורגש נפשיותם, או בדרך הגיון³ שכלם,

3. ההכרה הפרצופית האישית - מאמר קדמות הזוהר לרד"ל, עמ' עו. נר באישון לילה לרב אבינר עמ' 146. ע' א"ש ח יג. פנק' ד קעט. א"ל קמט.

והיא בוקעת ועולה, מקשרת סבה בסבה, מעין במעין, עד שהיא באה לידי התגלות עליונה⁴, אשר ממנה ינהרו פלגי חכמה ודעת־קדושים⁵ [א"ק א ע].

מלמטה למעלה בדרך ההשכלה - קישור המחשבות המתפשטות לשרשם המקורי [עפ"י ע"א ד יב נה].

מלמטה למעלה - מהתוכן המעשי אל התוכן הרוחני⁶ [ע"ט קיא]. ע"ע מעלה, מלמעלה למטה בדרך ההכרה.

מטיב - מאיר⁷ ומרחיב [עפ"י ע"ר א קמו].

מטיב - "הקב"ה מטיב לך" - ע' במדור פסוקים ובטווי חז"ל.

מיל - התחום המתייחס למקומו של אדם למצבו הקבוע [ע"א ג ב רצד].

מיוחש - התחלשות הפעולות מהתעוררותן הצריכה להיות מלאת חיים בגוף בריא ונפש בריאה [ע"א ג א לא]. ע"ע חולי.

מים - היסוד הראשון, המוחש הרפה במגעו ואין לו מכון להסמך עליו שום דבר בעל כובד [ע"א ד יב ו (מא"ה ב קלב)].

"מים"⁴ - כינוי לנמצאות בכללן, כל זמן שהן בכח הצורה הכללית [מ"ש קטז (מא"ה ב יא)].

היצירה הבאה ממזוגו של השטף הגדול, "מקולות מים רבים אדירים"⁵ [עפ"י ר"מ פח].

השטף המלא של התמזגות כל הפרטיות אל הכלליות האיתנה, "מקולות מים רבים אדירים משברי ים" [שם כא].

"מים"⁵ - צורה⁶ עצמית >הנהגת במציאות רוחנית כבגשמית<. ומה שתחתיה חומר⁷ הוא [פנק' א שעג].

ע' במדור פסוקים ובטווי חז"ל, אבני שיש טהור.

מים - הרגש הנפשי שמרומם את האדם בטבע הנפש הזכה לכסוף לאור־ד⁸ [ע"א ב ו כז].

מים היותר טהורים - דעות היותר טהורות⁹ ונשגבות [קובץ א שמח]. ע' במדור מונחי קבלה ונסתר, מי הבריכה־העליונה. ע' בנספחות, מדור מחקרים, אמונה.

מים - ע"ע גשמים, הבאים מיסוד המים.

מיעוט - הצערת הנושא ממוכנו הקדום, קציצת איזה סעיפים מתכונתו [ר"מ קכא]. ע"ע ממצט.

מישרים - "הולך למישרים" - לאושר¹⁰ ולטוב¹¹ [א"ק ג שלט].

מכבד את ד' - מוציא אל הפועל את התכלית הטובה הצפונה ב(ענינים), כפי הכונה האלהית העליונה [ע"א א ג ג].

מכשף - ע"ע כשוף.

מלא כל - אוצר החיים השלמים העליונים [ע"ר ב עח].

מלאכה - כל תנועה שמצלת איזה חלק מן ההויה מן שליטת התוהו¹² [א' סז].

חדוש כלום בהויה והיצירה [עפ"י ע"א ד ט ק].

תיקון והבאת איזה דבר לידי שכלול [עפ"י שם ז י].

עיבוד ושינוי באיזה חומר. דבר הפועל שינוי בעצם החומר בטבעו [שם יא כ].

"מלאכת מחשבת"⁶ - יצירה של האדם מתוך החופש של האדם. האדם חושב מחשבות ועושה מלאכה, מלאכה בעיר או מלאכה בשדה. מלאכה שייכת למלאכיות של המלאכים השמימיים [עפ"י ש"י ז 378]. ר' בנספחות, מדור מחקרים, מלאכה לעומת עבודה.

מלאכת ד' - השתכללות כל היקום והוספת יפעתו¹³ ועלייתו התדירית העליונה העולה למעלה למעלה [ע"א ד ט ק].

מלוכה - הנהגת המלוכה - ההנהגה המתפשטת בענייני המקרים >לעומת הנהגת התורה¹⁴ המיוחדת לעצמותם של ישראל, או ההנהגה הכללית של שבע־מצות־ב"נ¹⁵ שהן ראויות לעצמות כלל האנושיות ומוסרם< [עפ"י ע"א ג ב לה].

מלח - (מצוין ברוחניות) - הידיעה הפשוטה שמחייבת את כל המון הדרישה המעשית, השומרת את היראה¹⁶ והאמונה¹⁷ [עפ"י ע"א ב ו כז].

היסוד הגס של יראת־העונש¹⁸ היושב בתחתיתה היותר שפלה של שדרת הרוח >שצריך הוא רק שם לקחת את מקומו, (כדוגמת) שיכלול היצירה, שם הצרות והרעות שבעולם, הפורעניות והעלבונות הנם מלח־העולם¹⁹. מחשבות וציורים שמיסוד יראת העונש. זהירות פנימית, שוה עם טבע היראה מכל אסון, והזהירות הטבעית ממנו, >זהו היסוד הנלוו אל כל אמוצי החיים, והוא הגורם בקורטוב המעורב שלו, דמשתכח כי קורטיתא בכורא, לחבב את החיים כולם, לעשותם רעננים ומאושרים< [עפ"י א"ק ד תיז].

מלח החיים - הפחד הדמיוני מהמות²⁰ שכל ענין אהבת החיים בא רק על ידו [עפ"י א"ק ב שפא].

מלח העולם - בשיכלול היצירה - הצרות והרעות שבעולם, הפורעניות והעלבונות [עפ"י א"ק ד תיז].

מלך - מנהיג לעם בעצה²¹ [קבצ' ב לה (פנק' א לא)]. ע"ע נשיא.

מלך - "משיח ד'" - ע' במדור משיח וגאולה, "משיח ד'".

4. עקידת יצחק, לרי"ע, שער לד: "כבר נתפרסם בדברי החכמים ומנהג התורה האלהית בהשתמשה במלת מים לשום אותה כנוי אל כלל נמצאות, אם עליונות ואם תחתונות".

5. חגיגה יד:

6. ביצה יג:

מנוחה - שלוח פנימית [א"ק א קפט].

מנוחה אנושית - ענין נפשי-גופני הכרחי של התאפשרות והתכונות להמשך העבודה, אחרי הפסקת העיפות, "הניחו לעיף", ומתוך השעבוד והקשור של האדם, אשר "לעמל יולד", אל הכרחיות העבודה, הלא הפסקת מנוחה זו היא החזרת ומכשירה ומכינה אותו להתחדשותה ושכולה מתוך התעכבות זו של "עמידה לפוש" או גם "עמידה לכתף" [ל"י ב (מהדורת בית אל) שמה].

שלילת עמל כאמצעי להתחזקות [פעי' לו].

ר' מנוחה של יום השבת.

מנוחה⁷ - עצם קדושת⁹ הנפש, השפעה מלמעלה הבאה מכח עצם גילוי הקדושה שבנפש [ה' רי].

שפע⁹ הנבואה⁹, שעיקר מעלתה היא ע"י כח עצם קדושת הנפש [עפ"י שם].

השפע הבא ע"י רצון שמים מטבע הנפש [עפ"י ה' ריב].

מנוחה רוחנית - התקלטות פנימית בחזיונות רצויים ומקובלים, שההרגשה העדונית [הרוחנית] היא מתאחזת בהם בצורה בסיסית [ר"מ נד].

מנוחה שלמה - הקדוש⁹, הנשמה⁹ האלהית (ה)מופיעה⁹ באדם בכל הדרה⁹ בעת תגבורת הקודש, ואז הוא מכיר כי הוא חי חיי-אמת⁹, חיים של נועם-די⁹ וההתענג⁹ מזיו⁹ כבודו⁹ [ע"א ג ב טט].

מנוחה של יום השבת⁹ - גילוייה של קדושת ישראל⁹ ואצילות⁹ השראת שכינתם⁹ [ל"י ב (מהדורת בית אל) שמו].

המנוחה הישראלית המיוחדת, המופיעה בקביעת והתגלות ערך זמנו וסדור חייו של האדם, לא בשעבודו אל מסיבותיו ההכרחיות החיצוניות, אלא בקשורו וריכוזו אל חרות עצמותו הפנימית, אשר ביסוד הווייתו ויצירתו המקורית [ל"י ב (מהדורת בית אל) שמה].

פסיביות של התבטלות⁹ כלפי מעלה, לשם הופעת הקודש [פעי' לו].

מנוחה - (מתכונתה הראויה של המלוכה) - ההנהגה הישרה בשבט מישור לכלל העם כולו [ע"א ב ט רצד].

מנוחה שלמה - (מתכונתה הראויה של מלוכת די) - השקט הגמור האהוב והרצוי הבא בדעת-א-די⁹ לאמתתו, בדברים הנאמרים בלחישת לפי חקר כבודם, קול דממה דקה. כשכבר יתוקן טבעו של אדם ותכונותיו, ולא יהי עוד צריך לא למלחמה פנימית ולא למלחמה חיצונית, והמצות⁹ לא יהיו משמשות לאיבוד ועקירת מדות בהמיות, כ"א לרומם את רוח האדם הרבה מאד במנוחה שלמה של דעת די [עפ"י ע"א ב ט רצד].

"מנוחתית" - (מנוחת הקב"ה) - ע' במדור פסוקים ובטויי חז"ל.

מסורת - (לעומת דת) - תוצאתה הממשית של הדת⁹ [עפ"י ב"א 11].

מלך ישראל - הנפש המשוכללת המשווקה מהלח התמציתי של חיי האומה כולה. הנעשית ראוייה בכוח התרכזות התמציתיות הלאומית הגדולה שבה להתנחלות השאיפה האלהית בקרבה ביסוד של נצח⁹ ושל הוד⁹ [עפ"י מ"ר 38].

ע' במדור מדתם וענינם הרוחני של אישי התנ"ך, דוד, נפש דוד. ע"ע שליטה.

מלכות - ההשגה מצד המלכות - ההכרה מצד הבראיה [ע"ר א תיב].

כבודו⁹ ית' מצד ההתגלות שבעולמות⁹ [עפ"י שם רמט].

ע' במדור שמות כינויים ותארים אלהיים, "מלכנו". ע' במדור פסוקים ובטויי חז"ל, ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד.

מלכות - המילוי המלכותי - התכונות כסא-די⁹ על מכוננו, על כסא דוד ועל ממלכתו, להכין אותה ולסעדה [א"ק ב תקסב].

מלכות בית דוד - (לעומת מלכות-ישראל⁹) - יסודה של צד הקדושה שבסדר האומה להנהגתה הפנימית והחיצונית בתור ממלכת די⁹ ממלכת-כהנים⁹. כשרון צד הקדושה של הממלכה [עפ"י ע"א ד ה טט].

◊ **מלכות בית דוד** היא דוגמת מלכות-שמים⁹ העליונה, והסגולות⁹ השמימיות גנוזות בה, והן מוכרחות לצאת לאור בכל מילואם, במילוי-המלכותי⁹, בהתכונות כסא-די⁹ על מכוננו, על כסא דוד ועל ממלכתו, להכין אותה ולסעדה [א"ק ב תקסב].

מלכות הארץ - האידיאל⁹ החברתי [א"ק ב תקסב].

ע' במדור תיאורים אלהיים, "מלכות שמים".

מלכות ישראל - (לעומת מלכות-בית-דוד⁹) - יסודו של הצד העולמי שבסדר האומה להנהגתה הפנימית והחיצונית ברוממות פוליטית ככל העמים. כשרון צד החול⁹ של הממלכה [עפ"י ע"א ד ה טט].

ממארת - עצובה ומחשכת [א"ק ג קעה].

"ממולח" - המיזוג והעירוב העמוק. העירוב והמיזוג הגמור עד לכדי ההתבוללות הגמורה והמוחלטת [עפ"י ע"ר א קלו].

ממוצעים - המסילות, האספקלריאות הממצעים ומתווכים בין הראשית⁹ והאחרית⁹ [עפ"י א"ק א רז, ע"ר א פד].

ממלא - (לעומת מקיף⁹) - מתפשט ופועל בתוכיותו של כל ההויות כולן [עפ"י ע"ר ב פב].

ממעט - צמצום כח, בכמות או באיכות [אג' ד (מהדורת תשע"ח) רמח]. ע"ע מיעוט.

מנביע - ממשיך את תכנו הנובע [רצ"ה א"ש יא הערה 15].

7. ירמיה מה ג. ע"ע ע"ר ב תצ, ס"ק סא.

מנוחה של יום השבת - בס' בעל שם טוב מהדור, על התורה ומועדים, ח"א עמ' צב מביא מכתר שם טוב ח"ב כ.: "מנוחה היינו בהירות הוייתם של הברואים, הנעלמת, שהוא מעצמותו יתברך שמו". "כשהשם יתברך מבהיק זיו הדרו אל הברואים". ס' בת עין, בהעלותך ד"ה ויסעו מהר די. "לתור להם מנוחה וגו' (במדבר י לג) [...] להמשיך עליהם שפע".

מסתעף - מתפשט למרחק בסטיה מן השורש [רצ"ה א"ש יב הערה 18].

מעולף - מסותר, מוסווה [רצ"ה א"ש יב הערה 58].

מעילה - בקדשי שמים - שינוי, החלפת תעודת המציאות, והשפלת הערך [עפ"י ע"א ב ו ג].

מעילה - (לעומת חטא) - החטא מצד גדלו ועצם מריו, שמעל בחוקי ד' ומרד באדון כל המעשים יתברך [ע"ס 34].

מעין - המעין העולמי העליון - מקור צדיקו של עולם, מקור ראש צדיק, משם הברכות שופעות [א"ק א יב].

מעין - המעין הפנימי - שורש החיים שבמקור ישראל [קובץ ו רג].

מעלה - ההעלאה וההקפה המעשית המפורטת [א"ל קכב]. ע"ע מטה.

מעלה - אור העולמים [א"ק ג מה].

מעלה - מלמעלה - ממקור עליון [א"ק ב של].

מעלה - מלמעלה למטה - ממהות עליונה למהות ירודה [שם תקכב].

מלמעלה למטה בדרך ישרה - מהתוכנים הכלליים העליונים על הפרטיים השפלים [שם תטז].

מיצור עליון לשפל [שם תקמז].

מההתעלות מכל חשבון אל יסוד ההתגלות החשבונית [א"ש טז א].

מעולם נהדר ונאדר בקודש, על עולם חול וחלוש [ע"א ד ח ת].

ע"ע מטה.

מעלה - מלמעלה למטה בדרך ההכרה - דרך ההשגה באור ישראל. השגה הבאה בדרך התגלות עליונה, ממעמקי האצילות, ותוכני טהרה וקדושה עליונה השוטפים ועוברים, גלי נשמה המתגברים ומעינותיה ההולכים וזורמים ממקור הטהרה העליון, אל השכל הגיוני ורגשי הנפש, כההמדה, והחוש, וכל ארצות ההכרה, הבאים וממשיכים להם פלגים מנחל עדנים זה, עד שבאים הדברים לגבולם ותחומם הם [עפ"י א"ק א ע].

ע"ע מטה, דרך ההכרה ממטה למעלה.

מעלה - פונה למעלה - לשלמות כללית ונצחית [ע"א ג א יג].

ללכת מעלה מעלה - מאדיאל אחד למשנהו וממגמה חשובה מרהיבה וכוללת לרעותה [שם ד ה נב].

"מעמד הר עיבל" - הבעת מחאתנו הכללית על כל פורע מוסר ועושה נבלה, בהתחלת כניסתנו לארץ ישראל כדי להוציא מן הכח הגנוז אל הפועל את הטבע הפנימי הישראלי למוסדות הצדק, מצד ההכרה הכללית הנעוצה בעומק הטבע של הנשמה של האומה כולה [ע"א ד ה מה].

מענג - מעדן ומחיה [ע"ה קלא].

מערכה - דבר שהוא מונח בערך ויחש זה לזה [מ"ש עז (מ"ה א ק)].

מעשה בראשית - המעמד היותר תכליתי להשלמת מעשה בראשית - הטבת המצב החברותי במעמדו המוסרי [עפ"י ע"א ב א ט].

מעשה הטוב והעבודה האלהית - יסודם - ע"ע עבודה אלהית והמעשה הטוב.

מעשים - המעשים - הצד המגולה של ארצות החיים [עפ"י קובץ ח קכא].

"מעשים" - ע' במדור מצוות, הלכות, מנהגים וטעמיהן, הגדרות מבוא, מצוות, מעשה המצוות.

מעשים טהורים - המעשים שההרמוניה הנצחית מתגלה על ידם [א"ק ג ז א"ש יב ט].

מעשים רצויים - (מעשים) משוקלים בשקל של מוסר מאיר ומתוקן [א' קנד].

מעשים של קדושה - שהחסידות המעשיות מתלבשת בהם כשהיא באה מצד הרגש האלהי העולה על המדה ההגיונית המבקשת (ת) מרגע בקרבת אלהים התיאורית בצורתה הרוחנית - דרכי חיים מלאים אור וטוב. צינורות יקרים להזיל על ידם טל חיים של שמחת עולמים, של תום אמון בתוכיות הנפש, >לרוממה מעל כל ההנחות המוגבלות על דבר הטוב והיושר, שבני אדם נלכדים בהם, ולעתים קרובות מאד רגליהם מתמוטטות על ידם, מפני הלחץ של חקי ההגיון הצר של השכל האנושי, המוגבל ביותר < [עפ"י א"ק ג שיא].

ע"ע מדות תרומיות.

מפלגות - חודרת ומתפשטת [רצ"ה א"ש ח הערה 15, ושם יב הערה 17].

מפרש, מבאר - הדורש בעמקי תורה, להאיר אור על דברי כתובים או מאמרי חכמים ז"ל [ע"א א, הקדמה, יג]. ע"ע פרוש. ע"ע באור.

מצומצם - מוגבל [ע"ר א סז, א' כח, ועוד].

מוגבל במצרי גבולות חוקיים [עפ"י א"ק א קד].

מצומצם - רצון מצומצם ומאופל - סגור במצרים של ההשגות והמאווים שעל פי התנאים המצומצמים של ההויה [א"ק ב רפח (ע"ט ג)].

מציאות - המציאות - בית ד', הקשר הכללי הזה (של) כל המעשים והיצורים בקשורם ותכונתם, במהותם ומטרת היותם [עפ"י ע"ר א נג]. **היסוד הפנימי של המציאות** - ההתעלות הבלתי פוסקת. אור ד' המהוה הישות, זרוע ד' אשר נגלתה [עפ"י א"ק ב תקכט-תקל]. ע"ע תכלית המציאות.

מקוריות - המקוריות - העוצם שאין בו ערך של התעלות מרוב תעצומו [א"ק ב תקכח].

ע' במדור שמות כינויים ותארים אלהים, מקור המקורות.

מקוריות - (המקוריות המציאותית) - מקור־החיים וההויה העליונה בשלמותם, באין גבולים ומיצרים [א"ש יב ח1]. הראשית, השורש אשר משם יוצאים כל ענפי החיים ולשם ישובו ויחזקו [עפ"י מ"ר 144 (א"ש תוספות תשובה ו)]. ע"ע עצם, עצמיות.

מקיף - (לעומת ממלא) - שולט בהויית היצורים בכללותם [עפ"י ע"ר ב כב].

מקיף - (לעומת פנימי) - ע' במדור מונחי קבלה ונסתר.

מקיר - מנביע ממקורותיו [עפ"י רצ"ה א"ש יא הערה 6].

מרום - השאיפה האלהית הטהורה [ע"א ד ט קמו].

"מרום" - מקום פעולת המעשה שמגיע למרום, רמז לדבר "רום ידיה נשא" [ע"א א א ו].

מרומים - מקור הדעת, אוצר החיים אשר בנשמת חיה־עולמים [א"ק א קעד].

שפוע יז"ר וזוהר הידיעה האלקית העליונה [נ"א ד 38].

מרומים עליונים - מדרגה עליונה המתעלה מעל פרטיותו המוגבלת [ע"ר א יא].

מרומים - עלוי הדרגות [עפ"י ר"מ ו].

"מרוצה" - (לפני ד') - ע"ע רצויה.

מרוק - השתנות הטבע הנפשי לטוב בהעמדת התכונות לטוב, כאילו לא נעשה החטא שפוגם את התכונות בכללן [עפ"י ע"ר ב שנו]. זקוק מכל כעור החיצונית, והעמדה על היסוד הפנימי החי חיי־אמת וקדש [עפ"י א"ש יא ו]. ע' במדור פסוקים ובטווי חז"ל, יסורים ממרקים.

מרות - קבלת מרות - הכנעה ושיבור הטבע העצמי, לעומת התנאים החיצונים [עפ"י ע"א ד יג יא].

מרמה - דבר שאינו לפי הכונה הפנימית, ושעם זה מביא היזק לתועים, שאין הדברים כלבו [ע"א א 81]. ע"ע שקר. ע"ע כזב. ע"ע שוא.

משבר - החשכה והסתרה של האור מפני שלא יוכלו הבריות בהשפלתן לקלוט אותו בבהירותו, למען יתן מקום לאור ממועט, שרק הוא יכשיר את החיים באחרונה לאור הגנוז היותר עליון ומגמתי [ע"א ד ט מג].

ע' בנספחות, מדור מחקרים, "שבירת הכלים".

משגב - (המשגב האלהי) - ישע השגוב, העילוי למקור־החיים, הנקלט בעצמיותו בעריגת הקדש של נשמתו. התחושה ברוחניות

מציאות מלאה - מציאות שהתגלות המהות היא מלאה בקרבו של המצוי פנימה [עפ"י אג' ב מא].

חיים, רצון [עפ"י א' יא].

מציאות עליונה - המציאות העליונה - החיים האציליים וההופעות האלהיות אשר ממפלאות תמים דעים. המציאות הטמירה העליונה המתבודדת בדומיה הקדושה העליונה. הסתום של רז העליון [עפ"י מא"ה ב קל].

מצייר - ע"ע ציור.

מצרי גיהנם - ע"ע גיהנם.

מקדש - מעלה את (ה)רוח ומקרהו אל הקדושה בהרגשת לב ושכל פנימי [א"ת י ג].

מקדש - המגיע אל התכלית העליונה שכיון השי"ת [עפ"י מ"ש שנ (ה' קעו)].

ע"ע מתקדש. ע"ע קדוש.

מקום - בית הקיבול אל הנושא המוכן להופיע [ר"מ קכח]. השטח החמרי של דבר, המכיל בתוכו איזה ענין מיוחד, וירמוז ברוחניות על המדרגה המיוחדת של איזה נושא [ע"ר א קסו]. ערך [עפ"י שם מ].

מדרגה ומעלה ידועה [מ"א ב ג].

מה שתופסת ההויה (האישית) [עפ"י ע"ר ב עו].

צורה תכליתית [ח"פ מה].

מקומו ושרשו - תעודתו [עפ"י א"י לא].

מקום - מקומו האמיתי של האדם - מדרגתו, (סדרי) הרגשתו הפנימית [ע"א ב 232].

"מקום" - "מקומו של עולם" - ע' במדור שמות כינויים ותארים אלהים.

מקור - המקור האלהי - ע' במדור שמות כינויים ותארים אלהים, אלהי, המקור האלהי. ע"ע אור אלהי, מקור האור האלהי.

מקור הברכה - יסוד האור העליון אשר ממנו נתייסדה תולדת ישראל, יסוד עולם שהוא קודם ונעלה מכל הגבלה וחוקיות מוטבעה [עפ"י אג' ג נח].

מקור העליון - המקור העליון ששם שרויה היא המחשבה־האידיאלית - אוצר החיים של השעשועים העליונים, אותה האידיאליות הנשגבה המכלילה את כל היקום בכל חטיביותו, שמשגיבה העליון של תועפות עזה, הופעה היצירה כולה לכל המון פלגיה, מראשית ההויה האצילית בתוקף מעלתה, עד הצורך האידיאלי העליון המביא בתוקף גבורת הודו את התכונה היצירתית לידי הגמרה עד תחתית שלביה [ר"מ קסח].

מקור הקודש־העליון - מקום החישוף של כל עדן ועדן, שם תערב מנחה, שם תתענג כל נשמה בחדות־ד' מעוזה [ע"ר א קנא].

משקל - תכונת המשקל - צדוק הערכים, זה לעומת זה, כח ההכרעה [עפ"י ר"מ פז].

השוואת הערכים הזרים בהיותם נוכחים [עפ"י שם קלב].

משקל עליון - המשקל העליון - בירורה של הכרעת ההנהגה העליונה [רצ"ה א"ש יא הערה 18].

ע' במדור מונחי קבלה ונסתר, מתקלא.

מתבסם - מתקן, מתנעם, משתכלל [רצ"ה א"ש ט הערה 5]. ע"ע בסום.

מתברך - מתמלא שפעת^ו חיים טובים, נעימים ורעננים^ו [עפ"י א"ק ג קפת].

ע"ע ברכה. ע"ע מברך.

מתודה - אופן הטפול, ההתנהגות [רצ"ה א"ש יב הערה 36].

מתוק - מתוקן ומקובל [א' מא].

מתיקות - ההתאמה המכוונת של פרטי (הענין) לכל מה שהחיים וההויה בכללה צריכים לו שהוא **יסוד המתיקות**, הבא מתוך הרגש המתאים להתכונה שבנין הגוף דורש [עפ"י ע"ר ב נח].

מתנוודד - (לעומת קבוע) - משתנה ומתנועע בתנועה תדירה [עפ"י א"ק א רעד].

מתנשא - תכונה מתנשאת - מתעלה מההתפשטות הגבולית [ר"מ קעד].

מתפלש - ע"ע מפלשת.

מתקדש - נבדל ונפרש [א"ק ב רצז].

נקשר בקשר האידיאליות^ו של הקדושה-העליונה^ו [עפ"י ע"א ד ט כו]. ע"ע קדוש. ע"ע מקודש.

הפנימית את קרבתו ואחודו של ד"צבאות^ו עמנו. >אחרי העלאתה של הנשמה, במרום חייה העליונים, אחרי שאיפת הקדש של אחדות^ו ההויה במרום האצילות^ו שלה< [עפ"י ע"ר א קמט].

משובב דעתו של אדם - מאבד את הרגש של האחריות המוסרית [קובץ ד ב].

משכיל - חושב, מצייר^ו ומרגיש [עפ"י ע"ה קיז].

משכן - שם בית הדירה, העלול להיות מוכן למסעות, שמרשם בתוכן הרוחני העליון (של האדם) את העליות הנכספות. המשכן מסמן, אם גם בצורה המחוברת באיזה אופן להכנה של נסיעה, אבל דוקא את היסוד המנוחתי שיש בין מסע למסע. ובנפשיות היא ההרגשה המרגעת, העוצרת את ההתנועות הבלתי פוסקת, לשם היסוד של המטרה העליונה, קביעות האורה ובסיסיותה בערכה [ע"ר א מג]. ע"ע אוהל.

משפט עליון - מדת-הדין^ו, שעלתה במחשבה^ו, לפני בריאת העולם. מקור המשפט^ו והצדקה^ו [א"ל קח].

משפט עליון - מדת המשפט העליונה - כח אותה ההכרת המוסרית, החקוקה בנפש האדם הנברא בצלם-אלהים^ו שהמשפט המושרש בטבעו של אדם ובארחות חיי החברה >לענוש את הרשע, הגונב, הגוזל והמרצח, באפן פרטי< מיסודה הוא בא. "שופט הארץ"^ו [עפ"י ע"ר א רטו].

תכונת המשפט-העליונה - החשק היותר נאצל של המעמד היותר רוחני ורם של החברה האנושית [עפ"י ע"א ג א י].

"משפטיים" - חוקי חיי החברה [פנ' צג].

סידורים, סידורי חיים, סדרי הענינים⁸ [ש"י ב 248].

משפטי התורה - ע' במדור מצוות, הלכות, מנהגים וטעמיהן, בהגדרות המבוא, מצוות, כל מצוותיה של התורה. ע' בנספחות, מדור מחקרים, משפט לעומת חק.

נ

נאזר בגבורה - מלא עז^ו חיים אמיצים ומכובדים [פנק' ד תמח].

נאמן לעמו - שישים ישעו וחפצו לטובת כלל עמו בחמירות^ו ורוחניות^ו [עפ"י ע"ר א רפז (ע"א ב 322, מעשר שני, כד)].

נבוב - שבתוכו אין כלום [ע"א ד יב ח (מא"ה ב קלג)].

מקום ריק בלא בניה, בלא מילוי [שם שם].

נביבות - (במובן רוחני) - הריקניות מציור^ו הבנה [ע"א ד יב ח (מא"ה ב קלג)].

נברא - הויה שפרטיות מתגלה בקרבה [א' קכה].

ניצוץ חיים אחד שפוע מחסד מקור^ו החיים^ו כולם [קובץ ג נו].
ע"ע בריאה.

"נגדלך" - (באמירה כלפי ד') - כשאנחנו מסתכלים במפעלותיו של יוצר כל ב"ה, כל מה שהתכן של הדברים הנתפסים אצלנו בציור ורעיון הולך ומתרבה, ועשרה של המחשבה מתגדל, לפי מדה זו התפיסה הכללית מתגדלת, והציור המאחד את כל המון הפרטים הנפלאים לגודל אחד מתאחד בקרבנו, בצורה של אספקלריא גדולה, המביעה ביקר תפארתה את הגודל של מעשה ד' בהיקפה [אצ"ל: בהיקפו] הכללי, (ה)[ו]אומרת: הבו גודל לאלהינו. והננו אומרים לעומת ההגיון הקדוש הזה: **נגדלך**. ההיקף הכמותי של כל פלאי הפלאות של מפעלותיו של יוצר כל הנכנסים בדרך איחוד וגודל בציורינו [עפ"י ע"ר א קצח].

ע"ע גדולה. ע' בנספחות, מדור מחקרים, "מה גדלו מעשיך ד'", "מה רבו מעשיך ד'". ע"ע "נפאריך".

נגה - התחלת מציאות קצת קרן אור^ו במעוט האפשרי לפי הערך, שהוא הנהו מקביל אל האור היותר גדול, אלא שלפי הרגשת חסרון האור הוא נקרא חושך [ע"ר א רלח].

[המקום] שבו מתחיל קצת קרן אור להכנס. אמנם לפי המושג בתחילת הציור^ו ידומה שנמצא החושך, מפני שע"י מעט האור אנו מרגישים מה שחסר באותו מקום מהאור [עפ"י ע"א א 63].

נוגה - מצב ביניים שבין מציאות אור^ו לחושך^ו [מה"ה ד ר].
ע"ע לילה, "מדת לילה".

נגע - רעה חלקית, במקרים ובתוכנים הסובבים את האדם, הפוגמת את הכל, ע"י החלק הנשחת המעורה ביתר החלקים [עפ"י ע"ר ב עו].
מכה חיצונית שאינה לפי סדר תהלוכות הגויה כולה [ע"א ב ט מה].

נהלאה - עיפה [רצ"ה א"ש ג הערה 1].

נהר - מורה על אחדות^ו הכללית [ע"א א א מב].

נהר - (רמזיות) - החכמה^ו המקורית, והטהרה^ו הנמשכת ממנה [ע"א ב ז נב].

נוזל - לפי הצורך של הכלכלה הגופנית, יחשב נוזל - מה שהוא דרוש לגופו של אדם כדי לתן מקום להתנועה התמידית שבקרבנו למען המשכת החיים, <כי זאת היא תעודת המצב הדמי^ו> [ע"א ב ט ריד].
ע"ע מוצק, לפי הצורך של הכלכלה הגופנית.

נוי - הנוי - הסדר, ההתאמה של החלקים זה בצד זה, זה אחר זה, וזה לעומת זה [ע"ר א קנב].

יסוד הנוי - הכוון והיחש שבין החלקים [שם רלג].

אמיתת ההוד^ו [עפ"י ח"פ לו].

שלמות הציור^ו [ע"א א 157].

הנוי האמיתי - השלמת ציור המדמה^ו כפי השורה השכלית^ו [ע"ר א עניני תפילה כג, (ע"א א 149)].

ו הנוי ימצא תמיד מחיבור כל ההפכים [קבצ' א מג].

ע"ע יופי. ע' בנספחות, מדור מחקרים, נוי לעומת יופי.

נועם - שטף נועם אלהי - מוסר^ו עליון^ו, קדושה^ו וטהרה^ו [א"ה 913].

"נועם ד" - אהבת החכמה^ו והטוב^ו [ע"א א א צו].

הנועם העליון - השכל^ו [ע"א ד ו כג].

עדן-גן^ו סתרי חכמת הנשמה^ו העליונה^ו של חמדת העולמים [א"ת ב 215].

נועם ד' - שפריר הרוחניות, ההכרה הפנימית העלומה [ע"א ד ט נ].

ע' במדור פסוקים ובטווי חז"ל, לחזות בנועם ד' ולבקר בהיכלו.

נועם - אידיאל המגמה^ו, המקציבה הגבלה^ו בקצה תכליתה. מופע תכונת החרות^ו של בינת-כלי^ו העולמים^ו, עדן^ו הציורים^ו ויצירת האידיאלים^ו באופן הראוי לרדת לתפיסת הוית אידיאלים מוגבלים, יוצרי עולמים, מהוי חיים, ממציאי נשמות, ומחדשי צבאי צבאות, המגלה את הוד^ו הבינה^ו בכל מערכי ההויה [עפ"י א"ק ב רפניה].

הנועם העליון של עולם-הבא - אור הבינה^ו, המתגלה במחשבות הגדולות^ו, הכלליות [שם תקט].

הופעת נשמות-חדשות^ו אשר יאירו באור המופלא, עד שהתוכן של כל הנשמות^ו היותר עליונות של עכשיו רק כנפש הבהמה יחשבו לעומת אותו אור החכמה^ו, אותו עז^ו החיים בבהירות קדשם, לגבי

נס - דליגה חפשית רצונית בתוך המעגל שבטבע עצמו [ע"א ד יא יח].

קפיצות כמה מדריגות בבת אחת במקום הצורך [ה' רכ].

נס - התגלות האור^ו של חיי האחדות^ו באדם ובעולם, עם תהלוכות מוסר^ו וכל שאיפותיו היותר עמוקות, המקיפות^ו וממלאות^ו את הכל [עפ"י א"ק ב תנח].

גילוי חפץ אידיאלי^ו ורצון חי כללי, מדויק ומפואר, בכל פאר^ו העדינות היותר עליונה [ע"ט ה (קובץ ב ז)].

מקום שאור^ו החיים הפנימיים^ו הבהיק במלא אורו [א"ק ב שנט]. התנועה הפתאומית, האפשרות המתגלה להעתיק איתני הטבע ממשמרתם למען תכלית מוסרית נשגבה ואדירה אשר נגלתה בעולם ע"י העמדת ישראל ופעולתו בעולם [עפ"י ע"א ג 128].

פלאי אדון-כל^ו, בהריסת הסדרים הקבועים הטבעיים למטרה רוממה נשגבה במוסר וחכמה [ע"א ד ה ג].

נסיים - התגלות^ו כח סדר המצב המוסרי^ו של המציאות [עפ"י ע"ר א רסח"ט].

◊ ההופעה של ה**נסיים** באה מההתגלות^ו העליונה של הארת עולם נשגב^ו בחוקיו העומד בסדוריו ע"פ דעת-עליון^ו וסוד רצונו, למעלה למעלה מכל חק וסדר הנהוג בעולם המוגבל שחושניו מגיעים אליו [ע"א ד יא יח (ה' רל)].

נסיים - מה שלמעלה ממהלך קביעות תנאי ההויה וסדריה [צ"צ קמג]. ע"ע מופת.

תכלית הניסים - להכין את האדם, להעלותו, להרמת השלמות האנושית ממעלה שפלה, למעלה שהיא רמה ממנה [מ"ש קה]. לצורך ההעלאה אל השלמות, למדרגה עליונה שאינה לפי ההדרגה, ולהכין למעלה יותר גבוהה [שם].

להיות פועלים הגברת הכח המוסרי על שאר כחות הנפש [ע"א ב ט ק].

ע' בנספחות, מדור מחקרים, הנהגת הטבע והנהגה הנסיית.

נס - הנהגת הנס - בהשגחה פרטית [עפ"י מ"ש רפו (מא"ה ג קפח)].

ע' בנספחות, מדור מחקרים, הנהגת הטבע והנהגה הנסיית.

"נס הניתן לכתוב", "נס שלא ניתן לכתוב" - ע' במדור פסוקים ובטווי חז"ל.

אותן הנשמות החדשות אשר תופענה בתיקון-העולם^ו [קבצ' א ריג (פנק' א תקי)].

ע"ע שכינה עליונה.

נועם - נועם אור אלה נורא הוד - ע"ע אור אלה.

נועם - העונג והנועם האלהי^ו - התכן היותר עליון^ו, המופיע מתוך האורה-האלהית^ו, המתגלה על מערכת החיים וההויה כולה ומשכלל את המפעלים כולם, שיהיו ראויים כל אחד להביא את פועלו לתכלית האושר^ו [ע"ר ב עד].

ע"ע עונג, (עונג אלהי בהויה).

נועם ד' - הנועם הנשוא אצל כל אחד ואחד משפעת התורה והמצות שלו, מפעולתם וכונתם, שכשם שהוא נוהג בכל יחיד, ככה הוא נוהג בכללות האומה >היונתק תמיד ממתק טוב הקודש הפנימי של נועם ד'<. הנועם הממתיק את החיים ומשפיע צורה כבודה ומתוקנה, וחיים מלאים תוכן של קורת רוח פנימית בעומק הנשמה הכללית של כנסת-ישראל^ו, שקויה וניצוצי אורה משתלחים הם אל כל יחיד ויחיד, לפי ערך הכנתו, לפי זוהר נשמתו, ולפי רוב קישורו העצמי אל הכלל. הנועם המרגיע ונותן עונג פנימי לנפש גם בתוך מחשכיה [עפ"י א"ק ג קעד].

נועם ד' - העונג של נועם ד' - ע"ע עונג של נועם ד'.

נְחִיָּה - הנהגה של נחת, מנוחה והשקטת התרגשות שאפשר להמצא בצבא גדול [ע"א ב 309].

נחל ד' - זיו^ו החסד^ו והטהרה^ו של המדות היותר נעלות, וחפץ הטוב^ו, החסד והצדקה^ו [נ"א יב 10].

ניצב - התמדת הקיום במצב אחד [ע"א א א מט].

נמוך - (לעומת גבוה^ו) - פרטי^ו ומעשי [עפ"י קובץ ג קז].

נמנע¹ - חק הנמנע - הכלי^ו הראשון שהוצרך להיות מוקדם להתפשטות הטוב הראשון של הארת היכולת^ו שעל פי עומק החכמה^ו והחסד-העליון^ו [עפ"י קובץ ז נג].

ע' במדור מונחי קבלה ונסתר, רשימו. ושם, צמצום, הצמצום הקדמון.

נס - ע"ע דגל.

1. ע' ש"ק, קובץ ו נ. קובץ ז מא, נג, נח, קנא. קובץ ח קנה. פנק' א שיא ס"ו. פנק' ג קלד ס"ב. ע"א א ג לה. ע"ע מו"נ ח"ג פט"ו ח"ב פייג [עמ' 299 במהדורת שורץ]. שו"ת הרשב"א ס"י תיז, ס' העקרים ח"ג פרק כה. אלימה לרמ"ק פרק יט, דף ז, י' מאמרות לרמ"ע, חקויד ח"ד פט. דף קטז. קלח פ"ח לרמח"ל, פתח ל'הטבע הזה שאנחנו רואים אותו בעינינו בכל המוחשות שבו הוא עשאו כך במוחשות האלה. והוא אינו מוגבל תחת שום סדר או חק כלל ועיקר. אלא כל מה שאנו אומרים אי אפשר בלא הכי, רצה לומר לפי דרך ההדרגה אי אפשר כן. וזה אמת". והעיר על דברי רמח"ל אלה ר"א מרקוס בקסת הסופר בראשית א, ב עמ' כא: "וזה מה שכתב הרמב"ם במורה: "הנמנע יש לו טבע קיים". ע"ע לשב"ו ספר הדע"ה חלק א דרוש ה סימן ז, ד"ה אמנם אין כוונתי בנמנעות כמחשבת המחקרים בזה, דף נח.. ובס' הדע"ה עמ' 115. והרחל"פ במי מרום ח"א עמ' קס: "מה שנמצאו אומרים שאין הנמנעות מכלל היכולת, אין שום צדק בזה להעלות על הדעת שאפשר להגדיר את היכולת העליונה בשום הגדרה איזו שהיא, אלא שיש צדק לומר שמבראשית בהתחוללות קביעות גדרי ההויה שקבע הוא יתברך, קבע ככה ברצונו בדברים האלה שהשינוי בהם הוא מן הנמנעות, ואין שום הגדרה שאיננה רצונית". וע' רופא הנפשות, לקט דברי אמונה ומוסר מהכתבים הרפואיים לרמב"ם, למו"ר הר"ש אבינר, עמ' 34, 157-158, 169-170. ובמעבר לפילוסופיה עמ' 32-38.

הנס ממדרגה עליונה, שתנאי התנה הקב"ה בעת יצירת הטבע שיהיה מקום לנסים ולהשתנות הטבע, >ומשום זה הנס של קריעת ים סוף נקרא מקור הנסים שהשתתפו בו נסים עליונים ותחתונים, ע"י הרצון והמחשבה העליונה שהיתה בזה לפני בריאת העולם. מקור המחשבה ושבירת הטבע [עפ"י טוב רואי, שבת פרק ב מה. דרשות לביאור ניסי חג החנוכה].

נסים נסתרים - נסתרים במערכות סדרי הטבע [עפ"י ל"ה 177].

נסיין - כשהאדם פתאום הוא מוצא את עצמו במצב חדש, בסביבה חדשה, בעולם חדש, נשטף מזרמים חדשים המתייבשים לעומתו, מה שלא עלו כלל על לבו שהם יבואו כנגדו. שצריכים אז לחדש את כל מעמד החיים הרוחניים, ולהתאזר בגבורה חדשה מקורית ממבוע הנשמה, להיות נשאר עומד בקדושתו ומלא צביון תומתו [עפ"י ע"ר א עז].

ההכשרה לגלות את האופי הרצוני החפשי של האדם [שם פה].

יסוד הנסיין - רצון חפשי מוחלט, בלתי מקושר בשום הכרח פנימי או חצוני, כדי שעצמיותו הפנימית הבלתי תלויה (של המנוסה) תופיע בהדרגה גאון עזה [עפ"י שם].

תכלית הנסיין - הוצאת השלמות הצפונה בעומק הנפש מן הכח אל הפועל הגמור [ע"א א 135].

"נעבדך ביראה" - נרשים את היראה הקדושה במפעל [עפ"י ע"ר א קפה].

נעלם - ענין גדול ומושלך דך וצח [עפ"י ע"א א ב ז].

מתעלה מכל רעיון ומכל מחשבה, ובא מיסוד התגלות אלהית עליונה [עפ"י ע"ר א קיא].

"נפאריך" - (באמירה כלפי די) - התוכן האיכותי, שהוא מתאים אל המפעלים עצמם, שבהם הרעיון בא לגבול השלמות קדושתו, שעל ידם אנו מציצים מן החרקים הרוחניים, על תפארת המגמות האידיאליות, הנאדרות בקודש, של כל ההיות הנפלאות, ואנו מתנשאים ע"י זה לתפארת-העליונה ברום עזה [עפ"י ע"ר א קצח].

ע' במדור שמות כינויים ותארים אלהיים, "מפואר". ע"ע פאר (לד'). ע"ע "נגדלך".

נפרז - העובר את הגבול הראוי [עפ"י ע"א ב ט ריז].

נפש החיים שבהויה - רצון-העולם הפועל ושואף [א"ק ב שסט]. ע' במדור משיח וגאולה, "רוחא דמלכא משיחא". ע' במדור נפשיות, נפש החיים.

נפשי - (לעומת גופני) - איכותי פנימי (לעומת כמותי חיצוני) [רצ"ה א"ש יד הערה 31].

נצב - ע"ע ניצב.

נס כללי - "נס בתוך נס" - נס כפול, נס להתנוסס, העוקר את כל ההגבלות של כל חק שבטבע הנסתר ושבטבע הגלוי [עפ"י ע"א ד יא יח].

נס - נס מוחלט - אור-די המתעלה מעל כל מסגרת של כח טבעי מצומצם, ומרכז ע"י גדולתו את כל מהות החיים וכל יסוד השאיפות להנצח וההוד העליון [עפ"י ע"ר א מט].

הלמעלה מהטבעיות, אור ד' הרחב והחפשי [אג' ג נט].

יסוד הנס באצילות העליונה - הכח המעמיד את כל ההויה הרוחנית והחומרית לא בתכונה של קישורי סיבות ומסובבים כי אם ישר בדבר-די יוצר כל [ע"א ד יב ו (מ"ה ב קלב)].

נס - הכח המנצח את כל מסיבות הטבע. עטרת הטבע, חייו, נשמתו הפנימית, האוצר האידיאלי שלו [עפ"י ע"ר א מט, א"ק ד תקד (א"א 73)].

פנימיות הטבע. הנהגה שעל פי תכלית המשפט והיושר האמיתי, שגלוי רק לפניו יתברך שמו [ח"פ כו].

עולם הנס - העולם-העליון, הופעת השליטה הנשמית [עפ"י א' כזח].

ע"ע טבע, עולם הטבע. ע' בנספחות, מדור מחקרים, הנהגת הטבע והנהגה הנסיית. ע"ע טבע הנסי, הטבע הנסי. ע' במדור פסוקים ובטויי חז"ל, תנאי התנה הקב"ה עם כל מה שנברא בששת ימי בראשית וכו'.

נס - יסוד הנסים המתגלים ברצון-די - השכל-העליון, האלהי, המאיר להדמיון. כל ההויה המתוארת בחוקיה אינה כי אם לפי הדמיון שלנו, שרק אור השכל של חכמה תתאה מאיר בו, להיות חקי הטבע מסודרים על ידו, ואור השכל העליון שולט הוא על הדמיון ומבטלו, ובתוך ארג זה נעשו הנסים [עפ"י א"ק א רלב].

נס - הנסים והנפלאות שביציאת מצרים - ע' במדור מועדים וחגים, פסח, יציאת מצרים.

נס קריעת ים סוף - דבר מופלא, בהתפשטות הנס בכל המציאות של המים, והי' ביטול לסדר טבע כולל, המורה שסילק ית' יד הטבע בכלל מחוק רשום כולו של המציאות. >והנה סר בזה כח הסיבות והמסובבים, ונמשכה ההנהגה עפ"י לשעה זו בכל המציאות שלא בדרך עילה ועלול וקישור סיבות, כ"א בתוקף יד השי"ת והשגחתו הגלויה הבלתי מתלבשת כלל בלבושי הסיבות וקישורי העלולים. כי כיון שכל חלקי המציאות ע"פ דרכי סיבותיהם ועילותיהם בהנהגה הטבעית אחווים וקשורים זה בזה, וכל דבר מנהיג את אחיו ומונהג ממנו, ופועל עליו כמו שנפעל ממנו, וכענין ביאור הרמב"ם במו"נ שהמציאות כולה כאדם גדול בעל איברים, א"כ בביטול כח עיקרי ממנו לגמרי הרי עושה רושם בכל סדר המציאות כולו, וא"א בשו"א שיהנה מנהגו בשעה זו ע"פ מנהג קשר הסיבות ואחיזתן ע"פ עילה ועלול בהדרגת ההנהגה הנהוגה. ונמצא שיצא הטבע בשעה זו מלבושי קישור הטבעיות, ונמשך כולו רק ע"פ גילוי החפץ העליון בלא שום הלבשה טבעית מסודרת [מ"ש שנד].

נצח - הוראת נצוח המורה התגברות של פגישה על ההתנגדות [ע"ר א רלד].

נצח - כח הוספת הכח שהושפע מצד המנגד עצמו. תכונת התנועה הנצחית שמכל מפריו ומתנגד לה מוסיפה אומץ להגביר חיל [ע"ר א רלא (ע"א ב ט שז)].
ע' במדור פסוקים ובטויי חז"ל, ויז נצחם על בגדי.

נצח - מצייר^ו את ההתמדה העשירה של שטף בלתי פוסק, המנצח את כל אפיסה וכל כליון [ע"ר א קצו].
ע"ע עד.

נצחיות עליונה - **מידתה** - התממת החיות עם הקיום, התמידות שאיננה בעלת שינוי ותמורה >מה שאין לו ציור בשום ציור של חיים בעולם< עם הקיום והעמדה המתמידה שבה שטף של ההתמדה הזמנית, מבלי להקשר עם החסרון וההעדר שלה [עפ"י ע"ר א קצו].
ע"ע עד.

נקבה - **נקבי** - חומר המקבל פעולה, נושא מתפעל, ההפך ממושג נושא פועל [ר"מ קל].
ע"ע זכר, זכרי.

נקודה - הערך היסודי [עפ"י רצ"ה א"ש ד הערה 14].

נקודה עצמית - (**הנקודה העצמית באדם**) - ע' במדור נפשיות.

נקודת האמונה - ע"ע אמונה, נקודת האמונה.

נקיות - **הנקיות (במסילת ישרים)** - כשידקדק בנקיון הלב וישעבד עיניו ללב וישכלו במה שאין החטא גלוי, כי כאשר התאווה מושלת בלב גם מעט, תכסה על הפשע ולא ירגיש, אבל כשידקדק יראה ויכיר וינקה [עפ"י מ"ר 274].

נשגב - מה שהוא למעלה בחיים ובהויה מהחושים המטומטמים שלנו, שנאטמו מרוב טומאה^ו וצרה [א' קכח].
הנשגב - הטוב^ו המוחלט בשכל ובחיים [שם מח].

נשגב - **הנשגב הכללי** - אור-החיים^ו העליונים^ו, המסדרים את הכל לאושר^ו עליון ונעלה [א"ק ג רפ].

נשיא - נושא אל הכבוד הלאומי, נושא נזר, >שכשמוֹלך בגאון-ד' הוא שוה מאד לכבוד העם והדרו< [קבצ' ב להו (פנק' א לא)].
נושא כבוד כלל האומה [שם].

ע"ע מלך.

נשיה - העדר התביעה הטבעית, קהיון החושים [ע"א ג ב סה].
העקירה שנעקרה תביעה טבעית מן הלב [עפ"י שם סז].
"נשיית טובה"³ - הדילדול היסודי שמביא להטביע את כל הנפש האנושית במרירות של מגור ופחד, של דאגת צרה ויגון עוני וחוסר כל, עד שהתביעות הטבעיות, הראויות לאדם החי חיים שלמים הראויים לאיש בעל דעה וטעם העומד להיות לגס בחכמה ויושר לב, הם משתכחים ואינם נתבעים כלל [עפ"י שם סן].

נשים - (**לעומת אנשים**)^ו - היסוד הנפעל בחברה [ע"א ד ו כז].

נשמעים לו לעצמו - **"כל מי שיש בו יראה שמים דבריו נשמעים"**⁴
- **דהיינו נשמעים לו לעצמו** - שמחזיק ומדריך עצמו כראוי בהנהגה ישרה ואמיצה ומרוכזת ומעוררת [א"ל שט].
להוציאם לפועל ממש ולקביעות מעשה [א"ל כה].

נשמת אומה - הפסיכולוגיה-הצבורית^ו האמיתית [ל"י א (מהדורת בית אל תשס"ב) ח].
ע' במדור מלאכים ושדים, שר האומה.

נשמת האומה - נצח-ישראל^ו. הפסיכולוגיה-הצבורית^ו. משהו שמחיה אותנו, קיים ונצחי, עילאי אלוהי, טהור עליון [עפ"י ש"ה 485].
נשמת האומה - כנסת-ישראל^ו [ע"ר ב קנח, אג' א עא, שם ב ססה].
הצורה^ו המזוקקת של האומה^ו, חפץ ואמץ עליונות האלהית^ו בעולם [א"ה ו 167].

רוח התולדה המפורט, המפעם בהסתוריה המפליאה שלנו, במזג דמנו וטבע גופניותנו, וביחוד שתופנו הקוסמי, כלומר תעודת חיינו בכח ההויה בכלליותה, המשתרעת ממעל לכל הגבולים, עד תאות גבעות עולם, שאין כל הזיה שבעולם מוכשרה לסמל צבעיה, ושם חביון הכח ועצם החיים וגבורת האמת המפליאה לעשות, זרוע-ד' המנהלת חדת העולמים והלאומים [עפ"י אג' ג יגיד].

אור^ו אלהים-חיים^ו בעולמים כולם [שם כז].

התורה^ו [א' צד].

נשמת האומה כולה - מקור החיים הנצחיים [קבצ' א קעה].
ראש הפסגה של נשמת האומה - המגמה^ו הכללית שהאומה שואפת אליה בעצם הויתה [א"ש ד ו].

3. איכה ג יז, שבת כה:.

4. ברכות ו:.

דהיינו נשמעים לו לעצמו - כדמרגלא בפומיה דהרצ"ה, ע' א"ל כה. ע"ע ע"א א ד לז. ש"ק, קובץ ו נד. ע"ע אור החיים עה"ת, בראשית א א, אופן יז. נפה"ח, הקדמת בן המחבר, ד"ה היה אוהב תוכחת מוסר, ובהערה שם.

5. **נשמת אומתנו הפנימית** - **שם ד' אלהי ישראל** - ויק"ר פר' יא ג "שלחה נערוֹתיה תקרא - אלו ישראל, על גפי מרומי קרת - שהטיסן הקב"ה וקרא אותן אלהות שנאמר אני אמרתי אלהים אתם". במד"ר פר' ה ו "למען שמי אאריך אפי אלו ישראל שייחד הקב"ה שמו עליהם אנכי ה' אלהיך ושיתף שמו בשמם ישראל". ע"ע שפע טל הקדמה בן מאה שנה. אור החיים עה"ת, דברים ד ד"ה גם רמז "שדבקות ישראל הוא בשמות עצמם מתאחדים אור נפשם באור שם הנכבד וכו' והוא מ"ש כי חלק ה' עמו הרי כי חלק א' הם ישראל משם הו"יה ב"ה". וכן שם שמות כ כ ד"ה אכן. ובנפה"ח, שער א יט יומה נעמו אמרי חז"ל בירושלמי תענית פ"ב. ר"ל בשם ר"י אמר שיתף הקב"ה שמו בישראל. משל למלך שהיה לו מפתח של פלטרין קטנה וכו' אלא

המגמה היסודית של נשמת ישראל - לחיות חיים אלהיים במובן החברותי, כמו שהחיים הללו הגם מצויים למעלה מן החברה, וכמו שהם נסקרים במשאת נפשם של יחידים סגולה המקודשים [א"ק ב תקסב].

נשמת הכלל - צורת כנס"י. דמות דיוקנו של ייעקב [א"ק ב רפט (ע"ט ג)].

ע' במדור מונחי קבלה ונסתר, מלכות. ע"ע שכינה. ע"ע נשמת כנסת ישראל. ר' במדור פסוקים ובטווי חז"ל, נצח ישראל.

נשמת האמונה - ע"ע אמונה, נשמת האמונה.

נשמת ההויה - הנשמה האלהית העצמית שבהויה המחיה אותה - העילוי התמידי של ההויה, שהוא יסודה האלהי, הקורא אותה להצמצא ולהשתכלל [א"ק ב תקלב]. ע"ע נשמת העולם.

נשמת הכלל - ע"ע נשמת האומה.

נשמת העולם - אור החיים של השכינה האלהית [א' צ]. הנשמה האלהית, אצילות השכינה, מלכות שמים, העשירה המתפשטת [עפ"י א' צח]. כנסת ישראל, נשמת העמים כולם, הודם תפארתם וברכתם [קובץ ז קסט].

פנימיות העולם ואצילותו [ש"ד סדרה ב - תשל"ג 6].

נשמת העולמים - תייהעולמים [א"ק ב שמז].

אור"י [קבצ' ב קנה].

אור ד' בעולמו, אור השכינה, הוד האידיליות האלהית החיה בכל [א"ק ב שסח].

נשמת תי העולמים - נשמת כל היקום, כל היש [קובץ ו סד].

נשמת כל האצילות - אור תייהעולמים, הטוב הכללי, הטוב האלהי השורה בעולמות כולם [עפ"י א"ש פרק ב].

הנשמה הכללית של כל נשמות החיים - האור המחיה את כל העולמים, והתכונה המקימת את כל בניניהם החמריים והרוחניים, וכל כליהם, והתלבשויותיהם המפורטות [ע"ר א ח]. ע"ע נשמת ההויה.

נשמת ישראל - ע"ע נשמת האומה.

נשמת כנסת ישראל - הצדק המוחלט [א"ש ד ז].

נשק - ע"ע זין.

נשמת אומתנו הפנימית⁵ - שם ד' אלהי ישראל, מקור כל הופעת הרוח של חיינו הלאומיים בטהרתם [עפ"י אג' ג קצג].

המאור הפנימי של כללות האומה - הכח הכמוס האלהי שיש במגמת הווייתה של האומה בעולם, שהוא הסוד של כל ההויה כולה במקור האור האלהי, שהוא נחל עדנים שאין לו סוף, ומקור עדן נצחי לכל נשמת חיים, המהפך את הכל לאור חיים [עפ"י קבצ' א קעה].

הנשמה הלאומית - ההקשבה הפנימית הישראלית של כל הזמנים והתקופות התולדותיים, כח הקודש, הכח האלהי המנהיג את העולם כולו [אג' ג קסז].

החפץ הגדול והאדיר, המחוכם והנאור, הכולל חיי עולמים כולם, עז וגבורה, שלום וברכה לאדם רב, חפץ החופש העליון והנשגב, המאשר את האנושיות כולה, ומוציאה מן השפלות הבזויה, של שיעבוד האלילות ושל העבדות של הכפירה והחמירות השפלה גם יחד, החופש האלהי הנשא והנעלה המרומם את האדם כולו, בחיי היחיד ובחיי המשפחה, בחיי המדינה והממלכה ובחיי הצבור האנושי בכללו, למעלת החרות והדרור "לעלמא דיובלא" עלמא דחירו", המכשירו לחיי שלום, נדבה, גבורה ואהבה גם יחד, עדי עד, המרכיבו על במותי ארץ, המשכלל את חיי החומר וחיי הרוח גם יחד, המאדיר את חיי הזמן עם חיי הנצח בחוברת הוד גדולה ועז תפארת, ע"י האורה האלהית הטהורה והברורה המאירה בהרחבתה ורוממותה תעופתה כל מחשכים. זאת הנשמה הקדושה הגנוזה בטבע וסגולת העם כולו, המוטבעת בסגולת חייו ועצמותו ווייתו, המוכרחת לצאת, להתעופף ולהתעלות, להתרחב, להרבות פארות וענפים עד אין סוף, בשכל, בחיים, בסדרי הבית, המשפחה, הממלכה והלאום, בתכונות הנפש לכל גלויי החיים שבהם לכל רחב תנאיהם והיקפיהם [עפ"י ע"ר ב רסג].

נשמת ישראל - שורש התגלות האלהות והרצון של אחדות ההויה בעולם, בהיקף כללותו היותר עליונה [ע"ט יא].

נשמתן של ישראל מצד הפנימיות - שורש התורה ופנימיותה [קובץ ח קנז].

מקורה של תורה [א"ק ג קלח].

נשמת ישראל - מגמתה - אחדות כל היקום, בהכרה וברגש, בהלך חיים ובנטיות הנפש האנושית. נטית אחדות העולמים זה עם זה, ע"י משך שטף אור האלהות, ע"י התאחדות באור האלהי במקורו, עם תשוקת שאיפת כל הטוב הזמני והנצחי האידילי [עפ"י ע"ט יא]. **הנשמה הישראלית** - הודה - תפארת העולם ופאר הדר כל עמי התבל [אג' ג מה].

ס

סבלנות - מדת החסד¹ והענווה², הממתקת³ את כל הדינים⁴ ובונה את העולם בשכלולו [א' נג].

סגולה - האופי הטבעי [עפ"י קובץ ה קמח].

כח נפשי אופייני [רצ"ה א"ש ב הערה 2].

אופי, תכונה, כח פנימי [ש"י סגולת ישראל 115].

סגולה - כח קדוש⁵ פנימי⁶ מונח בטבע הנפש ברצון ד', כמו טבע כל דבר מהמציאות, שאי אפשר לו להשתנות כלל [אג' ב קפן].

"סגולה"¹ - ביטוי מיוחד המציין תופעה שהיא מעל כל פירוש [ש"י, חוב' 48, שיר הכבוד, 8].

סגולה הצפונה העליונה - (לעומת בחירה² בישראל) - משגב העצם של הקודש³ בנקודתו העליונה, >שבא בתאר ישראל⁴, סגולה זו עומדת למעלה מכל בחירה⁵ <[ע"ר ב פ].

ע"ע סגולת ישראל. ע' במדור פסוקים ובטו"ל חז"ל, עם סגולה. ושם בית יעקב לעומת בני ישראל. ושם ממלכת כהנים וגוי קדוש. ושם בני בכורי לעומת בנינים. ע' במדור מדתם ועניינם הרוחני של אישי התנ"ך, ישראל, מדת התאר ישראל (לעומת יעקב), ושם, יעקב, מדת התאר יעקב (לעומת ישראל). ע"ע ישראל לעומת ישורון. ע' במדור מונחי קבלה ונסתר, קוב"ה דרגא על דרגא סתים וגליא וכו'. ע' בנספחות, מדור מחקרים, "בחרתי בכם ויחדתי שמי עליכם" לעומת "אני בכבודי מתהלך ביניכם".

סגולת התורה - הסגולה האלהית העליונה, הארת¹ המגמה² האלהית³ בכל יצוריו, בפרטיהם ובכלליהם, המובלטת באותיותיה של תורה⁴, במצותיה⁵, חוקיה⁶ ומשפטיה⁷, וכל התגלותה⁸ האלהית האין סופית [ע"ר א ס"א].

סגולת ישראל² - האופי המקודש המיוחד, של האומה¹ הקדושה³ והנפלאה, אשר אין לו ערך ודוגמא בכל מהות חיים ונפשיות של כל האדם אשר על פני האדמה. התוכן הפנימי של הנשמה, במהותו העצמית של מזג החיים, משונה ונפלא הוא בבני עם קדוש זה בפליאת עולם של קדושה אלהית עליונה, שעיקר הודה⁴ ופארה⁵ טמון וגנוז הוא במעמקי הפאר החבוי בסתר מהותיותו הרוחנית⁶, וזהרורי אורים ממנו בוקעים וזוהרים בכל יפי הצדק⁷ של המדות

והתכונות הקדושות, של גוי קדוש, עם נורא, עם אלהים זה, שאין דוגמא לגדולת תפארתו בכל העמים תחת כל השמים. הסגולה הגנוזה הזאת היא תוצאת שלשלת הקודש של קדושת עולם, אשר התגלתה בזוהר כבוד ע"י תולדתה האלהית בראשית יצירתה להיות לעם, בפליאת עולם של יציאת מצרים¹ וגילוי שכינה² שנתלחה עמה, וכל סדרי ההוד הנפלאים שנמשכו ממנה ועל ידה, שהם הולכים ונמשכים, כנחלים מלאי מי מרומים ונחלי עדני קודש, מאז ועד סוף כל-הדורות³. והטבעיות המיוחדת של ישראל, ההגיון האלהי הטהור, היושב בחדרי הלב של הכנסיה, והטוהר המדוני, היושר⁴ הנפשי, החקוק בעומק עצמותה, אורם התוכי לא יועם לעולם בפנימיות ערכו, אף אם רבו מאד המכשולים על דרך החיים, אשר יחשיכו את הדרם⁵ מהופיע בכל הבהקתם בכל ארחות המעשים, הדעות והמדות, בהתגלותם. גאות קודש זאת מורשה היא לקהלת יעקב⁶, ואיתנה היא סגולה⁷ זו, אדירה ואמיצה היא יותר מכל חקות של כל היקום. (כל זאת הוא מיסוד) התפארת-האלהית אשר נתגלתה בכנסת ישראל⁸, במהות נשמתה, ביסוד חייה הכלליים, (ה)חודרת בכל נשמת כל יחיד ויחיד מיחידה [עפ"י ע"ר א כביג].

כח אלהי שיש בקרב ישראל [עפ"י ע"ר ד ו מו].

סגולתם הפנימית העליונה של ישראל, סגולה אלהית גנוזה שגרמה להופעת¹ תורה-מן-השמים² עליהם [עפ"י א"ת א ב].

סגולתה הפנימית של אומת ישראל - יסוד מחשבתה ומעמק הגיונה, הטבעי התולדתי מנפש עד בשר, (ש)הוא רק התוכן של המחשבה-האלהית¹ [עפ"י קובץ ז קע].

סגולת האומה - שכלה הבהיר המלא ברוחה העצמי, המאיר את דרכה, לדעת באפיה הפנימי ידיעה עצמית מקורית את ד' אל אמת, עד כדי נשיאת דגל קודש זה, שהוא תפארת¹ כל ההויה כולה, ברמה לעיני כל אפסי ארץ [ע"ר א עה].

הטוב-האלהי¹ הטבוע בקרבה, סדר-העולם, החיים הישרים² והטובים³ המתאימים אל הצדק והיושר, השקט והשלוה, החן⁴ והאומץ הממולאים בהסתכלות אלהית מקפת, כפי מה שהיא נמצאת בנשמת האומה [ש"ה, הקדמה, ז].

1. של"ה, בית אחרון, בהגהה "נקרא סגולה כי מסוגל כן אבל נעלם הסבה".

2. **סגולה** - התפארת האלהית אשר נתגלתה בכנס"י - ע' פרדס, ערכי הכנויים, ערך סגולה. וכן בקהילות יעקב. וע' פתחי שערים, ד, בית נתיבות סוף ס"א.

לחמדת פאר מקור התפארת של יסוד חיי כל, חיי עולמי עד, מקור כל טוב, קץ כל נועם, אחרית וראשית כל מחמד [עפ"י ע"א ד ט קמג].
 ◊ הסגולה הפנימית שבכלל ישראל אינה נמדדת לפי ערך של כל דור ודור בפרטיות, כ"א היא סוקרת בסקירה אחת כל הדורות מראש ועד סוף [שם ג ב ז ע"ר א תלב].

סגולת ישראל - אופי, תכונה, כח פנימי. אור הלבבות והנשמות שמתגלה בהשראת השכינה^ו בישראל, שאינו מצדנו המוסרי. "שהתחלה ממנו [-] ד' ולא ממנו [-] אנתנו". ערך היצירה, ערך הבריאה, שכך נוצרנו [עפ"י שי סגולת ישראל 115-116].

סגולת^ו אורגניות מהותו (של ישראל), קדושתו האלהית הנבחרת, ישראליותו, המתגלית עתה בצורת האומה הקמה לתחיה. מקום^ו אחדות הטבעית של ה"קוסמופוליטיות" והלאומיות והאישיות היחידית בעמק-פנימיותה, ישראל ותורתו ד' אשר לו תורת-חיי [צ"צ א ק].
 ע"ע צדק. ע"ע ישראל. ע"ע נשמת האומה. ע' במדור פסוקים ובטווי חז"ל, עם סגולה. ע' במדור מדתם ועניינם הרוחני של אישי התנ"ך, יצחק, מדתו של יצחק. ע' בנספחות, מדור מחקרים, סגולת ישראל.

סגירו - (צרעת בלשון הזוהר) - ע"ע צרעת.

סדר - הנוי^ו, ההתאמה של החלקים זה בצד זה, זה אחר זה, זה לעומת זה [ע"ר א קנב].

סופנת - גוננת, כורכת, כוללת [רצ"ה א"ש ט הערה 17].

סיבה - **הסיבות** - הסדר עילה ועלול בקישור הנמצאים וסידורם כולם [עפ"י מ"ש שנד (ה' שטז-ש"ז)].

הסיבות המקוריות - המקוריות של מהלכי החיים והרשמים העמוקים, הרחבים והרמים^ו, הגורמים למחשבות ולנטיות (של החיים הרוחניים^ו שאנו רואים בעולם) שתצאנה אל הפועל, ושתחזקנה את מעמדן [עפ"י א"ק ב שנו].

ע' בהגדרות מבוא למדור מלאכים ושדים, נשמות, מלאכים, אורות, נצוצות, או כחות שכליות, סבות, עלולים, וכיו"ב.

סיבת הכל - מחולל כל ומחיה את כל [א"ק ב תמב].

סיגים רוחניים - הצללים, מחשבות השקר והחולשה, החנופה והתאוה [א"ק ג רמח].

סימנים מקריים - מסמנים את החזוניות של הדבר המסומן על ידם, שבאה במקרה ושעלולה להתחלף [מ"ר 461].

סימנים עצמיים - מסמנים את מהות הדבר המסומן על ידם ותכונתו הפנימית^ו [מ"ר 461].

סלה - המשכת השפעה^ו שתהיה מתמשכת ומנצחת בקרבנו עדי-עד^ו [עפ"י ע"ר א יא].

הנצה [עפ"י ר"מ קעח].

השאיפה להאידיאלים-האלהיים^ו, שנתגלתה באומה שלמה המוכשרת לה, ישראל^ו, בטבע הנשמה הלאומית הכללית [ע"ה קלו].
 סגולה^ו נטועה וקבועה בנפש הלאומית בעצם טבעה. התכונה האלהית^ו הפנימית של אהבת היושר^ו והצדק^ו והשאיפה האמיצה להאידיאלים^ו האלהיים הללו ברום עזם, המלאה אהבת האמת^ו השלמה והמאירה המתחדת עם אור השלום^ו וחפץ התעלותו לעד, בחיי האומה כולה, וביחוד בחייה הלאומיים [עפ"י ע"ה קמח].

סגולתה הפנימית של האומה - קדושת ישראל העליונה^ו הפנימית, שהיא באה מכח שורש הנשמה בקדושתה, שבשביל כך היסוד של האצילות^ו הנפשית אינו זו גם מהפרטים הכושלים שבהם, מפני שהם קשורים בקרב נפשם עם קדושת-השם^ו יתברך העליונה [עפ"י ע"ר ב פדה].

הסגולה הפנימית של ישראל - אהבת^ו השם יתברך, ואהבת תורתו ומצותיו באהבה של נטיה טבעית [ע"ר ב רפט].

יראת-ד' [מ"ר 402 (קובץ ח קצח)].

החוש הקדוש^ו של האמונה^ו בטהרתה^ו, שהוא בישראל ענין סגולי^ו, לא מצד בחירת נפשם בפרט אלא מצד מחצב הקדושה וסגולת ירושת אבות^ו שלהם, שבה אין שום הפרעה יכולה לשלוט וגם במורד היותר גדול של התוארים החצונים של החיים המעשיים ההרגשיים וההכריים, חיה היא סגולת הקודש של נחלת ד' זאת, אמונת-אומן^ו, בכל זיקוק סגולתה. האור הגנוז של שלמות חיי האמונה [עפ"י ע"א ד יא, יג יד].

טבע הקדושה שבנשמת-ישראל^ו מירושת אבות [אג' ב קפו].

העצמיות של הטבע הנפשי שהיא בישראל מורשת עולמים מקדושת-האבות^ו, הנשמרת כל כך באופן אופיי בעם ד' בכללו [ע"א ד ט קלג].

המדה הישראלית שהוטבעו בה האבות במעלת רוחם, ושכניהם באו אליה בתעלומה פנימית כשנזדככו בכור הברזל, של הידיעה הפנימית המרגשת את אי האפשרות של היפוך הסידור העליון המקיף והחודר של האורה-האלהית^ו, ההולכת וזורמת בעולמים ומגיעה עד חידור התוכי של החיים, שהתורה^ו כולה היא מסקנתה האחרונה של תוצאתה [עפ"י א' קמב-ג וההגדרות הקודמות].

יסוד סגולת האומה הפנימי - החפץ האדיר של הצדק האלהי והתפתחותו, שבעומק נשמת-האומה^ו, הבא לה בירושת מורשת אבות - הסתוריה גועית [עפ"י ע"ה קמחט].

הידיעה "שאתה הוא ראשון ואתה הוא אחרון, ומבלעדיך אין אלהים" ושרש האמונה^ו בטהרתה, המחבר את הקדושה^ו הרוממה, של אור-אינסוף^ו, עם הקדושה החודרת בכל העולמים ובכל היצורים כולם [עפ"י ע"ר א קיד].

◊ ההערכה האלהית העליונה, המלאה בסגולת החיים של צביון האומה וסגולתה הפנימית, נשאבת לא ממקור איזו תכונה מוגבלת, ואיזו מורשת אבות מוקצבת, כ"א ממקור המית הנשמה במקורה,

לאין הפסק³ [ל"י ב (מהדורת בית אל תשס"ג) של-שלא].

ע' במדור פסוקים ובטווי חז"ל, אָמַר סלה.

סליחה - (סליחת ד') - תוכן תקון הבא מתוך מקור הרחמים⁴, המאיר על מחשכי הנשמה⁵, להעביר את יסוד הרשע העמוק (של הפשע⁶) ממקורו, ע"י התגלות עוצם הטוהר⁷, הרוממות⁸ והגודל⁹, של אור-ד' עליון¹⁰ [עפ"י ע"ר א כז].

ע"ע מחילה. ע"ע כפרה. ר' מחילה סליחה וכפרה. ובנספחות, מדור מחקרים, מחילה סליחה וכפרה.

סמבולי - מזכיר ומחקה איזה ענין על הדמיון לבד [עפ"י קובץ א שעו].

מזכיר על ידו את המחשבות [עפ"י א"ק ג צו].

מעורר מחשבה ורעיון [עפ"י קובץ ה רסט].

דבר סימבולי - (דבר) שעל ידו האדם מתעורר אל הדברים המחשביים. תוכן מעשי המשמש ערך סימני, בתור מעורר לכחות המחשביים. ענין להכניס על ידו רעיונות כבדים בנפש [עפ"י ע"א ד ט עט].

סנה - מקור הוראת ההכנעה וענות¹¹ הלב [ע"א ד ו פד].

"ספור" - ◊ כולל ענין שכלי שמתלבש בדברים גשמיים [ע"א א ג כא].

ספור תהילת-ד'⁴⁰ - כשרון ספור תהילת ד' אשר לישראל⁴¹ - החוש הקדוש והבריא הנאדר בקודש של הסתכלות מלאה במציאות ושרשיה [קובץ ה מא].

ספיגה - הישפעות וקבלה, התפעלות [עפ"י ע"א ד ט צב].

ספק - (סיבת התפשטות) - ◊ צללי הספקות מתפשטים לפי אותה המדה שהאורה-האלהית⁴² אינה תפוסה בפנימיות⁴³ מהות החיים [א"ק א רט (א"א 39)].

ספרות - האמנות המחשבתית ובטויה [עפ"י פנק' ב רכ (חד' עז)].

◊ ראי החיים [מ"ר 505].

ספרות - כחה הגדול והעדין של הספרות - הרמת היסוד הרוחני⁴⁴ בעולם בכל עילוי⁴⁵ [א' פב].

ספרים - מקורי המחשבה של החרות⁴⁶ העליונה [פנק' ב רן].

◊ **הספרים** אוצרים את כל המילוי של הרכוש המדעי, המוסרי⁴⁷, וכל האורה⁴⁸ שכל התעוררות חיים פועלים מתגלית בהם ועל ידם [ר"מ קעד].

אנו משוטטים בעולם הרוחני⁴⁹, מטיילים⁵⁰ בפרדס האצילי, ונשמטנו מופעה בהופעת⁵¹ אורי קודש, ומתאווים אנו לקלוט את שברירי האורים, לצירם⁵² ולסמנם. והננו לואים מרוב טובה, ומבקשים מקום מנוח, אשר יגדיר את מאונו, ויציג לפנינו את עדרי הרעיונות במספר⁵³ ותוכן, בהשתרגות אורגנית⁵⁴ והסתמלות ממודדה. ומתוך איווי חשוב זה, הננו עטים אל **הספרים**, ונפשנו מתחממת לאורם, ורוחנו מתקרר בנחת הרוח של ההצטיירות הגונית⁵⁵, שהם מציינים לנו במלא אוצרות המפיקים זיו⁵⁶ ונוגה⁵⁷, עושר גדול של תפארת⁵⁸ זיוה-חיים⁵⁹ העליונים, מדושני העונג⁶⁰ ורווי השמחות⁶¹ [קובץ ח קלח].

עיקר מטרתם של כל הספרים - לעורר את האדם לשום את הגיונו שאיפתו ומחשבתו אל המקום⁶² הרוחני⁶³ העליון שממנו הם נשאבים [פנק' ב רטו].

סקירה חצונית - (לעומת סקירה-פנימית) - לא בדרך האור⁶⁴ של החיים העצמיים, כ"א בדרך הכלי⁶⁵ המקבל אל תוכו את האור [ע"ר א כו].

סקירה פנימית - (לעומת סקירה-חצונית) - דרך האור⁶⁶ של החיים העצמיים [ע"ר א כו].

סרחון - (ענינו) - דבר שמתפשט מקלקול הרוח⁶⁷ לקלקול הגוף [ע"ר ב רן].

"סתום" - רז העליון, אשר מצד עוצם מעלתו לא ניתן להתגלות לכל יצור. המציאות-העליונה⁶⁸, החיים האציליים⁶⁹ וההופעות⁷⁰ האלהיות⁷¹ אשר ממפלאות תמים דעים. המציאות הטמירה העליונה המתבודדת בדומיה הקדושה העליונה. מקור החזון הנעלם, שהוא נועד להיות עיקר יסוד ההויה ועילויה האחרית, המהות של אור התורה⁷² השרשי, האור המחולל את הנסים⁷³ בכל הופעותיהם העומד בתור כח שרשי, למעלה מכל ההופעות שכל ארצות המציאות בכל מדרגותיה מסתעפים מהן. האורה הסתומה שהיא יסודה של תורה [עפ"י ע"א ד יב, ב ג (מא"ה ב קל)].

נעלם [שם שם שם יח].

הסתימה - הגניזה. החותמת של כל היסוד המחשבתי [עפ"י ר"מ צד]. ע' במדור פסוקים ובטווי חז"ל, מאמר סתום. ע' במדור מונחי קבלה ונסתר, "סתים וגליא". ע"ע גלוי. ע"ע "פתוח". ע' במדור אותיות, מ"ם סתומה.

סתומים - עיכובים לחדירת שפע⁷⁴ חיים⁷⁵ ואור⁷⁶ אמת⁷⁷ [רצ"ה א"ש יב הערה 6].

3. ערובין נד.

4. עפ"י ישעיה מג כא.

ע

עבודות - ההכשר לה - ההכנה למדות שפלות ותאות גסות, שאינן

מתעבנות אפילו ע"י ההרגש של כבוד המדומה [א"ג א קב].

ע' במדור מדרגות והערכות אישיותיות, עבד. ושם, בן חורין.

עבודות - הגבלת התביעה הפנימית, עצירתה מהופיע בחיים החיצוניים [ש"י מועדים ב 129].

עבודות - ההכרח והעדר החופש הבחירי° [א"ק ג לה].

תכונת העבודות - שאין לה חיים עצמיים ורצון מקורי [עפ"י ע"ר א עא].

הנטיה אל רצונות זרים [עפ"י ע"א ג ד].

ר' חרות.

עבודות - (ביחס לדי) - גדלות הרוחב של המפעל המעשי והליכות

החיים [ע"ר א קצו].

◊ **עבודות עליונה**° - >מתעלה מכל תאר של יחס חביב, עולה על תאר של בנים°, כמדתו של עבד-ד'° שנקרא בו משה° רבנו ע"ה > באה מתוך עומק ההכרה, שהננו צריכים למלא תמיד את דבר-ד'° בשכלול עולמו [עפ"י ע"ר א רב].

◊ **העבודות האלהיות של ד' אלהי ישראל** - התכונה העליונה מכל שאיפה שבחירות° [א"ק ג לה].

עבודה - ר' בנספחות, מדור מחקרים, מלאכה לעומת עבודה.

עבודה - הרצון של האדם, בהיותו מתעלה אל החשק° האלהי, ובהיותו דורך באלה הדרכים שמביאים אותו לרום מטרתו, >שהתפילה°, המחבורת עם חיים טהורים° תוריים ושכליים, היא אחת מהם > [ע"ט ט"ז].

העבודה העליונה של האישיות הפרטית - עלוי כוחות החיים הטבעיים, הרצוניים, שיהיו ממוזגים בטבעם עם המחשבתיים השכליים. ומזוג זה אינו נעשה בהדר° השלמתו כי אם לפי אותה המדה שהעריגה האלהית°, על פי תנאיה ותפקידיה, ממלאה את הנשמה° [א"ק ג פו].

העבודה השלמה - תיקון כל המעשים והמדות כולם עם הסדר הנאות להנהגה שלמה ונהדרת הרצויה מאת הבורא ב"ה, הכולל שני חלקים: האחד, השגת החכמה וידיעת המדות עניניהן ותכונותיהן וגבולותיהן וכל התפשטות כחותיהן ואיך להשתמש בכל כח ובכל מדה. והשני, להרגיל היטיב את רצונו והכחות הממוסכים בגופו, שיסכימו כולם בלב שלם אל הטוב ההוא [עפ"י מ"א ב א].

העבודה - בהאידיעה - התמסרות הנפש° והקרבה המכוננת למעלה לכל מדרגותיה [עפ"י ל"י א (מהדורת בית אל תשס"ב) רנו].

העבודה - השלמת הרגש° בתכלית רוממותו [ע"א ג ב מ].

עבודה דמיונית - מהותה - להמשיך רגשי האדם לענינים גדולים, והגדול מכל, הוא הענין-האלהי° [א"ק ג רג].

עבודה ממשית - מהותה - תחית הרצון, הגברת הנשמה האלהית, באדם ובעולם, על ידי מעשים טובים ושכלים אמיתיים וכל דבר קדוש ואמת, על פי הטהרה° השכלית והופעת° אור-התורה° [א"ק ג רג].

עבודה פנימית - סידור המחשבות, חיי ההתבוננות, וסידור הרגשות, חיי הפיוט והשירה, ויחוסם של אלה התכונות השונות זה לזה לכיון איך הם מתלכדים ביחד, ופועלים אלה על אלה, ובאיזה אופן הרכבתם עולה יפה, ובאיזה אופן הם צריכים להתחלק כל אחד במערכה לבדו [א"ק ג רד].

עבודה האלהית - מגמתה - העליה העולמית [עפ"י קובץ א תרטז].

עבודה האלהית והמעשה הטוב - יסודם - לגשם בפעל ובחיים את ציוריו° הצדק° והיושר° האלהיים היותר רמים וקדושים [ע"ר א עניני תפילה כב].

עבודה - המטרה העליונה של העבודה (בבית-המקדש)° - להעלות את כל מה שירד, לעדן את כל מה שנעשה גס° ומוגשם להאיר את אור חסד-עליון°, ההולך למשרים ומפליש נתיבו להאיר ולהחיות, מראש עולמי אורה, עד תחתית כל תהומות מאפליה [עפ"י ע"ר א קנו].

עבודה אמונית - ע"ע אמונה, עבודת האמונה.

עבודה העליונה - ע' בנספחות, מדור מחקרים.

עבודה מאהבה - עבודת ד' מאהבה ותלמוד תורה-לשמה° - הקדמת הדרכה תמידית של כשרון מעשים טבעיים, נימוסיים, שכליים, מוסריים, אלקיים, כהכשרה עצמית לתעודת השלמות של מצב הנפש בשמחת דעת-ד'° הטהורה°, כדי שילכו ההשקפות בדרך ישרה, בדעת-אלהים°, ושלא יכבד זוהר האמת על הנפש [עפ"י פנק' א נב].

עבודה מאהבה - לתועלת כל המציאות ולא תועלתו העצמית. בלתי פנותו אפילו לטובה הנפשית של עצמו כ"א מילוי רצונו של מקום ע"י טובת המציאות [פנק' ה קנא, קנב-קנג].

כח העבודה מאהבה - ע"ע אהבה, עבודת אהבה.

עשיית מצותיו על ידי החרדות אל דברו של ד', המגלה את ההרגשה הכללית של הכרת כבוד ד' [עפ"י א' קסז-קסח].
צורת דת, שיש בה הבעה של קדושה. סדרי עבודה על-פי ההרגשה הטהורה של הכרת כבוד ד', היוצאת אל הפועל על-ידי מעשים כאלה, שלפי מצב הנפש יש בהם יחס וסמך לאותה ההכרה [עפ"י א' קסח].
ע"ע דת.

עבודת ד' - המיוחדת לישראל - העבודה המיוחדת בתעודתה הטובה, (לא רק למטרת עבודת-ד' כפי שהיא בעמים, אלא גם) לכוון בפועל את חפץ-ד' בעולמו, לתקון העולם בפועל להמשיך את גלוי הטוב האלהי הכללי הקיים והנצחי, במעטה המעשי של סדרי החיים המוגבלים, להטבת החיים של הפרט ושל הכלל [עפ"י א' קסח].
ע' במדור פסוקים ובטווי חז"ל, משפטים בל ידעום.

עבודת ד', עבודת בנים - הוצאת האור הצפון, של מקצת תכנם של האידיאליזם-האלהיים החקוק וקבוע בנפשו של האדם, מן הכח אל הפועל, לקרב יותר ויותר לאותה השלמות הבלתי מוגבלת של האידיאליזם האלהיים בצורות החיים עצמם, של האיש, ושל הקבוץ הכללי, של המעשה, ושל החפץ והרעיון; זאת היא **עבודת ד'** הנאורה, **עבודת בנים** החשים בקרבם יחס פנימי אל אביהם מחוללם מקור הטוב החיים והאורה [עפ"י ע"ה קמה].
עבודת ד' - כל פנייה אל ההשלמה של ההכרה, של הטוב, של האומץ, של כל הנשגב. קישור מעשי ואמוני לעומת המגמות הטובות הניכרות לנו, <שהכל הוא גילוי אלהות> [קבצ' ב כג].
התאמת הווייתנו אל התכונה המגמתית היותר עליונה, שהיא ודאי מצויה, קיימת ועומדת לעד [עפ"י קבצ' ב קמ (פנק' ד שז-ח)].
לקיחת כוחות הנפש ושעבודם בחבלי אדם ובעבודות אהבה אל הטוב ואל היושר, אל מרומי המגמות היותר נשאות, שהם הינם החפצים-האלהיים [עפ"י ע"ה קיב-ג].

העבודה שעל האדם לעשות בתור חלק אחד מכלל המציאות, בהוה וגם בעתיד לתכלית השלמתה. ויתירה מזאת בתור איש יהודי, בתור בן לעמו, עליו החובה לקחת חלק בעבודת עמו כדי להביאו להשלמותו, כדי ללכת בדרך אשר התוה ד' לכלל עמו >אשר בהיות כל הפרטים מתאמצים לצאת ידי חובתם, רק אז יוציא הכלל כחו הנשגב אל הפועל< [עפ"י מ"ר 140].

עבודת אמת - עבודת-ד' הבהירה בעד עמנו וארצנו, בעד אור עולם [אג' א קנד].

עבודת ד' התמימה במובנה האמיתית - עבודת הכלל, להיטיב כפי כחו אל הכלל כולו כפי אשר תשיג ידו [ע"א ג א ט].
(עשית) רצון השם יתברך ועבודתו - מילוי החובה המוסרית לחיי האומה ועתידותיה, בנצירת תעודה ועשיה וקיום את כל המצוות שבתורה, על פי אשר הורונו חכמנו ז"ל מיסדי התלמוד >הוא בדיוק

עבודת אלהים - העבוד' של האידיאליזם-האלהיים, לעבדם, לשכללם, להשתדל לשגבם, להאדירם בעם, באדם, ובעולם [ע"ה קמה].

שכלול האדם את עצמו, את הווייתו, ואת כל ההויה המתיחסת אליו יחש קרוב או רחוק, במה שהוא מעבד את רצונו, בהטביעו בקרבו הטבעה עליונה עדינה של הטוב-האלהי [עפ"י קובץ א קעג].

הכשרת האדם להיות טוב¹ לכל [קבצ' ב קע (פ"א קנג)].
אהבת עולמים להאידיאליזם האלהיים, טפוחם, רבויים והתעלות² בהם ועל ידם [עפ"י ע"ה קמז].
העלאת כל המעשים וכל ערכי החיים כולם למעלה רוממה³, התעלות אל החפץ-האלהי העליון [עפ"י ע"ר א כז].

עבודת עבד - **(בעבודת-עליונה את ד')** - הפעולה להכין את עצמו ואת חלקו במציאות הכללית לאופן נעלה המתעלה יותר מציוריו היותר נעלים, בשאיפה למה שהוא נעלה מציורו, הצפוי לאדון-כל⁴. שחפצו נעוץ רק בחפץ צור-העולמים⁵ שלפניו צפוי ערך ההתעלות באין תכלית [עפ"י ע"א ג ב לז].

עבודת ד' הטהורה - לעבוד ולפעול כפי חק היושר הנמשך מצד הצפיה-האלהית⁶, שהוא עומק אמיתת הצדק⁷ והמשרים⁸ [ל"ה 110].
עבודת ה' - להמציא בעולם אותה התכונה השלמה, שהיא פעולה יקרה כזאת, שיקרותה גלויה היא רק לז' לבדו. ובשביל המצאתה של תכונה זו וכל אגפיה, להמסר לכל הטוב⁹ והיושר¹⁰, ולכל מעשה התורה¹¹ והעבודה¹², וכל פרטי פרטיהם [עפ"י א"ק ג שמא].

עבודת קודש עליונה, למעלה למעלה מכל חק של טבע. להכניס בחשק הטבע כולו, את האור החפצי של תשוקת קודש-הקדשים¹³, של האידיאליזם-האלהית¹⁴ [עפ"י א"ק ג רכח (קובץ ח קכז)].

עבודת ד' - שכלול עולמים¹⁵, עשית-רצונו¹⁶ של מקום [עפ"י א"ק א מב (קובץ ה יד)].

עבודת ד', תכונתה - שקיקה לאידיאל של ידיעה ולידי שקיקה שאין אנו יכולים גם להגות בה מפני גדלה [א"ק ב תקנח].

עבודת השי"ת, ענינה - ליחד כל הפעולות לשמו¹⁷ [מ"ה ג קסג].

ע' במדור פסוקים ובטווי חז"ל, לעשות רצון-ד' בעולמו. ע"ע רצון ד', מה שנוכל להביין בו. ע' במדור מונחי קבלה ונסתר, תקון, יסוד תקון העבודה.

עבודת ד' - (המצויה גם בעמים) - מערכת מעשים המגלה את ההכרה, המוטבעת וקבועה בנפש האלהית שבאדם, שמתוכה הוא מרגיש שהוא צריך לתת כבוד¹⁸ ליוצרו, להודות¹⁹ לו על טובו ולפאר שם²⁰ תפארתו. מעשים דתיים²¹, מוגדרים ומפורטים, ומחוזקים בקביעות צבורית שוה, המוציאים אל הפועל את ההתגלות של כבוד-ד' יתעלה [עפ"י א' קסז].

1. **עבודת אלהים, העבוד של האידיאליזם** - תורה אור לרש"ז, שמות דף נא: ד"ה וזהו קול דודי 'ונק' עבודה מלשון עורות עבדים שצריך לעבד את המדות שיהיו מתוקנים לה' לבדו'. ליקוטי באורים לר' הלל מפריטש לקונטרס ההתפעלות דף כ. פרק ב סקכ"ה 'ועוד זאת נקראת עבודה מלשון עורות עבדים מצד שעובד ומתקן דבר מה'.

עז - **העד** - המעמד הקבוע שהוא מתפשט ומגיע בכל השדרות, המצוירות² והמתעלות מכל ציור של אורך זמן או הערכה זמנית [ע"ר א קצו].

ע"ע נצח. ע' במדור פסוקים ובטווי חז"ל, עדי עד.

עדה - (**לעומת קהל**)³ - רושם הקיבוץ שע"י שיווי ההרגשות הנפשיות בעבודת-ד' [ע"א א 97].
ע' בנספחות, מדור מחקרים, צבור ושותפין.

עדן העתיד - עתיד ההתעלות העליונה, שהכל מתעלה, הכל מתפתח, והכל דולג ודוהר למעלה, הכל שמח, מתרעע, מרנן, ומלא גילה פנימית, ושבע שמחות, ונחת עדנים, והוד⁴ הכל, והדר⁵ מקור הכל מאיר בחלקיותו של כל אחד. אורו וישעו של הקץ היותר מרומם, סוכת-עורר-של-לוי⁶ [עפ"י א"ק ב תקסד].
ע"ע "גן עדן". ע' במדור פסוקים ובטווי חז"ל, עדן.

עוון - עיוות דרך הישרה באיזה פרט מיוחד [ע"ר א עז].
פעולה בלתי הוגנת המונחת ברוב בתאוה הבאה מצד תגבורת היצר [עפ"י ע"א ב ו מג].

הזדת התפרצות מהמסגרת שכבר הגיע יתרון החיים אליה, מתוך הכרת האדם רק את רצונו לקו להליכות חייו ולא לחק עליון המתווה לו את דרכו. ההתקוממות בעלת הפנים הקצרים, התעלמות מהחוג הקרוב שבמעט השקפה לא יוכל להתעלם. התקוממות על החוקים שאינם רחוקים במסרתם מחוש ההרגשה של האדם [עפ"י ע"א ד ה לו].

עוון פגם העוון - פגם הנטיה המיוחדת לעיוות דרך הישרה באיזה פרט מיוחד. נטיה מיוחדת לאחת מהתאוות שאין פחיתות המדות כ"כ ניכרת בהן, אבל העיוות ביחס לקדושת⁷ התורה⁸ הוא גדול ע"י.
העוון בא מתוך הרצון הזועם הנוטה להרע⁹ מפני קלקלת נטיות החמריות¹⁰, ומתפרץ מפני נטית הגויה אל הזוהם¹¹ הגופני [עפ"י ע"ר א עז, קכו, כח].

עיקר פגם העוון - שפועל להחשיך את מאורו של כח הדמיון¹², שאין השכל יכול לו [פני יז].

ע"ע פשע. ע"ע חטא. ע"ע עברה. ע"ע כפרה. ע' בנספחות, מדור מחקרים, מחילה סליחה וכפרה.

עוז - ע"ע עז.

עולה - **עולה אל תכונה עליונה** - מתעלה ומתרומם על ידה [עפי ר"מ כסב].

עולם - **העולם** - שמים וארץ וכל צבאם, המון בריות לאין תכלית, המון כוחות לאין חקר, המון הופעות¹³ והזרחות¹⁴, המון תעופות¹⁵ מתגברות ומתחדשות, מתלטשות ומתגבשות¹⁶ [ע"ר ב קנח].
המציאות כולה, שבה נכללים גם העולמות-העליונים¹⁷ [מא"ה א קלז].

העמוק של אחרית המלה של האמת - **רצון השם יתברך ועבודתו**, שהוא חפץ בצדק ובמשפט וכל מעגל טוב¹⁸ [עפ"י ל"ה 90].

עבודת ה' הטהורה - **יסודה** - ההטבעה באדם את החפץ הפנימי להיות תמיד הולך ומשתלם ולהכיר באמת שתכלית ההצלחה היא רק להיות האדם תמיד קשור בחפץ של הוספת שלימות. >כי הלא תכלית החיים היא קרבת-אלוהים¹⁹ והוא ית' אין סוף לשלמותו, ע"כ כל מעלת האדם היא שבכל עת יוסיף מעלה בקרבתו אל השם ית' - וזאת השאיפה אין לה תכלית ולעולם לא יוכל האדם לומר בזה די, כי כל מעלה שיעלה בשלמות האמיתית תעוררהו לדעת איך לקנות עוד כמה מעלות הסמוכות לה - ומתוך השאיפה של עבודת-ד' יכיר שאין תכלית ההצלחה להאדם לומר שהשיג כל השלמות הראויה לו להשיגה כ"א שהוא תמיד שוקק להוסיף שלמות. ע"כ יוסיף באמת העובד האמיתי מעלות יקרות דבר יום ביומו, ובזה האדם מתרומם לתכליתו האמיתית²⁰ [ע"א א ה מג].

עבודת ד' וכל מעגל טוב מאהבה - ע"ע אהבה, עבודת ד' וכל מעגל טוב מאהבה.

עבודת אלהים אצל כל עם ולשון - ע' במדור אליליות ודתות, דת, אצל כל עם ולשון (חוץ מישראל).

עבודת ד' בלב ההמון - ע' במדור אליליות ודתות, דת, אצל כל עם ולשון (חוץ מישראל).

עבודת ד' - ע' במדור משכן ומקדש, קרבנות.

עבודת הקודש - עבודה שכלית [ע"א ב ט רסח].

עבודת חכמי-אמת²¹ - לעבד את היסוד האמתי של החלום הנאמן האחד, אשר רק בשגגה יראה כשתי מערכות סותרות ומנגדות זו את זו - הקולטורה העצמית שלנו, שאין לנו בה שותפות של כל גוי בעולם, ותחיתנו הלאומית על אדמת-הקודש²², היעודה להיות גי חזיון עולמים, להראותו ביד רמה וקומה זקופה, בגדולה והוד [עפ"י א"א ריד].

עבודת עבד את ד' - הפועל להכין את עצמו ואת חלקו במציאות הכללית לאופן נעלה המתעלה יותר מציוריו היותר נעלים, בשאיפה למה שהוא נעלה מציורו²³ הצפוי לאדון-כל²⁴. שחפצו נעוץ רק בחפץ צור-העולמים²⁵ שלפניו צפוי ערך ההתעלות באין תכלית [עפ"י ע"א ג ב לו].

עבותות - חוזק החבל הדרוש במקום שיש לחוש לניתוק [מ"ש רמא].

עברה - (עברה) על דין ומשפט שבתורה²⁶ [ע"ר א עז].

עברה - **פגם העברה** - פגם חלישות הקשר עם החוק. תכונת העבריינות, שלעבור על דין ומשפט שבתורה²⁷ הוא ענין אפשרי לה [ע"ר א עז].

ע"ע עוון. ע"ע חטא. ע"ע פשע.

2. ע"ע ש"ק, קובץ ח לו. ושם, קובץ ד ס. א"ק ג פט. פני כא.

3. אדיר במרום ח"ב (מהדורת ספינר) עמ' יב: "נגד נר"ן יש בישראל קהל, עדה וישראל (פסחים סד).".

עולמים - חיים, נשמות, צבאי צבאות, כל היצורים וכל חוג החיים וההווה שלהם [עפ"י א"ק ב רפג, תמב].

עולם - שביל רוחני במערכה מיוחדת [עפ"י קובץ ה קנב].

עולם העתיד - העולם הגדול של הטוב-המוחלט, שערכי ההבדלה בין טוב לרע מתבטלים בו מרוב טובו ותגבורת שפעת חייו האדירים. העתיד המאושר הרחוק, חיי-העולם-הבא במילואם, שם הטוב והרע משתווים [עפ"י א"ק ב תצט].

ע' במדור פסוקים ובטויי חז"ל, עולם הבא. ושם, חיי עולם הבא. ע' במדור מונחי קבלה ונסתר, אור ההשואה.

עולם הרעיון - המון התיאורים, הצעת המחשבות [עפ"י א"ק קפג].

עולם פנימי - **העולם הפנימי** - העולם הרוחני, הציורי, האידיאלי והאמוני [עפ"י א"א 21].

עולמו הפנימי של האדם - ע"ע פנימי, פנימיות האדם.

עולמות - "שני עולמות" - מקומות מחזיקים [פנק' ג רפז].

עונג - **העונג** מתייחס לכל דבר ע"פ תכונתו, כשיהי' נשלם כפי התעודה היותר נשגבה המוכנת לו [ע"א ב ט שס].

ע' במדור מונחי קבלה ונסתר, שעשוע, עונג, ושחוק. ושם, "אין בטובה למעלה מעונג".

עונג - (**עונג אלהי בהויה**) - מלא רוח האצילות [ע"ר א קנא].

העונג העליון - העדן האלהי, בכל מילואו וטובו, היורד להוויה כולה בשפע אורו [א"ק ב רפח (ע"ט ג)].

עונג העליון - **החפשי של עלמא-דחירו** - אור התענוג העליון של חדות-ד' העליונה, חדות עולמים, של זיו' אור חיי העולמים [קובץ ח רלח].

ע"ע נועם, העונג והנועם האלהי.

עונג ה' - זיו' החכמה-העליונה ושפע האהבה-בתענוגים הנמשכת ובאה עם יראת-ד' האמתית [אג' א עח].

עונג - **ההתענוגות על ד'** - שעשועי קודש-הקדשים העליונים [ע"ר א כד].

למעלה מכל מבטא ומכל מושג, לעילא מכל ברכתא ושירתא, תושבתתא ונחמתא, הגנוז והצפון, המתגלה באור האמונה והאהבה, המתראה בתכסיס התורה והמצוה כולה [א' ע].

התוכן הטהור שבאידיאליות היותר טהורה שאי אפשר לבטאה בשום הגה אנושי. השאיפה העליונה, הנקיה מכל ערוב גס. מורגשת היא הרגשה מועטת בשאיפת הלב הטהור בהתעלותו מעל כל המצרים המצמצמים אותו, וזהו רק צל של צל צללה של השאיפה העליונה [עפ"י א"ק ג קסז].

ההתענוגות על ד' התוכית - הצפיה בפליאי שמות ותארי הוד, המעלים אותנו להשגב בקשר חי מלא האחדות-המוחלטה, במקור חיי כל החיים אור-אין-סוף [ע"ר א סה].

מקור התענוג העליון, הגבוה מכל תכונות השמות, ולא תפיס בשום מחשבה כ"א ברעותא דלבא [עפ"י אג' ב לח].

עונג הטוב - מקור כל קדושת השמות כולם [א"ק א קצב].

ע"ע בטול. ע' במדור מונחי קבלה ונסתר, "אין בטובה למעלה מעונג".

עונג - **להתענג על ד'** - להרחיב את המאור האלהי בעולם, לזכך את הדעות וההרגשות בההשגה האלהית [קבצ' א קע].

ללכת בדרך אור-ד' לטוב לו לעולם [ע"א ג ב ריז].

להתענג - להתעדן ולהתחיות [עפ"י ע"ה קלא].

עונג - **כח העונג הטהור** - מנוחת הלב וישוב הדעת של הדבקות-האלהית, המתעלה מכל רגשנות רגילה [ע"ט לד].

ע"ע תענוג. ע"ע ערב, הטעם הערב (במובן רוחני).

עונג - **עונג הגן** - העונג הנמשך מהארת הידיעה בסדרי החכמה-העליונה, מצד סידור פעולות החכמה-העליונה [ע"א א 168].

ע' במדור מונחי קבלה ונסתר, עדן.

עונג הכללי עונג-של-נועם-ד' [א"ק ג קפז].

עונג של נועם-ד' - העונג הכללי, הכולל את כל העינוגים הנצחיים, שכל העינוגים הזמניים נשפעים גם כן ממנו [א"ק ג קפז].

עונג על נועם ד' - מדרגת הסתכלות אלהית על כל העולם כולו, וכל המחשבות וההרגשות כולן, כמלאים אור-ד' וקודש של החיים העליונים [א"ת ב 81].

עוצם - ע"ע עצם.

עזר - **כח עזר** - כח בלתי חש ומרגיש, וק"ו בלתי משכיל ובלתי חדור מרוח הקדושה של החפץ-האלהי הטהור [עפ"י ע"ר א קנט].

כח פועל בלא שום השכלה ושאיפה [קבצ' ב פו 55 (פנק' ד רב)].

עזרון - פראות, הכרחיות עבדותית, שלילת כונה, וחסרון אידיאליות [עפ"י א"ק ג קמג].

עזר - ע' במדור מונחי קבלה ונסתר, "נתנין עזר".

עושר - **העושר, לאיזה מטרה טובה הוא נמצא בעולם** - להרחבת הדעת ושלות הנפש, שעל ידן יוכל האדם לעסוק במושכלות, בתורה וחכמה וכל טוב [ע"א ג ב ע].

המגמה האמיתית של העושר - שלות הנפש הנמצאת על ידו. עצם העושר אינו המטרה כ"א התולדה של מעמד הנפש השקט והדעה המתרחבת היוצא ממנו [שם].

ע' במדור מספרים, שנים עשר אלף, (שימוש במספר לעומת החיים האקונומיים).

עז - מלא גבורה ואומץ [ע"ר א רא].

עז - יסוד המפעל והתפשטות כל מצוי במשיות ובגבורת מעשה. התכן המעשי, המתגבר במפעלים, ומוציא אל הפועל את כל מחשב וכל הערכה רוחנית, העומד בחזקה נגד כל מפריע ביצירה והתחדשות מתעלה [ע"ר א רח].

חזוק המציאות [מ"ש קיט (מא"ה ב יג)].

עז - חיים מלאים ענין [ע"ר א שלא].

עטרה - מעלה יתירה על החק הטבעי, מעלה נוספת למתעטר חוץ לאנושיותו [עפ"י ע"א א 86].

מה שהקנתה הנפש לעצמה השלמות ע"י הבחירה^ו נוסף על שלמותה בטבע [עפ"י שם].

"עטריין"⁷ - קדושה יתירה באדם בענינים חדשים בנוסף על כח קדושת טבע הנפש שהיא מורשה לישראל [עפ"י ה' רי].

הקדושה שיש לאדם בענין עבודת־ד' ממה שהאדם זוכה ע"י ההשתדלותו [עפ"י מא"ה ג קעה].

עטרות - תוספת קדושה, קדושה הנקנית ע"י הכנה עם עשיית המצוה [עפ"י ע"ר ב רסה].

ע"ע "אחסנתין". ע' במדור פסוקים ובטוויי חז"ל, כתר לעולם הבא. ושם, נסירת הפרצופים.

עטרה עליונה - הציורים והכונות של ההשגות האציליות^ו, של קהל^ו ועדה^ו המצטרפות ע"י כח אחד קדוש^ו המאחדם, מצד הפנימי^ו האיכותי, מתעלות לציור קדוש, מרומם ונעלה, מאוחד ביחודו, מתעלה ומתרומם מעל לכל חלקי הציורים המצטרפים, והוא **עטרה עליונה**, לרומם בה פאר^ו חייהעולמים^ו, במושג עליון^ו ונשגב מאד נעלה מכל הציורים הפרטיים, שנצטרפו ע"י הקבוץ בתחילת התאחדותו [עפ"י ע"ר ב סב].

עטרה - קבוץ יחד כל הרצונות הטובים והכונות וטהרות^ו הלבבות של הכלל כולו ומכולם תעשה **עטרה** [עפ"י מ"ש עז (מא"ה א ק)].

עטרת המלוכה העליונה - העליה של שיבת ההויה לשיא גדלה. השיבה של כללות ההויה של הכל אל מחוז חפצה העליון^ו, השריו ממעל להצמצום^ו וההגבלה^ו ההויתית [ע"ר א מז].

ע' במדור מונחי קבלה ונסתר, "לאשתאבא בגופא דמלכא".

עיבוט⁸ - התעכבות. הצרת מהלך אחד על חברו [עפ"י קבצ' א ריד (פנק' א תקיג)].

עילוי - ע"ע עלוי.

עין בהירה - **העין הבהירה** - העין החודרת אל התוכן הרוחני, המסבב את הפעולות [א"ק ג שיג].

ע' בנספחות, מדור מחקרים, בהיר לעומת צלול.

עלוי - זיכון, עידון, התרוממות [עפ"י ע"ר א לט, קנו, שם ב שה, א"ק ב שעד].

ע"ע התעלות. ע' במדור פסוקים ובטוויי חז"ל, עליה. ע"ע ירד.

עלוי גמור - **העלוי הגמור שיחול בעולם** - אור^ו הצדק^ו והמישרים^ו, המתאחד עם ההוד^ו והתפארת^ו, עם הגבורה^ו והנצח^ו, והשלמת היצור כולו, והאדם וכל אגפיו בתחילה [מ"ה אהבה ה].

עז - מה שלא יושג בסבת כוחות הגוף [ח"פ כו:].

עז - הנהגת החכמה^ו בתורת השגחה^ו, מה שלא נוכל להשיג, פנימיות^ו הפעולה, נקראת במשל - **עז** [עפ"י שם].

המשל להנהגת הפעולות הנעשות מצד החכמה, המסדרת את הפרטים בשכל שחוצ' מהם, למעלה ממה שמושכל דוקא ע"י הפעולות העוברות [עפ"י שם, ושם כז:].

עז - עז נשמתי - גבורה^ו אצילית^ו [ע"ר א רז].

עז - "התפילין עז לישראל"⁴ - חוזק ותקיפות שלא ימוטו לעולם [פ"א רעו].

ע' במדור מצוות, הלכות, מנהגים וטעמיהן, תפילין.

עז - גבורת האמת^ו בצורתה היותר שלימה, מציאות חיה וקיימת, עליונה, בחביון־העז^ו האלהי, באופן יותר עשיר, יותר קיים ויותר אמיץ בהוייתו, ויותר נעלה בהופעת רוממות אצילות שלמותו, מכל מה שכל רעיון יוכל לצייר ולתפוס [עפ"י ע"ט נ].

ע' בנספחות, מדור מחקרים, עז והדר.

עז אלהים - עז עליון, עזוז האמת והאורה [קובץ ג כ].

ע' במדור שמות כינויים ותארים אלהיים, אלהים, עז אלהים.

עז ד' - בעז ד' - בהתנשאותה של הנשמה^ו למקור חייה מקור חיי כל [ע"ר ב עד].

עז החיל - ע"ע חיל, עז החיל.

עז החיים הגופניים - חדות^ו הנפש המתאמת עם סערת הרוח הצוהל לקראת כל חמדת לב, בחיי הרוח וחיי החומר [ע"א ד ו ע].

עזיז - משפיע חיל רב לפעול ולעבוד עבודה ברב חוסן^ו [עפ"י ע"ר א קמה].

מתמיד בפעולתו לטובה^ו קבועה ההולכת ומתעלה [א"ק ב תקס].

עז^ו ביותר [רצ"ה א"ש יב הערה 4].

עטוף⁵ - הלבשה של כבוד [ע"א א ב כח 78].

עיטוף⁶ - מורה על צמצום התנועה. הגבלה הפנימית שיהיו המעשים מצומצמים לפי מדת ההשגה הטהורה בדעת־ד' הבלתי מעורבת בגסות^ו החומריות^ו [ע"א ג א נא].

עטרה - משכללת את המלך להורות שמצד השלמות הכל נכנעים אליו לא מצד הכח לבד [מ"ש רצו (ה' רנב)].

עטרה (אלהית), תגא - מורה על הכנעת העושים נגד טבעם ברצון מפני ביטולם אל השלמות הנמצאת בפועל הנס^ו [מ"ש רצו (ה' רנב)].

4. ברכות ו.

5. ע' נתיבות עולם א קלד. (הערת הרב שלום הימן).

6. ע"ע רש"י שבת יב: ד"ה מתעטף. מהר"ל באר הגולה, עמ' עדה. (הערת הרב שלום הימן).

7. באור הגר"א על משלי, ד ה, ח כא, יד יח, יט יד, כז כז. ממקור זוהר ח"ג רצא. (הערת מו"ר הרצב"י טאו). ובאדיר במרום (מהדורת ספינר) ח "צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם" שהם התיקונים שתקנו בחייהם, כי כל זמן הבחירה הדבר צריך להיות מסור ביד האדם.

8. יואל ב ז.

ע"ע התעלות, ההתעלות הגמורה.

עלוי העולם - ההשתכללות הצורתית של הכלל ושל הפרט [קובץ ד מד].

עלומה - העלומה - אשר בפנימיות הנעלמת [רצי"ה א"ש יא הערה 5].

עליון - אידיאלי, אצילי, אלהי [עפ"י א"ק ב שיג, ושם א רלב].
רם° במעלתו מכל העניינים הזעירים של בני אדם [עפ"י ע"ר א קיג].

עליוניות המוחלטה - האמת° כשהיא לעצמה [א"ק ג ל].

עם - (אומה)° - האופן הכללי של (הכלל°, הקיבוץ) בתור גוש אחד, המחבר את כל האישים הפרטיים להיות **לעם** אחד [ע"ר ב פד].

עם - הערך הצבורי מצדו הכללי של ריבוי האנשים, האופי המובלט בכלליותם, וההנהגה הכוללת אותם ומטביעה רישומה כלפי חוץ [רצי"ה ע"ר ב תב, עפ"י שם א רד, רה"ו].

עם - "עמים" לעומת "גויים" - בעלי הקבוץ והחברה, הנתונים יותר לרשמים הבאים מבחוץ [עפ"י ע"ר א רן].

עם - (לעומת גוי)° - מציאות אפיו העצמי הכללי [עפ"י א"ל עו].
תרבות של עם. ביטוי של איכות, לאום [עפ"י ש"י ב 404].
ע"ע גוי. ע"ע אומה. ע' במדור פסוקים ובטווי חז"ל, משפחות עמים.

עמון - (תכונתם הלאומית) - אהבת האומה [קבצ' א לט].

ע' במדור מונחי קבלה ונסתר, קליפת עמון. ע"ע מואב.

עמוק - בהיר ויסודי [ע"ר א רכ].

עמידה - במהלך שלמות האדם - שהדברים שקנה יהיה קנינם חזק בנפשו, ולא יפסידם איזה שינוי וגרעון במצבו [ע"ר א רסב].
ע"ע הליכה.

עמילך - כח המקיים המחזיק והמעלה [א"ה ב (מהדורת תשס"ב) 81 (א"ב ג)].

עמים - הצד המהותי בחיי העמים - אותו הצד שהנגנו מוצאים ערך של מציאות חשוב לכללות האומה° [פנק' ד עד].
ע"ע אומה, טבע האומה, הרוחני והחומרי.

עמלק - שטנם של ישראל ומנגדם [ע"א ב ט י].

ההיפוך ממש מכל מגמת הקודש של ישראל. מחזיק בטבע, בעיקר בעבור אהבתו להרע שנמצא גבול בשמרי הטבע, והוא קשור בו. ואינו יכול לסבול ניסים° בעולם ולא שינוי טבע במוסר האדם [עפ"י קובץ ו רנב, רנא].

המשחך של עמלק - התפשטות כל המידות הרעות בהנפשיות הלאומית של כל עם° וגוי°, המביאה את כל האסונות הפרטיים והכלליים [אג' ג פז].

מקור הגאווה° הטמאה° [ע"ט קי].

הפכו המהותי הגמור של ישראל, כח הטומאה שבעולם [פנ' קא].
ע' במדור מצוות, הלכות, מנהגים וטעמיהן, מחית עמלק.

ענפים - (לעומת שורשים)° - פרטים (לעומת כללים) [פנ' ג שנ].

ענפים - ענפי שורש העולם - האנשים כולם, וסדריהם, ותכונות רוחם° הפנימיות°, וכן היצורים כולם, מדומם צומח וכל החיים כולם [א"ק ב תקכא].

ענפיפה - אור° מתעלה [ע"ר א כ].
ע"ע תעופה.

עפר - ירידה אל העפר - התקשרות בסדרים המעשיים ובהערכות הגופניות [עפ"י א"ק ב שכא"ב].

עצמיות - הופעת העצמיות העושה את התוכן המציאותי - לשד היש, מעמק ההויה, משרש פנימיותה, כמו שהוא המקור שמשם ההתהוות הנשמית [א"ק ב תצה].

עצמיות - העצמיות הפנימית° באדם ובעם - התכונה הנפשית של צלם-אלהים° אשר בקרבם [עפ"י ע"ר ב רמה].

עצמיות האדם - פנימיות נפשו המיוחדת. שורש נשמתו° [עפ"י שם נג, א"ש טו י].

ע"ע "יראה עליונה", יראה עילאה.

עקדה - העקדה° - מסירות-הנפש° המיוחדת לקדושתם של ישראל, הבוררת תמיד באש קדש בלב האומה, בכללותה וביחידה [ע"ר א קיו].

אותה הפעולה, שכל חמדת אהבת הקודש, בכל שלהבתה האלהית, יצאה על ידה, לאור עולם בחיים ובפעל. האהבה הגמורה והמסירות האלהית העליונה, המופעת מקדושת הנשמה התוכית, כפי מה שהיא ברום אורה העליונה, אשר כל ישעה וכל חפצה הוא רק מלוי החפץ האלהי, בתשוקת חפצה הפנימי, בהשגתה הבהירה. המפעל הנצחי, אשר עדי עד יעמוד לנס עולם >מתוך יסוד מפעל מלא אש אהבה העליונה הזאת, יונקות הן כל הקדושות של כל הקרבנות° כולם, לכל עבודותיהם העליונות, העומדות ברום עולם ומעטירות את הנשמות, את החיים כולם, ואת כל ההויה, בתפארת כליל הודם <[ע"ר א פד].

המצוה העקרת שהשרישה בנו הכח למסירות-נפש [מ"ש טט].

נסיון° העקדה - המאורע הגדול, אשר נהיה ליסוד העליה הרוחנית° של כל האנושיות כולה, שפעל להוציא אל אור החיים את תעופת הרוח היותר קדושה°, הדבקה באלהים-חיים° בכל לבבה, בכל נפשה, ובכל מאודה° [ע"ר א פד].

יסוד העקדה - הגברת הרגשות היותר עדינים והתכללותם באור האהבה המרוממה והעדינה לאין-סוף°, אהבת-ד'° הבהירה, כביטול טפה אחת בים [קובץ ה צה].

עקום - ע' בנספחות, מדור מחקרים, קוים עקומים.

הכללי, כח המעשה הכללי, הנתון מאדון כל המעשים החותך חיים לכל חי, כח הפועל הגומר השתלמותם של היצורים ע"י ההערכה המסודרת של הכוחות, הכח הפועל המשכלל בכללות. כח ההתגדלות והתעלות. הכח המשכלל הכללי שבו נעוץ הכלל בהפרט, הסוף בהתחלה. העש נגזר מכח המרכיב המפתח והמצייר, ממעשה הפועל בכחו בהרכבה, בהצטיירות, בהגבלה של כל כח לערכו, החם והקר, החיוב והשלילה. הכח המחולל והפועל השולט בפעלו על כל נקודה פרטית מנקודות המציאות, לחבר ולהפריד, לחמם ולקרר, להעמיד ולשנות. הכח המחבר ומאחד את הכח הפרטי עם הכח הכללי של היחש והחיבור, התכלית הסובבת מראש המעשים עד סופם, המתגלה בפעולתו על היסודות והחומרים או על הכוחות והיצורים המופשטים, בתור מערב ומהפך את סדרם הבודד הטבעי הנעזב, לכווננם בסדר מלאכותי לתוצאות החיים. הכח המוציא אל הפועל את ההווה הטבעיות, המורגשות והשכליות, בכח החיבור והציבור, ההכללה והעירוב של הכוחות והפזורות הרבות שבמציאות. הכח המוציא אל הפועל כל מעשה ד' הגדול אשר עשה עושה ויעשה, שיש בו את תכונת ההשבתה וההשבתה, להגביל את הכוחות הסוערים העוברים גבול, שהפעולה ניכרת ע"י חסרון והעדר וחלישות של הכוחות, ובזה היא מסדרת ומערבת את העצמים הגדולים בכח, המפוזרים איש לעברו להיות במערכה [עפ"י ע"א ב ט קלג, קלד].

ע"ע כימה.

עשיה - (לעומת בריאה ויצירה) - גמר הדבר [ק"ת עז].

"עשן" - **סוד ע'קרב ש'רף נ'חש** - **עקרב** רומז על כפירה בתורה שבכתב שממית ודאי, ו**נחש** סוד זה ילזול בתורה שבעל פה, אע"פ שלפעמים ב"ד מבטל דברי ב"ד חברו. אבל הבא בכפירה נזק ומת בלחישת הנחש, ו**שרף** הוא הכולל מקום יחוד תורה שבכתב ותורה שבעל פה, והמחלק ביניהם ומפרידם נשרף בסוד אש אוכלה [מ"ר 445].

עת - הופעה יוצאת מכלל של מאורעות של דברים משתנים. ענין מופרד ועומד בפני עצמו [ע"ר א מו].

עקר - (בדת) - יסוד שרשי [ל"ה 160].

עקרים - (באמונה) - התמצית העולה מכל הדעות וההרגשות הנטיות ומהלכי החיים שבאור האמונה >והחיים של כל פרטי הדעות האמוניות מכונסים בהם< [מ"ר 14 (פנק' ד מא)].

ערב - **ערבות** באה כשהדברים הנפגשים ברגש מתאימים אל המהות העצמית של המקבל את הרושם מהדברים ההם [ע"ר א נט].

◊ מה שנאות מאד לטבע [עפ"י מ"ש קנח (ה' קצו)].

ערב - **הטעם הערב (במובן רוחני)** - בליטת התענוג במילואו, הבא כשרוח הקדושה מתמלא בכל לשדו העליון, בכח ובפועל: הקודש הנעלם שעודנו בכח, והקודש המתגלה בכליל הדרו בפועל [עפ"י ע"ר א קנא].

ערבה - יסוד הגיהנם, רע בה, הב רע [קובץ ו ערה].

עריגה אלהית - נועם ד' המפעם בנשמה וקרבת אלהים שלה טוב מכל מחמדים. ההרגשה העליונה הכוללת שבנשמה, המורגשת גם בלב החיים. העריגה שכל בעל רוח כביר משתוקק אליה וחפץ להרשימה בכל תכני חייו, שהיא מושרשת בצורה מאירה הרבה בחיי האומה המיוחדת מני אז לנשיאת דגל קודש זה ברמה, בחירוף נפש ומלחמה כבדה, וכל השאיפות הרוחניות העדינות הנן קשורות לעריגה עליונה זו בקשר של קיימא ובעילויה הן מתעלות [עפ"י א"ת ג א, אג' ב קיט].

הצמאון הנורא לאור אלהי אמת, השקיקה לאור הנעים לפאר חייהעולמים. הכמיהה, פנית הנשמה אל הרוממות האלהית העליונה. התשוקה אל הגודל והאור [ע"ר א קנטקס].

העריגה הנצחית - דרישת השלמות העליונה [פנק' ב קצד].

ע"ע צמאון אלהי. ע"ע כמיהה.

עריות - ע' במדור מצוות, הלכות, מנהגים וטעמיהן, גילוי עריות.

ערך - (ערכו של דבר, של שיטה) - מקומו וענינו [ע"ר א של].

עש - קבוצת כוכבים שמבטאת בעולם הרוחני את כח ההתעלות והיצירה הכללית, כח כללי בההרחבה הגדולה של היש, כח המצייר

פ

פאר - יבוא כשההשפעה של הטובה היא מזוגה ומתאמת באופן נפלא, שקולה בפלס ישר, ומכוונת במדותיה, בצבעיה השונים באופן הרמוני, שהתפארת¹, והיפיה העליון הנשגב² מאד מזהיר ממנה [ע"ר א קח].

פאר אמיתי - ע"ע תפארת.

פאר עליון - התפארת המחלטה³ [א"ק א קנג].

ע' במדור פסוקים ובטויי חז"ל, ארוסין (בין השי"ת וישראל).

פאר - "להתפאר"¹ - לפרח ולהצמיח ענפים וענפי ענפים לפאר² ולתהילה³ [ע"ר ב קנט].

להוסיף אור⁴ וחי עולמים על כל אשר יצר ד' מראש ועד סוף [שם].

להוסיף פאר ושלמות [עפ"י שם קנה].

להגדיל יתר פאר וענף [שם קנז].

מלשון פארות וענפים, להגדיל יותר [פנק' ג צח].

פאר - (לד') - השבח⁵ העליון, של התהילה האלהית⁶, בבואו לתכלית ההשלמה שלו כשהוא מופיע בחיים, לשפר את המעשים ביתרון פאר⁷. גדלות הרוחב של המפעל המעשי והליכות החיים המפאר את שבח התהילה [עפ"י ע"ר א קצז].

ע"ע "נפארך". ע' במדור שמות כינויים ותארים אלהיים, "מפואר".

פגר - ענינו - בטול עבודה [ע"ר א ע].

פגר - ע' במדור מוות ועניינו.

פדיה - (פדית ד') - ההצלה מכל רע באופן התאורי, בריאת החוק המכיל את תוכן הישועה⁸. ההצלה המסירה את הרעה החוקית [עפ"י ע"ר א קצז].

ע' במדור שמות כינויים ותארים אלהיים, מציל.

פוליטיקה שלנו - בטוי צד הצורה של מהלך חיינו [ל"י א 10].

פופולרי - שוה לכל נפש [א"ק א ד].

פטום - השמנת הגוף והגדלתו הכמותית [ע"ר א קלט].

פיוט ושירה - ⁹ **חיי הפיוט והשירה** - סידור הרגשות [א"ק ג רד]. ע"ע התבוננות.

פינוק - עידון, הוצאה לפעל באופן שלם וחשוב [הקדמת ש"ה ז].

פנים - הצד העקרי והחשוב בכל דבר הוא פני הדבר [ע"א א ב מג]. ע"ע אחר.

פנים - הצד שהחיים הפנימיים של רוח ד"י אשר במלא עולמו יונקים ממנו [מ"ר 249].

ע"ע אחר.

פנים - ההנהגה האלהית שהיא לפנים - לצד ההשתלמות [עפ"י ע"ר ב סז].

ע"ע אחר.

פנים - **פנים מחשביים** - הכחות המפכים ועולים כמעין המתגבר מעצמת טבעם הרוחני, שמהות החיים חתומה בהם בחותם מלא ובולט. ההבהקה התדירית העומדת במלואה וחדושה המתמר ועולה בכל עת ובכל שעה, המפשטת ממנו אורים גדולים > הנעשים לנחלי חכמה מוקשבת מחוללת אורה בינה והשכל לימודיים < [עפ"י ר"מ קפד].

פנים - **נושאי החושים העליונים** - המזריחים¹⁰ את המאור הנשמתי מתוך הגויה המלאה את אוצר החיים, אל כל העברים הרחוקים [ר"מ קפ].

ע"ע אחוריים.

פנים ואחר בנבראים - **אחר** - טבע טוב וחפץ טוב. רצון שכלי טוב - **פנים** [פנק' ג קפ].

פנים ואחר במציאות הרוחניות - הטבע והבחירה. הטבע הוא אחוריה¹¹ של הבחירה החפשית¹² [קובץ א שמב].

טבע, ושכל ובחירה [פנק' ג קעט].

ע' במדור פסוקים ובטויי חז"ל, נסירת הפרצופים.

פנימי - שמימי¹³. נשמתי¹⁴ [עפ"י ע"ר א קכד, אג' ג ד].

קשור בעצמות הנשמה [עפ"י ע"ר א קכה].

עצמי וטפוס [א"א 133].

צורת¹⁵ [ע"א ד ט עו].

רוחני¹⁶, ציורי¹⁷, אידיאלי¹⁸ ואמוני¹⁹ [עפ"י א"א 21].

מוסרי²⁰ ושכלי [ע"ה קז].

חיוני נפשי [עפ"י א"ק א, מבוא הרד"ך 35].

פנימי - תכליתי [עפ"י ע"א ג ב ר].

פנימי - **פנימיות האדם** - עומק הויתו [ע"ר ב ז (א"ק א קפח)].

בא מתוך מקורה של הנשמה²¹ [ע"ר א קנא].

הצד הפנימי של האדם - הנפש החכמה ונסיותיה [ע"א ג ב קא].

1. ישעיה ס כא. סא ג.

פסיחה - פסיחה על (דבר) - שריה וביאה על אותו הדבר דרך דילוג, <אין הפסיחה מתיחסת על מה שימנע מלבא שם ויעבור עליו דרך קפיצת דילוגו כ"א על מה שינוח עליו> [עפ"י מ"ש קלט (ה' קפא)].

פסיחה ברעיון² - דילוג האדם מפעולתו הפרטית תיכף אל גבהי עולם-החיצוני. בדרך קפיצה יאבה לצייר את מעשיו בגבהי מרומים ובעליית העולמות, והסולם³ הנפשי שלו נשמט מתחת רגליו <אז את החסרון המציאותי ימלא על ידי דמיונות והזיות³, אשר יובילוהו בארחות חושך וצלמות בלא סדרים> [פנק' ד קד (קבצ' ב סא)].

פעור - התמצית הגנוזה בפעור, שבשביל כך קבורתו-שלי-משה
היא ממולו - ההנהגה האלהית שבכפירה⁴ ותוצאותיה החירוף והגידוף שהם המדרגה היותר עליונה שמיסודות הגילוי האידיאלי באלהות, גילוי יסוד החסד הפשוט האידיאלי שאין מקום לו גם להכרת טובה⁴ [עפ"י קובץ ב סד].

פקידה - (אלהית) - הפקידה היא ביחס למצבה ההוי של נקודה נשמטית קדושה שבכל פרט מפרטינו. עליו⁵ הנקודה ההוית, הנעלמת במציאותה, ובלועה בעומק הסתרתה, עד כדי כהות אורה⁶ [עפ"י ע"ר א פג].
ע"ע זכרון.

זכות⁷ שמתעוררת ע"י איזה ענין להביא ענין שהוא כבר מוכן מראש-מקדם⁸ וגמור, אלא שצריך זכות להגיעו ליד הזוכה בו, <ולא יאמר על דבר שלא נתחדש עדיין וצריך לצאת מן הכח אל הפועל בהדרגה> [מ"ש רפד (ה' רמב)].
ע' בנספחות, מדור מחקרים, פקידה וזכרון.

פקידה - "יפקד ד' על צבא המרום במרום ועל מלכי האדמה על האדמה"⁹ - חלוף מעמדים ותכונות, <לא הכבדה וכליון> [א' מא].

פרוד - ערך¹⁰ הדברים הניתק מעל הכל, שהוא מכון של כל עמל ויגיעת בשר [ע"א ד יא יט (ע"ר ב מח)].
החיים שהשאון והנגוד הוא מקור שבעם [א"ק א קפט].

◊ **הפרוד** מביא את המות¹¹ ואת הכליון, את הרשעה ואת השקר [שם].
פרודים - התשוקות והציורים¹² האלהיים בחלקיותם, הפוגמים את רוח האדם, ומעכבים את השלמתו הזמנית והנצחית [עפ"י א"א 78 (קובץ ז עו)].

הכח הפנימי באדם - רוח-ד¹³ אשר על האדם ודעת¹⁴ ויראת-ד¹⁵ אשר בקרבו [ע"ר ב רנ].

מצבו הפנימי - יחושו הנאמן אל המושגים-האלקיים¹⁶, הנטייה אל האשר¹⁷ והטוב¹⁸ מצד עצמם [אג' א פה].

החיים הפנימיים - החיים השכליים¹⁹ והמוסריים²⁰ של האדם מצד צורתו וצלמו, צלם-אלהים²¹ [שם כט (ע"א ג א מב)].
עולמו הפנימי של האדם - מחשבותיו, רגשותיו, מדותיו, רצונו [עפ"י קובץ א תרנא].

ע"ע חצוני, חצוניות באדם, הצד החצוני. ע"ע הגיון הפנימי.
◊ **עולמו הפנימי** הוא עולמו במציאות, בקישור בחפץ סמוי, ועולם שאינו עולמו, בהכרה, בידיעה, בחדירה [א"ק ב שעד].

פנימי - בנין פנים ברוח²² האדם (לעומת בנין-חוץ²³) - כל מה שהוא מוצע על פי יסוד החפץ הפנימי²⁴ לטובה. הטבעת הרצון היותר עמוק. זעזוע הנטיות של הרצון מהדממה שלהן והתעוררותן לטובה²⁵ [עפ"י א"ק ג פח].

פנימי - ההכרה הפנימית (לעומת חיצונית²⁶) - ההכרה המתגברת בתוכיותו של האדם כמעין הנובע [א"ק א נח].

מושג פנימי - מושג שבא לאדם מתוכיותו, ומתגלה בו בתור דבר ההולך ומתגלה מפנים לחוץ [עפ"י שם שם].

פנימי - רוממות פנימית - רגש נעלה וידיעה מקפת [עפ"י ע"ה קמה].

פנימיות - הסבה העליונה הגורמת את (המציאות החיצונית) ותולדותיה [עפ"י אג' ד (מהדורת תשע"ח) קסט-קע].

פנימיות היש - העצמותיות הנפשית של עצמו ושל העולם כולו במהותו הפנימיותית [א"ק ג שמח].

פנימיות העולם - (לעומת חיצונית²⁷) - כח הכלל²⁸ של כללות קדושת²⁹ האומה³⁰ כנס"י³¹ [אג' א שסט].
ע"ע שכלול פנימי.

פסוק - מאמר³² המורכב משלוש³³ משפטים [עפ"י ר"מ קעד].

פסוק - הפסוק, האותיות של שמו (של האדם) שבתורה - הארת הנשמה³⁴ העצמית. היסוד³⁵, הצנור³⁶ המשפיע לעצמיות ממקור החיים המיוחד לאדם, שהוא כל מרכז התורה (של האדם) [עפ"י א"ק ג קלו, קלט].

ע"ע שם. ע' במדור מונחי קבלה ונסתר, חבוט הקבר.

2. **פסיחה, דילוג, קפיצה -** רש"י שמות יב יג "כל פסיחה לשון דלוג וקפיצה [...] כל הפסחים הולכים כקופצים". סוכה מט: "א"ר אלעזר כל העושה צדקה ומשפט כאילו מילא כל העולם כולו חסד, שנאמר (תהלים לג ה) אוהב צדקה ומשפט חסד ה' מלאה הארץ. שמה תאמר כל הבא לקפוץ קופץ? — ת"ל (תהלים לו ח) "מה יקר חסדך אלהים". וע' בביאור המהרש"א שם ובע"ז כ: ע' במדור פסוקים ובטו"ז ח"ל, קופץ ליטול-את-השם. הערת משה עשת.
עולם חיצוני - ע' בנספחות, מדור מחקרים, חיצון, עולם חיצוני.

3. מ"ה קנא "מי שמצייר בדעתו שהוא מתקן את העולמות בעבודתו, ואינו יודע את ערך נפשו ואת סדר הרוחניות הנפשית בכללה, הוא מלא הזיה ודמיונות כוזבים".

הזיות - ע"ע קובץ א יט, ובפנק' א מב.

4. **הגילוי האידיאלי באלהות וכו' שאין מקום לו גם להכרת טובה -** ע"ע קבצ' א קצט יז.

5. ישעיה כד כא.

פרוזה - ספור של מאורע שאינו מרותק עם רגשי הנפש והתפעלותיה השיריות [ר"מ קיט].

פרוש - להבין אל נכון יסוד מאמר מצד עצמו, את המונח בו בכללו ובפרטיו, זאת היא תכונת הפרוש, "מפורש" מלשון פרש, "יפרש השוהה לשחות", הרחבה של עצם הדברים שכבר ישנם בתוכנו של המאמר אלא שהם בו מקופלים, ע"כ עלינו להרחיב הקמטים כדי לעמוד על כל הרחבתו של המאמר [ע"א א, הקדמה, יד (מ"ר 208)].
ע' במדור פסוקים ובטויי חז"ל, מ"ם סתומה, מאמר סתום. ע"ע באור. ע' במדור תורה, דרש.

פרטי - (**הצד הפרטי באדם, לעומת הכללי**) - סגור בעניני עצמו, מרגיש לעצמו בעצמו את מכאוביו ועניויו, וכמו כן הוא בעצמו, יותר מאחרים, מרגיש את שמחותיו [ע"ר א רכא].

פרטי - יחיד מוגבל [א"ק א רנז].

פרטי - יחודי. יחוד הצורה העצמית הלאומית [עפ"י א' י, מ"ר 96-97]. מיוחד לנו [ע"ה קבג].
ע"ע כללי.

פרטי - גלוי אנושי [א"ל רכט].

ר' כללי.

פרטי - העצמיות הפרטית של כל פרט מפרטי ההויה - התגלות אלהות⁶ הזורחת⁷ בגווניו⁸ שונים לפנינו [א"ק ב שצח].

פרי השפתים - הפעולה שהדבור⁹ עושה, שהוא מחשיף את האור הפנימי של הנשמה¹⁰, המלאה תשוקה עליונה וחזון קדש נורא. ובכח הקדושה הגנוזה בסוד פרי השפה, פעולת הצמיחה עוברת היא ושוטפת ג"כ במלא עולמים ופועלת בעולם להשפיע שפע ברכה וחיים מאירים [עפ"י ע"ר א קסב].

ע' במדור מצוות, הלכות, מנהגים וטעמיהן, תפילה, (התפילה המעשית).

פרישות - הפרדת הנשמה הזכה מהסתבכות ברגשי הגויה וכוחותיה, התפעלויותיה ונטיותיה הגסות, שבתחתית המצע של טבע החי אשר באדם [עפ"י ע"א ד ט כה].

הנטיה לצד פרישות וקדושה - (**עניינה**) - הגנה על הנפש מנטיה קצונית להפקרות ולטמיעה בתוך חיים חמריים [עפ"י ע"ר א קעה].

פרישה - הכשרה של החיים הטבעיים אל ההסתגלות של הקודשהעליון¹¹ [ע"א ד ט כח].

פרעות - חסרון הסדרים וזעזוע ההרגשות [ע"א ב ט קכה].

פשטות עליונה - האחדות-המוחלטה¹², יסוד העדן-העליון¹³ [ר"מ קג].

פשע¹⁴ - ענין שאיננו מוסיף כלל על גלוי המפעל יותר מעוון¹⁵, אלא בחוג הפנימי של הנשמה יש בזה ציור¹⁶ יותר מדאיב, המביא לידי התפרצות כזאת, שהיא מכשירה את המקולקל בזה לידי עבריות¹⁷ גם במקום שאין המית הנטיה החמרית¹⁸ גורמת. "פשעים אלו מרדים" [ע"ר א קכז].

ההתקוממות על החוקים היותר רחוקים במטרתם מחוש ההרגשה של האדם [עפ"י ע"א ד ה לו].

תכונת הפשע - חפץ המרידה ופריקת עול הקודש¹⁹, מתוך כעסנות הדיוטית, הבאה מתוך הריחוק הנורא של האדם, מצד עובי חומרי²⁰, מהאצילות²¹ הקדושה²² של הוד²³ החיים, המוארים מאור-ד²⁴ אשר במכמני המשפטים הקדושים [ע"ר ב ס].

ע"ע חטא. ע"ע עברה. ע"ע סליחה. ע' במדור מדרגות והערכות אישיותיות, "שבי פשע ביעקב". ושם, פושע. ע' בנספחות, מדור מחקרים, מחילה סליחה וכפרה.

פשתן - סגולתו הפנימית²⁵ - הארת כח החיים בהחטיביות הפרטית, ושמירת הפרט באור נשמתו מהתערובות של פרטי הכלל, שהם מחשיכים את אור הקודש מצד מאפל הפרטיות שלהם [ר"מ קכט].
ע"ע בוצי.

פת - האמצעי העקרי שעמו קונים את החיים [ע"א ב ז מא].

ע"ע לחם.

"פתוח" - מפורש [ע"א ד יב יט].

ע"ע גלוי. ע' במדור פסוקים ובטויי חז"ל, מאמר פתוח. ע"ע "סתום".

6. בסדור הגר"א, קלג: אמרי שפר "והנה העון הוא מזיד והיינו כי יודע שדבר זה אסור ומ"מ עובר עליו. ולא שמתכוון למרוד דא"כ היינו פושע. אלא שמתכוון להנאתו, אם בשביל תאוותו וחמדת ממון או כבוד או שאר הנאת הערב או המועיל".

במגיד משרים, פרשת מקץ, מהדורא בתרא, יחס החטא לנפש, עון לרוח ו"פשע למאן דחב להכעיס, ההוא גברא טניף נשמתיה". ובחסד לאברהם, מעין חמישי, עין משפט, נהר טז "והענין שיש חטא ועון ופשע, על החטאים הנפש מתגלגלת, העונות הרוח מתגלגלת, ועל הפשעים נשמה מתגלגלת, והיינו ובפשעכם שולחה אמכם, פשע הגיע למעלה שפגם באם עליונה". ע"ע י' מאמרות לרמ"ע, חקוד" ח"ד יד, וביד יהודה ס"ק ג. ושם ח"ה ג.

7. **סגולת הפשתן** - ע"ע חסד לאברהם, מעין רביעי, עין יעקב, נהר נב.

צ

צדק - ◊ ציורי־הצדק מבוטאים מצד היושר־ שמתכונן על ידם ביחש הצדדי שבין כל מצוי ומצוי, היחש השלם והתמים שבין כל נושא ונושא אל זולתו, בכל מערכות החיים וההויה [ר"מ קלה].

קיבוץ הצבעים־ כולם, בעריכת כל הכחות כולם על מכונם ועל סדרם, במקומם ושיעורם [שם כא].

ע"ע בנספחות, מדור מחקרים, צדק ואמת.

צדק¹ - ◊ הנטיה הפנימית־ האדירה שבתוכיות ההויה, שהיא הסגולה־ הישראלית־ היותר פנימית־ ועליונה־ [עפ"י א' קסב, ע"ה קטן].

צדק - **הצדק המופשט** - ◊ עומד הוא למעלה מכל ערך של איזה מפעל ומעשה, כי הוא עטור בעטרת שלמות תפארתו־ האצילית־ . מתוך זהרו הברור יקבלו כל המעשים כולם בהערכתם־ המוגבלת, את צורת משפטם־ [ע"ר א לה].

צדק - **הצדק המוחלט** - נשמתה־ של כנסת־ישראל־ . בהתגשמותו כולל הצדק המוחלט את כל הטוב־ המוסרי־ שבפעל [עפ"י א"ש ד ז]. ע"ע בנספחות, מדור מחקרים, "צדיק וצדק".

צדקה - ◊ הצדקה באה רק למלאות את חסרון העוני, ידי מחסורו אשר יחסר לו [לא' קע].

ע' בנספחות, מדור מחקרים, חסד לעומת צדקה.

צדקה - כוללת בקרבה את כל ערכי המוסר־ והצדק־ המעשי, שממנו באות המדות הישרות וכל מעגל ישר־ [עפ"י ע"ר א כא].

צדקות - הכשרה להישרות־ [מ"ר 378].

צדקות - **הצדקות האמיתיות** - השקיקה האלהית־ הבלתי פוסקת, הפועלת תמיד בלא הרף במעמקי הנשמה־ [פנק' א תכב].

הצדקות היסודיות של צדיק־יסוד־עולם - התביעה האלהית־ התדירה שברוחו־ , להיות קשור בכל חפצו, שכלו, רצונו, והרגשתו, לקונו, לצור־כל־העולמים־ מקור חיי כל החיים והויות כל ההויות [פנק' ב רכז].

צדקות - **כשרון הצדקות** - הלב־הטוב־ וההשגה־ הבהירה הפנימית־ של צדיקים־יסודיים־עולם־ [א"ק ג שיב].

צהלה - הגילוי החיצוני הבא לידי היכר גם ברננת־ הקול וגם בהארת הפנים², המביע את השמחה־ הפנימית [ע"ר ב תלח].

צבאות ד' - ניצוצות־הקודש־ השייכים בכל יום לעומק החפץ הטוב של האדם [א"ק ג רכה].

צביון - רוח ותכונה [עפ"י ע"א ב ט רלא].

התוכן היסודי, הכלי־ הקיים בצורתו־ , קביעות רצון פנימי ואופי עצמי [עפ"י קובץ ו קצג].

התאר הפנימי הספוג (בבעל הצביון) [עפ"י ע"ר א לו].

צבע - גילוי חיצוני של הפנים [ש"ה 265]. ע"ע גוון.

צדדיות - הרישום של היחש של כל נושא בכל ערכיו אל מה שחוץ לו [ר"מ כא].

הערך שבין תוכן לתוכן מצד חצוניותו והתפרטותו [שם צח].

"צדיק" - **יסוד הקשור הנפשי אל אישיות גדולה, של "צדיק", של "רבי"** - משען נפשי אל אישיות גדולה ונאדרה־בקדושה, למען החזקת עמדתו הרוחנית של האדם־מישראל, מתוך כל שלמות־קדושתה וחיוניות־תקפה של תורה, בהמשך התגלות דבריד' על ידי תופשיה ועוסקיה הנאמנים [עפ"י ל"י ב (מהדורת בית אל תשס"ג) תו].

ע' במדור תורה, שמוש תלמידי חכמים. ושם, "גדולה שמושה של תורה יותר מלימודה".

צדיקים - **יסוד נשמת הצדיקים המתהלכים לפני־האלהים, ומתענגים־על־ד' -** התביעה להיות תמיד נתון ביסוד־הכללי־ , ב'צורא דלעילא דביה חיי כולא' [עפ"י א"ק ג קמז].

צדק - ◊ אותה השאיפה הכללית היותר נעלה >המוצאת מקום בנפשות היותר נבחרות שבמין האנושי, שהיא העמילן־ האנושי, כח המקיים המחזיק והמעלה, <אותה השאיפה ההרגשית לעבודת הכלל, לטובו העתיד [א"ה (מהדורת תשס"ב) ב 81 (א"ב ג)].

◊ השאיפה הכללית לעתיד, היסוד הנושא בכוחו את כל הערך המוסרי היותר רם, הכולל בתוכו את עליית הנשמה האנושית [א"ה (מהדורת תשס"ב) ב 80 (א"ב ג)].

מדת הצדק - המוסר־ והקדושה־ [ע"א ד יב מא].

כח הצדק - כח המגשם את הטוב־ ומגדירו [עפ"י ע"ר א קג]. ע"ע חסד, כח החסד.

צדק - שלא יהיה לשום אדם היוזק בדבר [פנק' ה מ].

1. זוהר ח"ג נט:.

2. ע' רש"י שבת קמ. שהליכון של הבגדים מצהיל.

ע' במדור נפשויות, גילה. ושם, עליצות. ר' שם, שמחה לעומת ששון. ר' שם, חדוה.

צו אלהי - (העושה את האדם כשליח אלהי) - $\diamond$ לפי הכללת ההכרה, ברירות אמתותה ויציבותה, של הצורך והחפץ ללמד ולהשפיע, להיטיב ולגמול חסד, כשבא לא מצד שהוא יהיה העושה את זה, וגם לא באפשרות הרגשת עצמו בזה, אלא מצד התמלאותם של הדברים האלה כראוי - >כתבערת דבריד³, המכוונת למסירת מצות שליחותו, שלא יוכל הנביא פלכלהו³ ומוכרח הוא בה להביעו - היא מאירה לאדם את ערכו כמצווה ושלוח למענם בכונניות⁴ ההנהגה האלהית⁵ [עפ"י א"ל רלון].

צווי פנימי - $\diamond$ כפי מה שמורגש במעמקי-הלב הצורך לבטא דברי ההרגשות והמחשבות לעצמו ולאחרים, בתור צרך עצמי עניני, לא לשם בקשת תועלת הנאה ממשיית או כבוד מדומה, כן מקבל צרך זה ערך של חיוּב, הנמשך מתוך **צווי פנימי** המופיע בתכונת הנפש ודבק בה, והתעכבות מילואו מתקרבת לדוגמא של כבישת נבואה⁶, בבחינת ניב דבריה ותפקיד קבלת שליחותה [א"ל קמד].

צורה - המחשבה-העליונה⁷ העושה את (הנושא לנושא) [עפ"י ע"א ד ט יז].

$\diamond$ אמת שם צורה יש בה גדרים מחולקים, שצורת הבית הנראית לעין לא תקרא שם צורה עליה כ"א ע"ד מקרה והשאלה, אבל אמת שם צורה היא הכח של הדבר הנותן קיום אל העצם,⁴ כמו כח החיים בחי, וכח הצמיחה בצומח, וכח הדיבור והשכל במדבר המשכיל⁵, וכח המחבר היסודות בדומם, זהו עצם שם צורה. וזאת הצורה היא עיקר קיום הדברים שתנשא בהם, כשהיא מתחזקת יתחזקו על ידה הדברים שהיא נשואה בהם ותתחזק מציאותם, וברפונה יהיו גם הם רפויים. והצורה הזאת היא באמת הכח המוציא את הנושא מן הכח אל הפועל, כי צורת הצומח מוציאה את הצמח וכח החיים את החי, להביאו אל מדרגתו במציאות [מ"ש צא (מא"ה ב רמג"ד)].

המטרה [עפ"י ע"ר א קד].

הנפש [פנק' ג רפא].

נשמה⁶ המחיה את הגויה [פנק' א תלד].

צורה (לעומת חומר) - כח פועל [ע"א ב ט רמ].

ע' בנספחות, מדור מחקרים, אידיאה. ושם, צלם, דמות, תבנית, צורה.

צינור - ע' במדור מונחי קבלה ונסתר, צנור.

צללים - הסיגים הרוחניים, מחשבות השקר והחולשה, החנופה והתאוה [עפ"י א"ק ג רמח].

צלם - "צולמא" - הסגנון [עפ"י ע"ה קכב].

ע' במדור מונחי קבלה ונסתר, "דלא ליערב צולמיה בצולמא דארמאה".

צלם האדם האמיתי⁵ - המסקנות האחרונות (של האותיות⁶, מניות החיים העצמיים שבפנימיות ועצמיות), יסוד הכל המסקנא והתמצית [פנק' א סג"ד].

ע' במדור פסוקים ובטווי חז"ל, צלם אלהים.

צלף - הצמח העומד למוסר על מסיגי גבול, שבו תיחם יהושע לישראל את הארץ [ע"א ג ב קי].

צמאון אלהי⁶ - הגעגועים⁷ ההומים לזוהר⁸ הצנחנות⁹ הנשמיות¹⁰, החפיצה הפנימית¹¹ להתעלות¹², להשאב¹³ בחיי חיי מקור חי כל חיי העולמים¹⁴ [א"ק ג ס].

יסוד העריגה הנצחית, שתכונתה דרישת השלמות העליונה, שאינה מתמלאת, ואינה צריכה להתמלאות [עפ"י פנק' ב קצד (חדי' יט)].

היסוד של מציאות ההכרח הפנימי, להיות האדם זקוק לאלהיו, להקשר בו בקשרי עבודה¹⁵, הכוללים את כל היחסים הרמים שבין יציר ליוצרו, שבין העולם לקונו [ע"א ד ט א].

אוריד¹⁶ [עפ"י קובץ ז רח].

צמאון לאלהים - שבכל עומק נשמתנו - רוח פנימי המתמלא בקרבנו, האופי הטבעי האמוני, סגולה¹⁷ טבעית, הטבעיות הצמאוונית הנשגבה והקדושה, הסבה הקרובה הנפשית להתגלות כח האמונה, חוש האמונה, וההפעמות האמונית, >שכשהיא מתמלאת בכל סגולותיה, בכל עצמתה וחילה, יצא מזה כלי התפארה של יראת-ד' הטהורה¹⁸, הנהדרה והמפוארה¹⁹ [קובץ ה קמח].

הצמאון האלהי, כליו - הארות²⁰ המוסר²¹ המעשי והתכוני במהות הנפש [א"ש יב ג].

צמאון האלהי - השאיפה לצמאון האלהי - התשוקה הטבעית לאושר ולשלמות [פנק' ד שסח].

צמאון לאל חי - הפניה כלפי מעלה, ההשתוקקות להופעת אורו וההתקשרות לגלוי כבודו, של תביעת מדות האמת והצדק, הטוב והנאה, מתוך ההתכונות אל רבון העולמים, המתגלה באומתנו הישראלית וחיי דורותיה וצבוריותה [ל"י ב (מהדורת בית אל תשס"ג) סד].

ע"ע עריגה אלהית. ע"ע כמיהה.

צמחני - כח הצמחני - יסוד הטבע שכח החיים מתגלה עליו באורו [ע"ר א קלב].

צמצום - ע"ע מצומצם.

צעקה - (צעקת הנשמה בפנימיות תהומה אל ד') - $\diamond$ באה מתוך הרגשת המכאוב וצער המחשכים, שהיא טבועה ושקועה בהם. מתוך

3. ירמיה כ ט: "ואמרתי לא אזכרנו ולא אדבר עוד בשמו והיה בלבי כאש בערת עצר בעצמתי ונלאיתי פלכל ולא אוכל".

4. מורה נבוכים ח"א א "הצורה הטבעית וכו' הענין אשר בו נתעצם הדבר והיה מה שהוא, והוא אמיתתו, מאשר הוא הנמצא ההוא".

5. **צלם אלהים** - להבחנה שבין "צלם אלהים" ל"צלם האדם" ע' אור החיים עה"ת, בראשית א כז.

6. **דרישת השלמות העליונה, שאינה מתמלאת, ואינה צריכה להתמלאות** - ע"ע ע"ר א-ר-רא ד"ה התהללו בשם קדשו.

המאורות־העליונים° ומיעוט שפעם°, על לב כל בשר ועל המון גויים וממלכות בארץ מתחת ועל שריהם° ומנהליהם ממעל [אג' א קיד].

צער־השכינה°, צער המחשך הגדול של העולמים כולם וכל בריותיהם, מפני ההסתרה של האור־האלהי° מהם [קובץ ח קצה]. ע' במדור פסוקים ובטווי חז"ל, שכינה, "צער השכינה".

צרעת - ◇ (מופיע) **ענין הצרעת** - בעת הבוסר, שלא נגמרו הדעות להבין ערכם הנשגב של ישראל° [ע"א ב ט ו].

סגירו - (בלשון הזוהר) - ◇ שסוגר את האור האלקי מלכנוס ולהאיר לחוץ, ע"כ מתגברת הקליפה° מצד הגוף [פנק' ג פט].

הצער של המאסרים והשריה באפלה. מתוך עומק המחשך, שהנשמה מוצאת את עצמה קשורה בהגבלתו [ע"ר א קס]. ע"ע שועה.

צער הגיהנם בעולם הזה - ע"ע גיהנם.

צער עליון - הצער העליון - מקרה שהוא יוצא מחוץ לטבע בהנהגה הכללית. יציאה מסדר ההנהגה הטבעית. דבר מקרי שלא כסדר ההנהגה. חסרון בהנהגה הכוללת >הבא מצד כח הבחירה° וסדרי עניינים אחרים שחייבו את ירידתם של ישראל° לשעה<, והוא כמו חולי שולט בגוף° ההנהגה [עפ"י ע"א א א ח]. צער העולם כולו וצערה של כנס"י°, מחמת סיתום°

ק

קבוע - (לעומת מתנוודד) - עומד בצביונו בלא שינוי ותמורה [א"ק א רעד].

ע' במדור פסוקים ובטוויי חז"ל, קבע, "תורתך קבע".

קבוץ - הקיבוץ - הכלל° [קובץ א קלב].

קבלה - מצב של קבלה - מצב של הכשרה להיות כלי° לספג אל תוכיותו [ר"מ עג].

קבלת לשון הרע - היסוד הכללי לקבלת לה"ר° - הכח של היות נפעל מכח הרע° החיצוני [ע"א ד ה סט].

ההכשר להיות מושפע ע"י הערה רעה מרע"אדם°, והנטיה להביט על העולם בעין סוקרת את הרע שבו, זה הוא היסוד לכחות של אבירות וקשיות לב. מוסדם של הכחות הרעים ועיקרם [שם טו].

קדום - שמימי° [ע"ר א פג].

ע' במדור פסוקים ובטוויי חז"ל, מראש מקדם.

קדוש - מובדל מכל ציור° ורעיון°, ומכל מצר והגבלה°, כמכל שינוי ותמורה [ע"ר א ריב].

מופרש ונבדל למעלה מהשגה [לאי קפב].

מופרש ומובדל [עפ"י פנק' ג קב].

מובדל משאר דברים [פנק' ה קמט]

מובדל [מ"ש קכג].

מובדל ומופרש, והכונה שלם בתכלית השלימות [ע"א א ג מ].

נצחי ונשגב [עפ"י שם ג ב צט].

ע"ע מתקדש. ע"ע מקודש.

"קדושי" - ע' במדור שמות כינויים ותארים אלהיים, "חסין קדושי".

קדוש - קדוש. טהור. טמא - ע' בנספחות, מדור מחקרים.

קדוש - הקדוש - זך המחשבה והרעיון°, המתאחד בחושו הפנימי° עם הטוב° הרוחני, המלא כל [עפ"י א"ק א פד].

דבק עם האור° הגדול, המרוה והמענג, המקדש והמטהר, שכל העולמים כולם שואבים מזיוו [קובץ ד צו].

מי שהשלים הכונה התכליתית שכיונה החכמה העליונה° ביצירתו [עפ"י מ"ש שמש (ה' קעה)].

איש טהור°, אידיאלי°, שהיושר° והטוב המעשי והמוסרי° הוא כל מושו חייו [עפ"י א"ק א קכד].

מי שכבר הגיע למעלה רמה, ששכלו שליט עליו תמיד גם בעת התעוררות ההרגשות, וזאת היא הקדושה° במובנה האחד שהיא

התעלות טבעית. ויש עוד מעלה: שהאדם כבר הפך טבעו לטוב כולו, ואז אין צריך כ"כ לשמירה שכלית, ועצם חומרו נמשך אל הטוב ולא יגוררו רע [ע"א א א קמח].

ע"ע קדושה (ענינה באדם).

קדושה - יסוד ענין קדושה - הבדלה ורוממות [ע"א א א קלב].

קדושה - דעת° ודרכיו° [ע"ר א רד].

אהבת° מצד עצמות דרכיו° העליונים הטובים°, ואהבת הטוב והחסד° [א"ה ב (מהדורת תשס"ב) 194].

הקדושה האלהית - ההליכה בדרכי° ועשות הטוב° האמיתי° [ע"א ג א טו].

כללות הקדושה בכל גוניה - השמיעה לקול° ד', ההתמסרות לרצון אדון° כל° [ע"ר א צו].

נקודת הקדושה - הנקודה הראשית שבמציאות, מרכז החיים של כל המצוי, חיי הדעה° והוד° האמת° [עפ"י ע"א ד ד ד].

קדושה - ד' כבודו° [ע"ר א קפז].

השאפה הבלתי גבולית לצד האור° והטוב°. מקור הישע° והחיים, יסוד כל האושר° לכל נשמה° [ע"א ד יב כו, כט].

היסוד האידיאלי האלהי המטהר את גסות° הבהמיות [ע"א ד ח לג].

עליית השמים°, התגלות האלהות° בעולם ובחיים, במדע וברגש, ביצירה ובתולדה [קובץ ב קפ].

תכונה מודדת את האצילות° הנפשית ומרוממת אותה במעלות העליונות ששם הכל הוא בנין ושכלול, אין פרץ ואין יוצאת, אין מקדיח תבשילו ברבים ואין יוצא מן השורה הישרה, עד שהמדידה הקדושה מביאה את גאולת האמת° שלמעלה מכל גבולים° [א"א 76-77].

עילאיות [ש"א 114].

קדושה - (בדברי קדושה) מטרתה - להשריש באדם את הרוממות והכבוד שראוי לו שישער בלבו בכל דבר הנוגע לכבודו של מקום° ב"ה, למען תחקק בלבבו האמת הנעלה שהוד האדם ותפארת נשמתו היא נערכת באותה המדה שכבוד ד' הוא מושג ומשוער בנפשו פנימה [ע"א ג ב טו].

קדושה - (ענינה באדם) - שהאדם מתעלה כ"כ עד שאינו צריך לשום עמל להתגבר על יצרו, כ"אם ממילא ע"י רבוי ההרגל במעשים טובים ובלימוד, הוא הולך בדרך טובה ורצויה, ודרכי° הטובה קבועה היא בלבו יותר מכל חמדה חושית, ואז מאליו הוא הולך וחושב

גופני שמתעורר לחיים ומתפשט בכוחו, הוא הוספה ליסוד האורה^ו, השתכללות לבנין האושר^ו, הטוב^ו, היושר^ו והצדק^ו [שם ב רנט].

הקדושה - קשור בהירות השכל, עדינות הרצון, טוהר המוסר וזיקוק המדות בחטיבה^ו אחת [עפ"י קובץ ה קכג].

הקדושה העליונה - השאיפה האצילית^ו הבאה אחרי שהשכל^ו מתמזג עם הרצון^ו, עד שאין להם כלל אותו הטבע ואותה התכונה שיש לכל יסוד מהם בפני עצמו, אלא אור^ו של איזה מה חדש יוצא ממזיגם בצביון של דעת^ו המלא תפארת^ו [א"ק ג פה].

עוצם הקדושה - הגברת התשוקה האלהית, ואור הרוחני, ברצון האדם וטבעו, עד שהחפץ של הקודש והמגמה האלהית, יהיה יותר עמוק בנפש, מכל הרצונות הטבעיים [קובץ א שכת].

כח הקדושה - הכח הכללי שהוא שורש הקדושה בנפש האדם, הוא הקישור הפנימי, כ"א לפי ערכו, בדביקות האלהות^ו. והמושג הכללי הזה הוא האב לכל החכמות, וכל המעשים הטובים^ו, וכל התורה^ו כולה, וכל לימודי השכל^ו והיושר^ו כולם [פני י].

הקדושה האמיתית - השלמת רצון קונו [ע"א ג מ].

קדושה - **מהותה** - החשיבות הרוחנית שלפני האדם, ובאה ומאירה לו מלמעלה ממנו [צ"צ קסו].

קדושה - גבורת מציאות ושלמות מציאות היותר גדולה [ש"י ג 182].

הקיום המלא והמשוכלל של המציאות [א"ל רעו].

המציאות בשלמות תוקפה, בנצחיותה. מה שנמשך ממקור החיים [מה"ה א ה].

איחוד שמים וארץ, גשר אלוהי, "סלם קצב ארצה וראשו מגיע השמימה", נמשכת משמי מרומים עד הממשיות הקרקעית [ש"י ג 235].

מדרגת מציאות, קיימות, שכלול מציאות, נצח ותוקף מציאות, גדלות ואמיתות מציאות [ש"י ג 239].

ע' בנספחות, מדור מחקרים, טהרה וקדושה ההבדל ביניהן.

קדושה - **הקדושה העליונה (באדם)** - כשרון גאוני מוטבע ביסוד החיים ושורשי הנשמה^ו, שהוא יסוד הצדקות המופלגה הרוחנית^ו [עפ"י א"ק ב ש].

יסוד התגלות הקדושה בנשמת האדם - ההתלהבות הפנימית מאור^ו הקודש^ו, הצמאון^ו התוכי לאור-די^ו [א"ק ג רט].

ע"ע קדושת הדומיה.

קדושה - **יסוד הקדושה** - התאחדות הפרטים לכלל^ו אחד [ע"א א א מו].

קדושה - תוכן הברכה^ו, התעלות, והבדלה מכל פחיתות ורשעה, מכל חשך וצמצום^ו [עפ"י א"ק ב תקלד].

המדרגה היותר נעלה, (שבה) ראוי להיות החיים תכלית עצמית [עפ"י ע"ר א תלד].

הקדושה העליונה - $\diamond$ הקדושה העליונה היא חפשית^ו מכל מעצור של מצר וכל מועקה של איזו הגבלה^ו והכבדה שעבודית לכל כח וכל חומר^ו [עפ"י שם ח].

הבעת החיים השלמים בכל מילואם [ע"א ד ט כב].

דרכי האמת, והעולה על לבבו יהיה הכל לדרך הטוב^ו והישר^ו [עפ"י ע"ר ב קמו (פני נא)].

שלא תהיה נפשו נפרדת כלל מקדושת^ו הבורא ית' גם בעסקו בעניני החומר [מ"ר 276].

שכל הפעולות הן לתכלית טובה^ו וקדושה, ואפילו הפעולות השפלות, כי אין בפעולות הקדוש^ו פעולה שהיא לתכלית שפלה כלל [ע"ר א רעג (פנק' ג ערב)].

התרוממות הדברים השפלים למעלה רמה [מא"ה ג (מהדורת תשס"ד) רצה].

שגם הכוחות הטבעיים יצליחם השי"ת שיכוונו תמיד אל הטוב והקדוש [ע"א א ב ט].

שמהפך כל הדברים הגשמיים לקדושים [פנק' ה קה].

ההשלמה העליונה של היפוך כל טבעו לטוב במה שאין החושיות שולטת. להתרומם מעל לתאות המורגשות, באופן שלא יפעלו על האדם כלל, ואף בהיותו עסוק בהם לא ימשיכו לבבו כלל להיות נוטה אחריהם [ע"א א א קמח].

שאר עניני עוה"ז לו ענינים הכרחיים לבד, כי אם ענינים מעולים, והיינו שאין צריך להשתמש בהם לשם אמצעי בלתי נכבד, כי אם גבר כל כך בעוצם קדושתו עד שהפכם לאמצעי נכבד, מתאים עם ענין התכלית בעצמו, לא סותרו [מ"ש רמו].

ע"ע קדוש.

$\diamond$ **הקדושה, עקר תוכן מעלתה** - שיתרומם האדם לשום כל מגמתו ומענינו לא לצרכי עצמו, כ"אם לכבודו של אדון^ו כל העולמים^ו ית' וקדושתו^ו והשלמת רצון קונו. ההתרוממות אל הטוב^ו והישר^ו מצד עצמו כפי האמת המבוררת [ע"ר א רעאב].

שיתרומם האדם אל רוממות השלימות, לשום כל מגמתו לא צרכי עצמו כ"א כבודו ית' של אדון כל העולמים וקדושתו. ההתרוממות אל הטוב^ו והישר^ו מצד עצמו כמו שהשכל גזור [עפ"י ע"א א ג מ].

ההתמסרות אל הענין הרוחני^ו הטהור^ו במלא טהרתו, בתוכן מסולק מכל עכירות וזוהם רצוני משופל [ע"ר א ח].

רום המעלה של האצילות^ו האידיאלית^ו, שהיא מכוונת רק אל הטוב-הגמור^ו והישרנות המוחלטת [קובץ ב א].

הקדושה שבחיים - ההתגשמות המעשית של החיים הרוחניים [א"ק א קצו].

ע"ע קדושת החיים. ע' במדור משכן ומקדש, "כהנים אוכלים ובעלים מתכפרים".

תכלית הקדושה - לבא אל מקום^ו מדרגות^ו הכונה הטובה^ו שכיון השי"ת^ו ביצירתו [מ"ש שטט (ה' קעה)].

הקדושה העליונה - הכרת ערך איכות התכלית העליונה, של כללות ההנהגה העליונה [ע"ר א שח].

רוממות נפש וגדולת קדש^ו [שם רכ].

הקדושה באדם - באה מהאור^ו הגדול הזורח^ו אל בתי נפשו בהכרה גדולה, עמוקה^ו ואדירה בתוכן החיים ומגמתו^ו, אז כל רגש בריא

העולם כולו, וכאין וכאפס הוא בעיניו. הוא אינו מתקדש°, נבדל ונפרש, חי הוא וכל חייו קודש קדשים, חיי חיים הם. דופקי לבבו, מרוצת דמו, שאיפות נפשו, הסתכלותו ומבט עיניו, הכל חייאמת°, חיי גבורה אלהית שוטפים בהם ועל ידם. אם יפיל עצמו קדוש הדומיה לעבודה מצומצמת, בתפילה°, בתורה°, בצמצום מוסריות° ודיקנות פרטיות, יסבול וידוכא, יחוש כי נשמה מלאה כל היקום לוחצים בצבתים, להסגירה במועקה מצומצמת של מדה, של התוית דרך מיוחד, בשעה שכל הדרכים יחד הנם לפניו פתוחים, כולם מלאים אור, כולם אוצרים חיים [א"ק ב רצו].

קדושת החיים - החיים עם קדושתם - החיים שהאדם יתרומם עמהם לתענוגים שהם מכובדים גם נצחיים, למעשים שהם עומדים לעד וראויים להיות נחשקים מצד השכל° והיושר° הטהור° [ע"א ג א יד].

קדושת הטבע° - קשרי הסיבות בעלילותיהן כעצת אדון-עולם° אשר לתבונתו אין חקר [קובץ ז לה].

קדש - ע"ע קודש.

קדש חמור - בהערכת הקדושה, השופעת על חיי החברה המוגבלים - הקדש הזורם לרומם את החיים המוגבלים למעלה מטבעם, להעמיד אותם במחיצתו של הקדש-העליון° ושאירותיו [ע"ר א קעה].

קדש קל - בהערכת הקדושה, השופעת על חיי החברה המוגבלים - הקדש השופע בשפעו להעמיד את סדרי החיים החברתיים בתכן של קדש, המשוער להם לפי ערכם [ע"ר א קעה].

קהל - (לעומת עדה°) - הקיבוץ [ע"א א 97].

ע' בנספחות, מדור מחקרים, צבור ושותפין.

קודש - רגשי קודש - רגשי צדק° מלאי חיים לעשות הטוב° והיושר° [ע"א א 71-2].

התוכן של הקודש - המוסר° וחפץ הטוב [א"ק א צ].

קודש - הענין המבדיל דבר מדבר בהפלאה מיוחדת [ע"א ד ט כנד]. עצם השכל המובדל מחומר° [פנק' ה קמט].

קודש - צד הקודש - הדעת° הברורה שמשקפת בתוכן ההויה [קובץ א קעג].

הנשגב והטוב° [קובץ ה קסז].

המוסר° העולמי [א"ק ג יב].

שאיפת המוסר בעומק הגודל° שלו, שאיננו מוצא חסיון כי אם באור-ד° וישעו° [קובץ ז קעה].

רוח הקדושה - החביון° האיתן והבטוח בצל-שדי°, אל אלהי אמת [ע"ר א קיז].

אור° הקדושה - עדן° רוח-אלהים-חיים° וזיו° כבודו°, בעצמת נעימת ענוגיו° קדשו° [שם ב מט].

העולם-העליון°, המוסריות° הטהורה°, שלטון היושר°, שפעת הנשגב° [א"ק א ערה].

קדושה - הקדושה הגנוזה - המבט הפנימי החודר בעצמותם של כל המגמות הכלליות, אור-האלהי° המתעלה מכל הגיון ורעיון, הקדושה הפנימית המסוקרת בנשמתנו שלא מצד חלק אחד של דעה והשגה, מצד ערך אחד של מציאות, בין ביחש הערך, בין ביחש הזמן והמקום, כ"א הכל-יוכל-וכולל-יחד° [ע"א ד ו יח (ח"פ מד: מה)].

כל הכחות הנפלאים האלהיים שהם נעלמים וכמוסים מאד, הבאים ומופיעים באורם° העליון מעטרים ומעלים את פנימיות° הערך הקדוש של הכלל ושל הפרט, של האומה° ושל העולמות° כולם [עפ"י ע"ר א קט].

קדושה גלויה וקדושה גנוזה - ע' בנספחות, מדור מחקרים.

קדושה - קדושה טבעית - יסוד עריגת האמונה° על פי מקוריותה הנפשית [א"א 115 (ע"ר ב שפד)].

קדושה - יחש הקדושה לשמו ית' - שהוא מובדל ומופרש, והכונה שלם בתכלית השלימות. >ע"כ אין לו יחש לנבראים, כי בהיותם אפשרי° המציאות לא ישוו כלל אל ערך מחויב-המציאות° יתעלה< [ע"א ג מ].

קדושה - הקדושה התלויה בשם השם ית' - דבר נעלם (ו)אינו מושג, והוא נקרא על ישראל ומורה על דבקותם הגדולה בשם ית' בזו המעלה הנעלמת שאינה תלויה בשום בחירה° כלל [עפ"י מא"ה ג רד].

ע"ע שם ד' המיוחד לישראל.

קדושת האכילה - (עניינה של האכילה המקודשת) - ע' במדור מצוות, הלכות, מנהגים וטעמיהן, אכילה מקודשת, (עניינה).

קדושת הארץ - קדושת הכלל° [ש"ה 212].

קדושת הדומיה¹ - הקדושה העליונה, קדושת ההויה שהאדם מכיר את עצמו בטל בפנימיותו הפרטית, וחי חיים כלליים, חיי כל. מרגיש הוא חיי הדומם, הצומח והחי, חיי הכלל כולו, של כל מדבר, של כל איש מאישי האדם, חיי כל שכל וכל מכיר, כל משיג וכל מרגיש, וההויה כולה מתעלה עמו למקורה, והמקור מתגלה תמיד עליה ועליו ברוב הדר, בהוד קדושה באמת ובנחת. כל האושר, כל הטוב והיושר, כל העז° והתפארת°, כל החיל והגבורה שופעים עליו, אורו-של-עולם° הוא, יסודו ואומץ המשכת חייו, בזכותו נזון

1. **קדושת הדומיה** - ע' היכל הברכה, דברים דף לה:.

אם יפיל עצמו לעבודה מצומצמת וכו' יסבול וידוכא וכו' כל הדרכים יחד הנם לפניו פתוחים - ע"ע מ"ר 432, ע"ט טז, ד"ה ישנם, מא"ה ב רפא, ע"ע ע"א ב ז לו, א"ק ג שה, ובהיכל הברכה, ויקרא דף עט: ובאהבתי-הונתן לר"י אייבשיץ, פו..

קדש - האצילות, מקור כל ההויה (ח"ר 34).

מרום הקודש - אור שם-ד', חיה-עולמים (א"ק ג רט).

קודש עליון - שם-ד' במילואו. הופעת העצמיות, לשד היש, מעומק ההויה, משורש פנימיותה, המקור שמשם ההתהוות הנשמית, אושר הנשמות. שורש המקורות העליונה (עפ"י שם ב תצה).

אור-ד' וכבודו. קודש-הקדשים (מ"ר 345, 399, 405).

אור-החיים (ע"א ד ח לג).

זוהר הנצח מאור-אין-סוף (קובץ א שט).

אור הקודש העליון - ההופעה האלהית הכוללת כל, שמתוכה יוצאים ענפים מלאי עז חיים, וחסינות הויה ומציאות, היורדים לתוך המורד של כל תהלוכות החיים, שמתגלגל בהם האדם, שחייו קשורים להקדושה-האלהית (עפ"י ע"ר ב עז).

הקודש - מקור החיים והיש האלהי >שהכל בא מצד הופעתו, מצד הסתעפות של חיים וישות ממנו (עפ"י א"ק א ב (מ"ר 401)).

הישות הכבירה והאיתנה, חיי החיים בעוצם מקורותם, והזרמת שפעתם ההומיה (עפ"י שם ב שח).

רום הקודש - מקור ההויה. תוכן היש המוחלט. הישות המוחלטה, שאין עמה העדר וכליון. מקום השאיבה המקורית, ששם היש המוחלט שוכן בחביונו, האידיאליות שממל למדת כל חרות, מפני שאין תוכן של עבדות מוכשר לצאת משם, אפילו אחרי רבובות של הורדות והשתלשלויות. מקור החיים, שהוא למעלה מן החיים (משם) שואב ישראל את רוחו (עפ"י שם רפד-רפה).

מכון עז הקדש - הרוממות המוחלטה שהיא מזהרת בשטפי אוריה, בתחיה חדשה גם את הגלמים כולם, למלא אותם בתוך תוכיותם הוד חיים, להשאיבם במעמק אור אלהים-חיים, להפכם מתכונת המות והשאייה הדוממת להזרת כבוד וחיי-אמת של תחית נצחים (ר"מ קעב"ג).

קודש - הרוממות הנשגבה (קובץ ח א).

הקודש העצמי - החכמה (א"ק ב רפג).

הטוב. רום-חביון (א"ש ו 1).

אור קודש - הנצח והשיגוב (ע"ר א פה).

הקודש - העולם הנצחי, הרוחני, השכלי, הקיים (א"ק ב שכג).

הקודש העליון - המחשבה האידיאלית הרוממה, המחשבה האלהית החפשית מכל צמצומים (עפ"י א' עב).

מחשבתו של יוצר בראשית ברוך הוא (עפ"י ע"א ד יב כח).

קודש ד' - תוכן המחשבה-העליונה, מגמת כל המגמות, שבכללותה של ההנהגה האלהית בכל ההויה כולה (ע"ר א ר).

הקודש העליון - החפץ הבהיר בעליוניות מגמתו, שכולו אומר כבוד-אל (א"ק ג קפא).

צחצחות אור הנשמה בכל חופשה ועצמה (קובץ א תשפא).

המגמה הרחנית העליונה של אצילות החיים וההויה, שיש-אל, מעומק טבע נשמתם אחוזים באחיזתה (עפ"י א' צ).

שורש נשמתם והויתם של ישראל (עפ"י ע"ר א קנט).

האידיאליות העליונה הראויה להיות נכספת מכל צדיקים, מכל ברי לב (מ"ר 406 (פנק' א תלח)).

קודש - אור-העולם העומד למעלה מהטבע, מהגופניות והחברתיות (א"ק ב שיו (ע"ט קיד)).

קודש - **מדת הקודש** - השפעתה של תורה מצד הקדושה שנתגלה לנו (ע"ר א קלח).

ע"ע קודש-קדשים.

קודש - דבר-ד' (מ"ר 490).

קודש, אור קודש - **בו מלאה הנשמה** - מאויי נצח והוד עליון ושאיפת חיים אצילית לאין חקר (ע"ר א סח).

קודש, אור קודש - **אדם המלא אור קודש** - אדם שרצון עצמו הוא טהור ואידיאלי (ע"ט ככד).

קודש - **תנועת קודש** - תנועת אמת, מלאה עז וגבורה (קובץ ו רמה).

קודש - (**לעומת חול**) - כל הדברים בהנהגת העולם, המביאים לשכלל את הכח המוסרי במציאות, לרומם את הכרת האמת ולקדש את הדרכים ואת המדות (עפ"י ע"א א 146).

המכון (א"ג ג מא).

מכון אידיאלי, מראשית עד אחרית (א"ג ג מב).

צורת החול (א"ק א קמה (מ"ר 400)).

המגמה של החול, תעודתו ותכליתו (ע"א ד ט כו).

תכלית החול, המנוחה-השלמה, שהנשמה האלהית מופיעה באדם בכל הדרה בעת תגבורת הקודש, ואז הוא מכיר כי הוא חי חיי-אמת, חיים של נועם-ד' וההתענג מזיו כבודו (שם ג ב סט).

כל מה שבא אל תכלית הכונה העליונה במציאותו וכבר קשור הוא בתכליתו, (ש)קדוש יאמר לו (עפ"י מ"ש שמש (ה' קעה)).

אור הקודש - דגל שם-ד' וקדושת לבת קודש של אור התורה ואמונה גדולה וקדושה, כמו שהיא חקוקה על לוח לבם ונשמתם של כללות שומרי אמונים (א"ג ג קעו).

הקודש העליון - האידיאליות-האלהית החיה במילואה בכל פינה ונקודה, של חיים, זמן, ומקום, ומקוריהם ותולדותיהם לאין תכלית בגודל ובקוטן. זהרי האורה של החיים הנחמדים והחביבים, שמונעים-ד' המה מפכים והולכים במלא עולמים, במלא נשמות ובמלא חיינו פנימה (עפ"י א"ג ג לה (ושם רסו, ובע"ר ב רנה)).

פנימיות החיים (ש"י ד 58).

ע"ע כנסת ישראל הניסית.

קודש - **יסוד הקודש במילואו** - שלמות הקדושה הישראלית העורגת אל חייה השלמים, כפי המבוטא בדברי הנביאים ורוח הקודש שבכתובים ושבדברי חז"ל באמת ותמים, וכן הדברים חרותים על הלב הכללי של האומה (א"ג ג קעג).

קודש - **שם תאר** - חטיבה חיה שלמה (צ"צ צה"ן).

קודש - אידיאליות של אור-ד', של טוב-העליון (ע"ר א שעב).

בתור צביון אחד, "כי לית שמאלא" בהאי עתיקא-קדישא, דכוליה ימינא" (מ"ר 406).

מדרגה המופיעה מיסוד הקדש-העליון, שהוא היסוד הנצחי המתרום מכל הגבלה, ומעלה את כל אופי שבחיים אל הרום-העליון, עד שהכל אובד את התכן החלוני המוגבל, ותופס לו מכון בקדש, ונעשה גם הקדש היסודי עומד ברום עזו הנערץ וגם התכן החלוני כולו הפך אור קדש [ע"ר א קעב].

נשוא בתוכו את הנושא של הקודש ואת הנושא של החול, את החומר ואת הצורה, בצורה עליונה אידיאלית, באחדות מעולה [קובץ ח צא].

ע' במדור פסוקים ובטווי חז"ל, רום עולם.

קודש קדשים - יסוד הקדושה-הגנוזה, מקור השפעה העליונה של תורה מצד הופעתה מפי הגבורה באספקלריא-המאירה לרועה נאמן. הבחינה הפנימית (של הקדושה), סוד ברכתה-שלתורה, קשורה של תורה למקורה האלהי מצד נותן התורה ב"ה [עפ"י ע"ר א קלח].

ע"ע קודש, מדת הקודש.

קודש הקדשים - (בבית המקדש) - ע' במדור משכן ומקדש, בית קודש הקדשים.

קוטן - **הקוטן לעומת הגודל** - הפרטיות [א"ק א עט]. ע"ע קטנות.

קול - היסוד היותר פנימי, שהוא מתגלה בהארה של שני יסודות צמיחת ההבטאה: האמר והדבור [עפ"י ע"ר ב נד].
"קול" - **רמיזת ענין הקול** - אל גילוי הרצון והשכלת דבר >שהתחלתו הקול, שממנו יוצאים דברים< [נ"א ג 25].

קול - **קול ההויה כולה** - האמר הכללי, שכל ההויה כולה מדברת ברוחה המיוחד, שכבוד-אל מתבטא על ידה, הנעלה מהענפים של הבטוי ההויתי - מהענף העליון של האמר, ומהענף השני של הדבור. והוא למעלה מההקשבה של כל היצורים בפרטיותיהם. כי הוא אמר כללי, היוצא מתוך המציאות בהקיפה הכולל, ולא יוכל להפרט בפרטיותם בשום תיאור מתגלה לכל נוצר מפורט [עפ"י ע"ר ב נד].

קול אלקים הקורא אל האדם מטהרת נפשו פנימה - הרעיונות המתרוצצים פנימה באדם שמוצא נפשו מתרגשת ומתגעגעת להתפרץ להיטיב יותר מחוג יכולתה. הרעיונות הרמים, שהם למעלה מחוג יכולתו, שמתרגשים בקרבו [עפ"י ל"ה 117].

קול פנימי - **הקשבת הקול הפנימי** - תפיסת הרגשות הטמירים ואת מהות חיי הנשמה [עפ"י פנק' א שז].

קומה - גמר שלם בכל דרכי השכליות והמדות הנאותות לאדם מצד שהוא אדם, נברא בצלם ובדמות לעבוד לקונו [מ"ר 82 (פנק' ג רלא)].

ע' במדור מונחי קבלה ונסתר, שעור קומה. ע"ע קימה.

מקור חיי האומה ומציאותה בעולם ויסוד כל תקוותיה [מ"ר 418 (נאדר בקודש, לתחת הקודש סי' יב)].

ראש הררי קודש - מעמקי נשמת-ישראל [מ"ר 298].

אור הקודש היותר מעומק שבעולם - התוכן הישראלי המיוחד, החיים הקדושים, השופעים בפנימי פנימיות ההבהקה של אור אלהי אמת והולכים בדרך ישרה על כנסת-ישראל ופיתוח נשמתה, אחוזים בלשד החיים של קדושת אמונתה, הטהורה בטוהר-עליון, שרק העולם העתיד להתחדש ברום טהרת קודשו יוכל לספוג ולהאיר את עלילות החיים על ידו. רוח עליון זה קובע בכחו, בחיים המעשיים שבישראל מעבר מזה ובחיי האמונה ותוכן שפעת הלב והסתעפות הרוח מעבר מזה, את תביעתה הפנימית של האומה, גבורת עמדתה וחשק נצחונה, מעוז בטחת תקותה ואור עתידה [א' כא"ב].

אור הקודש - הזוך והזוהר הנפשי העומד מוכן להופיע בעולם ע"י אורם של ישראל, ההולך לקראת תחיתו ועלייתו [קובץ ח רה].

רוממות הקודש - יסודות המוסר העליונים, מרחבי האצילות הנשמתיים [קובץ ח קכ].

הקודש המרום - המטרה האלהית העליונה בכל ההויה, והמגמה הפנימית של אור צלם-האלהים אשר לאדם [ע"ר א כח].

מרומי הקודש - אור-התורה בשורש שרשה [א"ק א נו].

קודש עולמים - אור-ד' ותורתו, חשק האורה הרוחנית, הגבורה הגמורה המנצחת את כל העולמים וכל כחותיהם [עפ"י א' פד].

ע"ע קודש קדשים. ע"ע מקור הקודש העליון. ע"ע מקוריות, (המקוריות המציאותית). ע"ע ראשית הכל. ע"ע מחשבה, המחשבה העליונה. ע' במדור מונחי קבלה ונסתר, אבא. ושם, מעין עליון, המעין הרוחני של פנימיות הקודש. ע' במדור פסוקים ובטווי חז"ל, שמי שמי קדם.

קודש העליון - הקודש החבוי בחביון-העז האלהי, המופיע לא ע"י שום הכרה שכלית בעולם, כ"א בהתגלות דבר-ד' בנבואה ורוח-הקודש הבהיר העליון, העומד למעלה מציור הקודש המוכר, המתגלה בצורה הכרית גם ביותר שלם שבבני אדם מקדישי-שם-ד' [עפ"י ע"ר א קיב].

יסוד הקודש העליון - היסוד הנצחי המתרום מכל הגבלה, ומעלה את כל אופי שבחיים אל הרום-העליון, עד שהכל אובד את התוכן החלוני המוגבל, ותופס לו מכון בקודש, ונעשה גם הקודש היסודי עומד ברום עזו הנערץ וגם התוכן החלוני כולו הופך אור קודש [ע"ר א קעב].

קודש הקדשים - קיים שבקיים, נשמת המציאות [מ"ה א ה].

ח-העולם, האלהות, מקור ההויה בעומק תוכן רומ, שם הוא **קודש הקדשים** [א"ק א קמג].

קודש קדשים - יסוד הכל, יסוד היסודות, למעלה מכל שם, תואר וכנו, המתרום מעל כל הגיון, גם של קודש, באותה איך-הסופיות שהוא מתרום מעל כל חול [עפ"י מ"ר 408].

קודש-העליון, ששם גם החול וגם הקודש באים מתוכן אחד ומתגלים

יכול לעלות בכל זה מערכו המזער, והוא תוכן נערות וקטנות, שיפה הוא לחנוך, ומסוכן הוא אם ישאר בתור מטרות אחריות [א"ק ג קמא].

קטנות - פרטיות [עפ"י מ"ש ס].
המהות המוזערה, ביחוושה הפרטי למציאותנו המיוחדת [עפ"י ע"ר א יט].

ע"ע התקטנות. ע"ע גדלות, במעמד הבהירות שלה.
קטרוג - מיעוט צביון ועושה כחות, אורות ונשמות [עפ"י אג' ב קע].

קיום - העמדה הקבועה, המתעלה מכל שינוי ותמורה [ע"ר א ב].
קיימות - העמדה הבלתי משתנה כלל [שם קצה].
מעמד קיים - בלא שום שינוי, חלוף ותמורה [שם].
קייחה - מורה על ענין שייכות הרשות שתהיה מסורה לו [מא"ה א קלג].

קימה - העמדת כל שעור־הקומה [ע"ר א ריט].
ע"ע קומה.

קימה - (**קימה באדם**) - מלא הקומה ואזירת החיל [עפ"י ע"ר א פז].
שלמות הנפש והשכלת האמת שהוא עומד לעד [מא"ה א קעז].

קלח - שורש הטמון בארץ [קבצ' ג כג].
קללה - ציור שלילת מציאות הנפש, בכללה או בחלקיה [ע"ר א רצא (ע"א א 81)].

קם להרע - (הקם) לבלע ולהשחית, בפועל ובמעשה הגופניות והחומריות [ע"ר א לד].
ע"ע אויב.

קנאה טהורה - גבורה חמה וצוהלת, המדרכת עז ומאזרת חיל [ע"ה קנג].

קנס - דבר משפט שהצורך נותן לעבור על השורה הבינונית כדי לתקן לא את אותו המאורע כ"א את כלל החיים [עפ"י ע"א ג א צא].

קרבה אל ד' - ההכרה העליונה בהדר גאון־ד' ועוזו, ההכרה בכלליות המציאות והאהבה [צ"צ א כד (א"ל ריב)].
ע' במדור פסוקים ובטויי חז"ל, "קרבת אלהים".

קרוב - מגושם ומצומצם. מורגש [עפ"י א' לא, נה].
מוחש [פנק' ד קנב].
קטן [א"ק ג רכ].
מעשי [ע"א ד ו סא].

פרוץ, מעשי. לא כוונות נסתרות, לא דברים פנימיים (- כלייחד ייחודים ולכוון כוונות), אלא קרוב לביצוע וקל לביצוע ושייך לענייני היום יום, ולאפשרות שינוי היום יום [רצב"י סאן].

קופיות - ההתחקות [ר"מ כד].

התוכן הקופי - ההתחקות העוזבת את ערכי עצמותה ופונה אל מה שהיא רואה מתוכנים חוציים, נפעלת על ידם להקלט בהופעה החיה והפועלת על פיהם [שם קלויז].

היסוד הקופי - הערכים המחוקים [שם קלז].

קופיות - **הקופיות האנושית** - הצטלמות החיקוי החודרת בכל השתחים, הפועל בכל השדרות לפי ערכיהם [ר"מ כב].

קופיות קדושה - הקופיות המעולה ומפליאה, מתחילה מהתנסחות שבלונית, ועולה ובאה, מתגדלת ומתרוממת עד לכדי חידור פנימי פנימיות, מקור קודש־קדשים. החיקוי הטוב המשכלל את הישות, מקור הפאר וההתהדרות, המעלה את כל שפל אל רום, מכון המנהגים הטובים והקבלות היקרות שהן הולכות משרים וקולעות אל מטרות רוממות צביונו [עפ"י ר"מ כב כג].

התוכן הקופי המטוהר ונאדר בקודש - יסוד ההעתקה המעולה [שם כד].

יסוד הקודש שבתכונת החיקוי, להיות האדם וכל מדרגה של מציאות שוקקים להתדמות לצד עלילה, ובזה הם מתרוממים ומשתגבים [עפ"י שם צ].

קופיות רעה - ההריסה של החקוי שאינה לפי התוכן, הענין, והכונה היוצרת, החמושה בעדי הצדק המוחלט [ר"מ כב].
הקופיות המורידה, המסתפקת בחיקויה, שלא תרומם למעלה, לא תדאג על שטחיותה, ולא תרים את רוחה, אל ההתעמקות הנשמית במעמק מעין החיים [שם כג].

יסוד החול שבתכונת החקוי, שממנו באה כל הירידה של הכלל והפרט, וכל השקיעה במצולות הסכלות והרשעה, בזה שהוא זוקף את כל התעלות על חשבון החקוי, ואינו חודר לתוך ההתרוממות הפנימית, שיש בתוך התוכן של חקוי זה ונטיות [שם צא].

קטנות - (**לעומת גדלות באדם**) - פרטיות. כשאדם עומד במצב הפשטות של אמונה, וסדר מוסרי מחובר ביראת־העונש וההבת שכן, בתור דבר העיקרי, (הוא) הגורם לכל סיבוב החיים הרוחניים שלו, וכל המעשים הטובים והמדות הטובות יונקים אז משורש קטן ושלל זה. כאשר השכר ועונש הינם הגורם העיקרי בדחיפת החיים המוסריים (של האדם) [עפ"י א"ק ג שכא-ב].

בדרך הקטנות - במובן פרטי [קבצ' ג יז].

קטנות - הבינוניות. האנשים הנדים בחפצם כאשר ינוד הקנה, שהם אינם שלמי היצירה. עלילות האדם לנטות פעם לטוב ופעם לרע, שהיא אות על רפיון נפשו וקטנותה [עפ"י ע"א ב ט רכד].

קטנות, נערות² - תוכנם - שיקועה של המחשבה רק בעולם המעשי, אף על פי שנראים גם בו סימני גדולה ורוחב והעמקה, כללותו איננו

2. קטנות נערות, שיפה הוא לחנוך - ע' פרדס, ערכי הכנויים, ערך נער, מובא בשל"ה, ח"ב דפים יז. כה:.

קריאה אל ד'³ - השתדלות שיהיה ד' קרוב° לו בהשגחתו°. הגברת החיל שיאיר-ד'פניו° לו ותהיה השגחתו חופפת עליו לשמרו מכל רע, בין בעניני גופו בין בעניני נפשו [עפ"י מ"ש נו (מא"ה א קסו)]. ע' במדור פסוקים ובטווי חז"ל, דרישת ד'.

קרובה - מורגשת מיד לעיני הדור בהוה [פנק' ד רכ]. ע"ע רחוק.

קריאה - תפילה° ובקשה [ע"ר א רטז].

קריאה למלך° - תפילה והבעת ההכרה של הממלכה האלהית°, באדם ובעולם, בחיים ובמציאות [ע"ר א קנ].

ר

ראיה - ע' במדור גוף האדם אבריו ותנועותיו, עין. ע' במדור אותיות עיי' (הוראת האות עיי').

ראיה לעומת חזון - **ראיה** - ראית עין, ראיה ממשית, **חזון** - ראיה של מעלה, ראיה פנימית רוחנית נפשית [שי' מועדים ב 4-123]. ע' במדור הכרה והשכלה והפכן, חזון.

ראיה של מעלה¹ - ראיה פנימית רוחנית נפשית, חזון² [שי' מועדים ב 4-123].

"ראש מלין"² - תורת מוצא המלין לראשיתו בחכמה [ד"ל, (מהדורת תשס"ה) אגרת מא].

"רב טוב" - ע"ע טוב אלהי, "רב טובך".

רבו - **הריבוי** - ההתרבות וההתגדלות הכמותית [ר"מ כה].

רבו **אחדות** - **הריבוי**¹ העשירי שבעשרים, הריבוי של אחד של לפני-אחד², כלומר השלמות של הריבוי בהוד תפארת האחדות האלהית [א"ק ב תג].

רבנות ראשית - **הרבנות הראשית** - רבנות עליונה שתעודתה השלום³ והאחדות והטבעת חותם היהדות⁴ על חיינו הנרקמים בארצנו [אג' ה רב].

רבנים - **עבודת הרבנים** - השפעה לחבב את הדעות המביאות לאימוץ וסידור אורגני לאומי, לחזק את ההכרה הלאומית ולאמץ ידים רפות של פועלים מוכשרים לעבודה זו. לעדן את המחשבות ולחדדן ולהרבות בהן אמונה אמיצה ועמוקה משפעת הגיוני-קודש האצורים בנשמתם, ולהעלות בזה את התחיה הלאומית כולה למרומי הקודש שמשם לוקחה [אג' ב שכד].

רגש - **מקור הרגש** - הנטיה שהיא מצומצמת לפי התכונה של הכלי⁵, המקבלת את החיים בקרבה, כעין אור-הפנימי⁶, ובכל העולמות⁷ כולם היא תכונת המלכות⁸ [עפ"י א' קסא].

ע' במדור שמות כינויים ותארים אלהיים, ה"א אחרונה של שם שהיא נעשית שם אדנות. ע"ע שכל, מקור השכל.

רגש - **יסוד הרגש הטוב** - לקבל את כל התמציות השכליות ולקבען יפה, עד שמה שע"פ המסקנא השכלית והתורית ראוי הוא שיהיה יפה ונחמד, יהיה הלב⁹ והרצון וכל הנטיות היותר ערות וחיות מסורות לו ברב כח. וכל מה שהתורה והשכל נותנים שהוא דבר מזיק ומפסיד, יהיה מיד נחקק בעצם הרגש הטבעי גיעולו וריחוקו, ממילא יהיה עומק הרגש מתעלה בין לטוב¹⁰ בין להפכו כפי אותו הגודל הניתן לדבר מצד האמת [ע"א ג ב רנג].

רגש דתי - ע"ע דת. ע"ע רוח האמונה, הנטיה הדתית.

רגש לאומי - לב ער ונפש מרגשת בחוש אמיץ ובריא את הטוב לעמו, והשתוקקות באהבה חיה וטבעית להגדיל ערכו והצלחתו [עפ"י ל"ה 132]. ע"ע רוח הלאומי.

רגש עליון - **הרגש העליון** - הלב¹¹, הרוח הנשגב, רוח-הקודש¹² הכוללת השורה על ישראל¹³ ועל מלכותו¹⁴ [ע"א ד ה עא]. ע' במדור אישים, דוד.

רגשות - **הרגשות** - הלח הפנימי והעצמי של החיים [ע"ה קטט].

רגשי קודש - רגשי צדק¹⁵ מלאי חיים לעשות הטוב¹⁶ והישר¹⁷ [ע"א א ב ו].

רדיה - **של מושל עריץ** - השתמשות המושל במשועבדיו להנאתו ולהות בצעו [עפ"י ל"ה 54].

ממשלת מושל עריץ המדכא כל תחת רגליו להנאתו ואהבת בצעו [א"ה ב 241].

התעמרות בעמו ועבדיו רק להפיק חפצו הפרטי ושרירות לבו [עפ"י א"ה ב 88, א"ב ו].

רואה - שמרגיש מנפשו פנימה [ע"א ב ט שנט].

רוח - **(הרוח שלא נצחה את עשן המערכה)**³ - מורה על כח הרצון המתגלה בנפש [ע"ר ב קעז].

1. בתפארת ישראל למהר"ל, פרק מח עמ' קמט: "כאשר הדבר קרוב בהשגת האדם והוא אליו מושכל ראשון נקרא זה שרואה הדבר". בקל"ח פתחי חכמה, פתח ט, מסביר הרמח"ל את מראה הכבוד העליון, כנראה בראיית הנשמה – כלומר, שהיא יותר הבנה מראיה, "כמו המחשבות בשכל". וע' כוזרי עם באורי, כרך א עמ' קכב-קכה, הראיה בספר הכוזרי.

2. דניאל ז א.

3. אבות ה משנה ה.

ע' במדור משכן ומקדש, אש המערכה. ע"ע גשמים.

רוח אלהי - הרוח האלהי - הרוח הכללי, החפשי והמוחלט, הרם מכל מדע ורגש; ודוקא מתוך רוממותו על כלם הוא מכשיר את המקום לכל התרחבות החיים של כל המדעים וההרגשות היותר אדירות ויותר כוללות ומקיפות את כל המצב הרוחני של ההויה כולה. מתגלה בקודש° - בנבואה°; ובחול° - בפילוסופיא ובשירה° העליונה [מ"ר 21, 102].

הנטיה האלהית - דרישת-ד' הבורא כל ומחיה כל, רבון כל העולמים ואלוה כל הנשמות, הצד האלהי המטה את ההשפעה של החיים לרוממות שאיפת דעת-אלהים° בשכל או בהרגשה [עפ"י ב"ר שכו"ז].

ע' במדור פסוקים ובטויי חז"ל, ארבע רוחות. ע"ע רוח המוסר. ע"ע רוח האמונה. ע"ע רוח הלאומי.

רוח אלהים - החיים הקוסמיים בכל עשרם והדר° גאונם [מ"ר 23].

רוח גן-עדן° אלהים, המנשב בנשמה - הרצון להיות טוב° [א"ש טז ג].

ע' במדור נפשיות, נשמה, (זמן) עליית הנשמה. ע' במדור פסוקים ובטויי חז"ל, מתרפקת על דודה.

רוח ד' - רוח-ישראל° המלא הכללי הממלא את כל חללה של הנשמה° [א' יב].

רוח ד' אשר על האומה בכללה - (ה) הטבעה הטבעית הרוחנית אשר בנשמת-ישראל° [שם ט].

רוח ד' - נשמת חיי העולם, יד האורה-העליונה°, אור חכמת° כל עולמים [שם כט].

החפץ העליון שהוא יסוד הכל, למעלה מכל תכונה של שלשלאות סבתיות° [ע"א ד יב ו (מא"ה ב קלב)].

רוח ד' העליון - דבר פיו ומחשבתו° הגנוזה, המסדרת את כל היש [ע"ר א קמה].

ע' במדור פסוקים ובטויי חז"ל, רוח אלהים.

רוח ד' - רוח האמת° והחסד° [א"י סח].

רוח קדושה° וטהרה° [ע"א ג ב קעט].

ברוח ד' - בדעת והשכל [ע"א ג ב קסח].

רוח האמונה° - האספקלריא שמתוכה תראינה באופן הקרוב למעשה והליכות החיים, כל התיאוריות הנכללות באורח אצילות ברוח-האלהי° העליון, וברוח-מוסר-המוחלט°, המתגלה במכוני הדתות, לפי חלוקי האופיים המיוחדים שלהן [עפ"י מ"ר 21, 102].

הנטיה הדתית - הנטיה החפצה להתקדש בכל תכסי מעשים ומנהגים קדושים, הממולאה ביחש אלהי ומוסר אלהי ע"י השפעה קיבוצית המתהווה ע"י כח נשגב של אדם עליון המתנשא ממעל לכל העם כולו והמרומם אותם אל האלהים בכחו הרוחני העליון השופע מבהירות העליוניות של הנטיה-האלהית, והנטיה האנוכית העליונה

העומדת על גבה בצירוף הנטיה-הלאומית. הצד האמוני, של הרבות דעת האמונה והרגשתה, התגלות תמציתה העליון המכוון מהוייתה, וזיכוכ הלב הבא ע"י חיזוקה ואומץ הופעתה [עפ"י ב"ר שכו"ז].

ע' במדור פסוקים ובטויי חז"ל, ארבע רוחות. ע"ע רוח הלאומי. ע"ע דת. ע"ע דת, רגש דת.

רוח הזמן - רוח הזמן האמיתי של היהדות° - שמירת וברכת° הטבע של היהדות בתהלוכה הגינית הראויה לה - שהם כל מצוותיה° של תורה° "דת משה ויהודית"° בפועל, ואהבתם וכבודם ברעיון וברגש, בכל האמצעים החנוכיים הדרושים לזה. אלא שתחת כח המושך של החרדות התשה והרפויה, צריך להכניס כח מושך חי ובריא, יליד אומץ רוח ורעיון בהיר, שיעשה את כל הפעולות, שעשתה הראשונה, ביתר שאת "ילכו מחיל אל חיל יראה אל אלהים בציון" [עפ"י ע"ה קמח].

רוח הלאומי - הרוח החברתי - קובע את התחום החברותי, בהשלמתו המוגבלת, מתגלה בכונניות° מדינות, עמים ממלכות, וממנו תוצאות לרוח הלאומי המיוחד ולסדרי המשפחה. מקבל לתוכו את כל האורות° במטבע המיוחדת לו ונוטל ג"כ תמציות רבות מהצדדים של ההכרות והנטיית הכלולות בשלשת צדדי הרוח, העליונים ממנו והקודמים לו (הרוח-האלהי°, רוח-המוסר-המוחלט° ורוח-האמונה°) [עפ"י מ"ר 21, 102].

הנטיה הלאומית - הנטיה המוצאת קורת רוח וחיים שלמים בהשתתפות הגמורה עם כללות האומה, עם קיומה והמשכת חיה לדורותיה בצביונה וברוחה הפנימי, שקוטב הענין הוא להבליט את כל הנטיות כולן, של האנוכיות ושל האלהות, של המוסריות ושל הדתיות, הכל בצורה המיוחדת הנאותה לטבע האומה, הרוחני והחומרי, דהיינו לפי הטבע הפסיכולוגי של האומה, ולפי טבע התולדה והמורשה של האבות והגזע, ולפי הטבע הגיאוגרפי של ארץ נחלתה, ולפי הערך של מצבה בכל אלה בין העמים כולם שעל פני כל הארץ. הצד הלאומי המקשר את האומה בצורתה הרוחנית ובמעמדים הרוחניים הנדרשים לה [עפ"י ב"ר שכו"ז].

ע' במדור פסוקים ובטויי חז"ל, ארבע רוחות. ע' בנספחות, מדור מחקרים, לאומיות. ע"ע רגש לאומי.

רוח המוסר° - הנטיה המוסרית המוחלטת - הנטיה השואפת לצדק, לחיים, ליישר ולמשפט בכל. הצד המוסרי של הרבות היושר, החסד, הצדק וכל הטוב [עפ"י ב"ר שכו"ז].

רוח המוסר המוחלט° - מתגלה בסדרי החיים, במשפט, בחסד ובצדק וכיוצא בהם. הוא בא באנושיות בתור תוצאה מסובבת מתוך התביעה האלהית, המתנוצצת בנשמתה הכללית של האנושיות ומתגלה לפעמים גם בתור חזיון אדיר לבדו בהעלמת מקורו [עפ"י מ"ר 21, 102].

ע' במדור פסוקים ובטויי חז"ל, ארבע רוחות. ע"ע רוח אלהי. ע"ע רוח האמונה. ע"ע רוח הלאומי.

בעוד לא זרחה הנפשיות הפנימית את אורותיה, בעוד הדם עושה את שלו ע"פ תכונותו הפראית [עפ"י קובץ א קעג].

רוחני - ע' במדור נפשיות, רוח.

רוחני - **החזיון הרוחני שבהויה** - האידיאל של, שממשתה הריאלית היא המסקנא שלו [עפ"י א"ת ד ב].
ע"ע חמר, חמרי, החזיון החמרי של ההויה.

רוחני - **האור הרוחני** - מקור חיותם והויותם של המוחשות והמורגשות [עפ"י קובץ ו רמז].

רוחניות - **הרוחניות** - רום המעלה, תוכן התורה ורוממות קדושתה [ע"ר א קנו].

הכוחות הפועלים לרומם ולשכלל את המציאות [ע"א ב ט ל].
הרוחניות שבעולם - כוחות הרצון וההכרה שבהויה [ע"ט סו].
ע"ע חמר, החמירות שבעולם.

רוחניות - **העולם הרוחני** - עולם הדעות והרעיונות [א' נ].

הרעיונות ומסבביהם [ע"א ב ט כא].

ענייני הרוחניות - מעלתו ויחשו (של האדם) אל קרבת־אלהים [ע"א ב ט כב].

העניינים הרוחניים - תוכן המוסר, הצדק והיושר בדעת־האלהים וערך הקדושה ופעולתה בעולם [שם ג א לג].
הציורים המופשטים, ודרכי ההנהגה העליונה וחיי השכל והמוסר [ל"ה 203].

המציאות הרוחנית - המציאות היותר נבחרת, הציורים הנעלים והנשגבים שהם קיימים לעד לעולם והם יסוד החיים [שם ב קעא].
תכונות רוחניות - ההויות השמימיות בכל מלא הדרן [ע"ר א רט].
ע' במדור נפשיות, רוחני. ע"ע חמרי.

רוחניות - **היצורים הרוחניים** - המחשבות והציורים הרבים, שהם בריות חיות וקומות המבקשות פדיון בכל עז ומרץ [א"ק א קצט].

רוחניות - **הרוחניות המציאותית** - הפסיכיקה העולמית אשר רוח האדם ורוח העולם מתלכדים ובאים בה באחרית הימים לידי הרמוניה שלמה [מ"ר 3].

רוחניות עליונה - **הרוחניות העליונה** - שעור־הקומה השלמה [ע"ר א קלא].

האורש הנצחי, היסוד, המגמה התכליתית של ההויה [עפ"י א"ק ג שמד].

רום - החלק המעולה שבכל מדריגת ההשתלמות, המתגלה ביצורים בכלל, ובאדם לפרטיו בפרטיות [קובץ ח צח].

גודל רוח האדם, גדלו ברוממות קודש, בחוסן [ע"א ד ט עא].

רוח העולם - השאיפה המציאותית וכחותיה [א"ק ב תעו].

רוח הקודש - **אור רוח הקודש המעודד את החיים** - רוח השמחה בנשמה [קבצ' א רכב].

רוח הקודש - **שפעת רוח הקודש המיוחדת לישראל** - שפעה הנמשכת מפנימיותה של תורה, והיא רוממה הרבה במעלתה ומיוחדת במינה מכל מיני שפע של רוח הקודש, שכל אחד מבאי עולם זוכה לו על־פי מעשיו⁴ [עפ"י א"ק א כט].

רוח הקודש - **"משמש ברוח הקודש"** - ע' במדור פסוקים ובטווי חז"ל, משמש ברוח הקודש.

רוח הקודש של כנס"י - החפץ של האידיאליה האלהית היותר גבוהה, לגשמה בחיים ובמעשה, בחיי החברה והאומה, ולהרגילה בעדנת הציורים התמידיים, ההולכים ושוטפים תמיד בכח המדמה אשר בנפש האדם, ולהרחיב צעדיה בחכמה וכשרון, עד שמצד רוב פיתוחה ושכלולה היא מוצאת את עצמה מבונה בכל טוב, אור חסד, גבורה, חכמה, שמחה, עדן ואהבה, ומתוך שלמות בנינה ומילואה היא מרגשת ג"כ בהארה פנימית את האור והטוב העולה למעלה למעלה מכל הכלים של יכלתה וחפציה, והיא מתנשאת תמיד לעומתם [א' קמה].

כח רוח הקדש - הרגש הקדוש הפנימי והדבקות־האלהית הזכה, ההולך ומפעם בישראל בתוכיות קדושת נשמתם העליונה, המלאה טל טהר של אהבת צור־כל־העולמים, אור ישראל וקדושו עדי עד [ע"ר א קסב].

רוחנו הקדוש - רוח⁵ הבאה ע"י הופעת כל חיי הקדוש הפנימיים והחיצוניים האחוזים במקור נשמת־ישראל [א"ג ג קיא, קיט].

רוח קודש⁶ (ש) אינו נמצא לנו כ"א בתוכן הדבקות־האלהית הבאה לנו מתוך אמונת ישראל המעשית והעיונית. כאשר אנו מובלעים בתוך האומה, אומתנו, האומה שמכללה, מכלל כל דורותיה, יש לנו כל אוצר החיים שהם חיים באמת, שאנו חשים בקרב רוחנו פנימה. לבקש את הטוב, את הטוב המוחלט, להיות בעצמו טוב, להיות דבק אל הטוב [עפ"י א' קלו (קובץ א קסב)].

ע' במדור מונחי קבלה ונסתר, שכינה. ושם, תפארת.

רוח טהור - **הרוח הטהור** - הקודש הנשגב בחיים, בהרגשה ובידיעה [קובץ ח ע].

רוח ישראל - **רוח ישראל המופשט** - מלוא כל, אור־אלהים, תעודת ההויה, מקור הנשמות [א"ת יב א].

ע"ע רוח ד'.

רוח עכור - בעוד מצב הנפש מצומצם במאסרי הגוף כמו שהוא,

4. **רוח הקודש, שכל אחד מבאי עולם זוכה לו על־פי מעשיו** - תדא"ר פרק ט: "בין ישראל בין עכו"ם בין איש בין אשה בין עבד ובין שפחה הכל לפי המעשה שהוא עושה כך רוח־הקודש שורה עליו".

5. **רוח קודש** - **לבקש את הטוב, וכו' להיות דבק אל הטוב** - ע' ש"ק, קובץ א תקסב. (הערת אסף אורנשטיין).

לפעמים מרוממנו מעל לשחקים, ולפעמים יושבנו עד דכא, ובכל עת הוא חי בקרבנו, ביודעים ובלא יודעים. הטבעיות הצמאנית הנשגבה והקדושה, הסבה הקרובה הנפשית להתגלות כח האמונה, חוש האמונה, וההפעמות האמונית, שבתוכה יש תערובת גדולה של טוב ורע, של אורות וצללים. <כשהיא מתמלאת בכל סגולותיה, בכל עצמתה וחילה, יצא מזה כלי התפארה של יראת-ד' הטהורה, הנהדרה והמפוארה. לפעמים יש שנפגמה הסגולה הטבעית מקלקול חיים, מרעתה של הנהגה, מגסות רוח, מזדון ורשע, ממעשים רעים ומתכונות רעות, רפיון וקלקול היסוד> [עפ"י קובץ ה קמת]. ע"ע דת, רגש דתי. ע"ע דת, בישראל, רגש הדת בישראל. ע"ע אמונה, היסוד הטבעי של האמונה, שני צדדים בטבע האמונה: צד הגבורה שבה.

רם - (לעומת גבוה) - מונח במקום עליון ואיננו מתמשך להשתפל למטה [ע"ר א קיב].

רנה - הארת הרוח, לעלות ברעיונה ודעותיה אל הרום-העליון, אל הכרת האמת-העליונה של החסות באל אמת [ע"ר א קנא].

הרוממות הנפשית הנכונה להיות מתלווה עם המוסיקה האלהית, בהיות האדם יודע שעם מלוי משאלו, ימלא ג"כ משאל הצדק שהוא עצם רנת ישרים [עפ"י ג"ר ז 6 (פנק' ד שפא)].

רנה קדושה - הבעת הקדושה, בשפה ברורה, בנעימה ונגינה מוסיקלית, החודרת ומחשפת את היופי הטהור הפנימי, ומגלה (את) תכונתה הקדושה של נשמת-האומה, השרויה בתוכיותו של כל יחיד ויחיד מיחידי בניה, בכליל גוני אורותיה המזהירים [עפ"י ע"ר א קנז].

ע' במדור מצוות, הלכות, מנהגים וטעמיהן, תפילה, התפילה המעשית. ע"ע בנספחות, מדור מחקרים, רנה ותפילה. ע"ע זמר. ע"ע הלול.

רננה - הרמת הקול בתנועה המקבילה לשמחה [ע"ר א רכא].

רננה⁷ - התעוררות חיצונית המביאה לסקור את הפנים. הרמת קול, ברינה של תורה המעוררת את הכונה וההרגשה הפנימית [עפ"י קבצ' ב קח"ט]. ר' צהלה.

רע - האף והזעם, שמתגלה בעולם [ע"ר א קפת]. חרבן והריסה כיעור וניוול [פנק' א שט].

שאפת הריסה, חורבן, החשכה והשפלה [א"ק ב תען].

נשיות הרע - (נשיות) החורבן, הרשעה והשיקוע בשפל [ע"ר ב שנח].

שאפת רע - התנשאות עצמית, התפשטות חיל ושתף, מבלי הבט אל היושר, הצדק, המטרה העדינה [א"ק ב תצה].

האצלת הרוח והתגלותה של הנשמה [ע"ר א קעב].
רום העליון - הכרת האמת-העליונה של החסות באל אמת [ע"ר א קנא].

אור-פני-מלך-חיים [שם קט].

רוממות האידיאלים - הפיתוח של הכח הנסתר של האצילות שבנשמת-האומה [ע"ה קנב].

רושם עליון - **הרושם העליון** - הדברים הפרטיים, המתגלים בצורה מצומצמת בעולמנו, כשהם נובעים ממקור עליון, הרושם העליון הזה חל עליהם ונקרא עליהם תמיד [ע"ר א קטו].

רחוק - עליון, עיוני ושכלי [עפ"י ע"א ד ו סא]. ע"ע קרוב.

"רחימו" - ע"ע אהבה אלהית.

רחמים - תוכן של הגברת הרצון שיש בהחפץ להגשים ולהוציא לאור עולם את כל הטוב האצור בפנימיות נפשו, לטובת הנושא הידוע או הנמצא הידוע [ע"ר א עט].

"רחמים" - צדקה של ויתור [א"ה (מהדורת תשס"ב) ב 93]. ע' במדור פסוקים ובטויי חז"ל, מדותיו של הקב"ה אינן רחמים אלא גזרות.

ריח - הריח הטוב במובנו הרוחני - המושג הכללי של ההנאות היפות [מ"ר 213].

ריח - (במובנו הרוחני, לעומת טעם) - השאיפה האידיאלית לפי ערכה לפני התגשמותה במעשה [שם 237].

ריח - תכונת הריח - הרוחניות העליונה, הנאתה של הנשמה הפנימית וענוגה המקודש [ע"ר א קסד].

האור הפנימי של קדושת הריח - תוכן הופעת חיי הנשמה בצורתה העליונה, במדה של חרות מכל הזיקוקים והשעבודים של הגופניות [שם קלח].

מיוחס אל המחשבה הפנימית [מא"ה א קסב]. ע' במדור משכן ומקדש, קטרת.

ריח בושם של גן-עדן - הכרה פנימית מהערך התוכני של הרוחני, <שעיקר התשוקה הנשמית להחיפוש הרוחני, בו היא תלויה> [קובץ ז קמט].

ע' במדור פסוקים ובטויי חז"ל, לריח שמניך.

ריח רע - ע"ע סרחון.

רליגיוזיות - הטבעיות הרליגיוזיות - הצמאון לאלהים שבכל עומק נשמתנו. הצמאון שאיננו פוסק מאתנו, ולא מכל המין האנושי, גם לא מכל החי ומכל היצור. <לפעמים אנו פוגשים אותו בגלוי, הוא מלטף אותנו בהמון חבתו, לפעמים הוא מסעיר את נפשנו ברעש וסער,

6. **ריח בושם גן עדן** - ע"ע מלבי"ם, שיר השירים א ב"ג.

7. **התעוררות חיצונית וכו' ברינה של תורה** - ע' זוהר ח"א קסג. ח"ג ח:.

הרצון - הכח המרכזי של החיים, היסוד המניע את כל גלגלי החיים [א"ק ג סא].

רצון העולם - המדרגה המתגלה בתור נפש-החיים° שבהויה, רצון פועל ושואף, שסעיפיו מתגלים בכל, בדצח"מ, בכל פרטים ופרטי פרטים, ובכללי כללים, שמגמתו להתעלות° [עפ"י א"ק ב שסט].
ע' במדור משיח וגאולה, "רוחא דמלכא משיחא".

רציונלי - ע' בנספחות, מדור מחקרים.

רקבון - פירוד יסודות של מדוה ומחלה, חולשה והרס [ע"א ד ג ד].

רקיע - כללות כל החוג והמקום° שכל הצבא הגדול (שהמה הברואים כולם) מתקומם בו [מ"ש שנב ה' קעז].
כלל העולם החיצוני >בערך אל עצם הכדור הארצי< [ע"א ב ט קמא].
(השמים)° מצד חומרם וחיצוניותם [פנק' ד תמד].

רשמיות - הסכמה מקפת כללית מכחם של האנשים העומדים תחת איזו חטיבה° מיוחדת, המובעת באופן גלוי [עפ"י אג' ב ט].

רשע - חפץ התגברות ללא שום אידיאל של צדק° [א' קמג].

רשע המוחלט - הרשעה° בתור המגמה האחרונה [ע"א ד יב כז].

רשעה - תהום החמירות והתאוות הגסות° [ע"א ד יב כו].
ע"ע טומאה.

רשעה - **הרשעה** - התוכן המשטיין° והמחבל [ע"א ד ט קח].
הרשעה - תשוקת הרע°, הזעם, הרצח, הגסות°, וכל סעיפיהם [א"ק ב תעה].

רשעה עולמית - **הרשעה העולמית** - כל יסוד הרע, האחוז כל כך בשרשים ענפים ומתרחבים, ביצירה הגדולה. שאיפת הרע הגמורה, חפץ השלטתו בכל ערכי החיים והעולם [עפ"י א"ק ב תפה, תפט].

◊ **יסוד הרשעה** המתפצלת לעבודת-זרה° ולמינות°, הוא בא לבצר מקום לסיגי החיים, למותרות המציאותיות שבהויה ובאדם, במוסר ובחפץ, במפעל ובהנהגה, לתן להם גודל ושלטון בתוך הטוב והקודש; לא לטהר את הקודש, כ"א לטמאו ולסאבו [עפ"י א' לב].

ע' במדור מצוות, הלכות, מנהגים וטעמיהן, מחית עמלק. ע"ע טומאה.
ע' בנספחות, מדור מחקרים, רשעה, מינות, נוצריות, נצרות.

ע' במדור נפשיות, יצר הרע. ע"ע טוב. ע' במדור מדרגות והערכות אישיותיות, "אדם רע".

"רע" - היפוך הטוב°. כשמה שראוי להשפיע ולהתלבש באיברים ופעולות אינו משפיע [עפ"י מא"ה ד קסג].
ע"ע טוב.

רע - (**ענין הרע בעולם**)⁸ - מציאותו היא מידי ד' הטוב° כדי לעקרו ולמגררו ולהעמיד את יסוד המציאות על הטוב והטהרה° היותר נשגב° [ע"א ג ב דד].

ע' במדור מונחי קבלה ונסתר, "הרע מבחין את הטוב".

רעיון אלהי - **הרעיון האלהי** - כל היש כולו, ערכו, מהותו, תבניתו, גילוייו, עזו° ועצמתו, המעופף ומשוטט, הולך וזורם, פועל ומתגלה בכל המערכה° ההוייתית [עפ"י ע"א ד ט עא].

רענן - יונק° ממקור חיים [עפ"י א"ק ג רנח].

רפואה - (**לעומת ארוכה**)° - רפואה חריפה ומהירה למחלה חדה מתפרצת [מ"ר 473].

רפואה פתאומית הבאה על ידי נתוח או על ידי הקזה [שם 371].
רפואה חיצונית פעלית. דרך רפואת המחלות החיצוניות ברוב הענינים, שמחוץ לטבע הגוף, כמו חתוך וחבוש וכדומה [עפ"י משפט כהן, פתיחה טו].

רצון ההויה - **רצון ההויה כולה** - אור° הרצון של הופעת° גלוי האלהות-המוחלטה° [א"ק ב תקסה].

רצון כללי - אור-ד' וכבוד°, אשר בנשמת היקום כולו [שם ג לט].
הרצון העולמי, אור חיה-העולמים°, שבו כלולים כל המאויים [שם נ].
הרצון הכללי - שפע הרצון המתעלה מעל לכל לראש, שפעת הרצון המחולל כל, הבורא כל עולמים, המחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית [שם נד].

רצון העליון הכללי - רצון היוצר, אשר נעשה בחפצו כל [שם נב].

רצון - **אור הרצון** - אור הפנימיות, הזורח° בתורה, המייחש את האדם והעולם אל רצון-ד'°, יוצר כל ברצונו [א"ק ג לא].

הרצון הנעלה - עז° המוסר° המאיר מהאספקלריא של מעלה, המשים ביסודות, בכחות ובתולדות הנדחפים אל כל רוח, אור חיים שיטה וסדר, להפריח טוב, לסור ממוקש רע [א"ש ט ג].

ש

גילוי ההתעלות^ו וההשתלמות, שבמהלך הבריאה^ו וההויה, שיש בו גם כן מענין השקטה, והורדת הדרגה (מלשון "משביח שאון ימים"), המשקיט את המית הגדולה כשאנו באים לפאר בכל ביטוי של גודל את מלך הכבוד ב"ה. שהרי מצד האמת הלא לו דומיה־תהילה^ו, ואין שום רעיון^ו, וקל־זחומר שום דבור מתאים לפי רוממות התהילה בתפארתה [עפ"י שם, וע' שם ב תסב].

ע' במדור שמות כינויים ותארים אלהיים, "משובח". ע"ע רנה.

שבטים - השבטים - הבונים הפרטיים של כלל ישראל להיות על ידם לגוי קדוש הראויים לבחירה אלהית תמידית [מ"ש ריב].

שביל - שביל רוחני - עולם^ו [קובץ ה קנב].

שגגה - ◇ שגגה יוצאת לעולם, מפני שהיסוד הטוב שעליו בנויה אותה הזהירות המתיחסת להענין ההוא, איננו קנוי יפה בנפש קנין טבעי, אע"פ שהוא חפץ להשמר ממנו מצד הסכמתו וחפצו לקבל עליו את עול המצוה או המדה ההיא מ"מ השגגה רובצת לפתחו [ע"א ג ב רסב].

שגוב - ע"ע משגב. ע"ע נשגב.

שוא - הפכם של האמת^ו והיושר^ו [עפ"י ע"א ב ט שכה].

ע"ע מרמה. ע"ע שקר. ע"ע כזב.

שואה - השואה - ניתוחנו הנורא, בנטות־יד־י^ו עלינו בתשפוכת חמתו להוציאנו מטומאת ארצות העמים ומתפוצות גלויותינו בתוך מחשכיהן, בהתגלות ערוות הגויות על ידי אומת התרבות האירופית הארורה, בהשמדת שליש גופנו ומבחרו [ל"י א צד].

אבדנות רבבות אלפינו וכל אשר אתם, בסערת נתוק גופו של כלל ישראל ממדבריות העמים [ל"י א פ].

שלילת ההריסה המחלטת, בכל נוראות ממשייתה, של מציאות ישראל בגלות^ו, של אפשרות היותו בפרוד־פיוורה >השלילה המביאה את החיוב המיוחד (של זוג ישראל וארצו) בגלוי העלייה מן סומאת אֶבְדוֹנָה אל טהרת קיומו במקום קדשו < [ל"י א ק].

פקודת הציאה מטומאת הגלות והעלייה לארץ־החיים במסירות נפשיותהם וגופותיהם של נידח־ישראל [עפ"י ל"י א ק].

התמוטה הגמורה, העקירה המחלטת, הנתוק הסופי, בכל פרפור זעזועו, של כנסת־ישראל^ו ממצאותה בגוים ובארצותיהם, של גופותיה ונשמותיה, של גדוליה וקטניה, של רכושיה ותרבותה, של חמריותה ורוחניותה, של קודשיה וחוליה. יד־י^ו החזקה והאיומה, במלא תשפוכת החמה ו"קשיות המלכות" ההמנית, בהעברתה אל שפת המציאות האכזרית את תכן תודעתם

שְׂאוּל - הירידה^ו של החיים, במיעוט הדמות^ו החיונית, במחיקת כשרונותיה, המשאירה רק את הנקודה של החפץ, הרצון לחיות, השאיפה להתקיים, בלא כל ספוק אמצעי איך למלא את הדרישה. נשאר רק המשאל לבד בלא אפשריות ההפקה של המשאל, רק הרשימה החיונית במקורה - **השואל** [ע"ר א קפז].

מצרי שואל הרוחניים - כשהצמאון הנורא לשלמות העליונה^ו בוער בקרב האדם, פגמיו המוסריים^ו כולם מתבלטים אצלו, ואינו מוצא את נפשו בעלת יכולת להושיע^ו את עצמה [עפ"י א"ק ג צד].

מוקדי שואל - יסודי הבליה וההעדרים בכל גווניהם^ו [א"ק ב רפה]. ע"ע גיהנם. ע' במדור פסוקים ובטווי חז"ל, ירידת בור.

שאיפה - במובן האצילות שלה - מדת הקדושה־העליונה^ו, מזיגה של השכל^ו והרצון^ו, כשהם מתאחדים ביחד לצד הטוב^ו האידיאלי^ו [א"ק ג פה].

שבת - מובנו כפול: פאר ההילול ופעולת השכלול [ע"ר ב תט].

שבח - (לד', כחובתנו מבחינת היותנו החלק הגורל והירושה, עם קרובו ומחשבת תחילתו) - מורה הכרה בהשלמות, והסגולות הרוממות^ו וגודל העלוי של המיטיב [ע"ר א קח].

הוראת הכרת כבוד עליון [ע"א ב ט ד].

הכרת השלמות והגדולה^ו העצמית והנפלאה של המקור העליון ב"ה [שם ב תסא].

הכרת עצם המעלה והגדולה של הבורא ב"ה [שם תסב].

שבח - (לד', כהתייחסות היחידית והמפורטת מצד הבריאה) - העלאת והשבחת ערך^ו [ע"ר ב תסא].

העליה ממעלה למעלה יותר עליונה ממנה [ע"א ג ב לן].

הוספת אומץ להכיר גדולתו^ו ושלמות הנהגתו של יוצר הנשמה^ו שבזה תדמה לקונה, שתישא פרי, להיות חושק לדבקה^ו בדרכי־י^ו הישרים^ו [עפ"י ע"א א א קלה].

ההלול^ו בפעולתו על האדם ועל כל היקום כולו, להעלות אותו, להשביחו בהכרה זו שהוא מרומם את כל שפעת^ו הטוב^ו היורד להויה, אל מקורה העליון^ו, להדרת^ו קודש^ו [ע"ר א קצג].

באור בהרחבה של עליו^ו, המביא לידי התגלות^ו, את היתרון המשובח של התהילה־האלהית^ו בהכרה של הבינה והמדע הרוחני^ו המזהיר [עפ"י שם קצז].

העדון האצילי^ו האיותי, השורה בכל המהלך של חיי ההויה, באור^ו החיים^ו השופעים מחסד^ו אל וטובו [שם קצח].

הדברים, וכל הדברים הבטלים יתעלו, יצאו מכלל ארור ויבאו לכלל ברוך [עפ"י א"ק ג קו].

ע' בנספחות, מדור מחקרים, שיר וזמר ההפרש ביניהם.

שיחה - **"שיחו בכל נפלאותיו"**² - מתוך המפעל האצילי³ הטהור⁴, היוצר בתוכה של הנשמה⁵ את השירה⁶ המחשבתית, ואת הזמרה⁷ הרגשית, בא אחר כך המהלך של ה**שיחה** הרחבה, הפרונית⁸, המתרחבת והולכת במהלך של חיים רחבים ומסתעפים⁹ על כל המון הפליאות, ההולכות ומתגלות לעיני כל מעין ובוחן במפלאות תמים דעים [ע"ר א ר].

שיחה³ - מה שצומח מאיליו בלא השתדלות מפרי הרוח, >וכן שיה השדה הבא מכח הצמיחה הטבעית הכוללת< [פני נו].

שיחה - הרבות בדברים בעד גרעין קטן של רעיון [ע"א ג ב צט].

יסוד השיחה - מצב המורה על קניית השלימות דוקא מחוץ לנפש, למצא האושר אצל אחרים ולא אצל עצמו, >כי אושר הנפש הפנימי יבא בהגיגה עם עצמה< [ע"א א ה י].

המצב המביא את השיחה - בעת תשפל הנפש בכחה הציורית¹⁰ ולא תמצא בקרבה איך למלאות נפשה בציורים מרהיבים שהם ממלאים אותה שמחה¹¹, בשפלות ידיים תחזור על ציוריה הנמוכים ההולכים ברפיון ובלא שום כח אדיר [עפ"י ע"א ג ב צט].

שיחה - במדור מצוות, הלכות, מנהגים וטעמיהן, תפילה, שיחה.

שילוב - תליית החלקים זה בזה [עפ"י א"א 63].

שינה - הפסק ההרגשה, המביאה להיות ההרגשה עצמה מושלמת ובריאה [ע"א ב ט קיב].

◊ משחררת את האדם מהשעבוד של העולם החיצוני, ועל ידי זה יכול הוא לפשט את נפשו בהפשטה פנימית, בכל אורך שיעור קומתו הרוחנית. ביחש החיים שכלפי העולם החיצוני נפשו מצטמצמת, אבל ביחש חייה הפנימיים הרי היא מתפשטת, מאריכה את מהותה. >היא יורדת עד כל עומק התחתית שבחיים מצד זה, שכל זמן שהאדם הוא קשור עם העולם החיצוני אין העולם הסביבי מניח אותו לרדת כל כך לעומק התחתית, ולמעלה הרי הוא עולה לעומק הרום של החיים שלו, והרי הוא תופס את כללות החיים כולם< [א"ק ג שד].

שינה - (**לעומת תנומה**) - מנוחה נפשית פנימית, המעתיקה מן העולם הסובב ומכל רשמיו המרעישים בחקיקתם. השינה העמוקה, הבאה מתוך תביעתה של המרגעה הנפשית. מנוחת השינה מאזרת חיל את הרוח [עפ"י ע"ר א עו].

ע"ע תנומה.

בכל מערומי אמתותה של גדולי ישראל, אדיריו והמוניו בתודעת גרותם וזרותם בארצות לא־להם – שבה היתה מוכנה וגנוזה צפיית שיכותם אל הארץ הזאת אשר להם; והוצאתה אל הפועל הממשי (של יד־ד' זאת) את אותה התמוטה והעקירה, את אותו הנתוק, של האומה הישראלית מהיות בגויים ובארצותיהם, בדרך התקומה, ההנחה, ההתחדשות השרשית בארצה, נחלת ירושתה לעולמים [עפ"י ל"י א קב-ג (מהדורת בית אל קלה)].

שוהם - (**מציין את**) - המחשבה־היסודית¹², נקודת גובהה של התגלותה¹³ של הנשמה¹⁴ [א"ק ג קנט, קס].

שועה - ההבעה היותר חודרת ויוצאת מעומק הלב [ע"ר ב סז].

שועה - (**שועת הנשמה בפנימיות תהומה אל די**) - ◊ באה מתוך כמיהה, מתוך פניית הנשמה אל הרוממות האלוהית העליונה. מפני העריגה האלוהית, מתוך הצמאון הנורא לאור אלהי אמת, מתוך השקיקה לאור הנעים לפאר חי העולמים. מתוך התשוקה אל הגודל והאור [עפ"י ע"ר א קס].

ע"ע צעקה.

שורש - תעודה [עפ"י א"י לא].

שורש האמונה - ע"ע אמונה, עיקר האמונה.

שורשי הויותינו - ענפי נשמותינו, קוי החיים השופעים ממהותנו, ומקורות החיים המפכים עלינו, עד הביאם אותנו אל המהותיות הפרטית שלנו [עפ"י קובץ ז קמד].

שורשים - (**לעומת ענפים**) - כללים (לעומת פרטים) [פני ג שנ].

שחקים - כלי ההשפעה שהארץ מקבלת מהם, מצד הסיבוב של ההשפעה הרוחנית. >מלשון שחיקה וטחינה, שענין השחיק(ה) הוא להחזיר את הדבר (ה)גס¹⁵ שיהיה דק. כמו כן צפן השי"ת< כח נפלא, שענייני מעשינו שהם גסים וחומריים, מתהפכים לדקים רוחניים, פועלים ברכה בעולם השכלים וסבות ההשפעה הרוחנית ג"כ [פנק' ד תל-תלא].

ע"ע שמים. ע' במדור פסוקים ובטויי חז"ל, שחקים, שבו רחיים שוחקות מן לצדיקים.

שחר - החילוף בין מדרגת הלילה¹⁶ למדרגת היום¹⁷ [מ"ש קט].

שיח - **יסוד השיח**¹ - ◊ מדתו של יצחק¹⁸, >העומדת למעלה גם ממדרגת שיר<. התהוות החיים בשלמותם, בהתעלות¹⁹ כל החול²⁰ אל הקודש²¹, כל הבטל אל הנשגב²² והמרומם מאד. >עכשיו תורה נתתי לכם, לעתיד לבא חיים אני נותן לכם<. >שכל, יכולת, חיים<. התעלות ההשקפה עד כדי הכרה וציור פנימי של מקומן²³ של כל

1. **שיח** - ע' מעלות התורה לר"א אחי הגר"א, מהד' ירושלים תשמ"ט, עמ' יט-כא.

עכשיו תורה נתתי לכם, לעתיד לבא חיים אני נותן לכם - בשמור"ר פ'י מח ד: >בעוה"ז היתה רוחי נותנת בכם חכמה אבל לעתיד לבא רוחי מחיה אתכם שנאמר (יחזקאל לו) ונתתי רוחי בכם וחייתם". ע"ע ילקו"ש שה"ש א, רמז תקפא. ר' במדור פסוקים ובטויי חז"ל, >בעוה"ז, תורה נתתי לכם ולעתיד, בעוה"ב, חיים אני נותן לכם<.

2. תהילים קה ב

3. **מה שצומח מאיליו** - רש"ר תהילים יד: >לשוחח מלשון שיח, צמח<.

שיר - מורה על השלמות, שהשמחה וההשגה כשהן מצורפות, הוא השלמות האמיתית, וכשהן במילואן ימצא **השיר** [ע"א א ה].

שיר - השגת הנפש דרכי חייה האמיתיים בעת הבהקת החכמה בשלמות אורה [עפ"י פנק' ג כא (מא"ה ב רס"ז)].
הדעת הכולל ציורי השכל היכולת והרצון ביחד [עפ"י פנק' ג כב (מא"ה ב רע)].

הארת השכל בחדרי הלב, והתמלאות אור דעת ויראת-ד' אוצרו [עפ"י פנק' ג כו].

ע"ע שירה. ע"ע זמר. ע"ע שיח. ע' בנספחות, מדור מחקרים, שיר וזמר ההפרש ביניהם.

שיר המלאכים - ע' במדור מלאכים ושדים.

שירה - הרוח שמצטייר בנפשו, בלבבו בכוחו המדמה השלם, שמקבל משי"ר, משלשת הציורים השכל, היכולת והרצון ביחד, לפעול טוב וחסד [עפ"י מא"ה ב רע].

מקור החכמה, הבאה דרך הופעה, דרך המשכה של חסד מתכונת הנשמה >והחכמה באה אחריה לפרט את פרטיה< [קובץ ח כד].

תכונת השירה מתאימה להרגשה של התגלמות אורים, של הגבלת נעים זמרה כדי להכנס במשטר וקצב [עפ"י ר"מ סד].

השירה באה כשהזמר הולך ומתפשט, הולך ומתגלה, הולך ומתחבר אל המחשבה המיושבת, אוצר הדבור והבטוי בגובה גודלו [עפ"י ע"ר א קפ].

השירה מורה על התרוממות הנפש למשאות נעלות, שמשקפת בהיותה מוכתרת בשכלה בבהירותו [ע"א ב 171].

כל האמת שאינה יכולה להתבטא בשום פרזיות, מתבטאת היא בשירה. השירה היא מכוון להאמת העליונה שממעל להחיים, שהיא יכולה לשיר את שירת-החיים [קבצ' ב קיב].

שירה - ההבעה השכלית העליונה, היוצאת מתוך ההסתכלות הרחבה והעמוקה באור אל עליון ופליאות מפעליו [ע"ר א ר].

גילוי ההבנה האמיתית. השכל העליון. מרחב רוחני עילאי, עליוני, אלוהי. עילאיות נפשית, פסיכולוגית, פנימית. הגדלות במידה היותר גדולה [עפ"י מה"ה ג, מאמר שני, הקדמה].

ההשגה היותר פנימית, היותר חודרת במעמקי מהות המושג, בתוכנו הפנימי [עפ"י א"א 66].

הדר השירה - התוך של החיים והאמת שבהם [עפ"י א"א 66].

שירה חדשה - הסתכלות בדבר פרטי מצד תוכן יישותו הפנימית, המתמלא מעולם הזוהר והאור העליון הבלתי מוגבל [עפ"י א"א ד ד].

השירה האלהית - הרעיון הגדול של התוך המלא של אמונת-אלהים בצורתה הרוממה, המאשרת את החיים [קובץ א קע].

ע"ע שיחה, שיחו בכל נפלאותיו. ע' במדור פסוקים ובטויי חז"ל, ובביליל שירה עמי.

שירה - חיי הפיוט והשירה - ע"ע פיוט.

שירת החיים - התוכן הנשגב האצור באמונה. מכוון ששם האמת העליונה שוכנת בכל יפעתה והדרה [קבצ' ב קיב].

שירת ישראל - התורה ושושנה העליון [קובץ ח כד].

שכינת האומה - רוח החיים של השאיפה האלהית המקושרת בתוכן הסגנון הצבורי של הצורה הלאומית [א' קו].

ע' במדור מונחי קבלה ונסתר, שושנה עליונה. ע"ע אידיאה לאומית.

שכל - (השכל האלהי) - הגלגלתא, המחשבה המגמתית העליונה [עפ"י א"ק ג עגד].

השכל העליון - מקור החכמה והמדע ב"ה [ע"א ג ב רצה].

הזוהר הנשמתי ביסודו [א"ק א יא].

מקור החיים [עפ"י א' כט, א"ק ב תצ].

העליה המעולה בחיי המוסר, של חיי האדם היחידי ובהליכות עולמים, מביאה לכך שהשכל העליון נמצא בתור גילוי עליון של סכום החיים כולם, וכל אשר מתחת לו הרי הם ענפיו המתפשטים ממנו, שבים אליו ומתפרקים עליו, מוכנים לרצונו, ולעבודתו כסופה ירדופו, וכל המהלכים הטבעיים של הנפשיות והגופניות מוארים הם באור עליון ובמהות הקדש המנצח, המלא הוד ויפעת קדשים של זיו ההשכלה הטהורה המאירה באור חכמה ודעת יסודית [עפ"י א' כחט].

שכל - השכלים הגדולים - המציאות הרוחנית, כל ההווה הנשמתי במלא עולם [א"ק ב שנו].

ע' במדור מלאכים ושדים, בהגדרות המבוא, נשמות, מלאכים, אורות, נצוצות, או כחות שכליות, סבות, עלולים, וכיו"ב.

שכל - מקור השכל - מגמת ההווה למה שהיא נוטה לאן תתעלה. תכונת התפארת שבכל העולמות כולם [עפ"י א' קסאב, ע"ר א עה].
ע"ע רגש, מקור הרגש.

שכלול חצוני - השכלול החצוני של העולמות - תיקוני החברה, שיפור החיים, כוונותן של כל חמדה ועונג לבב, הבאים על ידי ההכרה המעשית, וכל התרבות, החברותית, האסתתית והאומנתית [עפ"י א"ק ג קפא].

שכלול פנימי - השכלול הפנימי של העולמות - גדולת הדעת, קדושת הרצון, עליון החיים, הנצח וההוד, הקדושה והתפארת המלכותית שבכל נשמה [א"ק ג קפא].

שכלים נבדלים - ע' בנספחות, מדור מחקרים. ע' במדור מלאכים ושדים, בהגדרות המבוא, נשמות, מלאכים, אורות, נצוצות, או כחות שכליות, סבות, עלולים, וכיו"ב. ע"ע שכל, השכלים הגדולים.

שָׁכָר - (על עבודת-ד') - ההשגה והשלמות [מ"א ב ה].

קיבול השכר - השגת טעמי-מצות מצד החכמה העליונה [מ"ש קסח (מא"ה ב קכב)].

שָׁכָר - יסוד תאות השכרון והשיטוף בין - השיעבוד של הכוחות הרוחניים לתשוקות החומריות, שיטה הנאותו הרוחניות לצד הדברים החומריים. שהיין ישמח הלב, וחשק השמחה שהיא הנאה

אחת ומיוחדת, הגדולה בכבודה והדרה, שהיא השלמת העולם בכל תכונותיו כולן, שממנה יתראה הדר הממלכה האלהית במלא עולמים [עפ"י ע"א ד ו מה].

השלום העליון - החבור השלם של כל באי עולם, ההרמוניה⁴ הפנימית והממשית, בכלליותם ובפרטיהם, השלמות האמיתית והבריאות הנכונה [א"ל רמג].

שלום - **השלום המחלט** - השלום הנובע מן העור⁵ הנשגב, הנתן מאת ה' לעמו, (השלום) הבא מתוך עצם קביעות הערך של כל החלקים ואמתת קשורם ההייתי במקור שרשם העליון, הכוללם ומקיפם, מחים ומקיפם, ומתוך כך מדריכם ארחות יושר ודרכי נעם [נ"ה כא].

שלום - **האידיאל של השלום** - השכלול העליון החובק כל עולמי עד, המאחד את כל היש לכלל הויה אחת אדירה אצילית ונשגבה, כעצת תמים דעים אלוה נורא הוד [ע"ר א סה].

שלום - ההתאמה הגמורה בתוכן ההכרות והתאגדותן ההרמונית⁶, והתאחדותן של כל התביעות המוסריות⁷ המתכנסות בלבן של כל יצור, והכוללות את כל הקבוצות החברתיות, והמאחדות את כל העולמים⁸ [עפ"י א"ק א יב].

הטוב⁹ הנערך מחבור כל גוני¹⁰ החיים [ע"ר א שמא].

השלום הפנימי - התאמתן של הידיעות, ההרגשות והציורים¹¹ השונים זה עם זה, עד שכולם עומדים בצורה אורגנית¹² וחטיבה¹³ משוכללה, שכל חלק משלים את החלק השני, ואין פרץ ואין צוחה ברחובותיהם [עפ"י א"ק א יג, יד].

המצב של ההתאחדות הבא מקיבוץ כחות ודעות נפזרות [ע"ר א שלא]. צביונו של עולם, המגלה שכל רבויי הדעות והרצונות כולם פונים לתכלית אחת, וכל המעשים מתקבצים בו להביא לגילוי אור¹⁴ כבודו¹⁵ ית' ע"פ הדרכים שחקק הוא ית' [שם רנח].

הוד השלום האלהי - המצב האיתן ששום כח טוב, גם הקטן שבקטנים, לא יצר את משנהו, ומכל שכן את הקודם לו בערך ובמעלה, כ"א יעמוד על ימינו לסעדו ולחזקו [שם ב רנח].

קול השלום - הקול ההרמוני, המאחד, הקול התובע מהכל התאמה, כיוון והשתוות, הקול המעלה¹⁶ והמישר¹⁷ [עפ"י א"ק ד תצג].

שלום - ההתאמה של העולם החיצוני הכללי כולו עם העולם הפרטי הפנימי [ע"א ג א יג].

יסוד השלום - שיהיה מגמת הפנים של כל רצון פרטי הנמצא במציאות משתוה עם החפץ הכללי, שנובע מהתכלית הכללית¹⁸ של כל המציאות כולה [שם שם].

שימת שלום - התאחדות כל החלקים לטוב¹⁹ ולקדושה²⁰ [מ"ש נב].

ברכת השלום - שיווי המשקל של הכחות כולם, החומריים והרוחניים [ע"ר ב רצד].

◊ **השלום** - מכליל את כל המחשבות²¹ הפזורות לרעיון²² נשגב²³ ועשיר אחד, נורא בהודו²⁴ ומלא חיים עזיזים בתכנו [א"ק א קיה].

רוחנית וטובה במדתה, כשתעבור גבול תביא לידי כל השחתה וממנה תוצאות לכל הכוחות הרוחניים שישתעבדו להשתמש להרע, שמכאן באה ג"כ הגאווה שחברוה חז"ל עם שכרות ואמרו ע"ז²⁵ "כל המפיק מגן בשעת גאווה" [ע"א ב ו לד].

ע"ע תאנה.

שכרות - ("**שכר לד"י**") - השמחה²⁶ העליונה, כשהיא באה מרוב טובה למעלת השכרות, זהו אור²⁷ החשק²⁸ הנשגב²⁹, שכל החושים החצוניים מסתלקים מפני גדולת האור³⁰ האלהי³¹ [ע"ר א קלב].

ע' במדור משכן ומקדש, נסכים, (עניינם).

שלום - האחדות הכללית [מ"ש קיט (מא"ה ב יג)].

הגברת הקשר בין אישי האומה והרבות היחש והטוב ביניהם, במעשה ובמחשבה, ברגש וברצון, כדי שיהיה הקשר אמיץ וכדי שיתעוררו הלבבות כולם להתאגד למטרה אחת, שהיא הטובה הכללית, בין אותה שהיא קרובה ומורגשת מיד לעיני הדור בהוה, בין אותה הטובה הכללית העתידה לבא על האומה לדורות הבאים [קבצ' ב צד (פנק' ד רכ)].

הסוג העליון הכולל את היושר ותיקון ההנהגה >השלום בין אדם לחבירו, בין משפחה למשפחה, בין עם לעם. שלכונן אותו באמת ובבטחה צריכים אנו לכל ההכנות הגדולות של הלימודים החכמים של דרכי ד' ועבודת ד'³² [ע"א ב ט רעא].

שלום (לעומת אמת) - קיום השלמת הקשר הכללי [מ"ש קכ (מא"ה ב יד)].

השלום האמיתי - היחש וההצטרפות של בני אדם לפעול ולהתפעל כל אחד מחברו בדרך הטובה³³ [ע"ר א עניני תפילה כז].

(המצב שבו) ידרוש כל אחד טובת חברו, בין הרוחנית³⁴ ובין הגשמית [ע"א א א מא].

שלום - היחש האמיתי שראוי להיות בין חלקי האומה³⁵ הפרטיים, בין החלקים המשפיעים לבין החלקים המקבלים ההשפעה, שיהי נמצא בפועל, בין "העגל הצריך לינק" לבין "הפרה הרוצה להניק", בין ה"עליא" ל"אכתליא", בין העוסקים בגמילות חסדים להעוסקים בעבודה, ובין שניהם לבין העוסקים בתורה; היחש הראוי להמצא בין כל אחד מישראל לרעהו, עד שיבוא **השלום** להיות נותן יחס גם בין העצה³⁶ והתחבולה והמחשבה הטובה, הכמוסה בלב רבבות אלפי ישראל שלמי אמונים, לבין פעל ידים והמציאות הגמורה [או"ה כ (א"ה 926)].

שלום - (**השלום העולמי**) - (כש)ישוב הניגוד האנושי להיות לכח אחד שכולו מקושר זה בזה בחטיבה³⁷ של אחדות גמורה, ויבא הניגוד אל תעודתו שהיא תכלית שכלול העולם בהמון צבעיו³⁸. המדרגה הגבוהה אשר הניגוד חלף כולו ואין כאן כ"א חטיבה אחת מלאה גוונים³⁹ מרובים היוצעים להוקיר זה את זה ולכבד את כל נטיותיהם המשוונות, כי (תוכנה כולן) להיות עולות לתכלית עליונה

4. ערובין סה. וברש"י שם: **המפיק מגן** - המעביר תפלת מגן אברהם, שאינו אומרה. **בשעת גאווה** - בשעת שיכרות אינו מתפלל.

ע' במדור מלאכים ושדים, מלאכי השלום בעולם.

שלום - השלמות האמיתית והוד' הקדושה° [מא"ה, ענייני תפילה, רלן].

שלום - אור השלום הכללי העליון - ◊ יוצא לא מתוך דחיה של איזה כח, של איזה רעיון°, של איזה זרם, של איזה נטיה, אלא מתוך הכנסתו של כל אחד מאלה לתוך הים הגדול של אור-אין-סוף°, ששם הכל מתאחד°, הכל מתעלה, הכל מתרומם°, והכל מתקדש° [א"ק ב תקע].

שלום - הרבוי של השלום ("תלמידי-חכמים" מרבים שלום) - שיתראו כל הצדדים וכל השיטות, ויתבררו איך כולם יש להם מקום°, כל אחד לפי ערכו°, מקומו וענינו >ואדברא גם הענינים הנראים כמיתרים או כסותרים, יראו כשמתגלה אמתת החכמה לכל צדדיה, שרק ע"י קיבוץ כל החלקים וכל הפרטים, וכל הדעות הנראות שונות, וכל המקצעות החלוקים, דואק על ידם יראה אור האמת והצדק, ודעת ד' יראתו ואהבתו, ואור תורת אמת > [ע"ר א של].

להרבות שלום בעולם - עבודת הקודש של תלמידי-חכמים, להשיב את הזכרון הכללי על כנו ממקורו הרוחני, לקבץ את כל הפזורים ולאסוף את כל הנדחים, לעשותם חטיבה° אחת בעולם, כמו שהם באמת בעיקר יסודם [קובץ ו תתטן].

ע' במדור פסוקים ובטויי חז"ל, תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם.

שלום - זיו השלום - השפעת הטוב°, המיסד עולם, ומכינו להיות עומד וחי בחיי היחיד ובחיי החברה, בחיי-שעה° ובחיי-עולם°, המתגלה ברעיונות ועצות המוסר וההדרכה המדודת וכל פרטיה של תורה [עפ"י א"ק ב תקט].

ע' במדור תורה, תורת השלום.

שלום - שלום במעשה - שיפעל כל אחד לטובת רעהו כראוי ומכש"כ לטובת הכלל° [מא"ה ג (מהד' תשס"ד) קנא].

שלום - שלום במחשבה - שיהיה נתון בלבו ונפשו לאהבת אחיו ועמו [מא"ה ג (מהד' תשס"ד) קנא].

שליחות אלהית - ערכו של אדם כמצווה ושלוח בכונניות° ההנהגה האלהית - ◊ לפי הכללתה ברירות אמתותה ויציבותה של הכרתו בצורך והחפץ ללמד ולהשפיע, להיטיב ולגמול חסד, הבא לא מצד שהוא יהיה העושה את זה, וגם לא באפשרות הרגשת עצמו בזה, אלא מצד התמלאותם של הדברים האלה כראוי [עפ"י א"ל רלן].

שליטה - מהותה - כח חיים עצומים המפעמים בכלליות הקבוץ,

המתגלה° בעצמת חיים באיזה מרכזיות אישית מאוצר הכללי° הנקשר בה והנסמך עליה [עפ"י ע"א ד ט פו].

ע' בנספחות, מדור מחקרים, מנהיגים (סוגי מנהיגים). ע"ע הנהגה צבורית. ע"ע מלך ישראל. ע"ע הכתרה.

שלילה - השלילה - הכפירה° באלהות [ל"ה 230].

הנכריות של העולם מהצורך של המדע והרגש האלהי [מ"ר 11].

הסרת הרגש של האהבה-האלהית° מתוך הנפש° [א"י כט].

הסרת הלב מן האמונה >(ואפילו) מצדה החלש < [עפ"י קבצ' ב קיט (פנק' ד ער-רעא)].

ע"ע אפיקורסות. ע"ע כפירה (שלילת האמונה). ר' במדור מדרגות והערכות אישיותיות, אפיקורס. ושם, כפירים.

שלל שמים - שפעת ברכות° קודש של הרגשות נעלות וחפצים כבירים [קובץ ו קכא].

שלמות - השלמות האמיתית - השמחה° וההשגה כשהן מצורפות [ע"א א א ה].

שלמות - תכלית השלמות - תכלית החפץ של ההשתלמות העליונה° לעד°, המביאה להכרת הודעת שם-ד'° [מ"ר 281 (ח"ה צח)].

השלמות האמיתית - להתדמות לשם ית' כפי האפשרות בחק נברא° [ע"א א ה קז].

שלמות הכללית - השלמות הכללית - טובה העצום של שפעת המציאות במקורה האלהי [עפ"י קובץ א קסח].

שם° - צורת הדבר העצמית, במה שיוגדר היותו, שיהיה בו הוא מה שהוא >ועיקר צורת כל הדבר נקרא על שם תכליתו, כי תכלית מציאות כל דבר היא צורתו ומהותו העצמית אשר רק מצד זה ראוי הוא להקרא בשם < [מ"ש קי (מא"ה ב ה)].

התעודה [פנ' כג].

ענין תכלית הדבר [פנק' ה פג].

התכלית והתכונה הפנימית [פנק' ד תמה].

עיקר התכלית והמציאות, עצמות פעולתו (של בעל השם) [עפ"י ה' קעט, מא"ה א קו].

עיקר המציאות והתוכן [פנק' ג רעא-ערב].

התוכן המאגד את השפעה° העליונה הרזית° העומדת ממעל לכל הוראה אל התוכן של מדת ההוראה הקצובה של הלכתא גברתא [ר"מ קפו].

המהותיות, העצמיות הנשמית [עפ"י ע"ר ב קנט].

פעולה [קבצ' ב כב].

פעולה על מה שחוץ לו, ביחש זולתו [עפ"י ע"א ג א סו].

5. **שם** - המהותיות, העצמיות הנשמית - רלב"ג, בראשית ב יט (דפ' ויניציה) טו: "לראות מה יקרא לו ר"ל להשיג מהותם אשר ייוחס בו א' מהם והוא הסדור המושכל אשר ממנו השתלשל מציאותו וכל אשר השיגו האדם מזה בא' אח' מהנמצאות הטבעיות היה שמו נפש חיה ר"ל שהמושכל הוא כשהגיע לאדם היה שכל נצחי". ע"ע בחומש גור אריה השלם, מהד' מכון ירושלים, תשמ"ט, בראשית ו ד, סק"ט, ושם הערה 35. ובמקראות גדולות מהד' המאו"ר, באור החיים, דברים כט יט, ובליקוטי הערות על אור החיים, שם. בסי' בעל שם טוב, המהודר, על התורה ומועדים, ח"א עמ' קיט. פתחי שערים, נתיב הצמצום, ב. דובר צדק פד: א"ק ג קלז. ובשי" ב 15-16.

שמאל - הליכה משמאל לימין - היסוד העקרי הפונה מאוצר החול⁶ אל רום מבוע הקודש⁷. הנטיה מאוצר רוח חכמה שבאדם אל רוח אלהים. כשמרימים את כל ערכי התבונה האנושית אל הרום-העליון⁸, ומבארים את הכל על פי שפעת הקודש >מדתו של בצלאל< [א"ק א סט].

ע"ע ימין, הליכה מימין לשמאל.

שמים - נשמת-העולם⁹ [עפ"י א"ק ג קפט].

כל סדרי הקדושה¹⁰ בקביעותם [ע"ר א קסב].

המרחבים הגדולים בכל ערכיהם, בתכונה החמרית והרוחנית [ע"ר א יג].

כל כח שכלי מופשט מכל חומר [פנק' ד תמד].

הרוחניות של המציאות, הכחות הפועלים לרומם ולשכלל אותה [ע"א ב ט ל].

המציאות הרוחנית [ע"ר א שכה].

כלל העולמים¹¹ הרוחניים¹² כולם [עפ"י ע"ר א קטו].

העולם הרוחני [ע"ר ב פ].

הענינים הרוחניים, תוכן המוסר¹³, הצדק¹⁴ והיושר¹⁵, דעת-האלהים¹⁶ וערך הקדושה¹⁷ ופעולתה בעולם [עפ"י ע"א ג א לג].

הטוב¹⁸, החסד¹⁹, הרחמים²⁰ ונועם-ד'²¹ [קובץ א תשכד].

רום הטוהר²² של האמת²³, של הצדק, של המשפט²⁴ ושל החסד-העליון²⁵ [ע"ר א צב].

העולם המחשבתי²⁶ היותר מכולל²⁷ ויותר שלם [ע"א ד ט עט].

השכלים הנבדלים [פנק' ג קסד].

מקור החרות²⁸ [פנק' ב רן].

אש ומים, סמל לכלליות העליונה ודוגמה לה [א"ל קל].

שלמות מציאות אינ-סופית. מלשון שם. 'אי שם' - במרחקים הבלתי מוגבלים. והמלה "שמים" היא זוגיות >כמו חיים או מים< ופירושה: ריבוי עצום של שם. ומתוך-כך המובן האלוהי של הביטוי "שמים" [ש"א 217].

עצמיות השמים - המושגים הקדושים²⁹, שהם מגמות³⁰ כל ההויה כולה. הרום-העליון³¹ הרוחני [עפ"י ע"ר ב נג].

שמים - התחלת הסבות³² הראשיות, המסבבות את כל המון המעשים [שם א רמה (ע"א א 71)].

גבהי שמים - עולמים עליונים [ע"ר א יג].

המצפונים השמימיים - אורות³³ החמדה העליונים שהם ממעל לעולמנו [קובץ ז קעז].

ההויות השמימיות - תכונות רוחניות³⁴ [ע"ר א רט].

ע"ע ארץ. ע"ע רקיע. ע' במדור פסוקים ובטווי חז"ל, שמי שמי קדם.

שמים - הגרמים העליונים מצד הכוחות הפנימיים שלהם, ומצד כח השכל המושם בתוכם או הופקד עליהם שיהיגם לתכליתם שיהיו פועלים בזולתם תכליתם הנרצה [פנק' ד תמד].

יסוד השם - היסוד³⁵ של ההויה ותכונת החיים המייחד את העצמיות של הנקרא הכולל בקרב את הצד היותר יסודי שבהויותו [עפ"י ע"א ד ו ק].

◊ ענין השם הוא תמיד להורות בהוראתו התכלית הנולד ממנו [מא"ה ג רצח].

שם - שם של כל דבר - אמצעי הברור, ההוכחה והסימון, לאיזה דבר אנחנו מכונים בדברנו, שעל ידו, על ידי אמצעי זה, יצויר למדברים אותו המושג שהדבור מכוון אליו [א"ל קיא].

טובו, טיבו, מהותו של הדבר, גופו של הדבר [ק"ה קמז].

ע"ע פסוק, הפסוק, האותיות של שמו (של האדם) שבתורה.

שם - ("לשם ולתהלה")³⁶ - התגלות בביטוי ובפרסום [א"ק ב שד]. הצד הפונה, בהשפעה חצונית³⁷, כלפי יניקתו מהתוכן העצמי הפנימי³⁸. מושג של עצם ושל אופי [עפ"י ע"ר א קטז].

שם - לעשות שם - שם עולם - להכין החפץ האלהי היותר נשגב והיותר עתיד, >מתוך מצב ההויה עצמו< [ע"ר א שיה (ע"א ג ב מה)].

שם - קריאת שם - ברור מגמה³⁹ [עפ"י א' עט].

הבנת התכלית [עפ"י מא"ה ג רצח].

התודעות והודעת התכלית העליונה הכללית [עפ"י ע"א ב 407, מעשר שני יח].

קריאת (חידוש, שינוי) שם ("וקרא לך שם חדש") - הבלטת הכוונה הפנימית בתארים חיים [א"ת ב 196].

קריאת שמות - חכמת אדם הראשון לקרוא שמות - שהבין לכל אחד מה תכליתו הפרטי(ת) ולאיזה צורך נברא [פנק' ה פד].

שמאל - מתיחש יחוש של ערך ורושם אל הענינים הגשמיים, >שראוי להכירם בתור חלושים מהענינים הרוחניים< [עפ"י ע"א ב ט רלח (ח"פ לח:)].

העוזר להמטרות העקריות, >שהן ראויות להקרא בשם ימין< [ע"ר א נו].

(המסייע) להוצאת המגמות העליונות אל הפועל [עפ"י ע"א ד ו נח].

המעורר [עפ"י קובץ ז רג].

כח השמאל - מורה על חסרונות [פנ' יא].

הטפל [ע"א ד ו יז].

הכח מקבל פעולה, כערך החומר⁴⁰ [עפ"י ע"א ב ט רמ].

הצד החומרי של החיים [קבצ' ג ע].

ע"ע ימין. ע' במדור גוף האדם אבריו ותנועותיו, יד שמאל. ושם, יד ימין. ושם, הצד השמאלי שבאדם. ושם, הצד הימני שבאדם. ע' במדור תיאורים אלהיים, שמאל.

שמאל - להשמאל - לצד ההכערה והמורד [קבצ' ב עו (פנק' ד קעט)]. ע"ע ימין, להימין.

שמאל וימין - החול⁴¹ והקודש⁴² [עפ"י מ"ר 45, א"ק א סט].

"שמע" - "קריאת שמע" - ההקשבה^ו הרוחנית של כלל־ישראל^ו [ע"א ד יד א].

קבלת מלכות שמים שבפרשת שמע ישראל - ההודאה על אחדותי^ו, (ש)היא הודאה מוחלטה, לא מצד הצירוף של התגלות^ו האחדות^ו המקפת את העולמים^ו כולם, כ"א מצד עדות ד' הנאמנה^ו, שהוא באמת המוכן של היחידות־האלהית־בעולם^ו [ע"א א כה].

◊ **בקריאת שמע ד' אחד** כלולה ההשגה המיוחדת למעלת ישראל^ו, שהיא מצד התורה^ו, המופיעה מצד עצם כבודו^ו ית' בשפע^ו רצונו שממעל לעולמות^ו, שאין עוד מלבדו [שם רמט].

אור העליון ממקור התורה שקדמה־לעולם^ו [שם קיא].
ע' במדור שמות כינויים ותארים אלהיים, "אחד". ע' במדור פסוקים ובטויי חז"ל, יחוד עליון. ושם, יחוד ד' בעולם. ושם, ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד. ושם, קבלת מלכות שמים. ע' במדור מצוות, הלכות, מנהגים וטעמיהן, קריאת שמע.

שפה - המטבע הממשית של קבוציותה (של אומה), שפנימיות תכונתה האורגנית הכללית מתגלה ומתבלטת בו, בדרך־הדבור ובאופן־המחשבה המופיעים במהלך החיים וארחותיו ומאחדים וכוללים את בניה אחרי התקבצם בשטח־מקום הראוי להם. סגנון האומה ואוצר גילוי נשמתה >מכון ההסטוריה של האומה< [צ"צ א קג, קא].
ר' ארץ.

שפה - אוצר השפה - הקצבת דבור^ו הפה^ו, >הבא מיסוד ההתחמה וההגבלה< [ר"מ קכה].

שפיכות דמים - ◊ תמצית קלקול המוסריות [פנק' א סז].

שפע - רצון חיים ומחשבה^ו [א"ק ב תמן].

שפעה - חיים קדושים ורעננים^ו [א"ק א קב].
ע"ע השפעה.

שקוקה - מסורה בהשתוקקות [רצ"ה א"ש יב הערה 25].

שקר - ◊ יתיחס על דבר שאין לו בעצמו קיום ומעמד תמידי [ע"ר א רכרז].

ע"ע אמת. ע"ע כזב. ע"ע מרמה. ע"ע שוא.

שקר - ◊ מכון השקר בצירוף הוא מיסוד על התחלקותו של הפרט מן הכלל, על אי התאמתו, והעדר התבלעותו בחיי הצירוף הכללי [ר"מ קכט].

ע"ע בד.

שש שנים - חיי החברה המעשית [ע"א ג ב רסט].

ששת הצדדים אשר לששת הקצוות - תיאור ההקפה הכוללת ביחוושה להחושים [ע"א ג ב רפב].
ע' במדור מספרים, שטים עשרה.

כלי ההשפעה שהארץ מקבלת מהם, מצד המשיכם ההשפעה החמרית לנו [פנק' ד תל].
ע"ע שחקים.

שמים - כינוי בדרך השאלה להשי"ת [פנק' ד תמד].

שמימי - פנימי^ו [עפ"י ע"ר א קכד].

אלהי עליון [עפ"י קובץ א צח].

אלהי, אינסופי, נצחי, המאיר לארץ ולדרים עליה ומחיה את כלם [ל"י א קנז].

שמיעה בקול־ד' - מה שמקשיבים את כל התהלכה של דרכי החיים לכל פרטיהם, אל הקיבוצים הכלליים לפי הבדליהם, ולכל יחיד לפי ערכו, מתוך החכמה־הכללית־העליונה^ו, החיה ומחיה את כל הויה. וכל מה שהפרטים נובעים מתוך החיים הרוחניים העליונים הכוללים, שהיא חכמת נשמת אל בעולם, בצורה יותר ברורה, האדם שומע ומאזין יותר בבידור את קול ד' הדובר אליו, מורהו ומצוהו ממש [ע"ס סב].

שמיעה לקול־ד' - כללות הקדושה^ו בכל גווניה, ההתמסרות לרצון^ו אדון־כל^ו [ע"ר א צו].

שמן - נקרא שמן וגם יצהר - הוא על ב' הפעולות: **שמן** מלשון שמן ודשן על ענין הטעם והתועלת שממשיך על ידי עירובו במאכל, ו**יצהר** על שום הזוהר של האור. >ולפי זה גם חכמה, גם עושר, ימשל לשמן, אלא שהעושר ימשל לשמן מצד קריאתו בשם **שמן** שמשמין הגוף, וחכמה תמשל בשם שמן מצד קריאתו בשם **יצהר**< [מציאות קטן קעה].

שמן - ענין מתאים להארה^ו רוחנית^ו, החמר המאיר ומגרש את החושך, המצהיל את הפנים, והמעורר את הכבוד^ו במשיחתו, מזכיר הוא רוח־הקודש^ו וסוד המנוחה^ו וההופעה־האלהית^ו באורה הצלול [ע"ר א קלא].

השפעה^ו [פנק' ה פג].

מורה על החכמה^ו האלהית. ע"כ נבחר שמן למשחה לאות קודש ויתרון כח קדושה [ע"א ג א סז].

השמן האלהי - אור־השכל^ו וקדושת המדות [מ"ר 219].

שמן - כתית - קרוב לתכונת הארה, אע"פ שאיננו לגמרי במצב ההארה. **זך כתית** - לגמרי במצב ההארה [ע"ר א קלא].

שמן זית - אור תורה ודעת [ע"א ב בכורים כט].

החכמה ומאור־השכל^ו, החכמה האלהית, אורה של תורה [ע"א ג ב יח].

משל לחכמת התורה הפנימית, השכלת הבנות כלליות שופעות בבת אחת אור חכמה מרובה, ההבנה הרחבה של דעת גנזי תורה [עפ"י ע"א ג ב עז].

ת

עליונה^ו הנקראת בשם **תהילה** מלשון "יהל אור"¹, העומדת למעלה מכל בטוי, ואי־אפשר לצמצמה במטבע של ברכה^ו [ע"ר ב סב].

ההכרה של ההארה העליונה ושל הופעת השלמות האדירה האלהית^ו, המשלחת קוי נהרה ומהילה נרה על דרכי היצורים. הכניסה הפנימית יותר (מן התודה^ו) בחצרות־ד'^ו, העומדת על היסוד של הגודל^ו, אשר הנשמה^ו חשה מהאור^ו הכללי של שפעת ד' וטובו על כל יצוריו, בהנהגתו העליונה^ו המלאה אור החסד^ו [שם א רכב].
ההבעה הטבעית האצילה^ו, הבאה מתוך נחלתה העליונה של סגולת^ו הנשמה^ו האלהית, מתת אל חי לעם קדשו, ההארה הצפונה המתגלה [עפ"י שם קצו].

תהילה אלהית - הבעת הכרת גודל־העליון^ו של נורא תהילות ברוך הוא, האצורה בתור סגולה טבעית קדושה בתכונת גוי קדוש בכללותו, מתוך אותה נקודת אורה־אלהית^ו שמאירה בנשמתם־של־ישראל^ו פנימה, <נקודה, המאירה את הציורים^ו החשכים של הנבראים, הפודה, באור האמת־העליונה^ו שבה, את התהילה מכל ציורי־חשך> [עפ"י שם].

תהילת ד' - השבעת הנשמה^ו בזיו^ו הציור^ו העליון מכל עליון, <נטייתם של ישראל^ו מצד עצם החיים> [עפ"י קובץ א תשפא].
הסוד^ו המושג בשיקופם הפנימי של בעלי היראה־הטהורה^ו החיים בה [עפ"י ע"א ד ח לה].

תהילה עליונה - ההסתגלות עם המחשבה^ו הציור^ו והדמיון^ו, שיהיו מתאימים להגודל^ו, ההוד^ו והיושר^ו האלקי [פנק' א שעג].
הסתכלות מלאה במציאות ושרשיה [קובץ ה מא].

תהילת ד' האמיתית - אור הדעה וההבנה בהגודל־האלהי^ו [פנק' א תד].

◊ **תהילת ד'** מאירה ומופיעה בשתי מערכות: האחת היא מצד ההארה השכלית, המוסיפה תמיד הכרה, ומדע עליון בגדולת השם יתברך ונוראותיו, שבזה הנשמה מתעלה, והאור־האלהי^ו הולך ושופע עליה, והשניה היא התהילה הבאה מתוך המעשים הרצויים, מתוך כל מהלך החיים, שקדושת־השם^ו יתברך ברעיון^ו הקדוש של העובד האמיתי היא מישרת את כל חייו המפעליים, ועל ידם באה ברכה ותהילה לכל היצור כולו [ע"ר ב עט].

ע"ע ספור תהילת ד'. ע"ע הלול. ע' בנספחות, מדור מחקרים, תפילה לעומת תהילה. ע' במדור מונחי קבלה ונסתר, בהגדרות המבוא, סוד.

תאווה רוחנית - השאיפה למרומים, לקודש^ו, לנשגב^ו, לטוהר^ו וזוך [עפ"י א"ק ג קלב].

תאווה רוחנית חשוכה - תולדתה של התאווה החומרית^ו, המעכבת על כל מאור ממאורי הקודש העליונים, שלא יתפשט ולא יחדור בנפש ובעולם, מספקת את כל הודאו[ו]ת העליונות, בכח מחשכיה, המיוסדים על יסוד שקר שאין לו רגלים, אלא שכך היא בונה את עליותיה בעולה, בניני רשע וכסל, ומחזקת את ציורי האדם בהשקפת עולם מאופלת, עד שכל אור עולם נחשב לו כזר [א"ק ג קלב].

תאוות - שמרי האהבות, <כלומר ניצוצות־קדושה^ו שנפלו אל הקליפות> [קבצ' א קפח].

תאנה - הפרי המתוק. שאין בה צורך כ"א שהיא נוטפת דבש. שכשמה כה תארה, תאנה יבקש הרודף אחרי המותרות במאכלים ערבים כדי ליהנות בהם הנאת הטעם לבדו בלא תועלת. מרמזת על בקשת ההנאות המותריות, שאין בהם צורך הכרחי לגוף רק כדי לבקש הנאה ופינוק, שזה יעיר את לב האדם לסור מדרכי יושר ולבקש רק הנאת השעה, והיא תתפשט בבקשות דברים ערבים וטעמים נעימים [ע"א ב ו לד].

ע"ע שכר, יסוד תאות השכרון והשיטוף ביין.

תבונה - (**ביצירה ובאדם**) - הבנה של תולדה וחדוש דבר מדבר, כלומר השתלשלות של תולדות חדשות העולות ברום מעלות גבוהות [ע"א ב ט ל].

ע' במדור פסוקים ובטווי חז"ל, לצרף אותיות שנבראו בהן שמים וארץ.

תגא - ע"ע עטרה, עטרה (אלהית).

תדיריות - ההארה^ו הבלתי פוסקת [ר"מ קנח].

הקביעות והנצחיות [שם קעח].

תהילה - ההכרה הפנימית^ו שהשפע^ו הטוב^ו ומקור־החיים^ו נזל תמיד באין הפסק, וכל הנשא, המרומם, היפה והנשגב^ו, הטוב^ו והחסד^ו, הוא באמת בלא כל התעכבות, בתמידות גמורה באין הפסק של זמנים, ובאין הפרעה, בין חלקי העיתים^ו. זאת היא הארה^ו

1. איוב לא כו "אור כי יהל".

2. צפניה ב כ.

תכלית החיים - שמחה-של-מצוה°, העונג° של החיים הפנימיים השלמים [ע"א א ה יא].
קרבת-אלוהות° [ע"א א ה מג].

תכלית - התכלית הכללית - החפץ להעמיד את כל הברואים כולם על מכון השלמתם היותר עליונה ומוצלחת [ע"א ג א יג].
היסוד התכליתי שבמציאות - החיים העליונים, חיי הקדושה° וקרבת-אלהים° [שם ד ד ד].
תכלית - ע"ע מגמה.

תכלית הכללית של האומה הישראלית - ע"ע אומה הישראלית.

תכלית המציאות - שתצא אל הפועל הבחירה° הטובה° של עשיית הטוב° והחכמה° בחופש° גמור מרצון וחפץ פנימי [ע"א ב ו ז].
תכלית הבריאה - ההשתלמות המוסרית [ע"א א א נב].
הטבת המעשים בהנהגה הכללית והפרטית, "והאלהים עשה שיראו מלפניו" [מ"ר 395].

תם - תוכן תם - המערכה° העליונה, מערכת הקודש°, העולה ממעל לכל ערכים מוסריים°, התמימות השלמה, שאין בה דופי פיסוק וקיצוץ מכל ההופעות°, יושר° השכל°, יושר הלב, יושר הרגש, יושר הרוח°, יושר הטבע, יושר הבשר, יושר ההופעה, יושר ההקשבה [א כט].

תם - המבוע העליון°, המתעלה מכל הגה חברותי, מכל רעיון של צורך חוצי, ושל צורך עצמי, הוא הוא האושר-העליון°, שכל חפצים לא ישוו בו, שכל תענוגים° רוחניים° לא יערכוהו. תם הפנימי הוא הרבה למעלה מהמוסר, כל המוסר כולו נובע הוא מנחליו המשתפכים מכל עבריו, וממלאים את כל אופקי הרעיונות והמעשים ישרנות אופית [עפ"י א"ק ג קמד].

תמורה - תוכנה - חיוב ערך אחר שיבא במקום ערך קיים [עפ"י ע"ר א נד].
ע"ע חילוף.

תמותם - מילואם [ע"ר א קסג].

תמימות - השלמת טבעו של האדם שלא יהיה בטבעו שום דבר של התנגדות לקדושה-העליונה°. כשהאדם ממליך° את השי"ת° על אבריו ומקדש° את עצמו [מ"ש רסב].
ע' במדור מדרגות והערכות אישיותיות, תמים.

תמצית - ישראל תמצית האנושיות כולה ותמצית היש בכללותו - מאוסף בצורה מרכזית לרומם ולשגב הכל [ע"א ד ט נז].

תהילה - ("לשם° ולתהלה")² - הצד הפונה, בהשפעה חצונית, כלפי הפומביות וההשגה הגלויה, נחלת ההמון בענינים שאפשר להם לבא לענין פרסומי [עפ"י ע"ר א קטז].

"תהילתי" - ע' במדור תיאורים אלהיים, "כבודי", "תהילתי".

תודה - (לד°) - רגש הדוחק את הלב להביע את הכרת-הטובה°, בעת° שהחסד° האלהי° מבליט את גמולו הטוב ואת מפעל הצלתו והגנתו. הבלטת הכרת-הטובה [ע"ר א קעה].
רגש שהאדם חש בקרבו, שאי אפשר לו שלא יביע את רגשותיו הפנימיים°, להודות לאדון החסד, רבון כל המעשים, על כל תגמולוהי עליו [עפ"י שם רכב].

רגש הודאה, שהתכן של הכרת-טובה מכריח להכיר מצד מקבל הטובה אל הנותן, המשפיע אותה ברב-חסד° [שם קפה].
ע"ע הודאה, תוכן ההודאה (לד°).

תוהו³ - העדר סידור [ע"א ב ט שכה].

חסרון כל סדר [עפ"י שם רצד].

בלא צורה° גמורה [קובץ ו קצג].

דבר שאין לו צורה כלל, שהלב נשאר מתהה עליו, מבלי להגדירו מפני חוסר צבינו והעדר צורתו. חוסר צורה ומהות עצמית, הראויה לעמידה ולהערכה [עפ"י ע"ר א קד].
בלא סדרים וחוקים מקושרים [שם רפטרצ].

יסוד התוהו - התבוללות הצורות המביא לטשטושן ולהעדרן [ע"א ד ו קו].

ע' במדור פסוקים ובטויי חז"ל, יעלו בתוהו.

תוכן החיים - ע"ע חיים, תוכן החיים.

תועבות - תשוקות רעות° בלתי טבעיות [ע"א א ה מד].

תועלת בחיים - השפעה טובה° על המהלך המוסרי° הפרטי ועל מצב ההשכלה הפרטית, וכל על מהלך החיים החברתיים והמדיניים [ל"ה 160].

תיו - הרישום החיצוני [ר"מ כו].

תיומת - התיומת - שייכות ההתאמה הפנימית° [רצ"ה א"ש יב הערה 53].

תיכף - תכיפה - היחש המיוחד שיש לדבר הנסמך עם הדבר הסמוך לאחריו [ע"ר א שנו].

תכונה אלהית - הטובה-מוחלט°, מוסר° טהור° וכללי°, המחוזק בדעה ושכל-טוב° [א קמה].

תכלית - תכונת בקשתה - נקודת הרצון° שהיא מחוברת לשכל° [א"ק ב תקנט].

3. רמב"ן בראשית א א: "החומר הזה, שקראו היולי, נקרא בלשון הקדש "תהו", והמלה נגזרה מלשונם (קידושין מ:): "בתוהו על הראשונות". מפני שאם בא אדם לגזור בו שם, תוהו ונמלך לקוראו בשם אחר, כי לא לבש צורה שיתפש בה השם כלל. [...] "תהו", כלומר, חומר אין בו ממש". ובספר הברית, פתיחה, סי' טו: "התורה קורא אותו תוהו באמת מטעם זה שפירושו מה שאדם תוהו בו ומשתומם עליו ולא יוכל לצייר אותו בדעתו".

התפארת הכללית - חוקי חיים שיהיו מועילים לסדר הנהגה שלמה ומשוערת בין כל הכחות הנפשיים האנושיים, בין השכל והרגש, בין הגשם והרוח, בין העבר, ההווה והעתיד, בין הפרט אל הכלל, בין ההכרות הבאות מחובות האדם לרעהו אל ההכרות הבאות מיחש האלהים לברואיו, הכל בערך משוער, שהוא הפאר האמיתי [שם רלג].

תפארת - הופעת אור תפארת ישראל על האומה - מרום מצבה של האומה, בו יוחל אור אלהי נקרא בשם המפורש להגלות, בו יגלה ויראה, שכל מה שהאיר וכל מה שיאיר, כל שחי וכל שיחיה בה, הכל אור אלהי עולם אלהי ישראל הוא. בו תדע האומה כי שם־י נקרא עליה [עפ"י א עט"פ].

תפארת ישראל - המעלה היותר עליונה (של כנסת־ישראל, בה היא תפעל) באורה על כל העולם כולו, מפני שתכיר האנושות בכללה תפארתה והדרה וההוד הנאצל לכל הדבק בדעת־אלהים ודרכיו [עפ"י פנק' א נח].

ע"ע כנסת ישראל, לעומת תפארת ישראל.

תקוני הקודש - מההופעות העליונות - יניקת פרטי ההמשכות הרצוניות והשכליות, כשהם מתבארים, מהתהום העמוק מהם, מההקפה של כללות הרצון והשכל. >שבין המשכה להמשכה, של כל פרט, אנו מכירים איזה הפסק ממולא בשכל וברצון הכללי <[עפ"י א"ק ג עג].

ע' במדור מונחי קבלה ונסתר, זקן, "תקוני דיקנא".

תרבות - המובן הרחב והכולל של החינוך, שהוא כולל באמת את כל עבודות רוח האדם השונות, הוא השלמת היסודות הטבעיים (שבנפש החברה האומה והאדם), גילויים והוצאתם מכח לפועל, מהעלם לגילוי שכולם ופיתוחם [ל"י א רז].

תרבות ישראלית - התרבות הישראלית - התרבות, הצומחת ועולה מתוך טהרת אורא־דארץ־ישראל גופא, ואינה משתעבדת לעול הגויים שעל צוארנו בארצות הגולה, ואשר מתוך כך היא באה לעבוד בהשתכללות חיינו התרבותית בכל הדרכים המוכשרים לה ובריקוזם הספרותי של אנשי המדע והספרות, בעלי המחשבה והשירה הישראלית הבריאה והמקורית לשם זה [ל"י א (מהדורת בית אל תשס"ב) יג"ד].

תשובה - התשובה הכללית - עילוי העולם ותקונו [א"ש ד ג]. ע"ע תשובה הפרטית.

התשובה⁴ - שיבה אל המקוריות, אל הראשית, לחבר את כל ענפי החיים אל השורש אשר משם הם יוצאים [א"ש תוספות תשובה ו (מ"ר 144)].

עם תמציתי - (עם) המוכשר לספוג בקרבו את כל כבוד־גוים, את מבחר האידיאליות האנושית המחולקת, ולהפיצו אח"כ כדרך כניסתו בתוספות שכלול ועבוד ומטבע הגון וקבוע של חותמו הבולט והמזהיר של העם [עפ"י מ"ר 25].

ע"ע אומה כללית. ע' במדור פסוקים ובטווי חז"ל, עם לבדד.

תמר - העץ הישר הזקוף בלא עיוותים [מ"ר 379].

תנומה - (לעומת שינה) - מנוחה קלה וחיצונית הבאה בעקב הלאות של הכח החומרי [עפ"י ע"ר א עו].

◊ תביעת התנומה ניכרת על האברים החיצונים, על ידה מתכוננים כלי הבשר להיות כלים מכשירי המפעלים הנכבדים לתעודת החיים [עפ"י ע"ר א עו].

ע"ע שינה.

תסיסה - מצב שבו יסודות העומדים בהרכבה מזגית, לוחמים זה נגד זה [עפ"י א"ק א רלג].

ציורים הסותרים זה את זה [שם ד תקכב].

תעוב - התרחקות פנימית [עפ"י ע"א ד יב לה].

תעודת האדם - ע"ע אדם, תעודת האדם.

תעופה - מעוף, היקף מרחבו הכללי [עפ"י רצ"ה א"ש יא הערה 22]. ע"ע עפיפה.

תעופה - התעופה העליונה - מעמד הרוח הגדול אשר לנשמת האדם, בו מתאחד הוא בשיא רוחו עם המהות הרוחנית העומדת למעלה מכל ערכיו, מתעלה הוא מגבולי הזמן והמקום, והנצחיות הבהירה היא נחלתו, בעזוז חסנה וקדושת ערכה [עפ"י א"ק ג קעט].

תענוג - אור התענוג העליון - חיים האמיתיים של הדבקות־האלהית־האמיתית [א' צט].

התענוג הנשגב באין חקר - הצורה הרוחנית שהנשמה, לובשת על ידי ההשתקעות העמוקה בדעת־אלהים, מתוך דעה שלמה, המתלבשת בהרגש נאה ולבוש מזהיר של דמיון מבוסס, כשהיא, הנשמה, עומדת כולה בעולמה האלהי [עפ"י א"ק ג קעא]. ע"ע עונג, כח העונג הטהור. ע' במדור מונחי קבלה ונסתר, שעשועים. ע"ע ערב, הטעם הערב (במובן רוחני).

תפארת - הערך הסדורי שמושך עליו חן ויופי ופאר [ע"ר א רל].

תפארת - ענין תפארת - דבר של שבח, שיש בענינו תולדות שבחים אחרים נמשכים, כמו "תפארת בנים אבותם" [ע"ר ב קסג].

"תפארת בנים אבותם" - ע' במדור פסוקים ובטווי חז"ל.

תפארת - (התפארת העולמית) - קיום לדורות ברוחניות של פאר ושל אצילות מופשטה [ע"ר א קלב].

4. שערי אורה, לר"י גיקטיליה, השער השמיני, הספירה השלישית "ומנין לנו כי סוד ספירת הבינה הוא סוד תשובה בנין אב לכל התורה כולה שנאמר: "ויבלבבו יביין ושיב ורפא לו". ואם כן התבונן בהיות התשובה סוד העולם הבא". ובש"ה, בית חכמה דף יג. "תשובה חזרת והשבת הדברים לשרשן ומקורן הרומזים על ספירת הבינה שנקראת תשובה".

שחרטתו וקבלתו נאמנות, בודאי סר עונו וחטאתו תכופר > [מא"ה ב רנה].

התשובה והתיקון - להוסיף ביתר שאת על מה שחסר מקודם > [ע"א א א לג].

להשיב את הדברים והמעשים שנתקלקלו ונתרחקו, ויצאו מהכונה הראשונה מרצון הבורא, להשיבם לשורשם ע"י התשובה והחרטה, שעל ידם האדם מתחדש ונעשה כבריה חדשה, מזוכך, מצורף ומטוהר, ונכון לקבל עוד הפעם את האור־העליון אשר סר ממנו בסיבת מעשיו המקולקלים, וישוב לאור באור העליון > [נ"א ה 25].

תשובה בישראל - התחדשות הכחות כלפי טבעיות העצמית, החזרה המתמדת אל קדושת הויתת וגלויי פניה האמיתיים (של התורה) > [ל"י א מט].

להתעורר בתשובה ⁶ - לחזור לאמיתיות האדם של תורה ושל ישראל, להיפגש עם נשמתו ואמיתותו. לחזור לטבעיותו – לעומת שטף החיצוניות שמשכיח את עצמו > [ש"י מועדים א 16].

לשוב בתשובה - לעשות אותה (את התורה) בכל מלואה, בידיעה ובכונה ובפועל ממש > [ל"י א מט].

תשובה - התכונה היסודית של התשובה - ההשערה בגודל השלמות העליונה של האלהות, >ומתוך כך העוונות בולטים הרבה מאד > [א"ש טו ט].

יסוד התשובה - העריגה והחפץ הקבוע אל השלמות > [שם ה ו].

התעלות > הרצון והשתנותו לטובה > [שם טו ב].

יסודות התשובה - התביעות שיש לאדם על עצמו > [עפ"י שם ה].

התשובה הראשית - שישב האדם אל עצמו, אל שורש נשמתו, >ומיד ישוב אל האלהים, אל נשמת כל הנשמות, וילך ויצעד הלאה מעלה מעלה בקדושה > ובטהרה > [א"ש טו י].

תשובה - כאב התשובה - הצער הרוחני, ממעמד החיים הרוחניים של עצמו, ושל העולם כולו > [א"ש ח ח].

ע"ע וידוי.

תשובה - ("תכלית חכמה היא תשובה ומעשים טובים") - ללכת בדרך יותר נשגב(ה) ממה שהלך בדרך האמונה בלא החכמה > [ע"א א ב סג].

תיקון עיוות שקדם לו, קודם שעמד על החכמה > [ע"א א ב סב].

תשובה אמונית - התשובה אשר השפעת המסורת והקבלה, אם מפחד עונש או רשם כל דבר חק ומשפט הבא מהן אל פנים הנפש גורמים הם את התשובה > [עפ"י א"ש א].

תשובה טבעית - התשובה אשר צער גופני או נפשי ורוחני גורמים הם את התשובה > [עפ"י שם].

תשובה שכלית - התשובה שכבר באה למדרגה העליונה, שכבר רכשה לה את (התשובה) הטבעית והאמונית, (אך) לא רק (הן גורמות אותה), אלא שגורמת אותה הכרה ברורה, הבאה מהשקפת העולם

תנועה לשוב אל המקוריות, אל מקור־החיים > וההויה העליונה > בשלמותם, באין גבולים ומיצרים, במגמה > היותר אצילית > וברוכה > מזוהר > העליון הפשוט > והמבהיק > [א"ש יב ח1].

ההערכה > שעל ידה נעשה האדם וכל היש מוצב כולו בעתיד המאושר > הרחוק, חיי־עולם־הבא > במילואם > [א"ק ב תצט].

תשובה - האידיאל של התשובה - תקון > העולם, שיצא ממקורם־שלי־ישראל > [א' קכז].

קדושת התשובה - אור־ד' > הפועל בתקון העולם, יסוד הבריאה > [א"ש ז ז].

תשובה - עולם התשובה - עולם אידיאלי > מסודר כפי טהרתה > של המחשבה־הראשונה > [עפ"י קובץ ז נא].

תשובה הפרטית - (התשובה) הנוגעת לאישיות הפרטית של כל אחד ואחד, עד כדי דקות הפרטים של תקוני התשובה המיוחדים, שרוח־הקודש יודע לפרטם לפרטים היותר בודדים > [א"ש ד ג].

תשובה - תשובה עילאה - חופש־עליון >, עליצות דרור > [א"ק ג ז א"ש יב ט].

תשובה עליונה - שאיפת החירות > המוחלטה > [ע"ט נז].

תשובה - עולם החירות > [א"ת ה 11 (קבצ' א סח)].

תשובה עליונה - תוכנה - המהלך העליון של שקיקת הנשמה > [פנק' א תא].

תשובה עליונה הנובעת ממקור הראשית, תמצית תוכנה - הדרישה להטהרה > ולהזדכך בקדושה > ובפרישות > [עפ"י מ"ר 463].

תשובה - התשובה הרוחנית היסודית - כל הוד > החיים הדרת > הקודש ושמחת ההויה > [אג' ג קכה].

תשובה - (תשובה באדם) - השבת אור־ד' > לטבע הנפש > [ע"א ג ב רט].

התעלות האדם אחרי הירידות, שאפשר להן להמצא בחיים > [עפ"י ע"ר ב ע].

שכלול הרצון > שאימוצו הוא אחד מתנאיו, ועדנו וקדושתו הוא עיקרו ומהותו > [א"ק ב תכח].

לעשות תשובה - להתקרב אל הרצון המקורי, להגשים בחיים את טבע הנשמה > [עפ"י א"ש ו ב].

לשוב בתשובה - לקשר את הענפים של החיים המתגלים בכל העלילות, בכל המפעלים, בכל התכונות ובכל המדות אשר לנו, אל מקור שרשם, אל טהרתה > של הנשמה, אל ראשית > הויתתה, אל אצילות > כבודה ומקור אור־חיה > [מ"ר 145 (א"ש תוספות תשובה ו)].

לשוב להתקדש > להטהר > מכל חטא > [א"ק ג סד].

ההטבה המוסרית > במעשה, ברגש ובשכל > [א' קמג].

מצות התשובה ⁵ - שישב האדם ויתחרט על עוונותיו באמת, ויקבל באמת לבל ישוב עוד לכסלה, >ואם יודע תעלומות יעיד עליו

5. רמב"ם, תשובה ב, ב.

6. ע' רמב"ם, תשובה ג, ד.

תשובה עליונה - (לעומת תשובה־תתאה)° - התשובה בעד הנקודה־העצמית° המיוחדת של האדם בתוכיותו, שיסודה ההשכלה הקדושה° והתאדרות ההשגה בנעם° ד'. זכך התוכיות להעמדה צרופה וחפשית° באמת ע"י מחשבה נאצלת ובהירות הגיון, שעיקר כונתה אימוץ רצונו של האדם והגברת ערך אישיותו [עפ"י א"ש טז יא, ט ז, טו ו].

תשובה תחתונה - הישרת המעשה והתעלות° עדינות המזג. קדושת המעשים הפרטיים וקדושת הטבע הגופני, טהרת° המזג והתעלות התכונות הטבעיות [שם טו ו].

תשובה תתאה - התשובה בעד העולם, ביחס למה ששופע מן האדם ולחוץ [עפ"י שם טז יא].

תשובה נפשית פנימית - הטבת החפץ הפנימי [א"ש ו א] (קבצ' ב צג).

טוהר° רצון ורעיון [א"ק א קצח].

תשובה חיצונית - התשובה התלויה במעשים. עולה־של־תשובה° [שם שם].

תשובה שלמה - לא התשובה מאותו הפרט של (המעשה הרע או) המדה הרעה המורגשת כעת, אלא תשובה מכל חלקי העונות והמחשבות הרעות שהם גרמו (למעשה הרע) או לתכונה הרעה המורגשת עכשיו בנפש, שתתחזק [עפ"י קבצ' ב קז (פנק' ד רנ)].

תשובה - "גדולה תשובה שמביאה רפואה לעולם" - ע' במדור פסוקים ובטווי חז"ל, יחיד שעשה תשובה מוחלין לו ולעולם כולו.

תשובה - "זדונות מתהפכות לזכיות" - ע' במדור פסוקים ובטווי חז"ל.

תשובה - "זדונות נעשים כזכויות" - ע' במדור פסוקים ובטווי חז"ל.

תשובה - "חתירה" - ע' במדור פסוקים ובטווי חז"ל, חתירה.

תשובה - "יחיד שעשה תשובה מוחלין לו ולעולם כולו" - ע' במדור פסוקים ובטווי חז"ל, יחיד שעשה תשובה וכו'.

תשובה - יד ד' הפשוטה לקבל שבים - ע' במדור תיאורים אלהיים, יד ד' הפשוטה לקבל שבים.

"פשט ידיה וקבליה" - ע' שם.

תשובה - "עולה של תשובה" - ע' במדור פסוקים ובטווי חז"ל, עולה של תשובה.

"תשובה ומעשים טובים" - ר' במדור פסוקים ובטווי חז"ל.

"תשובה קדמה לעולם" - ע' במדור פסוקים ובטווי חז"ל. ושם, קדמה לעולם.

"תשובה שמגעת עד כסא הכבוד" - ע' במדור פסוקים ובטווי חז"ל, חתירה.

והחיים השלמה, >אשר עלתה למעלתה אחרי אשר התפקיד הטבעי והאמוני כבר רשמו בה יפה את רישומיהם< [עפ"י שם].

תשובה־מאהבה°, התשובה שתבא מתוך הכרת השכל ותשוקת היושר [עפ"י א' א קעא].

ע"ע אמונה, אמונה טבעית הסתכלותית. אמונה ניסית מסורתית. אמונה תוכית.

תשובה פרטית - (תשובה) היוצאת מתוך חשבונות הנפש הקטנים הפרטיים >שאין בהם אלא מקומם, שעתם ופרטם, ולא "חזיון לחפאה על כל עובדין"< [א' צו].

תשובה מאהבה - התשובה־השכלית°, (הבאה מתוך) הכרה ברורה הבאה מהשקפת העולם והחיים השלמה, אשר עלתה למעלתה אחרי אשר תפקיד התשובה־הטבעית°, והתשובה־האמונית° כבר רשמו בה יפה את רישומיהם [עפ"י א"ש א].

תשובה שמסגלת אותנו בכל הליכות חיינו אל המחשבה־האלהית° בכל מעוף בריקה [קבצ' ב קנב (קבצ' ג קמח)].

תשובה הבאה בחסד° ונדבה ודעת נפש [ל"ה 215].

תשובה גדולה, תשובה פנימית נובעת מעומק האמת שבאור־החיים° של הנשמה° [א' עט].

תשובה באהבה - תשובה הבאה מתוך הכרה וידיעה [עפ"י א' א צג]. תשובה שיודעת לברר דבר מתוך דבר, והיא נוטלת את כל הטוב ואת כל האמץ והעז הראוי להצטרף לטובה גם מעצם חשכתה של הרשעה, להוסיף על ידם תוספת חיים פאר והוד גדולת אמת [פנק' ג שיב].

תשובה עילאה - (תשובה) שבאה מאהבה גדולה ומתוך הכרה ברורה, (מתוך) הבינה האלהית היסודית [עפ"י א"ת ו ג (א"ש יד כח), ע"ט קכג].

תשובה מלאה, אדירה וגדולה הבאה מאהבה° גדולה ומתוך הכרה ברורה, שהכל מסיע להרמת הרוח אליה, כל התורה, כל המדע, כל הכח, כל ידיעת העולם והחיים, כל ההתערבות בין הבריות, כל תכונת היושר והצדק [עפ"י א"ש יד, כח כט לט].

תשובה עליונה - שאיפת תיקון לכל פגם, (תשובה) הכוללת כל התשובות כולן [עפ"י א"ק ג קכד].

(תשובה) מלאה דעה ושכל־טוב°, המוארה באור־תורה° שבחכמת־ישראל° מורשת אבות, המלאה אצילות° עולמים "וחיי עולם נטע בתוכנו, זו תורה־שבע־ל־פה"° בכל דרגותיה ובכליל תפארתה° [א"ת ג ב (ע"ט צג)].

מדרגת תשובה מאהבה - שלבו טהור° מכל מחשבת חטא° >(ש)אות הוא כי נשתנה טבעו< [מ"א א קנז].

תשובה עליונה של בעל הנשמה העליונה - (התגברות) האמונה הכבירה בעוצם האני העצמי (ו) כחותיו העליונים [עפ"י א"ק א קעג].

תשוקה - התשוקה האידיאלית ° - יסוד הכל, חשק הטוב־העליון °
של הדבקות־האלהית °, העולה בטובו מכל שנקלט אצלנו במושג של
תענוג ° ועידון ° [א"ק ג קסט].